DE EFFECTIBVS MAGICIS

LIBRI SEX

AC DE

NVCE MAGA BENEVENTANA

LIBER VNICVS.

AVCTORE
PETRO PIPERNO
BENEVENTANO
PROTOMEDICO

OPVS

Aſtrologis, Philoſophis, Medicis, Exorciſtis, Sacrarumque Litterarum

DOCTORIBVS, STVDIOSIS

iucundum, vtile, neceſſarium.

SVPERIORVM

LICENTIA.

NEAP. Per Franciſcum Hieronymum Colligni. M.DC.XLVII.

Expenſis Ioan. Dominici Montanari.

Digitized by Google

[illegible]

Digitized by Google

PRAELVDIVM DE DAEMONIBVS.

Quoniam ſcire eſt rem per cauſam cognoſcere, neceſſarium putaui, antequam ad morborum magicorum cognitionem deueniam, horum cauſam primario efficientem patefacere, quæ cum ſint Dæmones, ideo pro coronide de his ſit.

De Exiſtentia Dæmonum. CAP. I.

SVpponendum prius eſt, Dęmones nihil aliud eſſe, quam Angelos malos; Vndè; vt eorum exiſtentia magis pateſiat de Angelis in communi; videndum, an dętur. Deinde de Angelis malis; & vndè eorum malitia ortum habuit.

Et quidem quoad primum, certum eſt de fide dari quoſdam ſuperiores ſpiritus hominibus, qui Angeli appellantur non ex nomine naturæ, ſed ex nomine officij, quod exercent, vt habetur ex Hebreo. 1. Omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus, & in myſterium miſſi. Et quamuis Hębreorum Seducei hæretici ad eorum exiſtentiam non cõſentiant, vt ex Luca act. 23. colligitur, quos deindè ſequuti ſunt Manichęi, vt Theodoretus lib. 1. hæret. epiſt. & Aug. de hæreſ. hæreſi 46. referunt, tamen vt hæretici non ſunt audiendi, & optimè, & latè Epifanius 1. contra hæreſ. hæreſi 74. confutat.

Dari ergo Angelos, quamuis naturali ratione de facto nec antiqui, nec moderni philoſophi inuincibiliter probare poſſint; Non enim inuincibiliter probat Ariſt. exiſtentiam Angelorum ex motu cœli 8. Phiſ. dicens, quod, cum cœlum non moueatur propria vi, ab alia extrinſeca ſubſiſtentia moueri debet, qualis non eſt alia, quam Angelica; Poteſt enim dici, quod cum cœlum nullam habeat neceſſariam connexionem cum Angelo mouente, vel moueri à prima cauſa, vel à virtute intrinſeca, ſeù propria forma cœli; ſi enim hæc virtus elementis, & miſtis ſublunaribus conceditur, quare cœlo concedi non poterat? Nec

Digitized by Google

 122

& in Enchiridion.c.19.Idem videtur dicere D.Th.de malo q.16 quæ eſt de Dæmonibus ar.1.Bernar.c.5.de coſi.Orig.lib.1. Periarch.in proœmio circa finem.Epiſcopus Theſſalonicenſis, cuius teſtimonium refertur in 7.ſynodo ar.5.Tertullianus lib. 2.contra Marcionem c.8.

Sed his non obſtantibus dicendum puto, quod quamuis non ſit hæreticum dicere eſſe corporeos; tum propter tot patrum autoritates; tum quia non dum Eccleſia hoc declarauit. Nam quamuis concil. Later. ſub Innocentio 3. & vt refertur in c. firmiter de ſum. Trin. & fide catol. appellet naturam angelicam, naturam ſpiritualem, hoc non dicit ex inſtituto, decidendo hoc, quod eſt requiſitum definiendi de fide, vt ait Valen. q. 2. puncto 1. ſed id obiter, & ex ſuppoſitione loquitur. Inquit .n. Bagnes, & Miranda in ſummis conciliorum, ſolum ſuper hæc verba concilium definiſſe Deum eſſe Auctorem omnium corporalium, & ſpiritualium, viſibilium, & inuiſibilium, & Angelorum imagines eſſe venerãdas, & ad hũc finẽ eſſe depingendas. Tamen omninò eſſe ſpirituales, & totã rationem corporis eſſentialiter excludere. Quod probatur, tum ex communi conſenſu Eccleſiæ, quæ plus quam quadrigentis ab hinc annis communi Theologorum voce inoffenſo pede defenditur; Tum ex concil. Lat. ſup. allegato, quod quamuis ex inſtituto non loquatur, id tamen ſentire videtur, cum dicat vnum eſſe omnium principiũ Deũ, qui creator fuit viſibiliũ, & inuiſibiliũ, ſpiritualiũ & corporaliũ, qui vtrãq; ab initio temporis condidit creaturam ſpiritualem, & corporalem, Angelicam, & mundanam, humanam verò eſſe ſpiritu, & corpore cõſtitutam &c. ergo cum dicat Angelum eſſe creaturam ſpiritualem, omnem corporis rationem ab eo excludere videtur. Nam non alia ratione dicunt Teologi Deum, & animam rationalem excludere omnem rationem corporis, quia ex ſcripturis, ſpiritus eſſe legitur, de Deo Ioan. 4. ſpiritus eſt Deus. De anima rationali Eccleſ. 12. reuertatur puluis in terram ſuam, & ſpiritus redeat ad Deum. Ioan. 19. in manus tuas Domine commẽdo ſpiritum meum. Ergo cum in ſcripturis etiam legatur Angelos eſſe ſpiritus pſal. 103. qui facis Angelos tuos ſpiritus. Hæbr. 1. omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus, &c. concludendum eſt, ipſos quoque eſſe incorporeos.

Tum ex Patribus, Dionyſ. diu. nom. c. 4. cuius verba ſunt hæc: Vt corpore, inquit, ac materia vacare intelliguntur, & vt mentes præſtanti modo intelligũt. & deindè ſubdit eſſe ſpeculũ incorporeum perfectiſſimum Deum exprimentes, & c.7. ait carere materia, & multitudine. i. admiſtione, & de cœleſ. Hierar. c.1. & 2. ait Angelos expertes eſſe materia, & ſola mente concipi poſſe.

Idem ſentiunt Ignatius in epiſt. ad Tullianos, Irenæus c.54. & 55. Gregorius Nyſſenus in lib. de orat. in illa verba: Fiat voluntas tua, Chryſ. homil. 22. in geneſim, Leo epiſt. 91. c.6. Cyril. lib. 4. &c.

Tum ex Doctoribus Molina 2. 1. circa medium; Bagnes, q. 51. a.1. concluſ. 2. Vaſq. diſp. 178. c.3. in fin. Val. diſp. 4. q.2. par. 1. §. 1.

Tum ratione, Nam certum eſt Angelos eſſe ſpiritus ſuperiores ho-

Digitized by Google

minibus,iuxta illud pſal. 8.minuiſti eum paulominus ab Angelis, ergo perfectiorem modum eſſendi habent ab hominibus; ſed modus eſſendi hominum eſt per corpus,& ſpiritum: ergo & modus eſſendi Angeli eſt per ſpiritum ſine corpore.Nam cum Angelus ſit creatura media inter Deum,& hominem,Deus eſt actus purus, excludens omnem compoſitionem tam phyſicam, quàm methaphyſicam, homo eſt actus cõpoſitus includens compoſitionem phyſicam, & methapyſicam, ergo Angelus cum ſit media creatura inter Deum, & hominem, debet excludere eſſe purum,& compoſitionem phyſicam, & admittere ſolum compoſitionem metaphyſicam,ſed compoſitio methaphyſica excludit omnem rationem corporis,vt patet ex metap. ergo Angelus debet excludere eſſe corpus,ergo eſt incorporeus. Vnde Plato lib. 25.de amore dixit, quod amor ſit magnus, Dęmon medius inter mortalem, & immortalem, ac ſubdit etenim omnis natura Dęmonum inter mortales Deoſq; eſt media.

Ad argumenta,ac auctoritates Patrum,& Doctorum in contrarium Reſp.& primo ad primum de apparentia Angelorum in forma corporum apparuerunt; in forma corporum conceditur;ergo ſunt corporei, negatur conſequentia. Nam cum Angelus ſit ſpiritus habet dominum ſuper omne corpus,& ſic poteſt aſſumere,& formare ſibi omne corpus, ſiue hominis vt legitur de Tob. ſiue Tauri vt contingit in Apulea in monte Gargano,ſiue aliorum animalium, prout ipſis placet, quæ omnia non ſunt corpora propria per informationem cum anima, vt eſt in homine, ſed totum per aſſiſtentiam, & ratio huiuſ eſſe poteſt, quia quando Angelus apparet hominibus,debet ſe conformare cum natura hominum,& quia natura hominum eſt corporea, nam etiam ſi debeat animam ſpiritualem,eius tamen intelligentia cum ſit alligata corpori, & in compoſitione, cum homo conſtet ex materia,& forma, ex corpore ſcilicet, & anima; & in operatione cum ex Ariſt.in lib.de anima oporteat intelligente phantaſmata ſpeculari, idcirco quando apparet illis, & in compoſitione,& in operatione illis conformatur, in compoſitione per aſſumptionem corporum, in operatione formando in illis modo noſtro verba, ſicut enim vox in homine formatur in organo, & fit per percuſſionem aeris ad aſperam arteriam, vt ait Ariſtot. in log. de verbo; Ita Angelus in corpore aſſumpto per aſſiſtentia in illo format organum,& percutit aerem,& more noſtro loquitur. Ex tali igitur apparentia non arguitur Angelum eſſe corporeum.

Ad auctoritates autem Patrum, & Doctorum ſup. cit. reſp. vel ſequutos fuiſſe opinionem illo tempore florentem, & idcirco dixit non eſſe hæreticum dictum, vel explicando, dixiſſe quidem eſſe corporeos hoc modo, vel eſſe corporeos.i. habere dominium ſuper omne corpus, cum Angelus poſſit omne corpus aſſumere;vel eſſe corporeos non ſimpliciter,ſed reſpectiuè ad Deum qui eſt actus purus: nam ſicut nos ſolemus dicere, quod quando adeſt aliquis inſigniter ductus, & alius doctus, ſolemus inquam dicere,quod doctus eſt ignarus, non ſimpliciter,

cum

Digitized by Google

cum ſimpliciter ſit doctus. ſed reſpectiuè eſt ignarus, quia facta æquiparantia cum inſigniter docto, doctus dicitur ignarus; Sic nos dicimus, quod cum Deus ſit actus purus omnem excludens compoſitionem, ſiue phyſicam ex materia, & forma, ſiue metaphyſicam ex genere, & differentia, Angelus vero ſit ens creatum, metaphyſicam admittens compoſitionem, ſine dubio reſpectu Dei non ſolum corporeos, ſed ſi aliquid aliud de illo dici poſſet diceretur.

CAP. III. *De exiſtentia, & eſſentia Dæmonum.*

VIſa ergo exiſtentia, & eſſentia Angelorum in communi, videndum eſt in ſpetie de exiſtentia, & eſſentia Dæmonum, vbi videndum eſt primo, an dentur Angeli mali, qui Dæmones appellantur. Et quia duplex eſt ratio illos inueſtigandi, à priori altera, altera à poſteriori. A priori quando res per ſua principia cognoſcuntur. A poſteriori vero, quando cognoſcuntur per ſuos effectus. Ad exiſtentiam ergo Dæmonum probandam ratio à priori inuincibilis (ſicut de Angelis in cōmuni probauimus) dari non poteſt; Quia cum tam Angeli boni, quàm mali creatio, quoad naturam immediatè à Deo pendeat, non niſi per reuelationem, & ſcripturis ſciri poteſt: & ſi ergo ratione à priori eius exiſtentia probari non poſſit, à poſteriori tamen euidentiſſima ratione probatur. Et quia rurſus ratio à poſteriori duplex eſt, intrinſeca altera, quæ ex affectibus oritur, altera extrinſeca, quæ habetur ex ſcripturis, idcirco vtraque ratione Dæmonum exiſtentiam tali pacto probamus. Et primò ratione à poſt. intrinſeca.

Nam multos effectus ſuperiores ſtatus naturæ alicuius videmus in his, qui cruciantur à Dæmonibus v.g videmus multos, qui ſunt ignari, & rudes in loquendo, & quando cruciantur à Dæmonibus, ſæpe prædicunt occulta, & ſecreta, quæ viribus naturæ cognoſci non poſſunt, loquuntur n. ignotis linguis, latina, græca, hebraica &c. ergo cum iſti effectus non poſſint oriri à natura illius, qui cruciatur, debent oriri ab aliqua ſubſtantia intellectuali, ſecundum naturā ſuperiorem, quæ ſenſu percipi non pōt, quæ alia eſſe non poteſt, niſi Dæmon. Nam hoc non pōt oriri ad homine malenconico, vt vult Ariſt. ſec. 30. problematum, quia cum illi effectus ſint in natura miri, impoſſibile eſt ab humore illo generari, cū tantæ virtutis eſſe non poſſint. Neq; à prima cauſa, cū iſti tales ſæpeſæpius ad praua opera excitentur, quorū auctor nō eſt Deus, cū ſit ſumma bonitas; Neq; ab Angelis bonis, cū potius Angelis boni ad ſalutē illorum, quam ad ruinam tendant. Neq; ab animis ſeparatis, quia cum ſint eiuſdem rationis cum animabus illorum, qui cruciantur, non poſſunt ſuper illos dominium habere, ergo cum totum hoc ad nullam harū cauſam reducatur, nonniſi ad Dæmones confugiendum eſſe puto.

Ratione verò extrinſeca; Tum ex profanis; tum ex ſacris literis. ex prophanis Ariſt. 3. Reth. 18. de generat. animal. 11. & 3 de hiſt. animal. & multis pleriſque in locis. & Hyppo. lib. de morb. virg. & lib. de mor-

bo

bo ſacro. Immo, & alij profani, quando aliqua miracula videbant fieri à ſanctis Dei, illa ſtatim magicæ arti tribuebant, quæ ars, cum ſit dæmoniaca, & cognitionem illam haberent, neceſſario etiam Dæmonum cognitionem habere debebant, vt de hoc paſſim in ſanctorum legendario legitur.

Ex ſacris verò litteris multis, pleraque in locis habentur. ſed breuitatis cauſa, hæc pauca adducam. Mat. 4. Ductus eſt Ieſus à ſpiritu in deſertum, vt tentaretur à Diabolo. 1. Petri. 1. Aduerſarius veſter Diabolus. Deut. 32. Immolauerunt *Dæmonis*, & non Deo. Iob 1. vbi dicitur Diabolum deambulaſſe terram. cum ergo his, & ſimilibus locis Dæmonum exiſtentia habeatur, ſi quis eos negaret, hæreticæ prauitatis notam non effugeret.

Maior autem difficultas eſt eorum eſſentiam indagare: nam quamuis ſup. de Angelis in communi viſum eſt, eſſe ſpiritus. Dæmones autem corporeos eſſe videntur, illosq; compoſitionem ex materia, & forma phyſica admittere. Nam vt refert Aug. 8. de ciu. c. 4. Veteres Philoſophi animalia rationalia diuidebant in Deos, *Dæmones*, & homines. Dijs cœleſtia corporea, hominibus terreſtia, Dæmonibus aũt aerea tribuebant. Quòd idem videtur affirmare Ariſtot. qui putauit, intelligentias mouentes cœlos eſſe incorporeas. Dæmones aũt eſſe animalia aerea, vel ignea, vt patet ex 8. phiſ. 78. & 79. & 12. metaphiſ. 41. & 51. quam opinionem Platonicam etiam eſſe idem Auguſt. 8. de ciuit. 14. & 15. affirmat.

Idem ex ſacris ſcripturæ locis colligi videtur, vt ad Epheſ. 1. Princeps aeris huius &c. ad Epheſ. 2. contra ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus, vbi colligit Caietanus Dæmones corpora habere aerea; ſecundum Principem .n. (ait) poteſtatis aeris huius crediderim Dæmones eſſe ſpiritus aereos, & id conſonare rationi. Sic etiam Dæmon vocatur Draco pſal. Draco iſte, quem formaſti ad illudendum &c. vocatur leo 1. Petri 5. Aduerſarius veſter Diabolus, tanquam leo rugiens, vocatur, ſerpens, ſerpens antiquus &c. quæ omnia, cum ſint nomina animalium, animalia eſſe videntur.

Ac tandem de illis dicitur Mat. 25. cruciari igne corporeo, & vt refert Auguſt. 21. de ciuit. c. 16. delectantur varijs rebus corporeis, & ab illis aborrent, delectantur ſono, odoribus ſacrificiorum, aborrent ſale, ſulphore &c. Quæ proprietates, cum conueniant propriè corporeis animalibus, corporea animalia Dęmones eſſe iudicandum videtur.

His tamen non obſtantibus contrarium aſſerendum puto. Nam ſi Dęmones eſſent animalia. Vel eſſent animalia compoſita ex materia, & forma corporea, & extenſa, vt ſunt bruta, vel ex materia corporea, & extenſa: forma verò ſpirituali, vt eſt homo, vel ex materia, & forma ſpirituali; Sed nullam horum compoſitionem admittere poſſunt; ergo neque animalia eſſe admittendum.

Non primum, quia cùm Dæmones ſint intellectuales, & cognoſciti

ui

ui, vt ipſi Platonici, & alij Philoſophi admittunt, vtramq; partem corpoream, & extenſam admittere non poſſunt; quia ratio cognoſcendi ex d. Th. pr. par. q. *14*. a. *1*. oritur ex immaterialitate, & ſpiritualitate; gradus enim immaterialitatis, eſt gradus, & menſura cognitionis, quod experiētia ipſa patet. Videmus. n. quòd, quo magis res eſt materialis, & inſenſibilis, eò minus eſt cognoſcitiua vt patet de lapide, & ſimilibus, quia ſunt omnino inſenſibilia, omnino etiam omnem gradum cognitionis excludunt. & ſic paſſim inter animalia bruta, quò magis admittunt aliquem ſenſum, eo admittunt aliquam cognitionem, & de homine, quia admittit partem ſpiritualem, nempè animam, quam non admittunt alia bruta, idcircò omnium brutorum maiorem habet cognitionem, & de Deo, quia eſt ſummè ſpiritualis, eſt etiam ſummè intellectualis; ergo cū Dæmones ſint intellectuales, & ſpirituales eſſe debent, ergo vtramq; partē corporeā, & extenſam admittere nō poſſunt.

Non ſecundam vt eſt homo; tum quia vt ſupra probaui de Angelis in communi, Dęmon quoad naturam eſt creatura media inter Deum, & hominem, ergo hominis compoſitionem admittere non poteſt; Tum quia illa materia eſſet radix extentionis corporeæ, & conſequenter redderet Dæmonem corporeum, hoc autem eſſe non poteſt, quia in tanta multitudine in corpora humana intrare non poſſent, cuius contrarium legitur Lucæ 8. vbi habetur in vno ſolo corpore legionem Dęmonum fuiſſe, quæ legio ſecundum Molinam plusquam ſex mille ſexcentos ſexaginta ſex Dæmones continet, quomodo autem tot corpora in tam paruo corpore, etiam ſi minima, vt arena maris penetrare poſſet? Tum quia, vt ſic haberent organa, & ſenſuum tactus; ergo corpus haberent mixtum ex primis qualitatibus, in quarum temperamento fundatur tactus; ergo corpus haberent alterabile, & corruptibile, quod nec philoſophi, nec ſacra ſcriptura admittunt, cum de illis legatur Mat. *15*. Ite in ignem æternū, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius: & in epiſt. B. Iudæ eos vinclis æternis ſub caligine reſeruauit. Tum quia, vt vult, philoſp. cognitio materiæ oritur ex tranſmutatione ſubſtantiali; ex tali enim tranſmutatione probant dari tria principia, nempè materiam, formam, & priuationem in compoſito, Cū ergo in Dæmonibus nulla appareat talis tranſmutatio ſubſtantialis, neque ex materia, & forma compoſitio apparere debet.

Neque tertium, nempe ex materia, & forma ſpirituali, tum quia gratis fingitur, tum quia ad nihil deſeruiret: nam ex D. Tho. a. 2. vbi Caiet. omnis compoſitio eſt propter aliquam operationem. Iſta autem compoſitio in Dæmone ad nullam operationem deſeruiret: non enim deſeruiret ad recipiendas ſpecies, vt eſt in homine, qui intelligit per ſpecies emendicatas ab obiectis, cum ipſe intelligat res per ſpecies innatas, vt eſt commune Theologorum; neque ad recepiendam intellectionem, nam cum ipſa ſit immanens, recipitur in ipſomet intellectu, vt in principio à quo elicitur: neque ad recipiendum motum localem, nam cum Diabolus moueatur localiter Iob. 1. vbi dicitur, Diabolum

bolum deambulaſſe terram, in motu autem locali ex Ariſt. 2. met. c. 2. neceſſe eſt intelligere materiam in eo, in quo recipitur, nomine enim materiæ, intelligitur potentia ad vbi, quæ in Dęmone conceditur, ergo nullo modo danda eſt talis compoſitio: ergo probatum remanet Dęmones nullo modo eſſe animalia.

Ad auctoritates, & rationes in contrarium reſp. & primo ad illam Ariſt. & Platonis, de illis non eſſe curandum, nam cum vera cognitio Dęmonum maximè à principijs fidei oriatur, qua ipſi caruerint, eorum rationes in hac materia efficaciter non probant. Vel explicandos, eſſe, nõ loquutos eſſe propriè, ſed impropriè, nẽpè fieri animalia aerea, vel ignea per corpora aſſumpta, & non propria. Ad loca autem ſcripturarum reſp. ſcripturas loqui non quod Angelis ſint ſpiritus aerei, ſed quia habitant in aere; nam quando è cælo per peccatum ceciderunt, in omnibus quatuor elementis, iuxta criminis grauitatem, remanſerunt; illi ergo qui remanſerunt in elemento ignis, vocantur ſpiritus ignei, illi qui in aere, ſpiritus aerei, qui in aqua ſpiritus aquei, & qui in terra ſpiritus terrei; Vnde clarè conſtat non ex natura, ſed ex habitatione nomen traxiſſe, ſicuti etiam dicuntur Satanas, .i. aduerſarius, quia ſemper paci aduerſãtur, *D*emon .i. periti, quia quantum naturaliter ſciri poteſt, ſciunt, & Diaboli, .i. deorſum fluentes, quia per peccatum eiecti fuerunt è cœlo, vt habet Iſid. lib. 8. etimol. c. *11*.

2. Ad illud, quod crucientur igne corporeo reſp. ex Auguſt. 21. de ciuit. c. 10. non cruciari ab igne, tanquam per virtutem naturalem, ſed vt inſtrumento, quod eleuatur à diuina potentia, per virtutem, ſeu potentiam obedientialem; ſicut .n. per potentiam obedientialẽ eleuatur aqua in ſacramento baptiſmi ad producendum gratiã in anima, ſic eleuatur ignis in Inferno ad cruciandos Dæmones, & animas damnatorum. Ad illud, quod delectentur rebus corporeis, reſp. ex eodem Aug. 22. de ciuit. c. 60. quod illis rebus non alliciuntur, vt animalia cibis, ſed vt ſpiritus mouentur ſignis.

Quibus omnibus præuiſis Dæmonem deſcribendum puto, quod ſit ſpiritus intellectiuus, immundus, euiternus omnem rationem corporis, & phyſicam compoſitionem excludens.

Dicitur ſpiritus intellectiuus, loco generis, cum per hoc conueniat cum Angelis bonis, & animabus ſeparatis, & in conceptu ſubſtantiæ, & in conceptu intellectiui.

Dicitur immundus, ad differentiã Angelorum bonorum, qui propter perſeuerantiam bonorum gratiæ, dicuntur ſpiritus mundi.

Dicitur euiternus, quia fuit in tempore creatus, & ſemper durare debet.

Dicitur omnem rationem corporis, & phiſicam compoſitionem excludens ad differentiam brutorum animalium, & ad differentiam animæ rationalis, quæ quamuis ſeparata à corpore, & vnita cum illo dicatur ſpiritus, tamen quia eſt compars illius, ſemper dicit ordinem ad illud.

Vnde

Vnde ex hoc colligitur, quòd ex eo, quod eſt ſpiritus, eſſe ſubtiliſſimum, & velociſſimum in agendo, & ſupra omne corpus dominium habere poſſe illud penetrare, & in varia forma apparere.

Ex eo, quod eſt intellectiuus, ſcientiam naturalem non amiſiſſe, habet.n.omnium naturalium perfectiſſimam cognitionem, eſt enim perfectiſſimus philoſophus, Aſtrologus, Matematicus, Medicus, &c. Omnium lapidum, herbarum, & animalium virtutem cognoſcit. Vnde ex ingenij acumine, & ſubtilitate, applicando actiua paſſiuis, herbarumquè, lapidum, & animalium virtutem, mira in mundo operari poteſt, iuxta illud Iob, non eſt poteſtas ſuper terram, quæ comparetnr ei.

Ex eo, quod eſt euiternus, habet quod à cauſa naturali corrūpi non poteſt; eſt tamen per abſolutam Dei potentiam annihilabilis.

Ex eo, quod eſt immundus habet, vt non poſſit benè operari, ſed illam ſcientiam, quam habet ſemper in eius inimiciſſimæ naturæ humanæ detrimentum, propter inuidiam illi conceptam, applicare, in qua malitia vnus eſt alio ſuperior, iuxta illud ad Epheſ.*6.* aduerſus Principes, & poteſtates, aduerſus mundi Rectores.

Ex eo, quod excludit rationem corporis, & phiſicam compoſitionem, ſequitur, nullum laborem in operando ſentire, nam ictu oculi, ſeu morula temporis mundum totum & mare abſque labore peragrare poteſt, omniaq; elementa perturbare.

Ex eo quod excludit compoſitionem phiſicam, non excludit tamen metaphiſicam, ex genere nempè & differentia, cum omnes conditiones, quæ ad methapiſicam, compoſitionem requiruntur, in Dæmone reperiantur, quæ vt volunt phil, inter alias ſunt iſtæ.

Prima, vt natura ſit finita & creata, Dæmon autem eſt finitus, & creatus.

Secunda, vt ratiò generica ſit vniuoca, & talis eſt natura Dæmonis, nam tam boni quàm mali Angeli in natura Angelica vniuocè conueniunt.

Tertia, vt in genere lateant æquiuocationes, vult.n. Ariſt. vt genus ſit contrahibile per differentias oppoſitas, quarum vna ſit perfectior alia, & Dæmones, & Angeli boni, vt vult Aug. contra Priſcillaniſtas ad Oroſium *c.11.* Nazian.2.orat.2.de Theol. & Criſoſt. homil. 4. in geneſim ſunt inæquales in perfectione, adeoq; latent in illa ratione generica æquiuocationes.

Ac tandē quartà vt differētiæ ſint ſuperadditæ generi, & hanc etiam habet, nam datur conceptus Angeli, & tales Angeli, Dæmonis in communi, & talis Dæmonis. Cum ergo natura Dæmonum habeat omnes conditiones, ad compoſitionem metaphiſicam requiſitas, iure illum admittere ſequitur.

Quæ deſcriptionis explicatio confirmari poteſt per deſcriptionem D.Bonau. quam affert in compendio Teologię, quæ ita ſe habet. Dæmones ſunt ſpiritus impuri, humani generis inimici, mente rationales

in nequitia ſubtiles, cupidi nocendi, per ſuperbiam tumidi, ſemper in fraude noui, immutant ſenſus, inquinant affectus, vigilantes turbant, dormientes per ſomnia inquietant, morbus inferunt, tempeſtates concitant, in lucis Angelos ſe transformant, ſemper Infernum ſecum ſuum portant, in Idolis ſibi cultum diuinum vſurpant, ſuper bonos dominari appetunt, magicæ artes per eos fiunt, bonis ad exercitium dantur, ſēper fini hominis inſidiantur, &c.

Ex quibus verbis patet, quanta eorum malitia ſit, & inimicitia contra genus humanum. Quare iutè hic quæri poteſt, vndē talis malitia, & contra genus humanum inimicitia ortum habuit.

Ad quod breuiter reſpondetur, huius quæſiti deciſionem pendere ab illa queſt. quam exagitant Teologi, quod nam fuerit motiuum malorum Angelorum, per quod è cœlo ceciderunt, & tantam inimicitiam contra genus humanum contraxerunt. Quare ab re non erit, ſi aliqua de caſu diaboli dicamus.

C A P. IIII. *De caſu Diaboli.*

EX Iacobo de Val. in explic. pſ. *81*. hanc queſtionem difficilem eſſe habetur, eo quod Moyſes nec ſcripſit, nec explicauit caſum diaboli, eiuſq. rationem aſſignat, quia cum ſcriptura diuina ſit via in Chriſtum redemptorem, & quia ſolus homo redimendus erat, & non diabolis, quia eius voluntas poſt electionem remanſit inflexibilis, vt deffinitur in c. firmiter de Sum trin. & fide cath. & habetur ex illo Petri 2. & ex Iuda in ſua canon. idcircò de illis, nec ſcripſit, nec explicauit.

Et ſi ergo ex eius ſcriptis eius caſum non apparet, apparet autem in alijs; tum veteris, tum noui teſtamenti, tum etiam ex Gentilibus; ex Gentilibus memorat Celius Rhodog. Homerum de Atecanete luciferi è cœlo lapſum cognouiſſe; tum inter philoſophos anticos pheretuſdem Pythagoræ doctorem caſum huiuſmodi quoque recitaſſe, quem Empedocles etiam ſignificaſſe à Plutarco de fænore, idem Auctor ſcripſit.

Ex vet. teſtamenti Eſai. 14. Quomodo cecidiſti Lucifer, qui dicebas in corde tuo &c. & Ezzecch. 28. n. 20. Tu ſignaculum ſimilitudinis plenus ſapientia, & perfectus decore, & infra, perfectus in vijs ſuis à die conditionis ſuæ, donec inuēta eſt iniquitas in te, quæ verba, & ſi fuerint dicta, prima contra Regem Babilonis, ſecunda contra Regem Tiri, ad literam tamen de caſu diaboli à ſpiritu Sanctō intelliguntur, non quidē per ſe, ſed vt idem Val. ait, per accidens.

Per ſe autem ex noui teſtamenti litteris clarius patet, & declaratur primo ex illo Ioa. *8*. vbi de diabolo dicit, quod ab initio homicida fuit, & in veritate non ſterit. Luc. *10* Videbam ſatanam ſicut fulgur de cœlo cadentem Apoc. *12*. & draco pugnabat, & angelis eius, & non valuerunt, neq. locus inuentus eſt eorum amplius in cœlo, & proiectus eſt draco ille magnus ſerpens antiquus, qui vocatus diabolus, & ſatanas,

qui

Digitized by Google

qui ſeducit vniuerſum orbem. Ex quibus verbis colligitur vt habet D. Th.ar.7.& videre eſt apud Tertullianum lib.1.contra Marcionem.c.10. ſupremum Angelum cecidiſſe, magnumq; numerum ſecum traxiſſe, dicit namq. illum fuiſſe principem Angelorum inter cœleſtes ordines eminentiſſimum. Idem habet Chriſ.hom.de Adam,& Eua,& homil.de lapſu primi hominis. Aug.ij. de canes.ad lit.c.*19*.& *26*. Hier.in illud Tob.4. ipſe eſt initium viarum Dei. Vnde concludunt Patres cum D. Th. alios Angelos peccaſſe occaſione illius, quod probat ex illo Apoc. 12.vbi dicitur,draco cauda ſua tertiam partem ſtellarum traxiſſe,ideſt Angelorum,Et quamuis iſta expoſitio ſit incerta, tum quia non ſit mẽtio de prælio Angelorum,ſed de prælio draconis cum hominibus,tum quia alij exponãt de Antichriſto,qui in fine mundi deiciet tertiam partem hominum,qui propter doctrinam, & ſantitatem, tanquam ſtellæ emicantes elucere dicuntur, quos tamen ſua falſa doctrina, falſiſque miraculis ſecum traher; tamen alij de caſu diaboli cum ſuis angelis exponunt,ſed ſi iſta expoſitio videatur incerta, melius probari poteſt ex illo Matth.15. Ite in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo,& angelis eius, ideſt paratus eſt diabolo ſupremo peccanti, & Angelis eius ſequacibus.

Hanc veritatem confirmat D.*Auguſt*.ſuper Gen. & lib.*11*. & *12*. de Ciuit.Mag.ſent.in 2.d.7.*Ait* ergo Aug. diabolum cecidiſſe per peccatum ſuperbiæ, quæ eſt appetitus propriæ excellentiæ, & peruerſæ celſitudinis;appetiuit namque æqualitatem Dei, vt ex illo Eſai.14.habetur, Statuam ſolium meum ſuper aſtra cœli, & ero ſimilis *A*ltiſſimo, vbi exponens prędictus Iacobus de Val.ait diabolum non appetijſſe æqualitatem æquiparentiæ, & commenſurationis, quia illa ei erat impoſſibilis. Impoſſibile autem vt impoſſibile non poterat appetere, cum eius peccatum fuerit ex electione; ſed ſecundum æqualitatem communicationis proprietatis,& perfectionis. (Scio hic eſſe multas Theologorum opiniones,quas breuitatis cauſa relinquo) ſequuta ergo prædicti Val.expoſitione,ait diabolum in ſuo peccato hunc ordinem ſeruaſſe. Poſtquã enim creatus fuit,ſimul cum cælis, & è contra, Quia ſuper omnes illas creaturas erat nobilior, (hoc enim ſibi vult Lucifer, quaſi luce plenus) conſiderando nobilitatem illam ſuper omnes creaturas, ſeipſum cum ſua delectatione amauit,imperiumque vniuerſi appetiuit, & quia ſecũdum nonnullorum grauium Teologorum opinionem, reuelatum ei fuit miſterium Incarnationis Verbi, vbi natura humana,par naturam ipſi inferiorem per gratiam, & vnionem hypoſtaticam debebat eſſe ei ſuperior,eamq; adorare,vidit ſedem illam ſuperiorem præparatam pro Chriſto venturo,qui totius vniuerſi Dominus futurus erat, & tunc peruerſo appetitu pro ſe illam ſedem appetiuit,vnde ex tali ſuperbia odiũ, & inuidiam contra Chriſtum venturum concepit, & ſic dicitur Ioa.8. quod diabolus homicida fuit, quia nimirum per inuidiam mortem Chriſto futuro deſiderabat, & tãdem facta coniuratione cum alijs perſuadebat illis,non bene iudicandum hominem natura ipſis inferiorẽ

Digitized by Google

ab ipſis eſſe adorãdum, quare ex meritis naturæ præſumpſit ſedem illã, in qua regnaturus erat Chriſtus in contemptum Dei cõſcendere, illamq. contra eius voluntatem vſurpare.

Ex alia verò parte Michael cum ſuis ſequacibus obediens Deo, de cœlo Luciferum ſuperbum cum omnibus angelis ſibi adherentibus deiecit, Iuxta illud, & proiectus eſt draco ille magnus &c. ante cuius deiectionem poſt eius creationem Thomiſtæ ponunt duo inſtantia, Scotiſtę verò tres moras, vt ait Ananias lib. 7. N.D. Vnde ex hoc duæ Ciuitates ordinatæ fuerunt; Peruerſa altera, & inobediens; Altera verò iuſta, & obediens. Prima incepit ab amore ſui vſque ad contemptum Dei; Secunda ab amore Dei, vſque ad contemptum ſui, hæc conſtituit Ciuitatẽ Dei, illa conſtituit Ciuitatem diaboli, illa ad gloriam coronata, iſta ad pœnas damnata, in qua tria præcipuè ſcelera remanſerunt; primo remanſit obſtinatio, quia poſt peccatum voluntas diaboli remanſit inflexibilis, nec reatum, nec culpam ſuam cognoſcendo. Secundo indelebilis inuidia, & odium contra Chriſtum, & contra omnes homines, qui ſucceſſiuè illas eorum ſedes per humilitatem poſſident, quas ipſe per ſuperbiam, & ingratitudinem perdidit, & ideò creato homine in terreſtri paradiſo, ſtatim ad tentandum illum deſcendit, ſemperque homines, vt ſint Deo rebelles, & ſibi pœnarum ſocios, tentat. Tertio appetitus dominãdi, & ſic ex inuidia Chriſti, ſemperq; vt ab hominibus adoretur, quærit, & hoc fuit, ſuum motiuum introducendi in orbe terrarum Idolatriam, ſuperſtitiones, & deteſtabiles ritus, ſemperq. homines ad artes magicas, ſortilegia, & nefanda ſacrilegia deducere nititur, & ſic iniquitatem, quam in illo primo peccato contra Chriſtum concepit iugiter parit.

Ex quibus verbis conſtat, dæmonem generis humani propter Chriſti inuidiam fortiſſimum inimicum eſſe, iuxta præallegatum Iob. 14. non eſt poteſtas, quæ comparetur ei, Dum ergo ſit tam fortiſſimum, iure quæritur, an iſta fortitudo ita extollatur, vt per ipſam poſſit liberum hominis arbitrium cogere? Quæſit.

CAP. V. *An demon poſſit liberum hominis arbitrium cogere?*

AD maiorem huius quæſiti elucidationem præmittendum puto ex Magiſt. ſent. in 1. d. 25. libertatem hominis in nihil aliud conſiſtere, quam in quadam differentia voluntatis reſpectu actus, ſeu operationis futuræ, quam ex imperio vult elicere, quod idem eſt, ac ſi dicamus, quod libertas eſt illa, quę poſitis omnibus requiſitis in actu primo ad operandum, poteſt homo operari, & non operari; Et quia homo dupliciter ſuos humanos actus poteſt elicere, quoad ſpecificationem nempe obiecti, & quoad exercitium illius idcirco duplex eſt libertas; quoad ſpecificationem altera, & eſt illa, per quam voluntas ita in vnum obiectum tendere poteſt, vt poſſit etiam in oppoſitum illius tendere, & hanc ordine ad obiectum malum, & bonum, non habuit Chriſtus, quia hæc, vt inquit

quit Aug.non eſt perfectio, ſed imperfectio libertatis altera quæ ad exercitium,& eſt illa, quando voluntas ita exercet actum ſecundum vt licet non poſſit exercere contrarium, poſſit tamē ceſſare ab illo; Quæ quidem libertas adhuc dupliciter ſubdiſtinguitur, in libertatem ſcilicet, quæ eſt formaliter in actu,& eſt illa quādo quis vult primario aliquem finem,& in libertatem quæ eſt cauſaliter in actu, & eſt illa, quandoquis poſito quod vult finem, vult neceſſario media, quæ neceſſitas non excludit libertatem,quia ex quo liberè vult,finem,per denominationem & cauſalitatem illius, intelliguntur etiam liberè volita media. Quibus præmiſſis quæritur hic, an omnibus iſtis modis poſſit hominis liberum arbitrium cogi.

Circa hanc qu. quatuor reperio opiniones. Prima eſt Aſtrologorum dicentium, hominis liberum arbitrium ad bonum & malum corporum cœleſtium influxu cogi poſſe, quare concludunt quod, quando vnus eſt liberalis,ſeruitialis potius pauper quam diues hoc totum habet,quia natus eſt ſub ſua planeta lunę; Quod vnus ſit eloquens,ſub Mercurio,quod vnus ſit muſicus,laſciuus,&c,ſub Venere. Quod vnus ſit cōtemplatiuus, deſpiciens mundum ad officia,& dignitates fortunatus,ſub Sole: Quod ſit bellicoſus,ſub Marte;quod vnus ſit affabilis,generoſus,gratioſus, in rebus ſuis audax &c.ſub Ioue. Quod vnus ſit auarus; triſtis, macer,pallidus, mendax,& falſus,ſub Saturno.

Probant eorum intentum primo, quia experientia docet multos inclinatos ad vitia,à quibus ſe abſtinere non poſſunt,& ſi ab eis quæras, quare à talibus non ſe abſtinent, reſpondent non poſſe, quia ad talia à cæli conſtellationibus inclinantur, & coguntur.

Secundo,quia poſſunt dari lapides cogentes hominum voluntates. Ergo multo magis corpora cœleſtia, quæ per influxum eorum dant talibus lapidibus virtutem. Probatur autem exemplo de Moyſe,qui ducēs vxorem Æthiopiſſam in Ægyptum, Aaron, & Maria frater, & ſoror,eo quod matrimoniū cū forenſibus cōtraxerāt contra eū turbati ſunt,cū Moyſes eſſet peritiſſimus Aſtrologus in duobus annulis duos lapides ſculpſit, habentes virtutem, vnus memoriæ,& alius obliuionis; Annulum memoriæ retinuit pro ſe; obliuionis verò dedit vxori, & ſic ſe ad inuicem diuiſerunt;ergo dari poſſunt,&c.

Secunda eſt dicentium cogi à Deo. Probant autem ſcriptura,primo per author. Ioa.6. Nemo poteſt venire ad me, niſi pater qui miſit me, traxerit eum. Quare ſic formatur ratio. Trahitur homo à Deo, ergo violentatur, ergo cogitur. Probatur conſequentia. Tactus eſt motus violentus ex Ariſt. 3.phiſ.ergo ſi homo trahitur à Deo; ergo violentatur, & cogitur ab illo,

Confirmatur ex illo prou. 21. Cor Regis in manu Domini ad quodcumq; voluerit vertet illud.& Lucæ 14.dicitur compelle eos intrare.

Tertia eſt dicentiun cogi à Tyrannis. Probant quia à ſubditis ſuis per vim tormentorum quidquid volunt,habent, non ſolum verbis, ſed etiam factis; ergo illud, quod dicunt & faciunt non eſt liberum,

ſed

Digitized by Google

ſed coactum, & non niſi à Tyrannis; ergo hominum voluntas à Tirannis cogitur.

Quarta tandem, & vltima eſt dicentium cogi à dæmone, & ſic videtur dicendum, dæmonem poſſe hominis liberum arbitrium cogere. Probatur primo ex ſcrip. Apoc. 12. Ve terræ & mari quia deſcendit diabolus ad vos habens iram magnam. 1. para. 21. Conſurrexit ſathan contra Iſrael, & incitauit Dauid numerare populum. 1. Petri. Aduerſarius veſter diabolus &c.

Secundo ex Patribus Augu. 16. q. 2. c. viſis illis verbis. habet ille hoſtis antiquus mille nocendi modos. Damaſ. 2. ſent. Omnis malitia, & omnis immunditia a diabolo ſunt excogitata. Beda ſuper actus Apoſt. Diabolus animam in affectum malitiæ trahit. *Dion*. 4. c. de. diu. nom. Multitudo dæmonum eſt cauſa omnium malorum ſibi, & alijs.

Tertio, ratione nam quotieſcunq; homines faciunt aliquod graue peccatum, naturaliter inclinantur ad dicendum, Diabolus fuit; ergo ex hoc colligendum eſt, eorum liberum arbitrium cogere; Probatur conſequentia à pari, nam inter alias rationes, quas afferunt philoſophi ad probandam immortalitatem animæ, eſt quia naturaliter homo appetit immortalia, heroicas enim faciunt actiones (vltra immortalium cogitationes) vt eorum nomina apud homines immortalia viuant; ergo eodem modo, quia naturaliter homines diabolum fuiſſe eorum peccatorum cauſam dicunt, naturaliter cognoſcunt eorum liberum arbitrium cogere.

Quarto, tandem patet à poſt. nam certò conſtat per vim maleficiorũ homines cogi ad id, ad quod maleficia illa inclinant, per vim enim illorum coguntur homines ad morbos graueſque paſſiones: delirant enim alij, alij ad amorem, alij ad odium, vſq. ad mortem non ſolum ſui, ſed etiam aliorum coguntur, vt fertur exemplum in lib. quod dicitur, Fortalitium fidei de caſu, quod accidit in regno Galliæ; Erat enim quidam Iudæus maleficus, qui cum eſſet amicus cuiuſdam miniſtri iuſtitiæ, obtinuit ab eo cor hominis Chriſtiani, quem exigente iuſtitia ſquartarat, deditque illud ſuæ vxori ad cuſtodiendum, & mulier prudens, exigente illo Iudæo cor hominis, dedit ei cor porci, Iudæus autem credens ſe habere cor hominis, in quodam latiſſimo ſepelliuit cor illud porci, in quo campo paulo poſt venit multitudo magna porcorum, qui mutuo bellantes, omnes ſe occiderunt. Iudæus captus à iuſtitia, dixit, quòd idem eueniſſet inter homines, ſi illud cor hominis Chriſtiani, ibi ſepultum fuiſſet; Vndè ait, ideo hoc feci, quia dæmon me ſeduxit; ergo probatum remanet poſſe dæmonem hominis liberum arbitrium cogere.

His tamen non obſtantibus, dicendum tamen eſt, liberum hominis arbitrium, ſeù voluntatem, nec à Deo (de potentia ordinatia) nec ab vlla creatura nullo modo cogi poſſe.

Concluſio eſt de fide, & contrarium hæreſis.

Probatur, tum ex Gentilibus, tum ex Scripturis, tum ex Conſilijs, tum

ex

ex Pâtribus, tum ratione.

Ex Gentil. Ariſt. in 3. ethic. homo eſt principium ſuarum operationum, & in eodem loco, nos ſumus domini noſtrarum operationum. Tul. 2. Rhet. Voluntatem in omnibus ſpectare conuenit. Senec. ad Luc. omne peccatum actio voluntaria. Saluſt. in Iugur. Dux, atq; Imperator vitæ mortalium animus eſt.

Ex ſcrip. Eccleſ. 15. Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit eum in manu conſilij ſui, & c. 31 qui potuit tranſgredi, & non eſt tranſgreſſus, facere mala, & non fecit, Pſal. 118. anima mea in manibus meis ſemper.

Ex conſil. ex conſil. Senonenſi in decreto fidei 15. *illis verbis*. Non tale huiuſmodi trahentis *D*ei auxilium, cui reſiſti non poſſit. *Ex* concil. Trid. ſeſs. 6. c. 5. loquẽs de gratia efficaci illis verbis. Quippe qui, & *illam* abijcere poteſt, & can. 4. Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari, aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, neque poſſe diſſentire, ſi velit, anathema ſit, ex concil. Arauſic. can. 25. &c.

Ex Patribus, Auguſt. de ſpiritu, & lit. c. 34. In omnibus miſericordia, præueniet nos, conſentire autem vocationi Dei, vel ea diſſentire propriæ voluntatis eſt, & lib. 1. de gratia Chriſti, c. 14. quis autem non videat, & venire quenquam, & non venire arbitrio voluntatis? & lib. de eccl. dog. c. 2. Initium noſtræ ſalutis Deo miſerante habemus vt acquieſcamus, aut ſalutifere inſpirati, noſtrę poteſtatis eſt. & in 1. & 3. de lib. arb. Nulla alia re mens noſtra fit forma libidinis, niſi propria voluntate, & 5. de ciuit. c. 10. ſunt noſtræ voluntates in nobis, quæ ipſæ faciunt, quidquid volendo facimus, ſiuè bonum, ſiuè malum.

Ambroſ. 15. q. 1. c. Non eſt, quod noſtram cuiquam aſcribamus ærumnam, niſi noſtræ voluntati, Irenæus li. 4. c. 71. qui operantur bonum, gloriam, percipient, quoniam operati ſunt, cum poſſent non operari.
Clemens Pap. epiſt. 3. ante medium. *Si* quis audiens ſermonem veri Prophetæ, velit recipere, aut nolit, & amplecti onus eius, habet in ſua poteſtate liberi enim ſumus arbitrij. Cyril. contra Iul. lib. 8 circa fin. Anſelmus, Damaſ. &c.

Ex Scholaſticis D. Th. p. 2. q 10. ar. 4, *illis* verbis, Voluntas eſt actiuum principium non determinatum ad vnum, ſed indifferenter ſe habens ad multa, ſic Deus ipſam mouet quod non ex neceſſitate ad vnum determinat, ſed remanet motus eius contingens, & non neceſſarius, niſi in his, ad quæ naturaliter mouetur & 2 ſent. d. 28. q. 1. ar. 1. Non eſſet homo liberi arbitrij, niſi ad eum determinatio ſui operis pertineret. Erueus in 2. d. 25. q. 2 Gong. 9. met. q 17. Capreol in 2. d. 25. q. 1. a. 3. ad quartum Schoti contra 1. concluſ Ferr. 3. contra gen. c. 259 §. ad euidẽtiam Caiet. a. 2. § ad hoc dicitur Sot. de natura, & grat. c. 11. & in fin. 4 ſent. Ægidius art. 2. §. ſunt autem. Schotus in 2 d. 25. §. idem. Abulen. in c. 19. Mar. quæſt 175. Vega lib. 6. in Triden. c. 7. Corduba lib. 2. quæſt. 53. dub. 10. reſpon. 5. Zumel 1 par. q. 14. ar. 13. ad tertium ante ſecundum a. Bellar.

lib. 1. de

lib.1.de gra.c.12.&c.

Probatur tandem ratione. Primo directè, ſecũdo ex abſurdis. Directè libertas (vt ſup. dictum eſt) eſt illa, quæ poſitis omnibus requiſitis ad operandũ, poteſt homo operari, & non operari, velle, & nolle; Sed poſitis in homine omnibus requiſitis ad operandum, poteſt operari, & non operari, poteſt enim currere, & non currere, velle, & nolle, moueri, & nõ moueri, vt diſcurrenti patet; ergo homo eſt intrinſecè liber; ergo eius arbitrium cogi non poteſt.

Probatur ex abſurdis, quia ſi homo non eſſet liberi arbitrij, itaut eius libertas cogi poſſet; tolleretur ab eo omnis meriti ratio. Meritum enim, vt eſt commune Teologorum fundatur in libertate ex Clemen. Alexan. lib.8. aduerſus Iul. circa fin. Hilar. in 2. pſal. illis verbis, quod nullum fructum, nullum honorem, nullum præmium voluntas mereretur propter opus bonum, ſi vis quædam voluntati conſerta, .i. impreſſa, malum eſſe non fineret; Hoc autem eſt abſurdum, Immò hæreſis magna Luteranorum; ergo &c.

Ad opiniones in contrarium reſpondetur, & primo ad Aſtrologos dicentes, liberum arbitrium cogi ab influxu corporũ cœleſtium, & pro ſolutione ſupponendum eſt ex Dioniſ. 4. de diu. nom. quod diuina prouidentia hunc ordinem in rerum natura poſuit, vt inferiora regantur per ſuperiora, & minus nobiliora per nobiliora, & non è contra, ſic habet Ariſt. 1. met. à virtute ſuperiori reguntur iſta inferiora; homo ergo cum componatur ex corpore, & anima, vt ait Ariſt. 2. de anima, & 5. met. & Mag. in 2. d. 21. quoad corpus, quia ſecundum præſentem ſtatum eſt mortale, corruptibile, & paſſibile eſt inferius, & ignobilius quolibet corpore cœleſti, quod eſt incorruptibile, & ideò recipit ab illo influentiam, diſpoſitionem, motum, ac variationem; Alioquin non poſſet ſaluari, cur ab illis influentijs tot infirmitates, & morbi in humanis corporibus oriuntur, cur in innouatione lunæ lunatici fatuitant? certè ad illam rationem decurrendum eſt. Quoad animam verò quia eſt nobilior quolibet corpore cœleſti, cum anima ſit intellectiua, cœlum verò minime, ideò, quoad ſuas operationes, non poteſt illã neceſſitare, & quia actio libera eſt operatio animæ, excludens intrinſecè omnem rationem corporis ex Philoſ. 3. de anima, Virtus intellectiua non alligatur orgáno corporali, ideo homo, quoad actiones liberas à corporum cœleſtium influentijs cogi non poteſt, & ideo cõcludendum eſt non cogi eos ad liberas actiones, qui ſub prędictis planetis naſcuntur, ſed tantum habere ad illas virtutes, ſeù vitia inclinationem quandam, ratione corporis, quod talem influentiam recipit, quare.

Reſpondetur ad illud, quod multi ſunt vitioſi, & non poſſunt ſe ab illis vitijs abſtinere, quia ſunt ſub tali planeta orti; falſiſſimum enim eſt quia & ſi habeant indirectè aliquam inclinationem ad illa, ratione influentiæ corporum, quia tamen ſunt ratione præditi, poſſunt illa cohibere, iuxta illud Ptholomæi in Centrilequio, Sapiens dominabitur aſtris. & S. Tho. in opuſ. 9. ex ſtellarum diſpoſitione nulla neceſſitas inducitur homini ad

mini ad agendum, ſed quædam inclinatio ſola, quam ſapientes moderando refrenant. Et quamuis multis difficile videtur illa vitia poſſe cohibere, hoc non oritur, vt inquit Albertus in 2. compen. c. 56. ex ſola conſtellatione, quia hanc ſuperare poſſunt, & non adducit vim, ſed ex vna parte eſt mala conſtellatio, ex alia vero malus habitus, & hic, cum conuertatur in naturam, illam maximam difficultatem inducit.

Ad illud de lapidibus reſp. Quod illi lapides Potuerunt habere aliquam inclinationem indirectè ſuper Moyſem, & vxorem ſuam, non autem eos cogere.

Ad illud de Deo reſpondetur, Deum non cogere voluntatem, quia illam creauit, & reliquit liberã. Ad ſcripturas in contrarium reſpondetur ex Ricc. 4. d. 15. illa verba: Non intelligi de tractu violento, ſed de tractu per inclinationem voluntatis, quod idem eſt, ac ſi dicamus (traxerit) ideſt ſuauiter alliciendo, vt colligitur ex Aug. homil. 26. illis verbis, ramum viridem oſtendis oui, & trahis illam, & poeta, trahit ſua quemque voluptas; certum enim eſt tactum iſtũ non eſſe per coactionem, ſed per allectionem; ſicut enim per ramum viridem ita allicitur ouis, vt non cogatur per illum, ita homo ſic allicitur per ea, quæ interius oſtenduntur à Deo, vt per illa non cogatur, & ſic reſpondendũ ad alia, & ſimilia ſcripturarum loca.

Ad illud de Tyrannis reſpondetur, quod quamuis poſſint cogere corpora, non poſſunt tamen cogere uoluntatem, poſſunt enim ſubditi potius mori, quam voluntatem eorum facere, vt patet de multis Sanctis, qui potius propter Chriſti fidem, mortui ſunt, quam contrarium facere.

Ad illud de dæmonibus reſpondetur negandum eſſe poſſe hominis voluntatem cogere. Ex illis autem ſcripturę locis, & patribus, colligitur tantum dæmonem eſſe fortiſſimũ inimicum humanæ naturæ, nõ autem humanam voluntatem cogere. Nam quamuis eius potentia ſit magna ſuper terram, vt ſupra probatum eſt ex illo Iob 41. Piiſſimus tamen Deus ipſam limitauit, vt ex illo Pauli 1. Corint. 10. ſatis conſtat illis verbis Fidelis Deus, qui non patietur vos tentati ſupra id, quod poteſtis, ſed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt poſſitis reſiſtere. Quam veritatem confirmat D. Tho. 2. d. 21. a. 2. illis verbis, Licet dæmonis potentia ſit maior poteſtate hominis, tamen, quoad aliquid non eſt maior, ſcilicet quoad liberum arbitrium quod cogi non poteſt.

Ad rationem, quod naturaliter homines commiſſo peccato inclinantur dicere, quod diabolus fuit, reſpondetur ex D. Th. 3. q. 80. ar. 3. 1. par. q. 4. a. 4. 3. par. q. 8. ar. 3. Bonau. 2. d. 15. & Riccar. ibidem &c. quod dupliciter aliquis poteſt eſſe cauſa alicuius rei: Vno modo, tanquam cauſa directa, & principalis, vt quando quis immediate & ſine alicuius ſuaſione v.g. furtum committit, tunc ille talis dicitur cauſa directa illius furti; Alio modo, tanquam cauſa indirecta, & perſuaſiuè, vt quãdo quis pręcipit, conſulit, vel ſuadet, vt aliquis v.g. committat furtum, tũc

iſte talis non dicitur,cauſa directa illius furti,quia non ipſe immediate facit furtum, ſed dicetur cauſa indirecta illius furti, quia ſuadet, vel præcipit &c.tale furtum.

Hoc ſuppoſito reſpondetur in forma,*Diabolus* fuit cauſa directa,& principalis,& negatur.fuit cauſa indirecta,& perſuaſiua, & cōceditur. Et ſic intelligendi etiam ſunt Patres cum dicunt,quod dæmon eſt cauſa omnium malorum,& ſimilia, intelligendi enim ſunt quod ſit cauſa indirecta,non autem directa. Quod ex eo patere poteſt,nam in actibus liberis, nihil poteſt eſſe cauſa directa alcuius actionis liberæ, niſi qui poteſt mouere voluntatem, voluntas autem hominis non niſi à duobus moueri poteſt; aut enim à ſemetipſa,aut a Deo; à Deo non poteſt moueri ad malum,cum ſit ſumma bonitas,vt ex Aug.lib.83.q.Deo auctore non fit homo deterior. Immò ex hoc appatet maxima hominum libertas,cum malum contra Dei voluntatē faciat; ergo cum non poſſit moueri ad malum à Deo,tanquam cauſa directa mouetur à ſe,& non à diabolo,vt ait Orig. illis verbis, quod ſi dæmonium non eſſet, adhuc homines haberent appetitū ſibi,& venenorum, & Ber.ſerm.81. ſuper cant.Tolle propriam voluntatem,& non erit infernus.

Ad illud de maleficijs reſpondetur, neque per vim illorum hominū voluntates cogi, quod ſi aliquando contrarium videamus, vt per illa, alij ad amorem,alij ad odium, morboſq; inducantur; Hoc fit,ſi agitur de morbis vt ait Martinus lib.3.pag 10. quia eſt perfettiſſimus medicus,& cum omnium herbarum, lapidum, animaliumque cognitionem habeat per applicationem naturalium,naturalibus contrarijs poteſt illos inducere. Si de odio, quia vt ſupra dictum eſt habeat poteſtatem ſuper omne corpus,poteſt mouere iraſcibilem,& ſic confundendo ſenſus ad ſui, aliorumq; odium mouere. & ſic reſponderi poteſt ad exemplum de mago Iudæo.Si de amore,vel odio, (prout in intentione)cum hic agatur de libero arbitrio flectēdo maior eſt difficultas. Reſpondēdum tamen eſt, neque per illa maleficia liberum arbitrium cogi, quod ſi aliquando euenit,hoc non fit cogendo,ſed perſuadendo. Nocte enim dieque rem amatam, vel odioſam tentat, quoadusque ſuum præſtet conſenſum,concupiſcibilē inflāmationē, vel antidotis, ſimplicibuſque naturalibus,vel per eius exiſtentiam mouendo humores,irritando, & accendendo, vt ad ſuum trahat finem. Quod ſi deindè talibus venenis infecti abſtinere non poſſunt, hoc ex malo habitu non ex coactione procedit.

Quod totum exemplo reſpond. Iuſtinæ, & Cypriani confirmatur. Cyprianus enim tempore,quo erat magus (poſtea.n.fuit martyr (cum Iuſtinianam Criſtianam Virginem ardenter amaret(re deſperata) cum cantionibus, ac veneficis ad eius libidinis aſſenſum allicere conaretur, & cum neque hac via poſſet,Dæmonem conſuluit qua nam, id re conſequi poſſet. Cui dæmon reſpondit, nullam artem aduerſus eos,qui verè Chriſtum colerent illi proceſſuram illis verbis. Ego non poſſum in hac re niſi tentationibus, & perſuaſionibus, cum Chriſti fideles illis

fortiter

fortiter reſiſtant, protſus inutilis remaneo.

Benè ergo reſponſum eſt nec poſſe hominum voluntates dæmonum cogere, nec malorum hominum directam cauſam eſſe, & cum ſit per Chriſti poteſtatem vndique catenis victus, tanquam canis non mordere, ſed latrare tantum valet. Hæc cum meo germano Sac. Theolog. imbuto D. Abb. Sanctæ Mariæ Attorũ ac ſynod. Examinatore Ioanne Piperno noſtro inſti tutui tuę vtilitati.

CAP. VI. De Dæmonum diuiſione.

VT melius dæmonum, ac maleficiorum differentias cognoſcamus liceat exarare ſcripta Trithemij lib. Queſt. ad Max. Cæſ. q. 5. docentis, ſicuti dæmones in poteſtate acumineq; ſuptilitatis ad inuicem differunt, ita maleficiorum quoq; poteſtas non eſt in omnibus vna, ſed in ſingulis, pro vt dæmonibus concurrunt natura ſuptilioribus vel groſſioribus diuerſa. Multa .n. ſunt genera dæmonum, & certis inter ſe gradibus diſtant ratione locorum, in quo cadentes à principio ſunt detruſi.

Primum quidem genus dæmonum appellatur igneum, quod circa ſuperiorem peruagatur aerem, nec vnquam ante Iudicij diem ad inferiora demergitur, ſed continuo ſub regionibus permanentes ſublunaribus, nullum habent cum hominibus in terra commercium: ac ſubdit, nulla ſunt eis cum maleficis conſortia, quoniam cum demorentur in igne propter ſubtilitatem ſuam non poſſunt corpus groſſum ſine aereum induere, hoc mea ratione, fallitur, cum omnes dæmon ſit ſpiritus ſubtiliſſimus, ergo non repugnat corpus aſſumere ac inuadere vt alij, hac ſententia eſt Picus in ſtrige, ni velis dicere non ita vt alij.

Secundum genus aereum dicitur, quod in aere errans nobis propinquo conmoratur: hi quidẽ poſſunt ad inferiora deſcendere, & aſſumptis de craſſiore aere corporibus quandoq; hominibus apparere: aerea, permittente Deo, ſæpius turbant, tonitrua & tempeſtates concitant, & omnes ſimul in perniciem humani generis, more hominum, affectionibus mouentur, paſſionum ſuperbia maxime & inuidia, tanguntur q; perturbationibus continuis, & nec ſolido veſtiuntur corpore, nec vno conſiſtunt loco, nec vnam omnes formam habent, ſed plurimas eaſq; ſæpius mutant ſecundum varietatẽ affectionum, quibus vel occurrunt maleficarũ carminibus euocati, vel impulſi perturbatione ad nocendũ, maleficæ horum dæmonum operatione fuffultæ, tanto ſunt ad maleficandum potentiores, quanto ſuperiorem ex eorum ordine concurrentem fuerint aſſecutæ. S. Ambroſius dixit, plenus eſt mundus ſanctarum virtutum, quia eſt plenus nequitiarum.

Tertium genus dæmonum terreſtrium dicimus, ex his autem dæmonibus alij verſantur in ſiluis, atq; nemoribus, qui venatoribus ponũt inſidias, alij vero pabulis degunt in campos, qui nocte aberrare faciunt

itinerantes:nonnulli demorantur in locis abditis atq;cauernis, reliqui cæteri minus furioſi demorari cum hominibus in obſcuro delectatur. Ex his quidam gaudent ſolis illuſionibus territare homines,alij prædictionibus futurorum in admirationem ſui trahere cupiunt audientes: nonnulli vero ad hoc ſummo conatu laborant vt homines irrationabili furore turbatos,aut melanconia furentes terreant, lædant,vel occidant,quod experientia ſæpius factum agnouimus:hinc S.Chryſoſt.3. de prouid.omni actione diabolica potentior eſt ad nocendum magnitudo meroris,quia dæmon quoſcunq;ſuperat,per mærorem ſuperat, eũ ſi auferas nihil a dęmone lædi quiſquã potuit. Hoc aũt genus dæmonũ raro eſt maleficis familiare propter inconſtantiam,affectionem, & læuitatem,qua territare multos gaudent potius, quam vnius mulierculæ ſubeſſæ imperio. Commorãtur tamen interdum & pollicentur vetro, aut criſtallo, ſiue ſpeculis, & carminibus concitati reſponſa dant mulierculis,& ſiquis venturus in via ei s maledixiſſent pronunciant.Et hoc maleficarum genus multum differt a reliquis,qui quod illæ maleficio reddunt infirmum, iſtæ curare pollicentur. Verum quia maleficium vt plurimum fefellunt,maleficio earum acceſſus ab Eccleſia omnibus interdicitur Chriſtianis.

Quartum genus dæmonum denominatur aquaticum, quoniam ſe humoribus immergens circa fluuios & lacus cohabitat, ira plenum, turbatum, & inquietum, & fraudulentum, tempeſtateſq; mouens, vitamq; auferens in aquis,& dũ apparet,fæmineo ſexu veſtit,nonnunquam vero cum hominibus loquitur, & varias ludificationes exercet, & hoc genus non conſueuit cum maleficis habere commercium.

Quintum genus ſubterraneum dicitur quod in ſpeluncis, & cauernis,montiumq;remotis concauitatibus demoratur,& iſti dæmones afflictione ſunt peſſimi,eoſq; inuadunt qui puteos, & metalla fodiunt, & qui theſauros in terra latentes quærunt, in perniciem humani generis paratiſſimi, hiatus efficiunt terræ, ventoſq; flammiuomos ſuſcitant,& fundamenta edificiorum concutiunt, noctibus aliquando de montibus turmatim egreſſi mirandas, ſtupendasq; in campis ducunt choreas,& quaſi vnius Ducis metuentes imperium ſubito euaneſcunt ad ſignum, & ad ſua diuerticula reuertuntur, interdum nolarum inter eos auditur ſonitus, & ſe nonnumquam ſpiritus hominum vitam defunctorum mentiuntur, nihil magis quærunt quam motum hominum & ad mirationem, vnde habemus compertum quod ſimpliciores homines quoſdam nonnunquam in ſua latibula montium duxerun, ſtupenda mirantibus oſtẽdentes ſpectacula, & quaſi Beatorum ibi ſint manſiones amicos viuorum ſe mentiuntur. Ex his quoq;dæmonibus quidam incubones ſunt theſaurorum quos auaritia mortalium in terra abſcondit, & ne rurſus in vſus perueniant hominum eos ſubducunt, furantur,& cuſtodiunt,& quandoq; de loco ad locum tranſportant: & hoc genus dæmonum cum maleficis mulieribus nullum conſueuit habere commercium (ſed fallitur hic).

Sextum

Digitized by Google

Sextum genus dæmonum appellatur lucifugum quia nec diebus vnquam apparent, nec alio modo corpus aſſumere poſſunt quam de nocte. hoc eſt genus dæmonum inperſcrutabile ac penitus tenebroſum, paſſionibus frigidis agitatum, malitioſum, inquietum, & perturbatum, ꝙ ocurrentes homines violenter comprimit, nocturnis horis, ſæpiusq; *Deo* permittente, aut flatu quoſdam interficit, aut contactu, Maleficis non conuenit hoc genus dæmonum, neq; carminibus arctari poteſt, quia lucem fugit, & vocem hominum ſimulq; & omnem tumultum.

Aereum maxime ad maleficia fęminarum conſueuit occurrere, non eſt cæteris omnibus magis ſubtile & audaciſſimæ temeritatis.

Terreſtrium quoque, nulli vt eſt dictum maleficis ſubſeruiunt, qui tamen inferiori gradu habiti maiora illa maleficia inducere non poſſunt.

Sed huius viri diſcurſus quamuis magna ex parte non repugnat, in multis peccat, ſaltem propter verborum ambiguitatem, vt dicum dicit, hoc genus dæmonum commercium nullum cum mulieribus maleficis habere conſueuit, fateri nos decet dæmonum potentiam eſſe diſparem, at permittente Deo omnes poſſe concurrere ad maleficia; Verumtamen apparentius eſt hoc genus dæmonum, vt plurimum, & ſecundum diuerſo effectus, quam illud concurrere, ſunt vero omnes ad damnum inferre parati.

Poſtremum Not. quod cum Angelorum diuiſio ſit aſſignata à Greg. in Moralib. in tres Hierarchias vel ſacros principatus, & hierarchia omnis in tres ordines, vnde relucet myſterium trinitatis, ex vnitate enim Hierarchiæ inuenitur vnitas diuinæ eſſentiæ, & in tripartito ordine oſtenditur trinitas perſonarum; & ipſe quidem Deus Trinitas, quid omnia operatur in ſingulo diuidēs, In Seraphin charitas: in Cherubin veritas: in Thronis æquitas. In Dominationibus Maieſtas: in Principatibus Principium: in Poteſtatibus poteſtas. In virtutibus virtus: in Archangelis lux: in Angelis pietas, ac in quolibet Angelo refulget veſtigium Trinitatis, cum inſint eſſentia, virtus ſeu potentia, & operatio & ſic omnes Angeli benedicunt Dominum, Trinitatem, & vnitatem inſinuantes. S. Thom. p. p. per totum, & 2. d. q. 1 ait quod in quolibet dine ſunt multi Angeli, & Angeli vnius ordinis non ſunt equales; Ac in cap nouit in domo de primæ d. 2. Caſſanæus, 3 par. 6. conſid. Catalogi. G. M. in quolibet ordine ſunt ſex mille ſexcentæ & ſexaginta ſex manſiones: in qualibet manſione poſſunt eſſe tot regna, tot ducatus, tot comitatus, tot nationes, tot prouinciæ, tot ciuitates, tot domus. Et in qualibet domo tot ſedes, ſeu loca. *N. 6666.* Et in qualibet ſede ſeu loco, de quo dicitur, nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis, eſt anima, & quando omnia ea loca replebuntur (vt multi pij calculant) adueniet extremum iudicium, & in quarum qualibet conſtituit vnum Principem, & in primo iſto ordine Seraphin conſtituit Luciferum, & in quolibet alio poſuit alium tanquam capitaneum.

Digitized by Google

pulchritudinem conſpiciens ſuperbiuit, & traxit ſecum de omnibus Hierarchij,& ordinibus ſeu choris,tertiam partem, ſeu numerum nobis infinitum,vt alibi dixi,ipſeque,vt ſuperior maliquc inuentor ad inferni imum pænat, cum in quo quis peccat in eo torqueri debet gl.fin. in c.ſi quis 94 diſt. & Bald. in conſ.237. vel quos ſimili culpa inquinat,par etiam pæna conſtringat, iuxta Tex. in l.ſi quemquam, C. de epi. & cl.

His digreſſis concludamus maximi adiuuaminis eſſe, vt exorciſta, facto imperio ſuo cogendo aperiat cuius ordinis ſint, vel ſint dæmones qui cauſa reſolent quomodocunque affectione, vt deinde vtetur vltimo noſtro monitorio in l. de cur diuin.

Illatio pia,nec remota pro immortalitate.

EX his probatis, probandiſque ſuffocentur in aquis ſalſis ſapientiæ, Ve nati male iuuenes qui non Gentiles,non Hebrei,non Barbari, &c.ſed tanquam bruta,epicureorum ſeu Atheorum ſectantes ſenſum, animam noſtram Dei imaginem & ſpóſam, Angelis ſimilem,mortalem eſſe in hæreſi manent, contra quos quia benè, & bellè irruit Philipp. Faber.Fauent.ideo ſuperfluum reſcribere indicaui.

LIBER

LIBER PRIMVS.
PETRI PIPERNI
Beneuentani Prothomedici.

De exiſtentia Magorum, Magicarumq. affectionum, ſeù morborum, electis, pulchriſque ſententijs munita. CAP. I.

EX ſæpiſſimis obſeruationibus morborum magicorum, & in Ciuibus, & in exteris Beneuēti miris inſpectis, ſummi Opificis, eiuſque Athletæ Bartolomei gloria & honore, tum vtili communi, facilitatique, nec non vt poſteri hæreditēt quod intellectus à Deo optimo maximo habuit, cum (vt docuit V. I. D. D. Ouidius de Amicis in pref. de iure emph. triſte ſit. decedere ſine hærede) ideo de ijs agere me pia facta impulerunt. Et quamuis qui hoc opus tractarunt ſunt quidam, attamē ex obſeruatis vel diſtinctè tractationem hanc difficillimā in huiuiſmodi praxim nullum inuenio reduxiſſe. Medici enim cū verſantur circa corpus à cauſis naturalibus mutatum, vel mutandum de origine tranſ naturæ ordine non curant, multique morbis remedijs nō cedentes inſani dereliquuntur, vel propter eorum viſitādi faſtidium vel ne doctorum gloria dedecorentur, ad mutandum aerem mittunt, qui medicamentis noſtris ante dæmoniacis curare poſſent.

Dari vero hos morbos & ſi ex dæmonum exiſtentia, naturaque iam ſupra probata clarum eſſet, tamen vt res locupletior, magiſuè particularis fiat.

Probatur, ac ſuppoſito quod dæmones, ſint inclinati ad hominum damna & vt Symiæ valde appetere adorationes, hiſque ad nutum quo ad motum localem, alterationem, & deluſionē, corpora naturalia obediant, quæ ſapienter callent, omnes excitare poſſe immediatè, vel mediatè certum eſt, qui cum ſint cumcauſati à malo magno appello magicos.

En ad probationes volunt primum locum etiam Poetæ, non dicam ambi-

ambitioſo,oſtentatores,callidos, vanos,fabuloſos venereoſque, contra quos malos irruit opuſc.proprio Hieronym,Sauonan.

Homerus in Od ſſ.cum ſanguinem Vliſſi incantatione reſtringit, & alibi,non profitetur artem veneficam? Virgilium mirum magum fuiſſe in Chronica Partenopenſi Euengeliſtæ præſenzani legitimus;qui cap. 8. magica arte aurea fabricata muſca putridum in bonum aerem trãſmutaſſe art. Ac omne genus muſcarum de macellis ad nutũ Octauiani Auguſti relegaſſe refert Felix Malleol. t. 2. de exor. 25. Tum.eundem æris magine ſub influxibus quibuſdam planetarum compoſitam vento aprili fructus deuaſtãti oppugnãſſe memorat.ille cap. 23. & de duobus capitibus pro viatorum omine in porta Nolana poſitis, de ouo excantato in arce del ouo,& multas alias excãtationes viro illo indignas, vt legere eſt apud Præſenzanum,quod confirmãs Theoph.de compoſ. metall. de nola quadam ſic memorat. Ita & non ægre perſuadebimini Nolam vergilij talem fuiſſe cuius ille pulſu adulteros & adulteras in Regis Arti aula qui erant adeo timore perciti,& perculſi, vt cõſtellata vertigine ſubito oborta non ſecus, ac fulmine acti de Ponte in flumen delaberentur,quod nolite autẽ putare hanc hiſtoriam, vt Fabellam narrari cum veriſſimè, ita acciderit.

Quod nimirum ſi de magica vi belle cecinerit in *Pharmauceuda.*

Verbenaſque adole pinguen,& muſcula thura coniugis, vt magicis ſanos auertere ſacris;experiar ſenſus.

Et 4. Aenid. vt alios communiores omittam locos.

Hae ſe carminibus promittit ſoluere mentes,
Quas velis,aſt alijs duras immetere curas,
Siſtere aquam fluuijs,& vertere ſydera retro,
Nocturnoſque ciet manes,mugire vi debis.
Sub pedibus terram, & deſcendere montibus ornos.

Prudent etiam de Mercurio ſcribens ait

Murmure nam magico tenues excire figuras,
Atque ſepulchrales ſcire incantare fauillas,
Vita idem ſpoltare alios ars noxia nouit.

Porphyrius his verſibus ſuam nigromantiam confirmat

Ceſſa nunc tandem,& verbis iam parce reuicto,
Da requiem ſoluens priſcas cadenſque figuras,
& remoue à membris,ac lintea dura reſolue.

Oudius in Epiſt. Hypſiph.

Deuouet abſentes,ſimulaтaque cerca fingit,
Et miſerum tenues in iecur vrget acus.

Et 1. Eleg. de lena inter quæ.

Hanc ego nocturnas verſata per vmbras
Suſpicor,& plum a corpus anile tegi.
Suſpicor,& fama eſt,oculis quoque pupula duplex
Fulminat: & geminum lumen ab orbe venit.
Euocat antiquis proauos, atauoſque ſepulchria.

Et

Et ſolidam longo carmine findi humum.
Hac ſibi prepoſuit thalamos violare pudicos
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Empedocles ſic apud Laertium.
Pharmaca, quis pellas morbos leueſque ſenectam
Percipies, qua cunta tibi communico ſoli.
Tum Princeps lyræ latinæ Epod. ode 5.
Non vſitatis (rare) potionibus
O multa fleturum caput.
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marſis redibit vocibus.
Maius parabo, Maius infundam tibi
Faſtidienti poculum:
Priuſque cœlum ſedet inferius mari,
Tellure porrecta ſuper:
Quam non amore ſic meo flagres, vti
Bitumen atris ignibus.

Nec pigeat, quæ pulchra ſunt tranſcribere ex Lib. 1. de Sapiẽtia ode 41. Ieſuitæ, Maſculi ad Del Rio.

Abominati damna veneficî
Narras ſub atra nocte volatiles
Striges, & Harpyas nocentes
Vnguibus, & lamiarum amara.
Noui cruoris guttura; prouidus
Sed tollis auctor ſemina turpium
malorum, vt execrata vota
Iudicio patuere ritè
Patrum ſeuero, deterioribus
Luctare monſtris: non vigil Hercules
Decernit aque, non pudicus
Bellerophon, rapiduſque Perſeu.
Vt totus imo fundo Acheron furit?
Vt alta Auerna, inuiſaque Tanaca,
Laruaſque & inanes Cyclopas
Prodis agens, lemureſque nigros?
Fœdum videri Morphea, ſpiritu
Graues & hircos, oraque Cerberi,
Matrique deteſtata charis
Et pueris ſimulacra Vitis?
Seu tu proteruum, ſeu famulum genus
Lares recenſes, ſpectraque montium,
Simoſque Siluanos, timendum,
Panaque cornigerumque vulgus.
Vt horret artus hiſpida limdos,

Et torua vultum Saga ! comantibus
Hydris capillos implicata,
Et magicam furiata mentem.
Duplex ocellis pupula fulminat
Vibrans acutis ignibus : enecat
Fatalis obtutus venitque
Sulphureo grauis ore nidor.
Iam, iam ſepulchris exuti impios
Horrenda manes, exululans Styga,
Circum minaces ora buſtis
Pros vt ſtetit omne Ditis.
Examen atri ; tabida adeſt lues
Depaſcit amantes ſtrenua luridos,
Furorque cædis ſponte, & amens
Seuities ; furit ecce fœta.
Phythone diro Theſſalis, ebrios
Lymphata ſenſus ; aſſilit, inſilit
Empuſa qualis crure aheno
Sanguinis it ſitiens pauentes.
Curſatus cunas, & miſeras domos
Inceſtat, artus pollice differens
Molles adunco, perque ſuccos
Tabificos tenuans medullas.
Illam ſeuera frontis Erinnies,
Illam gigantum monſtra tricorporum,
Stipantque Centauri biformes
Et nocua comitantur vmbra.
Iam prompta tractat læua malas dapes:
Radice vulſa rupibus aſperis
Venena confunditque amara
Nunc Styge, nunc graueolente lerna.
Quod ſæua poſſint gramina collium,
Tortoque rhombo concitata licia
Sat nouit, attractuque fruges
Sanguineis rubuere guttis
Aut illa amanti pocula miſcuit
Circæa ſurdo murmure carminum,
Marſis & excantata verbis;
Aut animos inimicat iris.
Vtcumque caſta coniuge deripit.
Faſtidioſum iam thalami vt iugo
Diduxit infunditque tædis
Immemorem ſine amore lethem.
Heu quis geniſcit languor amantium.
In ſanientium ? quis furit igneis

Actus

Digitized by Google

Æſtus medullis, atque venis?
Quanta cor implicuit chimæra?
Squalent acuta cuſpide ſauciæ
Ceræ, laborantum miſerabiles
Formæ, cruenta pallida ora
Pectoraque & laqueis reuincta.
Nunc ſana ſacris temperat impijs
Medea, & atra Gorgones abſtinent
Tandem furoris: namque vindex
Pœna pede aſſequitur citato
Inquirit omnem materiam mali
Iudex ſacrorum, atque abdita callidus
Veſtigat, & cum ſagaci
Dira ſuperſtitio tenetur.
Deuota fraudes expiat, expiat
Flamma, & furentes Mulciber edomat:
Vacant inanes officinæ.
Colchidos, atque Hecatea fana.

Mirandolanus in Hymnis de Cynope Mago, ità & Cynopē Magiæ confiſum diſpulit altæ mentis Ioannes, &c.

Sed ne nimis moleſtus reprehēdar, taceo Ouidianos alios locos, vt in Metamorph. 14. in Epiſt. ad Tibull. 1. eleg. & 8. Propertium lib 1. eleg. 12. Lucanum lib. 6. Claud. lib. 1. Senecam, Petroniū, & alios.

Taſſo al lib. 2. del Goffredo parla de Iſmeno.

Mentre il Tiranno s'apparecchia à l'armi
Soletto Iſmeno vn di gli s'appreſenta,
Iſmen che trar di ſotto à i chiuſi marmi
Può corpo eſtinto, e far che ſpiri, e ſenta
Iſmen che al ſuon de mormoranti carmi
Fin nella Regia ſua Pluto ſpauenta,
E i ſuoi demon ne gli empi vfficij impiega,
Pur come ſerui li diſcioglie, e lega.

E l'Anguillara di Medea.

Normar, s'io voglio hor placo, hor rompo l'onde,
Fò la terra muggir, tremar i monti,
E facendo ſtupir l'iſteſſe ſponde
Tornar fò i fiumi in sù ne i proprij fonti?

Lalli poi Poeta moderno nel Domitiano, all'Illuſtriſſimo Monſignor Marco Antonio Cuccino Gou. in Beneuento.

E co i circoli ſuoi, co' ſuoi ſcongiuri,
Il corſo à i fiumi d'arreſtar ſi vanta
E di tenebre folte, e nembi oſcuri
La Luna, e'l Sole ſpauentoſo ammanta

Scote la terra, inamariſce i puri
Fonti, conturba il Ciel gli arbori ſchianta,
E fà ch'il grande inferno vnito s'armi
Al mormorar de ſuoi potenti carmi.

Noſter Poeta iurium D. Philoſoph. Thoel. Proton. Primic.
D. Abb. Cæſar Macchabęus Samnis in ſuo Triumpho Samnij.

Deſta gli ſpirti il ſuon de gli aſpri carmi
Dentro ſtridendo à le tartaree porte,
Gridano rinforzando à l'armi à l'armi,
Per indurre a contrari horror di morte,
L'Incantator dell'ombre in cerchio parmi
A incrudelirſi incontro à lor gli sforte,
Nè per ſpauento, ò per timor ſi atterra
La turba di gran core à l'aſpra guerra.

Accedunt Hiſtorici, & Philoſophi multi ad confirmandum admitti magos, veneficoſque morbos, vt præter Plinium, lib. 28. & alibi Heredotus narrat lib. 2. de Amaſi Egyptorum Rege, qui Laodiceam recentem vxorem propter veneficium cognoſcere nō potuit, vſque dū carminibus fuit abſolutus, ac Varro li. 2. c. 53. eſſe veneficia voluit ad articulares morbos curandos Cato ad oſſium dislocationes, quam opinionem ſequuntur omnes Platonici, & horum Princeps in Conuiuio in 11. de legibus ait, bipertito generi humano venena officiunt. Primo enim modo, corporibus corpora ſecundum naturam læduntur, deinde magicis veneficijs, & cantibus, modiſq; quibuſdam perſuadetur, ijs quidem qui officere ſtudent, poſſe id aſſequi, ijs vero facile admodum ab illis, veneficio lædi poſſe, ac de pæna horum ſubdit.

Quando vero, quis, modis, inductionibus, cantibus, ſimilibuſque veneficijs ad nocendum paratus deprehenſus eſt, ſi aruſpex, aut prodigiorum interpres ſit, occidatur, ſin vero non fuerit.

Ex Tito liuio dec. 4. lib. 10. pag. 429. à Gaio Menio Pretore huiuſmodi veneficos condemnatos fuiſſe 3000. & in lib. 9. veneficorum 2000. necatos eſſe, apud vero Perſas horum pæna eſt mors ex lapidibus ſuper caput.

Ariſt. 1. probl. lib. 30. de dæmoniacis memorat.

Probatur tertio medica rationali auctoritate. Occurritur primo Hippocratis locus lib. de morbo ſacro, quem eſſe genuinū Hipp. (quidquid cornar) à Gal. 1. pronoſt. T: & cap. 4. probari videtur, ex verbis enim manifeſtum fit dæmones, & maleficos cognouiſſe, horum tamen facultatem ignoraſſe, dum inquit; Talia itaque dicentes, ac excogitantes, amplius quid ſe ſcire ſimulant, & homines decipiunt, proponentes his luſtrationes, ac purificationes, cum verba ipſorum magna ex parte ſe ad Deum, ac dæmonem extēdant; nam cum dęmonem fateatur, eius effectus ſcilicet maleficos in conſequentiam affirmari cogitur.

Satan. n. vt hodie eſt, ſemper fuit à ſui caſus origine, ex fere ſimilibus

incan-

incantandi ceremonijs voluptatis gaudio gauiſus eſt. Subdit poſtea Hipp. Expiāt enim morbo correptos ſanguine; itē alij ſceleribus inquinatos, aut iniuſtos, aut ab hominibus intoxicatos, aut ſceleſtū aliquod facinus perpetrarunt, quos contraria his facere oportebat, ſacrificare nimirum, ac precari, & ad tēpla progreſſos Dijs ſupplicare. Nunc vero horum quidem nihil faciunt, verum expiant, & alia expiamenta terra occultant, alia in mare proiciunt, alia ad montes deferunt, vbi nemo attingat, neque conculcet.

Et obiter velim notes in Hipp. 1. progn. c. 1. ſcripſerit medicis præceptum, vt ſi quid diuinum in morbis habetur, illius etiam addiſcant prouidentiam; ſ. diuinam intelligi, non vt voluerunt cōmuniter per aeris coſtitutionem, vel per dies decretorios, ſed vt nos alibi, & Gregor. in Syntaxi lib. 28. c. 23. per Deum, vel dæmones, & ideo lib. de natura mulier. his morbis conſulit curationem, ait maxime quidem numen in omnibus cauſa eſt, ac ſubdit, oportet autem eum, qui hæc rectè tractare velit, primum quidem ex Dijs ordiri, &c. & in lib. de morbo ſacro clare etiam probatur.

Galenum vero in multis locis mihi videor videre fuiſſe varium, vt nunc rideat de ijs, nunc admiratur, nunc laudet, nunc amplectatur 6. de ſimp. med. cap. 10. ſcribit ridiculum eſſe vocata pathopia medicamēta coſtringere, & vincere aduerſarium, vt in iudicio nihil poſſit eloqui, aut grauidæ abortum facere, aut nunquam deinceps concipiat efficere Tum 2. ad gl. cap. 4. de ſchirro inquit, multæ enim partes iam planè laxatę, curuatæque, hac curandi via quæ ſic verſando fit, integrè ſanatæ ſunt, ità vt incantamentis ſimilis res eſſe crederetur, ac 3. lib. de med. p. ſ. ad f. 189. Gal. adſcripto docet ad veneficia, & præſtigia Caridiō, & latū Cuminū, & Zochij radicē ad tertiā partē decoq; & ex vino veteri da, geſter & Glaneum oſſa, hæc .n. ſuffita dæmones abigunt, vt refert etiam Plin. 32. c. 11. & nos in antidotis. & 17. de vſu part. vl. Epodeſ. incantationibus vti concludit, & de ſcorpione memorat ipſe de ſimp. fac. de ſalina, & de ſtercora lupi. Extat etiam liber de incantatione, adiuratione, ſuſpenſione, Galeno aſcriptus, quē & ſi ei nō tribuunt, tamē legimus apud Alex. Trall. lib. 9. c. 4. ab Aug. Fer. lib. 2 c. 11. de Hom. Med. cit. ita;

Honeſtum n. eſt morbum vincere, & omni machina ægris ſuccurrere. Præterea etiam Galenus, qui ne eſſe quidem incantationes putauit, ex longo tempore; multoque vſu plurimum ipſas poſſe deprehendit, Audi igitur verba ipſius, quæ de medica Homeri tractatione reliquit, habēt autem ea in hunc modum. Nonnulli igitur putant incantationes anicularum fabulis eſſe perſimiles, quemadmodum ego quoque diu exiſtimaui: temporis autem progreſſu ab his, quę euidenter apparent perſuaſus ſum vim in ipſis eſſe, nam in percurſis à Scorpio adiumentum ſum expertus, nihil autem minus etiam in oſſibus gutturi infixis, quæ incantatione ſtatim expuebantur, ac multa præclara ſingulæ habent incantationes, cum inſtitutum conſequntur. Si igitur Gal. & alij pluresq; veterum teſtantur, quid prohibet nos quoque, quæ experientia cogno-

uimus

Digitized by Google

uimus,& quæ ab amicis ſinceris accepimus hæc vobis communicare. Alex. hæc,non memoro anulum pro calculo ſuperſtitioſum Galeni librum citans ad manus noſtras non peruentum.

Neque inferas per iam dicta haberi ſolum morborum magicorum curationem,non autem agentium affirmationem. Nam reſpondet dæmonum natura, quæ cùm ſit ad damnum inferendum, ſi admittis hac arte auxilia dari talium morborum auctores, & cauſas fateri oportet.

Quod ſi horum explanationes,& dilucidationes non legis in gentilis Galeni Oceano; nimirum cũ profeſſus ille ſit ea quę in Phyſicis, rebuſque medicis verſantur agere, & hac etiam ratione tenere videtur animam eſſe mortalem dum ſuam eſſentiam conſtituit in temperamento quatuor qualitatũ,vel corporũ ex lib.quod animi mores,ſecutus Hipp. auctoritatem docentis, Epid.c. 5. quod hominis anima ſemper producitur vſque ad mortem, ſin autem igne, ex canduo erit ſimul cum morbo,& anima corpus depaſcitur,& 7. de vſu par. de vtil.reſp.5.de ſimpl.med.facul.animæ ſubſtantiam fatetur ſe ignoraſſe,

Adde,quod ille Moyſi, Chriſtique aſſeclas reprehendebat, vt 2. de differ.pulſ.4.quia leges habebant, nulla demõſtratione conſtitutus,ſecus forſan lex ſua demonſtrabilior erat? ac 5. eiuſdem cap. 3. nos reprehendit, vt ſectis obſtinatiſſimos dum ſcribit citius enim Moyſi,& Chriſti aſſeclæ decedant de ſua diſciplina,quam qui ſectis ſunt addicti. quid mirum eſt ſi dæmoniacas cauſas humano generi pręſertim Chriſti fidei imbutis aduerſantes non explanauerit?

Tralliano adeo fuerunt amicæ Homericæ curationes, vt dixit, ſine his medicus complementum artis attingere non poteſt: vide lib. 9. c.4. lib.12.c.7.lib.10.c.vlt.& lib.11.vlt.

Hanc methodum ſequitur Ætius pleriſque locis, & lib. 8. c.50.de deuoratis,ſpinis,aut oſſibus ſuperſtitioſum ſcripſiſſe volunt. Dic egredere os,vel ſpina, vel feſtuca, quemadmodum Ieſus, & cætera taceo curioſis.

Auicen.lib.3.F.1.tit.4.c.18. morbos eſſe à dæmonio credit, illoſque non ex arare cum phyſicam doceat,& quibuſdam medicorum viſũ eſt, quod melanconia contingat à dæmonio,eodem lib.F.10.tit.3.c.4. patefecit ſputum ſanguinis multiplicari in dæmoniacis,vt alibi uoluit dum melanconia fit aduſta à bile permiſſionem eſſe dæmonis.

Iſaac lib.8.p.c. 29. & Nicol. Fl.c. proprio non agunt de maleficiatis, qui cum ſuis vxoribus coire nequeunt?& Arn. Vill.multa ſcripſit remedia partim naturalia partim ſuperſtitioſa, & à ſancta Romana Eccleſia interdicta:præſertim Libellus de ſigillis.

Celius Rhodoginus lib 9. antiq.lect.c.23. nõ tantum maleficos morbos probare nititur,ſed inuentores multos effectus, & locos patefecit.

Marcellus emp.pro omni morbo ex maleficio,confectionem exponit Andriani,etſi in omni fere morbo Homerica vtatur curatione.

Meſues 3.de antid.9.oleũ conficit ex gagate ꝓ magicis affectionibus Fernelius lib. de cauſ.morb.abditis plura memorat.

Amatus

Amatus Luſit. correpț. 6. Curat. 87. & Vuec Kerius correptus lib. 2. c. 5. ſecretorum Codronchius in ſuo libello.

Valleſius lib. de ſacra phil. pag. 212. fusè probat dari hos orbos, inter quæ docet poſſe fieri vt dæmonis præſentia morbos excitet: neque quippiam in hac aſſertione philoſophorum placitis eſſe repugnans.

Foreſtus in ſuis obſeruationibus multas hiſtorias recitat, vt alias citabimus ac plura, lib. 2. de incert. vrin. c. 3.

Antonius Sanctorellus phil. & med. & Lector excellentiſs. in 2. lib. Antepr. c. 15. eſſe hoc morbos probauit. At rarò euenire ſubdit, nimirũ cum horum non fuit obſequator, ac ad humanam calamitatem dæmon operatur ſæpe, vt illi appareant morbi ordinarij. At Bald. Ronſeus epiſ. med. 50. multas habet hiſtorias.

Sed Poeticæ, Hiſtoricæ, Philoſophicę, Medicę rationes ſileãt, cadantque dum in ſcæna ad noſtram probandam opinionem, Chriſtana fides huiuſmodi morbos, & magos ſtatuens comparet; cedantque profana diuinis litteris, eoſdem mille in locis admittentibus; quod D. Augnſt. 10. de Ciuit Dei 3 r. arguens contra *Plat.* & Porph. iuſſit diuinæ auctoritati humana cædat infirmitas; verè teſtis proprio ore à quo diſcũt ſui nati, offertur mater pia Eccleſia, quæ non ſolum morbo maleficos affirmat, verum eſſentias, ſigna, quibus dignoſci poſſit maleficium à dæmoniaco, curandi modos docet, vt videre eſt in Romano Rituali, à quo Chriſtiani Auctores, & Exorciſtę exorcizãdi normam acceperunt & hæc ſola ſatis eſſet, tamen, vt ſacris litteris, & nouis, & antiquis confirmetur.

Fuit præceptum in Leg. vet. cap. 19. Leuit. Non declinetis ad magos, nec ab Ariolis, aliquid ſciſcitemini, vt polluamini per eos. Ego Dominus, & cap. 20. Anima quę declinauerit ad magos, & Ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi ſui, ſanctificamini, & eſtote ſancti, quia ego ſanctus ſum Dominus Deus.

Adducunt autoritatem 11. Exod. c. 2. maleficos non patiaris viuere ſuper terram, tamen vt notat Thomas Gram. conſil. 5. num. 16. intendit homicidas præſertim, qui quæ fecerunt ſemper expectant iuxta Tex in l. 111. C. de Epiſc. & in Apoc. Ecce poſt hæc vidi animas interfectorum clamantes, & dicentes, Vſquequo Domine non das iudicium, & vindicas ſanguinem noſtrum de interfectoribus noſtris, qui ſunt in terris? & ne nimis protrahar, lege Exod. cap. 7. & 8. & 22. Deuter. c. 18. 4. Reg. 1. & Iob. 2. diabolus percuſſit Iobum à planta pedis, vſque ad verticem capitis.

Et credo te Legendas *Sanctorum*, & Pratum Floridum legiſſe, qui plerique miracula exercentes à ſtultis gentilibus, vt magica arte induti habebantur, accuſabanturq; ibi etiam multa morborum genera à dæmonibus excitata, à Sanctis detecta, & curata recitantur, & nos in poſterum ex auctorit. Euangeliſtarum, SS. Doctorum plura magicorum morborum probabimus, & apud Directorium Inquiſit. Eymerici

ſunt

ſunt multæ litteræ Sum. Pont. contra maleficos pag. 109. litt. Apoſt.

& nolo ſub ſilentio velare tot, tantoſque morbos excitatos hominibus à Magis Zaroes, & Arfafat, ab Apoſt. S. Matthęo patefactos, ac ſanitati populos reſtituros, ac. ſept. huius vita, vide, vt omittam, quæ audis in ſacris Euangelijs.

De Quibuſdam Maleficiorum Modis Notioribus Petitioni Nobiliſſ. D. Ioannis Ametrani R.A.P.V. Aud. D. Cap. II.

NEque hic longior ero, adducam tantum, quæ paſſim fieri ſolent ac legi, audiuique quarundam maleficarum confeſſione, vt tibi morem geram; alibi maiora.

Primum maleficium, quo ſe munire cogunt, vel ad rapiendum, vel necandum, uel ſtupro, adulterioque contaminandum, uel furto ſubtrahendum, eſt ſoporiferũ; Quod ex naturaliũ ſoporiferorum applicatione à dæmone doctiſſimo electorum, uel eius propria induſtria, ſeu exiſtentia, carmine, uel certis ritibus, rebuſque deſtinatis fieri poſſibile eſt. Ac in intertogatione facta Ianatæ, ſeu lamiæ Violantæ in proceſſu, pag. 10. de quadam puluere ſomnifera, qua materia erat confectus. Reſpondidit ex optima Valeriana, & hiſſopo ſimul miſtus, quas herbas commiſtas in tali quantitate in furno exicandas ponunt (ut utar illis uerbis) atque ex his exiccatis puluerem conficiunt, quam ſi quis ſuper dormiẽtes proiecerit excitari nequeunt, donec terminus ſtatutus aduenerit, ac interrogata, quare potius iſtis herbis, quam alijs? Reſpõdidit neſcire, niſi quia experta fuit & nunquam fuit decepta.

Quare pondero, quod cum ſtirpes illæ nulla ſomnifica ui naturaliter ſint pręditæ, dicendas ut ſigna e dæmone deſtinatas, Remigius lib. 2. c. 3. refert ad ſomniferum faſcinum ſtriges uſurpare cadauer abortione egeſtum, refecto inde, una cum humere, coſtiſque continentibus dextro brachio in uſum luminis, & ardere eius membri extremos digitos ſulphurea, uel uiolacea flamma, tantiſper dũ perficiant, quod cepere & hac flamma extincta, tam integros, & illibatos manere digitos quam ſi nullum lumini fomitẽ præbuiſſent, idque confeſſos maleficos Guermingæ 14. Kal. Ian. 1585. quo nigromãtico maleficio, uti quoque ſolent fures, de hoc ſoporifero ueneno apente, Grilland. q. 5. nu. 13.

Secundum eſt uel ad morbos, uel ad mortem, permittente Deo; Ad morbos, clarum eſt, & erit, cõfirmatque D. Auguſt. 10. de Ciuit. & ſerm. 107. de tempore. lib. de diuin. dæmon. 6. Et conſil. Conſtant. Trullo can. 61. Ius Pontific. d. c. nec mirum. Leo X. de malef. & incant. in 7. Decret. S. Thom. p. p. q. 3. ar. 4. ad. 2. Femel. de cauſis rerum abd. 2. c. 16.

Hiſtoriæ extant millenæ, & nos multas obſeruauimus. Narrat Vuecherus,

herus,

Digitized by Google

ſcrotum? Hiſtorias verò ſi non falſæ, reduci ad Auctoris naturæ cauſam. Sed pergamus.

Septimo lac etiam exiccatur herbarum applicatione, vel verbis, tactuq; ſolo dæmoniacè, affirmat Sprenger. p.1.q.1.c.14. & Grill. ita quædam veneficia ſunt ad exiccandum totum lac vnius gregis, vel fęcundi armenti vaccarum, adeò quod nil caſei penitus reddant, quamuis antea maximam abundantiā reddidiſſent, & ſimiliter abortiones totius gregis, vel armenti inducere poſſunt, pro vt alias vidi, & habui in facto Romæ, &c. & hodie hæc lactis exiccatio eſt ita nota, vt mulieres lactantes timeāt, lac etiam pro remedio alicui impartiri, nec reducunt ad dæmonis nequitiam, eſt in frequenti abuſu altera vana obſeruantia, nam vt infans ab eſuctione auertens faciliter lac accipiat ab incognita nutrice huius lac proijcitur in eius ano murmurante non ſcribenda quædam verba.

Octauo poſſunt etiam ad hominum calamitatem venefici in hominum corpora, permittente Deo, immittere dæmones, clarificat hiſtoria Fernel. 2. de cauſ. rerum abdit. c.16. & extant millena exempla. Quod maleficium appellatur deuouendi, habemus in l.3. ſect.7. Del Rio anno 1581. malefica Bovarana, quæ varij plures non vno modo, cuique dæmones immiſit, quibus grauiſſimè diuexati fuere, in his filius, & filia illius fuerunt, quos nucibus alteri paratis, ſed more pueriliabliguritis ab ipſis, qui deferebāt, ſingulos tribus dæmonibus poſſidendos mancipauit.

D. Hieronymus nobis præponit dæmonem à B. Hilarione eiectum, quem magus in virginem immiſerat.

Sic affecti, vel dicuntur poſſeſſi, vel obſeſſi. Poſſeſſi appellantur, cum dæmon ſit actu corporibus, vt erat in ſtatuis idolorum, & non eſt neceſſaria vexatio.

Obſeſſi vero ſunt cum neceſſaria vexatione, & inuaſione, ac rationalis animę oppreſſione ab intra, ac etiam aliquando ab extra corpus dæmonis, vel dæmonum, vel potentia actiua proxima, vel remota, vel virtuali.

At vbi illabantur toti ne corpori, an alicui parti? an animæ?

Explicatur dæmones, nec toti corpori, nec parti poſſunt intrare ſecundum eſſentias eorum, eſſe enim non poſſunt corporis partes, cum nulla ſit proportio, neque illorum virtutes, cum ſint à Deo, dum ſequeretur duo ſpiritus eſſe in eodem loco contra Theolog. Neque poſſunt ingredi animas, nam cum ſint ſimplices hominum animæ, & incorporeæ, non habent dimentiones quantitatis; dum ſequerentur duæ formæ in vno corpore informantes, vt probat D. Thom. & Sibill. 3. dec. Sunt ergo dæmones in corporum cauitatibus, vel in humoribus, ſeu vt dicit Cæſareus lib.5. c.15. dæmones non vniri animæ ſubſtantialiter, nec eſſe in ipſa anima (vt dixi) ſed applicatione tantum & oppreſſione per energiam, ſeu animæ operationem adeſſe, & ſic homini vniri, tamquam loco, & ei quaſi illabi.

Solent ſimulare ſe eſſe animas defunctorum violenter ad falſam gentilium opinionem id credentium excitandam in animis chriſtianis, vt huic mendacio fidem adhibeant.

Huic præpoſito petis, an ſint adſtricti dæmones ad corpora intrandum, & an ligentur in aliquo ente?

Salomon ità ò arctici manes, ò antarctici, cur tantæ naturæ nobilitate vide-

E tur

tur conſtringi ſpecifico minerali? Nam de dæmonum ligamine in anulis, phialis, lapidibus, ſpeculis,&c. vulgata eſt opinio,& plura extant exempla,ità vt in multis locis mercatores Tartari præſertim Anglici anulos dęmoniacos vendant. Sed nobilis vir Carolus de Lellis I.C.Acad.Infuriatus.

Petijt,an ſint verè ligati,vt conſtringentur à Magis,mihi ratio perſuadere nō poteſt. Cum enim ſint ſpiritus liberi, & ſuperbiſſimi, qui æternè potius cruciari volunt, quàm dicere miſerere,peccauimus, & ſe Deo ſubijcere, permittant ab homine ligari? Iamblicus quoque de myſter. agnouit dum ait 251. Porphirius quidem ſuſpicatur Numina ad hæc trahi quadā inuocationis neceſſitate.Iamblicus negat neceſſitatem inferri ab homine, vel à mūdo Numinibus,quæ cum ſint immaterialia non ſuſcipiunt ordinem aduentitium aliunde re vera.

Dicamus cum Henrico de Aſſia in Geneſ. quod ille ſimulat ſe captum, vt te capiat, ſe victum, vt te vincat, ſe tuo imperio ſubditum, vt te ſibi ſubdat, à te incluſum,vt contra te finaliter concludat,fingit ſe tua arte,vel imagini,vel lapidi alligatum,vt funibus peccatoribus peccatorum religatum ad Infernum te perducat.

Seruant ſæpe pacta, etſi dicantur patres mendacij, non coactè, ſed vt auidi obſequiorum,adorationumque,vt ſymiæ Dei,ac vt eorum cultus, religioneſque perſeuerentur,& augeantur,lucrenturque.

Addo à Magis fabricari etiam ſtatuas dęmone acceptante ſigno maleficij, vt de ſtatua Simonis Ducis Bulgarum,cuius capite abſciſſo ex ſtomaci dolore Simonem interijſſe narrant,non ſcribo ſtatuas alias antiquas,ſciunt Aſtarot,& Berit.à S.Bartolomęo confracti,& muti: mea Vrbe ſupra portam cuiuſdam Ciuis ſtabat ſtatua facie non iucunda,cui inerat ſpiritus nequam, ſæpe ſæpius varijs terriculamentis,multiſq; ſymptomatibus eius dominam affligens,quam ipſe conſiderans,conſului, vt illa vel tranſportaretur,vel frangeretur, quo facto,terriculamenta,& dolores ceſſarunt.

Aliud genus maleficiorum imaginum fabricatorium, quod fit ſcalpendo imaginem, vel ceream, vel plumbeam,aliaque materia,nomine illius,quem Magæ maleficio affecturæ ſunt,ac acubus, vel ſpiculis,vel clauis,vel ſpinis, vel omnem,vel determinatam pungunt partem,vel igne liquant, vel confringūt, prout vel morbum, vel mortem adferre deſignant.

Huiuſmodi imagines tres nos obſeruauimus,vnam ad ardendum in amore, ſecundam ad morbos particulares,& punctorios,vltimam ad mortem. Narrat Creſpet. de odio Sathanico, tum Auenioni eſſet, parieti cultrum infixum vidiſſe, quo de ſententia Iudicis excoriatus fuerat quidam Magus, eo quod ſic pungendo ceream imaginem,virum magnum quendam de medio ſuſtulerat.

Amatorium maleficium omnium propter inimici domeſtici carnei ſtimulum frequentiſſimum. Adeò vt fuerunt veteres in errorem ducti, etiam nolentes huiuſmodi philtris in amorem poſſe pelli. Quod falſum probarunt Theologi, hiſce enim philtris voluntas nullius cogi poteſt, ad quem non vult amandum, ſed benè poteſt imaginatio perturbari,humores concitari, & totum corpus interius quaſi accendi,ità vt quis dæmonum varijs tentationum illecebris interius certante celtro quodam libidinis vexetur,vt ſic vehementer trahatur ad deſiderium carnalis copulæ cum aliquo in genere,quod ſi tunc tēporis

poris

poris maleficus amator accedat,& artibus, quibus ſolent mulierculæ capi,eam inſtanter vrgeat, vel dæmon de illo vno,tam aſſiduè memoriam, & phantaſiam moueat, exhibendo ſpeciem circumſtantiarum,propter quas amore dignus videatur, & ſubtrahendo eas, quæ indignum redderent,facilè fit vt in maſſam pda cadat,hæc probata ſūt in principio de libero arbitrio,& Grill.2.de ſort.3.

Solēt philtra hæc vt plurimum,& animo,& corpori multum nocere, minus vero eſſe noxia,quæ non intus ſumuntur, ſed externæ applicantur, vel ſi fiant per nudas incantationes, ſi per illigationes,aut extrinſecum contactum ſolent quoque corpori damna inferre,præſertim ſi venena mala miſceantur, abutuntur enim ſceleſtæ hæ mulierculæ externè oleis ſacramentalibus, verbis infandis vngendo, tum pulueribus quibuſdam ſcorpionum,hyrundinum,vel calamitæ quodam ritu dæmoniaco paratis.

Quæ etiam in potum,& cibum præberi ſolent,hinc vt plurimum valetudo debilitata naſcitur,cum eorum ingredientia ſint admodum periculoſa, vt fluores meſtrui, ſperma,cerebri,felis, vel aſinini pulli, virga lupi, vterus hyenæ, oſſa rubetæ,remora, ſcinci, ſecundina, vel veſtis cartilaginea pueili ſic nati, magnes,pellicula,quæ reuellitur à fronte pulli equini recens editi, cuius odor equas in furorem redigit, ex Ariſt.6. Hiſt.animal.18. & colum.6. hæc ex Plin. lib.8. c.42. & DelRio lib.3.

Sunt quoque ijs in frequenti vſu omnia, quæ naturaliter vim habent venerem accendere,& ſtimulare, vt ſatyrion,virga tauri, teſticulum vulpis, ſemen vrticæ,napi,arteticæ,raphani,mentaſtri,apij,petroſelini,piperis cucubæ,tum pyretrum zedoaria, coſtus dulcis,galanga, ziziber, hermodactilus, dragagantum aſſatum,aconis, melliſſa, nigella,gallia muſcata, puluis groſſæ corticis teſtudinis, gariofilata, cardui caſtanearum, & his ſimilia, virtute excitandi, & inflammandi, nec non iuuantia ad miſeros maleficiatos, & frigidos ſolitis benedictionibus noſtris.

Multa alia etiam ſcripſit Grilland.lib.2.q.3. quæ naturaliter nulla vi prædita ſunt, ſed dæmon his remedijs, ſeu ſignis fingit finem aſſequi, vt decipiant gentium opiniones, ſcilicet vim amatoriam conſiſtere per ſe illis medicamentis,quæ veluti magnes attrahant animos ad amandum.

Antiquitas ad hoc maleficium ſolita erat vti lauro, bitumine, argilla,ſtatuis cereis, oſſibus oliuarum,&c. hinc Virgil.

Daphnis me malus vrit, ego in Daphnide laurum
Limus, vt hic dureſcit, & hac vt cera liqueſcit, &c.

In prophet.Baruch.c.6.fit mentio amatorij maleficij,dum ſcribitur, *Mulieres autem circumdatæ funibus in vijs ſedent ſuccendentes oſſa oliuarum.*

Sæuum eſt hoc veneficium,prohibens diſcernere à noxio vtile,à turpe pulchrum.ab inhoneſto honeſtum,ab amaro dulce.

Si mundanus enim amor,vt ſymptoma deprauatæ imaginationis,& affectus quidam animi cum intenſa cogitatione,& deſiderio, & ſollicitudine ad rem alienam placidam obtinendam inſanus, & atrox dicatur,quod Virgil.

Et genus æquoreum, pecudes, pictæque volucres
In furias, ignemque ruunt, amor omnibus idem.

Google

Et Plaut.omnia ferè ſymptomata ſcripſit,& nos cap.8.de Signis.

Iactor,crucior,agitor,ſtimulor,verſor in amoris rota miſer,
Exanimor,feror, differor. diſtrahor, diripior,
Ita nullam mentem animi habeo,
Vbi ſum,ibi non ſum, vbi non ſum,ibi eſt animus.

Ouidius lib.2 de art.aman.deſcripſit incommoda.

Habeat etiam vim obcæcandi,dum:

Quiſquis amet ranam,ranam putet eſſe Dianam.

Eò magis potens eſt magus duce diabolo.

Sub hoc maleficio additur illud inhærentiæ, quando ſcilicet, cauſa aliquam vituperandi, virile membrum, vt ita cum vaſe muliebri (non dico puerilis) glutinetur, agunt vt diſtrahi nequeat, ni maleficio diſſoluto, refert Saxus Grammat.Mares in vrbe Karentina apud Ruganos cum fæminis in concubitum admiſſis,canum exemplo; cohærere ſolebant, nec ab ipſis morando diuelli poterant:interdum vtriquè perticis ex diuerſo appenſi inuſitato nexu ridiculum populo ſpectaculum præbuerunt.

Vtinam in defrænatis omni vitio plenis venereis propter peccata id videretur, forſan luxuriæ voluntas ſileret.

Sed quæ cauſa? præſtigioſa dæmonis ne,an naturalis? vt puta dæmonis artificio ſeminum inter ſe viſcoſitate conglutinante introducta?

Maleficio etiam ſtimulant ad ſectandum præpoſterum modum, & præter naturale vas mulieris, ità vt legitimum abhorreatur,& hoc veneficio affectum recolo quendam maritum,qui vxorem beſtiali huiuſmodi peccato cognoſcere tantum poterat.

Patrant nefas veneficium ſodomiticum inter mares, etſi hoc ſcelus ab ipſo, vt dicunt,dæmone quoque abhominetur, ad animarum ruinam maiorem, libenter tamen concurrit; excitando vt ſupra eſt ſcriptum.

Et ſicut de amore dictum, ità immittere odium facilius poſſunt ex natura eorum inferendi mala, & noto dum dico ex natura eorum, non intelligere per naturam aliquod principium,ſed voluntatem propriam dæmonum; cum ipſi creati ſint à Deo vt boni, vt fusè probat D.Thom.p.1.q.63.art.5.

Ac ceù animum, & corpus ad amorem,& odium,ità domus, palatia, & oppida inflammare valent,vt æterni appareant ignis,admiſſa arte Medeæ; Nicol. Remig. lib. 1.13. ſcripſit Leherij, quædam Saga,cui nomen Iana nigra Armacuriana obnixè quiddam à Franciſca Huyna contenderet,quod cum impetrare nequiret in deſiderium vindictæ exarſit.

Poſſunt malefici grandines,& tempeſtates concitare, peſte aerem inficere, eumque ad bonum applicatione naturalium reducere, fulmina ſuper domus, homines,animalia fulminare vi dæmonum præſertim ſuper inimicos.

Explicat Spreng.p.2.q.1.c.15.& Io.Franc.Picus lib.2.ſuæ ſtrigis.

Seneca vt Philoſophus negauit in 4.lib.q.nat.6.aeris immutationem poſſe fieri à malefico, cum neſciebat hunc agere ex vi pacti cum dæmone ſuppoſita Dei permiſſione.

Neque impugnas,quod cum omnia adſcribantur Deo,ab ipſo,non à dæmone fit aeris mutatio,cum ſcribatur in Deut.32. & Sapien.16.

Ego occidam,& ego viuere faciam, percutiam,& ego ſanabo.

Nam

Nam verum eſt Deum hæc agere, vt cauſſam efficientem vniuerſalem principalem, & independentem: Creaturæ vero vt cauſſæ efficientes, particulares, & dependentes.

Hipp. lib. de morbo ſacro id affirmare videtur, dum inquit, ſi enim, & Lunam, & Solem obſcurare, tempeſtatemque, ac ſerenitatem facere, pluuias item & ſiccitates, & mare ſterile; itemque terram, & alia huiuſmodi omnia ſe ſcire profitentur, ſiue ex ſacrorum myſterijs, ſiue ex alia quadam profeſſione, aut meditatione hanc potentiam iactent, qui talia ſtudio iactant impij ſanè mihi eſſe videntur.

Quare poſſunt adeò tenebras excitare, vt tutius furtum faciant nemine vidente, vt de Tartaris quibuſdam hac arte imbutis recitat Marcus Polus de Aſiat. Pell. narrat Olaus lib. 3. venefici olim ventos venales mercatoribus exhibebant, tres nodos arte magica facratos offerentes, quorum primo ſolito, placidos ventos, ſecundo vehementiores, tertio vehementiſſimos ſint habituri, ac Andreas Ceſalp. ſubdit eorum quidam hunc modum ſeruabat, in campis principem dæmonum inuocabat, orabatque, vt aliquem ex ſuis mitteret, qui deſtinatum à ſe percuteret fulmine; cui poſtea in biuio pullum nigrum immolabat, & in aerem projciebat, quem cum poſtea dæmon aſſumpſiſſet procellam acerrimam concitabat cum fulmine.

Arnophis Aegiptius philoſophus arte magica, & dæmonum præſtigijs in aereiſe ſublimabat; idem tempore M. Antonij Principis, quum Romanorum exercitus aquarum ſitiret penuria, imbrem cum fulgure, & tonitru æſtiuo tẽpore fertur ſuſcitaſſe.

Accedunt ad hæc alia maleficiorum genera, vt puta Sagittaria, vel Baliſtaria, de quibus Spreng. p. 2. q. c. 16. ponit modos, quibus diabolicè ad ſpernendam Saluatoris noſtri Crucis imaginem nefandè vtuntur, præſertim in Miſſa die Paraſceues, & diabolus per hæc horrẽda maleficia promittit ſagittam ſe eo perlaturum, quo voluerit, etiam ſi cupiat auferre pilum tantum capitis: tum poſtea exclamat, quod magici ſagittarij, & ſclopettarij in principum aulis fouentur; Olaus lib. 3. c. 17. meminit alterius generis ſagittariorum, nempe Lappones, & Finnos, de plumbo conficere iacula magica digiti longitudine, & ea per quæuis diſcita loca mittere in eos, de quibus vindictam expetunt, & hos ex oborto caro nomate in cruce, vel brachio intra triduum vehementia à doloris emori.

Subſcribitur his armorum maleficium ſequens, ſunt enim malefici, qui per incantationes, & carmina ſacrilega quæcumque arma incantare ſciunt, vt eis nullo pacto nocere habeant; vnde nec etiam vulnerari poſſunt. Tum multi ſe iactant, breue ſacrorum verborum contra inimicos, arma, ignem, aquam, &c. Quod etſi fieri, vel ferri ſeruatis illis conditionibus à S. Thom. 2. 2. q. 96. art 4. licitum eſſe videatur. Ego cum S. Chriſoſt. dicto fine portando periculoſum credo, cum plerique ob hanc firmam, tutamque credulitatem ad rixas, ad iras, damnaque inferenda ſtimulentur.

Taciturnitatis maleficium frequens etiam eſt; quod non ſolum exercere ſolent maleficæ, vel magi in torturis, ne ſua fateantur crimina; at mali viri, ne confeſſi pænam ſuorum peccatorum luant. Fieri ſolet tripliciter, uel ſomno, uel ſilentio, uel riſu. Primo utuntur nanoticis pharmacis à peritiſſimo medico

Tar-

Digitized by Google

Tartareo inuentis, uel intra deuoratis, uel temporibus, futura coronali, uel naricibus applicatis: quamuis opera dæmonis, ut plurimum induci uult Spinceus de Strig. c.31. ccù non eſſet perfectus indagator rerum naturalium potentium neruorum, origines obſtruere, ſenſus ſtupefacere, ſenſationeſque impedire; Non negatur tamen, poſſe dæmones id agere propria uirtute ui pacti, ut cineribus ex unguine infantulorum ante Baptiſmum necatorum, & Spreg. p.3. q.14. & 15. uel corpori alligatis membranulis cum certo caracterum genere.

Hinc refert Grill. de tortura q.4. reperi inter rei crines quandam paruam cedulam, hæc uerba continentem; † *Ieſus autem tranſiens † per medium, &c.* quam illico abſtuli ab eo, qui licet de illa ſic ablata cóquereretur, nihilominus interpoſitus ad torturam, & eleuatus, nonnulla uerba ſubmiſſa uoce murmurabat, quæ percipere non potui, nec confeſſus eſt; idem occurrit Hippolyto de Marſ. in l. repet. in 4. col. ff. de quæſt. & multa pergit eadem quæſt. & in lib. 2. q.6.7. & eadem quæſt.4. annotauit.

Ad auferendam malitiam huiuſmodi maleficorum: iubent criminaliſtæ, ut torquendus omni ueſte ſpolietur, capillis priuetur; etſi callidè operandum, etiam in ano, præputio, uulua, item in aurium, palatinariumque clauſura indagandum, an aliquid ſuperſtitioſi conſeruetur. Tum ad potandum propinetur aqua luſtralis, in qua ſit macerata fuga dæmonum, uel herba paris, uel uerbena benedicta, colloque ſuſpendetur agnus Dei, uel aliqua reliquia SS. uel ſcribenda in carta benedicta nomina, ſeu attributa Dei lib.5. de curat. Diu. 6.36. ac appendenda notata; uel ungendus oleo benedicto, 6.34. ibid.

Plura apud Mengum in fuſti dæmonum 8. exorciſ. contra maleficium taciturnitatis uoluntariæ, ibi ſunt uarij modi, & apud Grill. q.4. ultimo.

Neque uelim adſcribas omnem tormentorum tolerantiam ad huius artis malitiam; cum plerique ob innocentiam uigorante ſuo Angelo Cuſtode taceant; alij ob mortis, dedecoriſque timorem; ceteri ob corporis fortitudinem.

De Morborum Magicorum, ſeu Veneficorum Ethymologia, & Eſſentia. Cap. 4.

IN lib. introd. 8. ſcribitur, cauſſarum uero, & morborum notitia non minus, & ipſa deſideratur, ut affectuum origines, quibus reſiſtere conuenit intelligamus, ideò dicimus, quod malefici morbi origo, & cauſſa non penitus referenda ſit ad primæ noſtræ matris peccatum, humanarum omnium calamitatum radicem; quas ſingulis diebus nullus eſt quin experiatur, cum ex Iob 14. *Homo natus de muliere breui viuens tempore, repletus multis miſerijs, qui quaſi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut umbra, ac nunquam in eodem ſtatu permanet.* Neque ad medicam facultatem à Deo reuelatam, uel ipſi Adamo, uel Moyſi in Monte Sinai, ſed ut ait, S. Iſidorus 8. eth. 9. ad malorum ſpirituum traditionem, qui adoratione cupidi, ac imperandi auidi, Deique uoluntati oppugnandi, in toto terrarum orbe ſeminarunt magicarum artium uanitates, quarum primario fuerunt imbuti Cham, Agonaces, Zeroaſtes, Zaratus, Zambolus, Hermippus, Tyridates Rex Armæniæ, & innumerabiles alij ſucceſſi ad has ſcæleſtas artes, quibus Tartarei homines adeò morbos uirtute dæmonum im-

immittunt ut propter horum magnitudinem, tum ratione eſſentiæ, cauſſæ, ſymptomatum, partium affectuum reſiſtentiæ, medicorumque ignorantiæ malefici appellandi ueniunt, quod cit. Iſid. annuere uidetur, dum inquit malefici ob facinorum magnitudinem nuncupantur. Sin autem dicere uelis maleficus morbus, ceu male afficiat, uel malum facinus, aut veneficus, quia ueneno quodam afficit, ingenioſum habebo, Sprenger. ethymologizat, male de fide ſentiens actor maleficij.

Maleficium non ſumimus nos pro peccato, neque pro ſigno illo ſuperſtitioſo magico, nempe ipſa factura, uel inſtrumento ut in poſterum. Ità enim optimè definiuit DelRius, lib.3.1. maleficium eſt magiæ ſpecies, qua quis ope dæmonum alteri damnum parat. Codronchius lib.3. c.1. de uenef. definiens magicum morbum, ait, ueneficium ergo, eſt praua quædam commutatio corporis uirtute dæmonis ex pacto cum homine inito, eiuſdemque hominis miniſterio ad improbam aliquam cupiditatem explendam, iuſto ſemper, quamuis occulto permittente iudicio diuino facta.

Quæ etſi omnia amplecti uidentur, mihi tamen non quadrat, morbum definiri genericè per corporis commutationem, tum quia uidetur hæc potius actio tranſiens, quam poſitiua, ſeu permanens; tum etiam quoniam poteſt eſſe corporis commutatio ad prauos mores, ſiue ad prauos humores, corpus tamen permanere ſanum, ut exempla in nobiſmet extant, in quibus gignuntur iſti praui humores, dicique ſtantes, quos poſtea ipſa natura uincit, & expellit, &c. & parcat mihi grauiſſimus Auctor, & ſi quis in huius uerba iurauit, ſi nouam definitionem iſtius morbi adduco, & eſt.

Morbus magicus, ſiue ueneficus, maleficuſue, eſt cõſtitutio præter naturam (ſeu ſanitatis negationem appelles) facta à malefico, uel mago ex ui pacti initi cum dæmone ad corpori, & animæ damnum inferendum permiſſione diui na ad bonum.

Dicitur conſtitutio præter naturam, ſub qua genericè includuntur omnes morbi, & à cauſis naturalibus manifeſtis, & occultis, uel ſpiritalibus.

Siue addidi, negationem ſanitatis; quia ſanitas eſt per rectam lineam morbo contraria.

Neque inferas, in ſano corpore dantur morbi inſenſibiles ex 3. de temp. 4. & 2. de loc. aff. ac 2. p. d. 3. 2. qui quomodocumque ſint, negant ſanitatem, ergo mala poſitio.

Argumentum uerum eſſe non nego philoſophica ratione, immò Ariſt. ideò ſemper laborare animal uoluit 7. ad Nicod. ult. ſed medica penetratione falſa eſt argumentatio, cum naturales actiones, non impeditas, ac ſenſibilem læſionem, non imperceptibilem cogitet Medicus.

Facta à malefico; tamquam ab efficiente remoto, & fine quo non diceretur magicus morbus, licet enim ueneficus peculiari, uel naturali uirtute operari non poſſit, requiritur neceſſariò pro fabrica maleficij.

Neq; moleſtias quo modo dicitur neceſſarius, ſi dæmon eſt cauſa realis proxima efficiens, ipſeque ſolus, Deo permittente, potens eſt ad morbos immittendum, ut mille exempla in ſacris, ut Pſal. 77. & in Iob.

Scio te ſcire ea affligendi genera, non appellari morbos magicos, ſed ſpecificè talem, uel talem affectionem: ſicuti cum ab hominum dolo, uel bellico in-

inſtrumento malum alteri infertur, uel perimitur, malum illud nuncupatur; uel uulnus, uel homicidium, non maleficium propriè, &c. Vtitur creaturis ratione præditis, ut coadiutoribus ad augendam tartaream religionem ui ſimilis.

Simile enim potius à ſimile, quàm diſſimile flectitur; à turpi dæmone non ita hortaretur homo; utitur etiam ijs, ut maior iniuria creatori inferatur.

Vi pacti initi. Quoniam omnes magicæ operationes, uelut baſi innituntur pacto per magos cum diabolo inito, ita vt dæmon operanti mago teneatur cõcurrere, vel implicitè, vel explicitè, quod habetur, lib.2. de Doct. Chriſt. S. Auguſt.23. & apud Iſaiam, c.28. ij dicunt percuſſimus fœdus cum morte, & cum Inferno fecimus pactum, quod obſeruant ſæpe inferi non coactè, at vt eorum cultus conſeruetur.

Pactum igitur, vel eſt tacitum, vel expreſſum. Expreſſum tripliciter, vel ſolenniter, vel priuatè cum dæmone, aut cum eius miniſtro, vel procuratore. Solennis fit per præſentiam uiſibilem Cacodæmonis ſub forma Regis, ſtipulante Notario, aſſiſtentibuſque alijs magis, ac concurrentibus requiſitis plurimis, quæ liceat narrare ex q.7. Grillan. & in Curia Archiepiſc. Beneuent. practicato plerumque examine, ut in proceſſibus, ac à Io. Franc. Pico lib.2. Strigis, lamia igitur illa cuncta recenſuit ſub ſpe remiſſionis. Dixit primò quod quando adducta fuit per illam eius magiſtram antè tribunal principis earum, qui eſt diabolus in formam Regis præſidens in ſolio maieſtatis r inſtructa prius à magiſtra, quid factura erat, venit, & oportuit primo abnegare baptiſmum, & omnia chriſtianæ fidei documẽta relinquere, deinde Eccleſiaſtica Sacramenta proijcere, pedibuſque proprijs conculcare, & quod nefandius eſt proprijs excremẽtis conſpurcare, Crucem, imagineſq; B. ſemper Mariæ Virg. aliorumque Sanctorum, quamuis hæc vltima rariſſimè inueni fieri coram eo; quidquid narret Picus cit. ſed alibi poſtea, ſatis eſt quod iſta promittant ſe facturas quam primum cedet occaſio; deinde fecit obligationem per ſolennem ſtipulationem in manibus ipſius Principis, qua vouit, & promiſit, quod perpetuò illi erit fidelis, & obediens; omnibuſque eius mandatis parebit: deinde medio iureiurando tactis ſcripturis ſuper quodam magno libro obſcuras paginas continẽte, ſuper quodã circulo in terra ſculpto, præſtitit homagium, ſiue perpetuum vaſſallagium, & quod nunquam redibit ad fidem Chriſti, nec diuina ſeruabit præcepta, ſed ſolum ea, quæ per ipſum principem erunt decernenda: & quod perpetuis futuris temporibus erit obediens illi, & veniet cõtinuè, cum vocata fuerit ad ludos, & ad congregationes nocturnas, & quæ in eis per alias mulieres fiunt, ipſa faciet, & quod etiam aderit ſacrificijs illorum nocturnis, & ſolitas preces, & cultum adorationis præſtabit; vota quæcunque, quæ ipſam præſtare contingerit pro viribus adimplebit, & quoſcunque poterit alios ad eandem profeſſionem adducet ſtupra, ſacrilegia quoad poſſe procurantes.

E conuerſo autem ipſe Princeps egregia fronte promiſit eidem mulieri ſic præſenti præſtare perpetuam felicitatem, gaudia immẽſa, & voluptates quaſcunque in hoc mundo habere deſiderauerit, & demum poſt hanc vitam longam, longè maiora munera conſequeretur, hæc Grill.

In noſtræ Curiæ autem examine addiderunt illæ interrogatæ, an ſciebant ſe morituras? Affirmarunt. Tum quid futuræ eſſent earum animæ? Reſponderunt fata, ac dominium habituræ elementi aerei: quibus Inquiſitor: neſcitis uos

æterni

Digitized by Google

æterni ignis pœna condemnatas ? ſubdiderunt imò ad dominia, ad voluptates Princeps perſuadebat. Miſeræ, ac ſtultæ ſi non habet, quomodo dare queat?

Concluderunt facta aliquo tempore profeſſione, ac aliquando ſtatim, in aliqua corporis parte ſenſibilem characterem, vt in fronte, in iugulo, ſiniſtraue mammilla, &c. tamquam ſui mancipij ſignum imprimit, videte quam impium obſcœnum pactum.

Secunda ſpecies fit priuatè cum Dæmone præſertim ſibi dato dicto Magiſtrello, eiſdem verò conditionibus, ac ſæpius proprij ſanguinis inſcriptione.

Tertia concluditur cum mago aliquo, vel venefica, tamquam procuratore Dæmonis, cum multi reperiantur, vel timentes præſentiam Diaboli videre, vel ob alias cauſas, ſcilicet quia tot conditiones obſeruare nolunt, vt venire ad concilia, &c.

Pactum verò tacitum adhuc duplex; Primum quando quis ſciens, ac volens ſuperſtitioſis vtitur ſignis, quibus magi ab his acceptis, vel ſermone, vel librorum lectione vti ſolent: graue enim peccatum eſt ſcienter, vel directè, vel indirectè cum Dæmonibus ſocietatem habere.

Neque mihi placet Martini DelRij ſententia lib. 2. q. 4. quod ſi quis remedium aliquod naturale ex magorum libris, vel ſermonibus accepiſſet, & ab omni peccato foret alienus, licitè ille tali remedio vteretur; Nam primo dat occaſionem, vt periculo ſe ſubmittat talium librorum lector. Secundo libri magici ab Eccleſia ſunt interdicti, ijque habentur vt excommunicati, vt Grill. voluit ergo difficile eſt ab omni peccato eſſe alienum, quod id poſtulat.

Secundum pactum tacitum non ita graue, quando quis vtitur magicis ſignis bona fide acceptis à libris, cum non credat eſſe inſtituta à Dæmone, & contra fidem, nec libros, ac ſermones habuerit pro malis, & quando admonitus fuerit, ſtatim ſuperſtitionem relinquere, paruifacere paratus eſſet, in quo non cadit vllum pactum. At in primo caſu per ſcientiam, & voluntatem malè agendi, etiam ob curioſitatem eſt ſuperſtitio, vt ſciunt Theologi, & ſub his includitur pactum antiquum.

Quæ omnia pacta praua neceſſariò requiruntur ad maleficia conſtruenda, eaque eſſe ſceleſtiora, ac difficilioris curationis, ad quæ concurrit ſolennius pactum, ac potentior Dæmon adſtipulatus, non ſic qui tacitam habent cum Dæmone profeſſionem, licet ipſi quoque ſua execrant maleficia, ſed ſunt, vt ait Grill. cap. excom. facies quidem habentes diuerſas: caudas verò ad inuicem colligatas.

At ſi quis fortè alicuius tartarei pacti imbutus ad nefandas leges adſtringi putaretur, meam hanc conſultationem amplectetur, omnia hæc pacta ſua poteſtate poſſe frangi, & ad nihilum teneri ſciat; cum pacta non ſint mutua, ſed improportionata, & quod Dæmon pollicetur ſatisfacere nequeat, ſaltem complete, Veni ergo ad pœnitentiam: Deus enim valdè miſericors.

Ad corpori, & animæ damnum inferẽdum &c. Corporis ſcilicet maleficiati, animæque maleficiantis, Vel dic, quod finis Dæmonum eſt etiam maleficiati animæ noxam inferre: vt de impatientia, de Dei iniuſtitia, de ſuperbia, vt putas quod talem dolorem non meretur, tentando. Finis ergo Diaboli eſt contradictoriè oppoſitus fini diuino, qui eſt, vt omnes antecedente voluntate ſaluentur,

F

tur, gaudioque ſempiterno impleantur. Sathenæ è contra, vt omnes damnentur, & mœſtiſſimis pœnis cruciencur. Morbus igitur is ſemper tendit ad corporis damnum, & malum, l. eorum in princ. & l. mult. C. eo. tit. imò ad necem niſi debita remedia adminiſtrentur.

Permiſſione diuina ad bonum, nam vel magico morbo affectus eſt pius Iob, 1. Ioan. 19. & ſic Deus pœnarum afflictione illius patientia cum perficit, majuſque præmium præparat, ac dicet ex Ioanne in Apoc. 3. *Dilexi te, quoniam ſeruaſti verbum patientiæ meæ*. Vel eſt impius, & ſic affligitur, vel vt corrigatur, Iſaiæ 48. 3. Reg. 11. vel vt detur locus iuſtitiæ Diuinæ, & Sanct. Thom. 2. diſt. 23. artic. 2. inquit ſic Deus laudabilis apparet, cum per miſericordiam parcit, & per iuſtitiam pœna afficit; & noto, quod Deus non ſemper, nec ſæpiſſimè permittit, cum Dæmonis potentia, eius ſaluberrimo aduentu limitata, & reſtricta fuerit, ita vt non per hoc auferatur potentia Dæmonis, ſed ſunt interdicti crebri actus; Permittit verò ne penitus auferatur libera voluntas tam Dæmonis, quàm eius miniſtri, cum ex D. Dionyſio de D. nom. ſapientia, ſeu prudentia Dei non deſtruat naturam, ſed conſeruat in ſuo eſſe, Dæmon verò Dei voluntatis gnarus aliter cogitans non ad bonum; ſed conatur exſaturare malitiam ſuam, & odium explere nocendo hominibus, & ſimul ſi queat in aliquam ſuperſtitionem illos pertrahere.

Grill. lib. 1. de ſortil. 1. inſpiciens ad agentem naturalem, ſcilicet ad maleficum, ſeù ſortilegum, adducit hanc definitionem. Sortilegus propriè is eſt, qui diabolicam religionem profeſſus eſt, & noxia quæq; ſuperſtitioſa, aut eluſoria Dæmonis inſtructione componit. Ac addit ſub verbo *noxia* continentur ſpecies amatoria, & venefica, vt infra ſub verbo *eluſoria* continetur diuinatoria ſpecies, ſub verbo *ſuperſtitioſa*, ſortilegia, quæ fiunt ad ſanãdum maleficiatos.

Santorellus etiam Neapoli Lector Eruditiſſimus lib. 7. cap. 18. ſuę aureæ Anteprax. definitionem morbi magici tradere tentauit: Morbus veneficus dicitur ille, qui vi Dæmonis ex pacto inito cum mago, magique opera infertur. pulchra deſcriptio, at non eſſentialis, & conuertens definitio, vt ex dictis patet.

CAP. V. De *Magicorum Morborum Diuiſione*.

NOn ſolum veterum variæ fuerunt in aſſignando morbi diuiſionem ſententiæ, ſed hodierna magis increuit differentia, ita vt nec Auctores eiuſdem Ciuitatis, eiuſdemque domus ambitione ſe conſentiunt. Fateor ſcribendi facultatem eſſe liberam; eſt vero boni ciuis charitati adſtringi, quod Cic. 9. ad Attic. annuere videtur, nihil viro bono, & quieto, & bono ciui magis conuenit, quàm abeſſe à ciuilibus controuerſijs, ciuis minimè appellandus eſt is, qui ciuitatem non defenderit, auxerit, idemque in Vatic. ait ciuis eſt is, qui patriam ſuam diligit, ac bonos omnes ciues ſaluos, incolumeſque deſiderat, ò tempora, o mores, nunc ille ciuis, qui ſibi incumbit patriam ſpoliando, minuendoque, & ſi quis dignum aliquod facinus in publicum mittit, eius gloriam velare cogit, ſed quorſum hæc? hodierna occaſio.

Morbi diuiſio è communi opinione in tres differentias figuratur, vt ingenioſè defendit Franc. Ant. Caſerta Med. oculat. Neap. in med. theor. 166. In

partium

Digitized by Google

partium ſimilarium intemperie, partium diſſimilarium, ſiue inſtrumentalium, ſeu organicarum aucta magnitudine præternaturam, vel diminuta; Tum vtrique communi vt puta continui diſſolutione.

Hæc tertia morbi diuiſio venit negata ab Auerr. à Concil. Argent. &c. quibus ſubſcriberem, niſi medicus eſſem, cuius morborum numerum potius auctum, quam diminutum proprium eſt optare; volo nunc potius cum Gal. varijs in locis errare, trinam allatam diuiſionem, ſectans videbo an magicus morbus pari ſimilitudine diuidi poſſit.

Quod ſi morbi iſti dantur, cum ex naturæ defectu à cauſis naturalibus fiant, facilius quidem eſt iudicare maleficos morbos admitti ſecundum varios modos, cum habeant originem mediatè à ſpirituali cauſa ſupra naturæ ordinem varia callente, id non negant Grill. lib. 1. q. 3. auct. S. Auguſt. 8. cap. 19. & 12. de Ciuit. Dei libri mallei malef. Codronchius, & *V*airus lib. 3. cap. 11. & alibi S. Th. p. 1. q. 111. art. 4. ad 2. & 3. explicat quod potentia *Dæmonis* non ſolum eſt cauſa trium morborum ſpecierum ſupra allatorum, ſed alterius præter communem modum, referam verba ipſius.

Ad ſecundum dicendum, quod per commotionem interiorem ſpirituum, & humorum poteſt Angelus aliquid operari ad immutandum actum potentiæ nutritiuæ, & ſimiliter potentiæ appetitiuæ, & ſenſitiuæ, & cuiuſcumque potentiæ corporali organo retentis.

Ad tertium dicendum, quod præter ordinem totius creaturæ Angelus facere non poteſt, ſed præter ordinem alicuius particularis naturæ facere poteſt cum tali ordine non ſubdatur, & ſic quodam ſingulari modo poteſt ſenſum immutare præter modum communem, plura etiam probat Fernel. 2. de cauſ. rerum abd. 16.

Huic propoſito, non parum fauet concluſio probata à del Rio lib. 3. q. 4. ſ. 2. ſic. permittente Deo maleficijs ſuis ſagæ complures mortales morbis grauiſſimis, vel morte afficiunt, exempla dedimus cap. huius lib. 2. & Menghus in comp. art. exor. lib. 2. c. 19. Auctores mall. varijs in locis.

Ad hanc probandam concluſionem adducit D. Auguſt. cit. tùm cap. nec mirum §. mag. 26. q. 5. tùm leges diuinas, & ciuiles, affertque multas hiſtorias, tùm morborum magicorum, tùm infantium mortuorum. Ac ipſe adſcriberem tres proceſſus, ſi breuitas id mihi permitteret, ſed breuem ad huius confirmationem vnum habui de Nobilia, & *V*iolante maleficis, quæ confeſſæ ſunt tercentum infantes necaſſe.

Confirma. id Godelm. lib. 1. de lamijs, præterito anno, inquit, Comes quidam Germaniæ octo veneficas Vulcano tradidit, quæ 140. infantes interfecerant. anno 53. captæ ſunt Berlinæ duæ feminæ veneficæ, quæ glacies ad perdendas fruges perficere conatæ ſunt, eaq; mulieres rapuerunt furto alterius vicinæ mulieris infantulum, & ipſum diſſectum coxerunt. Factum eſt diuinitus, vt mater quærens infantem interueniret, ibique ollam, & impoſita amiſſi infantis membra videret. Captis itaque mulieribus, & in tortura examinatis, dixerunt, ſi proceſſiſſet coctio tunc futura fuiſſet ingens glacies, ita vt omnes fruges perderentur. Narrat etiam lib. 7. Coſmog. 13. Theuetus. In oppido Guzola Africæ Elzanam quandam ſpacio duorum annorum malis artibus pluſquam octingentos homines interfeciſſe, idem ſcripſit Spreng. par. mallei

Cardan. lib. 15. var. lec. 8. Grillan. loquens de pingued. pagan. lib. 2. q. 6. ad 10. ſubdit ex quarum tactu, aut aliorum cibo, vel potu in humanis, aut brutorum corporibus infinitæ cauſantur ægritudines, & morbi intrinſeci; quandoque ex his prouenit lucis priuatio, quandoq; verò membri debilitatio, neruorum attractio, dolor capitis, dentium, pectoris, ſtomaci, ventris, cordis, & iſte ſæpius cæteris euenit; quandoque rerum dolor intenſus, aut alterius membri, & partis corporis: Quandoque verò prouenit febris, tuſſis, dæmentia, phtiſis, hydrops, aut aliqua tumefactio carnis in corpore, ſiue apoſtema extrinſecus apparens; quandoque verò intrinſecè apud inteſtina aliquod apoſtema fit adeò terribile, & incurabile, quod nulla pars medicorum id ſanare, & remouere poteſt, &c. vt dicemus, ac ſubdit, ſi igitur remedia huiuſmodi non adſint corpus ipſum maleficiati paulatim conſumitur vſquequo deuenit ad extremum vitæ, quandoque verò velocius occidunt, quando volunt inferre mortem abſque remedio, adhibent venena atrociora, quæ vitam ipſam citius perimunt, quædam lac eſiccant, ac quædam abortum prouocant poculis: quædam impediunt in maſculo, & in fæmina virtutem generatiuam, alij debitum vxori dare prohibentur, vt exempla recitat & nos ſuperiori cap. ſcripſimus.

Sat nunc dixiſſe maleficos non ſolum omne genus morborum medicè vi Dæmonis occaſiones eſſe; ſed etiam aliorum morborum mirabilium, rerum multarum mirarum eſſe cauſſas, vt hiſtorias pleraſque narrat Del Rius, Franciſcus Valleſius c. 28. ſac. philoſ. Ananias de Nat. Dæmon.

Et Nicolaus Faurellus (referente Vueckerio) ait, Diabolus enim morbos quamplurimos inferre poteſt, quorum nobis incomperta eſt ratio. Poteſt autem quod ſubtilis exiſtens facilè corporis partes vniuerſas peruadat, quas conſtringat, diuellat, aut aliter excruciet, viſcerum quoque actiones ad vitam ſuſtentandam neceſſarias inhibere poteſt, quin & tetro halitu, varijſque venenis nobis incognitis pulmones, aliaſq; corporis partes inficere poteſt, vnde morbi præter naturalem modum exoriuntur.

Et in vita S. Simonis, & Iudæ legitur quomodo coram Rege Babyloniæ Larochi, & Arphaxat malefici fuerunt conſtituti, qui ipſius Regis oratores, & rectores mutos, & claudos, atque cæcos effecerunt, & viſum, & greſſum eiſdem denuo rediderunt.

Tum in vita B. Angelæ, corporis ſunt tormenta innumera à multis Dæmonibus multipliciter agitata &c. addit Sprenger. part. 2. Mall. q. 1. cap. 11. 12. morborum magicorum pleraſque hiſtorias à quo modo maleficæ lepras excitarunt in quibuſdam in multum inſufflando, de infirmitate habemus ex Luc. 13. de muliere detenta in infirmitate annos decem, & octo, à quo Dominus Spiritum infirmitatis eiecit. Mattiolus in præfat. in Dioſcorid. non iniucundum narrat de quodam circumlatore exemplum vi cuiuſdam pulueris malefici morbum inferente.

Ad hæc adiungam exempla Euangeliſtarum, vt de Lycenthropia, ſeù lupina inſania Luc. 8. de epilepſia Marc. 9. Matth. 17. de conuulſione ſpinæ dorſi Luc. 13. de melanconia Saulis. 1. Reg. & in vita S. Marci quot morborum genera excitata ab illis duobus Magis Zaroes, & Arfaſat leguntur?

Concludamus igitur maleficos non ſolum morbos ordinarios, vt puta in intemperie quomodolibet, in mala compoſitione, ac in ſoluta vnitate, ſed miros,

ros,& in arte medica pleroſque inuiſos,ita vt Medici ſæpè in iudicando decipiantur,ac mederi neſciunt efficere poſſe.

At quoniam vel morbi ſunt acuti, vel magni, vel parui, & ordinarij, vel chronici: omitto contagioſos, vt de peſte 1630. cum Dæmonis vi magus immittere poteſt,ſi enim habet potentiam in corpora tùm humana, tùm bruta immittendi, vel maleficio ligandi Diabolum, vt ea affligat: eò magis contagioſos morbos.

Quare ex obſeruatis, & hiſtorijs, magicos morbos vniuſcuiuſque huiuſmodi naturam ſapere clarè probatur. Nam quatenus citò terminantur, magnaſque moleſtias habeant cum vitæ periculo, nuncupantur peracuti, vel acuti ratione termini, vt præter alios obſeruauimus in vxore Domini grauiſſimi medici Io. Angeli Albini febre acuta ex maleficio citiſſimè interempta diſſoluta ſine debitis ceremonijs cerea imagine inuenta acubus, ſpiculiſque infixa.

Magni differunt ab acutis, nam etſi Gal. 2. aph. 23. dixerit, acuti morbi cenſentur, qui & magni ſunt, & ad ſtatum celeriter perueniant, vnde fit, vt breui tempore magnas faciant mutationes, non tamen omnis magnus dicitur acutus, ſed & 4. met. 6. tripliciter, vel propter partis præexcellentiam, vel propter affectus magnitudinem, vel propter cacoethiam, annis præteritis incidit in manus noſtras iuuenis quidam Villæ S. Leuci, qui maleficio atrociter febriebat, cum crebra reſpiratione, frequentatoque delirio, ac auram frigidam ſæpèque capere optabat, & quod mirum, cum domeſticis miteſcebat; cum medicorum, exorciſtarumq; præſentia accendebatur, ita vt ſe præcipitabat, & niſi vinculis retinebatur, morſibus, dentibus ſtridentibus maximum damnum intuliſſet, tum aqua luſtrali, fuga Dæmonum, vel ruta benedicta, vel cereo benedicto ſolùm viſis in latorem miro impetu, ac clamore irruebat, qui miſerandus, ceù Dæmonio obſeſſus, quatuor tantum dies vitaliter conſumpſit, numquis neget hunc non fuiſſe morbum magnum ratione triplicitatis?

De his, & alijs morbis cum millena extent exempla à te forſan lecta, vlterius non me extendo.

Videatur nunc cur morbus magicus, maleficus appellatur in ſchola medicorum? malignus, ſeù maleficus variè explicatur. 1. epid. 2. 75. Gal. malignum appellat, qui cum læthalibus ſympthomatibus eſt coniunctus, & enumerat quamplura. At 3. de criſ. 4 malignum, benignumq; morbum ex ſubſequentibus ſymptomatibus agnoſcit. 1. prorrh. 14. morbos cacoethes inquit, ideſt malignos appellamus, quicumque quidem periculum minantur, ſpem tamen ſalutis non adimunt, quare variè loquitur Valleſ. 4. met. 2. malignum ait morbum, in quo maior eſt caſus virtutis, quàm pro magnitudine affectus; nos verò malignum explicamus exẽplo Hippocrate Phariſei, ſeù viri malefici, vel Palimpoli, vulgò *non te ne fidare*, qui bonitatem ſimulans, aliud in corde, aliud in ore tenet, & aſſimilantur Lunæ radijs luminoſis, pulchris, & ferè ſuis inuitantibus ſubhabitare, tamen ſunt improprij, vitæque aduerſantur, hinc Poeta.

Quale ſub incerta Luna ſub luce maligna.

Excellentiſs. D. omnium ſcientiarum ferè laureatus, & Neap. Phil. & Med. Lector Donatus Antonius Stella viperæ naturæ aſſimilabat, quæ retrocedendo

do fingit humilitatem, vi ictu fortiori vt ſuperbiat, quod dipinxit Hipp. 1. epid.2.c.25. proprium ſcribit eſt malignorum aliquantulum remitti, citòque rurſus ex intermiſſione violentius inceſſere, hiſtorijs confirmatur belle. 1. proret.2.27. multiſq; in locis epid. vt. 1. ſer. de duobus fratribus, tùm ſec. 3. lib. 3. c. 5. & clarius in hiſtoria Hermocratis, hic enim cum à principio igne correptus fuiſſet vſque ad diem vndecimum, grauia omnia ſymptomata apparuerunt, & hoc ipſo die viſa ſunt omnia remiſſa eſſe, vt iam decimoquarto à febre liber apparuerit: poſt ſeptimum decimum redijt febris, vigeſimo ſexto defunctus. Humor enim malignus cum creſcit in loco ignobiliori, nulla initio infert ſymptomata. At cum adauctus vrget naturam, ad expulſionem detruditur ad aliquam nobiliorem partem, hinc fit cauſa inopinatæ mortis.

Quod ſi humor mala qualitate auctus, vel venenoſitate infectus huiuſmodi ſe gerat, quæ putas cauſare poſſe Dæmonis potentiam?

Dicitur vero maleficus non ſolum ex allatis medicorum placitis, at quoniam ipſe agens eſt cupidus homines ludendi, nocendique propriè proditor, qui ſæpè ſæpius ipſummet maleficum ad vitæ præcipitia callidè ducit, & tu miſer tantam fidem huic adhibes? neſcis ipſum ſemper palimpolum, proditorem? recordare noſtri primi parentis, cui promiſit ſi fructu illo Paradiſi veſceretur, nequaquam morte periturus, ſed fore vt Deus; ſcis quod contra ſucceſſit?

Reſtaret vt maleficium diuiderem in tot ſpecies, quot humana ſunt capita (pura excipio) eſtque dico familiare omnibus, non ſolùm diuerſis coronis ſeptis, variaque ſceptra tenentibus, at hominum, mulierumque cunctis gradibus, ita vt alij afficiuntur maleficio ſuos ditandi; ſtirpem, gentilitias ad perpetuum honorem extollendi, alij maleficio imperandi, regnandi, dignitateſq; poſſidendi, alij belligerandi, victoriamq; reportandi; alij diuitiarum, alij lucrifaciendi, alij æſtimationis, alij nobilitatis, ambitionis, alij ſcientiarum, ſanctitatum coloris, pulchri ingenij, alij fortitudinis, alij optimæ corporis valetudinis alij pulchritudinis, formoſitatis, amoris, amãdi, alij alio maleficio vtuntur. Quæ oĩa vtinã à Chriſti fidei imbutorũ cordibus abeſſent, & Dæmõ ea, prout occaſio, ac hominũ procliuitas ſuggeritur, nequaquã fabricaret. In hoc enim differt id maleficium à ſupraſcripto, quod in illo requiritur magus, & Dæmon vi pacti, in iſto talis, vel talis homo recipiens, vel voluntariè, ac Dæmon excitans, & inflammans. Vnuſquiſque ergo propria vitia intueatur pondere, rectaque menſura menſuretur, ſeipſum corrigendo, ſi à ſuo maleficio abſolui cupiat.

CAP. VI. *De Cauſis Magicorum Morborum.*

DE cauſſis tetigi ſupra in definitione, nunc rem luculentius explicemus, nam monebat Gal. p. ad Gl. P. vt optimè curetur, magnam vim habet, vt morbi cauſam inueniamus, quam reperiri in caſu noſtro difficillimum iudicant, cum non ſit ordinaria phyſica, ſed potius mirabilis, ac diuina nuncupanda ex Galen. 1. proret. 4. non enim ſimpliciter quæcumque cauſas habent incognitas, aut inopinabiles, diuina vocamus, ſed vbi mirabilia dumtaxat. Relicto ordine diuidendi cauſarum, alia procatartica, alia antecedens, alia coniuncta, vel alia efficiens, materialis, formalis, & finalis, qui applicari poteſt

in

Digitized by Google

in hoc loco breuiorem ſectabimur regulam ex Hipp.2. de nat.hum.cauſa,alia interna,alia externa.

Cauſa interna, vel eſt efficiens conditionalis, vel proxima, vel remota, vel eſt materialis, conditionalis efficiens, ſiue permiſſiua eſt Dei voluntas ſemper ad bonum,cum per miſericordiam parcit,& per iuſtitiam pœna afficit;Ad diuinam enim prouidentiam ſpectat, vt vnumquodque in ſua natura relinquatur,& in ſuis naturalibus operibus non impediatur,ideo permittit ſæpè,vt alia agentia (Dæmones ſunt voluntarij agentes) ex præſcripto naturæ operari.

Efficiens interna proxima eſt Dæmon, vel immediatè, vel mediatè, immediatè vt dum agit virtute propria, vel ſimplicem, vel humoralem temperiem variando, humores mouendo, augendo, transportando ad alia membra, vel è loco ad locum, vel partes obſtruendo, vitiando, dislocando; Vel continuum diſſoluendo, prout inueniat magis patientem diſpoſitum, licet enim ipſe ſine tali diſpoſitione vi propria à Deo limitata, multa agere ſit potens; tamen vt facilius fiat effectus,& vt videatur naturalis,vt medicos, alioſque decipiat huiuſmodi diſpoſitionem requirit, *V*alleſ.uerò aliter lib.de ſac.phil.c.28. conſiderans Dæmonem ut extrinſecus aduenientem ad corpus inhabitandum, morboſque inducendum,uoluit eſſe cauſam externam.

Mediatè, ſcilicet mediante auxilio rerum naturalium, nam cum ipſe calleat omnia uenenorum genera ad malum optatum inferendum,illis à malefico uti ſolet, ut dum petit immittere profundum ſomnum, applicat temporibus, naribus,collo ſomnifera,ceù mandragoram, opium, iuſquiamum aconitum, ſolanum apium,&c. aut unguento redacta, aut in quinta eſſentia, uel in ſpiritali ſubſtantia,qua ſæpiſſimè,& frequentius utitur cum breuiſſimo tempore penetrando affectiones quaſcumque inducat. Poſſunt enim Dæmones,ut optimi chymici minimo interuallo ſubſtantiam ſpirituoſam, veluti formam à craſſitie materiæ purgatam ſeparare,nam ſi ſe iactant Theophraſtus, Quercet.*V*ueckerus,Crollius &c. ſoporifera, uel alia uenena ad minimum reducere; mira diligentia pollet Inferorum ciuis.

Cauſa efficiens interna remota eſt maleficus agens, non ex propria natura, ſeù ui temperamenti ad tale maleficium ſine altera potentia apti cauſandum, ſed auxilio,& poſſe Dæmonum,ipſe enim etſi uideatur,ut intentionale agens, & uitioſum,neceſſariò tamen ad hoc ut ſit maleficium eius concurſus requiritur,ut forma; tum ut cultus, & lucrum Dæmonum conſeruetur; tùm ut dicatur potius à tali homine, quam à *D*æmone eſſe factum formaliter.

Hinc tacitè negandum uenit non dari maleficium à uerborum, ut talium proprietate, à uiſu, à tactu,à caracteribus, numeris, ſyderumque obſeruationibus, & his ſimilibus;ſed ſi quæ cernuntur ex his, ſunt per illa ut ſigna ratione pacti.

An uerò forti imaginatione malefici, uel maleficiantis imprimentis cauſari poſſit maleficium multi affirmarunt, quos citat *D*elRius lib.1. cap.3. & ego à Theophraſto de uita longa 216. ita excipio non prætereundi morbi,qui proueniunt ex mentibus, & æſtimatione propria, & imaginationibus alterius, & incarnatione,ſuperſtitione,& ſimilibus,unde Poeta.

Nos habitat, non tartara, ſed nec ſidera Cæli,
Spiritus in nobis qui viget, illa facit.

Non

Digitized by Google

Non negantes magnam uim, ut naturalem imaginationi, à qua multa mira manaſſe narratur,& in morbis recipiendis, ſanandis, ac in corporis potentiarum alteratione, &c. breuiter ab imaginatione tamquam agente naturali, & permanente nullum maleficium prouenire poſſe dicemus. Nam poſito, quod radij is imaginati extramitterentur ad rem diſiunctam, ſuam tantum uirtutem imprimerent, quæ cum ſit pura naturalis, nulla eſſet proportio, utquod contra naturam eſt gigneretur, requiritur uerò praua malefici intentio, ut forma concomitanter.

Vel loquimur de effectu imaginationis in proprio ſubiecto, ut dum quis mente apprehendit ſe maleficio eſſe affectum, & neque dicitur uerum maleficium, ſed falſa imaginatio, plerique enim ſic affecti inuenti ſunt, ut niſi ex induſtria medici ingenioſi affirmantis,ac exorciſmis, proprijſque remedijs ſtratagemmaticè curati eſſent, uſquedum in hæreſi maleficiati permanerent, ſed plura infra in cap.de curat.ſtratagem.ubi de ui imagin.

Ad internam etiam cauſam reducuntur tum interna quædam ſimplicia, & compoſita immiſſa ab ipſo Cacodæmone ad nocendum in humana corpora, quando uult medijs naturalibus uti, ut ſunt uenena multa officina Plutonis parata,aut redacta in aliqua forma, uel commeſtibili ,uel potabili,uel euaporabili,ſeu ſpirituoſa.

Adde,quod illa, quæ euomunt, uel eijciunt obſeſſi, aut magico morbo affecti,aliquando ut acus, ſpiculas, clauos, carbones,ſulphur,imagines quaſcumque, capillos,unges, ſthercoris omne genus, ſpinas, ſaxa, cultros, ligna, tum animalia, particulas carnium,vel moſtrorum,cæteraque huiuſmodi,hiſce oculis uidi maleficiatos, qui euomuerunt placentæ particulas, frumenti paſtas, filorum nodos,mulierumque crines, ferreumque clauum; Spreng.part.2. Mall. quæſt.1.13. Ceſalpin. de inueſtig. Dæmon. cap.17. hiſtorias etiam narrant, & Foreſtus lib.15.obſer.med.29. uomitum crinium conglomeratorum obſeruauit,& in lib.17. obſ.26. ita uidimus (inquit Alexander Bened. Veronenſis lib. 11.cap.7.mulieres duas, quæ acus pariter crinales,uitri fruſtra, capilloſque puſculos (ut nos quoque uidimus) uomitu reiecerunt: quarum altera, ut refert idem Benedic. exanimata interijt, altera tres ingentes caudæ caninæ arefactos nodos euomuit, qua ratione, aut quomodo prius ea hauſerint ueneficia in dubio eſt: ſic nos quoque uidimus pannum, clauos,ferramenta,&c. quæ omnia reducunt etiã ad internas cauſas. Sed poſtulabat D.Flauius Ventrilia nobilis vir,ac famigerat.I.C.& Acad.Otioſ. Neap. quomodo illa intromittuntur in corpora? & an ſint realia,& vera ,& apparentia? lis fuit inter aliquos.

Grillando, & Sylueſtro Prieratò placuit verè in corpora immitti à Dæmone,vel per anum, vel per oſophagum aperiendo in ſomnis, vel per alias cauitates ſine ſenſibili læſione, cũ vim habeat id agere, in puluerem res illas prius reducendo,& deinde in corporibus eas vniendo ob imperium, quod habet in naturam,& res naturales.

Alij auctoritate medicorum contendunt naturaliter poſſe res illas generari in corpore,& Gal.2.ad glau.& Aetium,& Boniuenium,& Io. Langium Trall. lib.4. cap.6. DelRius adducit, narratque hiſtoriam lib.3.par.36. Comitis filij, cui lacertulas ſatis magnas in urina eiciebat. Potuit autem naturaliter, ex humorum corruptione,& rerum uitio.

At

Digitized by Google

At capillos, tophos, pilorum glomos in corporis cauitate, adiuuante naturaliter Dæmonum opera, & humoribus poſſe generari non eſt abſurdum, exemplo quotidiano: forfices verò, acus, cultros, & huiuſmodi metallica naturaliter inibi gignere poſſe perſuadere non valeo.

Paracelſo lib. de occul. phil. cum Nicol. Remig. arriſit opinio hæc, nempe à Dæmone poros corporis extendi, per eos deindè duriora hæc, & maiora inſeri, & poros rurſum concludi, quorum apertione iterata demum, quando Dæmoni videtur intruſa, expellantur. Adducit exemplum de fulmine, quod ſine læſione poros vaginæ penetrat, laminamque gladij chalybeam liquefacit.

Errant verò quia admittunt corporum penetrationem, cum pori illi ſint ita anguſti à diuino fabro fabricati, vt vix cogitare queant. Exemplum de fulmine eſt diſpar, cum ſit naturaliter ea vi præditum, vt duriora, ac reſiſtentia conſumat, mollia autem, & cedere facilia ſine læſione tranſmittat.

Alij dicunt illas res poſſe eſſe veras, ſed deſtro modo furtim, ac inuiſibiliter motu illo vomitus Dæmonem ibi adducere ad ludendos Chriſtianorum opiniones, & vt ſua geſta mirabilia habeantur. Siccine fuit ille clauus ab obſeſſo eiectus in Templo Sancti Bartholomæi 1627. qui ſtatim ab oculis populi euanuit.

Multi affirmarunt eas eſſe res apparentes, & præſtigioſas, idq; fieri eodem fine.

Nos igitur concludamus vtroque modo ſe res haberi poteſt, nempe vel Dæmon ea apparenter, & illuſoriè hominum intuitui offert, ſicut poſt breue tempus reſolutas, vel euanitas, vel in propriam naturam mutatas inſpeximus ſæpeſæpius; Vel citra fictionem res illæ per Dæmonem in os occultè ingeri, vnde mox eijciantur. Tum alijs corporeis partibus poſſunt etiam inſeri, & includi, ac modus eſſet ſi profundo ſomno maleficiandum demergat, & doloris ſenſum eximat, tùm dextrè incidat membrum, materiamque duram imponendo, citò vulnus conſolidet ſine cicatricis veſtigio, vt expertiſſimus chirurgus.

Dubitarunt multi de his operandi Dæmonum modis, quos vt actu poſſibiles probem, adducam aliqua mira naturæ opera.

Beniuenius cap. 20. de cauſ. morb. addit, & Foreſtus lib. citãdo infra, inquiunt mulierem quandam æneam acum deuoraſſe, quæ nulla inde noxa percepta integrum annum, ita vt erat ſana permanſit. Quo peracto cæpit dolor ſatis acutus mulierem ipſam circa ventriculum vrgere: cum remedia à diuerſis medicis nihil proficerent, & ſic annis iam decem tali dolore miſeram vitam traheret. Ecce acus illa terebrato ventriculo è paruo demiſſa foramine proſilijt. Quam cum Beniuenius vidit, & mulierem curauit, quæ paucis poſt diebus, vnitate vulneris facta, in priſtinam ſanitatem reſtituta eſt.

Io. Langius lib. 2. epiſt. 40. refert ingynæcio Ducis Iuliacenſis, virgo dum ſe ſe exornaret, perterrita ingemiſcens, acus quinque, quas in ore mordicus tenebat deglutiuit, & per vrinam illæſa eaſdem reddidit, idem Bened. Veron. lib. 2. cap. de Virgine Veneta, quæ acum crinalem, qua cirri capillorum intorquentur quatuor digitorum longitudine, quam obdormiſcens in ore detentam deglutiuerat, decimo tandem menſe eminxiſſe, ex lib. 15. obſeru. med.

Foreſti ac Arculanus cap. 57. ad. Alm. narrat, & vidi ſemel, os acutum infixum in gutture exire per cutem exterius in fine duorum menſium, Iulianus medicus (ex Beniuen. cit.) vomitu fruſtum carnis ad paruæ pilæ magnitudinem, in quo vermis non ſecus, ac bruchus in fili, qua recludebatur, reiecit, & ad priſtinam ſtatim reuerſus eſt valetudinem.

Ambroſius Paræus ſtrenuiſſimus Chirurg. lib. 2. chyrurg. 17. meminit de ſtudioſo, qui cum ſpicam germinis deglutiuiſſet, eaque in pulmonem per tracheam deſcendiſſet, natura illam tranſuerſis pulmonum lobis illæſis, integris etiam coſtarum muſculis, & quæ ſuccingit eas, membrana incolumi, integram expulit. Tùm de opilione, qui ſemipedalem cultellum, cui corneum erat manubrium craſſitudinis pollicaris in fauces à prædonibus ore aperto adactum, ſex ſolidos menſes in corpore retinuit, & tandem nata in inguine vomica, inde chirurgus extraxit, nónne neceſſarium fuit per anguſtiſſimos meatus quoſq; à faucibus in inguem cultrum peruenire?

Beneuenti habetur exemplum de ſpica frumenti deglutita, & rupto abſceſſu ſub alis euulſa eſt, idem de pila plumbea tormenti ſulphurei, quæ cum chirurgicæ manus induſtria minime extrahi potuiſſet in muſculis natium, natura medicatrix ſupra genu rupto abſceſſu illam extramiſit.

Sed quid memoro naturæ mira, præſertim in morbis ſuperandis, eiciendoque ſuperflua; nam dicebat Hipp. 6. de morb. vulg. ſec. 5. inuenit natura ipſa ſibi aggreſſiones, non ex præmeditato, & Gal. 7. aph. 54. & 6. de loc. aff. 4. naturam, quando ipſa robuſta eſt, admirandas, & incogitabiles ſibi vias parare, ac. 1. de Frac. 4. inquit quod natura quomodo agat ab humano ingenio inueniri non poteſt; ita vt in epid. dictum fuit ſine naturæ ope nullum morbum vinci poſſe à Valleſ. quod purè falſum deſendit morbus in compoſitione, & in numero, tantum artis miniſterio ſanatur.

Ex quibus ſi natura tot, & maiora mira facit, ita vt phyſico etiam impenetrabilia videantur, num quot maiora operari poteſt Dæmon, qui ſuperior naturæ corporeæ creatus eſt?

Addunt alij cauſæ externæ inſtrumenta ea, quibus ad iaculanda maleficia veneficæ vtuntur, vt ſunt fila, oſſa, vitrum, capilli, vngues, caligarum, vel veſtium particulæ ueſtes, ſeu ſecundina infantium nefandè baptizata, claui, acus, ſpiculæ, ſpinæ, legumina omnia, fructuſque ficci, ſemina quarundã plantarum, frumentum, milleum, gallæ, & ſæpe iuglandum nucum cortices, ſtipites, uel fruſtula, uel harum arborum frondes, aut radices, quæ omnia uel coniunctim, uel ſeparatim in malefici compoſitione multoties obſeruauimus, & urenda iuſſimus, atque hæc appetere Dæmonem iudico ob honorem, & memoriam ſuæ adorationis ſub nuce maga Beneuentana, de qua alibi l. 6. obſer.

Tum particulæ mortuorum, præcipuè repentina morte, uel laqueis ſuſpenſorum, aut obtruncatorum, nec non auium rapacium, uel ferarum; ceu felium carnium nigrorum hircorum, ueruecum, ſerpentium, ſcorpionum, ſcarabeorum, araneorum, ueſpertilionum, lucertarum bicaudatarum, cæterorumque animalium, quæ analogiam habent cum Diabolo, oſſa, corda, hepata, & inteſtina, cæteræuè particulæ; tùm radices quædam uulgò *la concordia, & la diſcordia*, lapis calamita, funium ſuſpenſorum particulæ, plumæ artificio quodam infertæ, & cortices fabarum quadã pinguedine inunctæ, ut ſæpe diligenter

ter vidimus, & quoddam hepar forma piramidali reductum quadam nigra penna transfixum recenter obſeruauimus in honeſto viro Donato, Sionno nunc ſuperſtite.

Extant etiam characteres quidam certis influxibus aſtrorum depicti, imagines, vel cereæ, vel plumbeæ, vel ligneæ, lignoque nucis, aut materia alia, nunc ſimplices, modo clauis, terebello, ſpiculis, acubus, ſpinis transfixæ, nunc ſine bracchio, vel manu, digito, pede, auribus, oculo, naſo, &c. prout cogitat damnum inferre viperina malefica; ipſaque ſolent celari ſub latere, vel cardine poſtis, vel ſub culcitra, ſeu puluino, alioque abſtruſo loco. Et faſſa mihi mulier quædam eſt, quæ cum cor cereum intentione ſui amantis fabricaſſet, ibique quendam clauum transfixerit marmore nefando, quando amantem ad ſe volare optabat, clauum illũ marmore percutiebat, ita vt miſer amãs citò eam petere cogi ſentiebatur.

Abutuntur etiam quibuſdam ſacris ad ſpernendam fidem, credentes tunc maiorem honorem Dæmoni inferre, ad hoc vt effectus facilius perficiatur. tum ſemine humano, ſanguine meſtruo, cerebro murilegi, lacertæ, gatti, tum pilis hyenæ, lupi, pudendorum mulierum, ſtinco, hippomane, &c.

Quæ & ſimilia etſi videantur connumerari inter cauſas externas, & internas, prout applicantur, cùm in tantùm magicis morbis obſeſſi afficiuntur, in quantum inſtrumentum maleficij perſiſtit: Tamen eæ res cum naturaliter nil iuuent ad maleficium, vel morbos magicos inferendum, dicuntur eſſe ſigna, & pacta facta inter Dæmonem, & magum: Seù ſunt res quædam ad dandum illi his cerimonijs obſequium, & ſeruitutem, cuius eſt maximè auidus.

Sed quomodo à veneficis allicinntur Dæmones rebus illis, cùm non habeãt ſenſitiuos appetitus delectandi, vel dolendi?

Reſpondet D. Thom. q. 115. art. 5. ad 3. 1. part. quod appetitus ij poſſunt ineſſe prout ſimplices actus voluntatis, & nulla alia inclinatione, aut eſca alliciuntur, niſi ſignis, & vt conſeruetur cultus eorum.

Petis ſecundo, eſt ne verum certis conſtellationibus fabricari maleficia?

Affirmat S. Thom. cit. duplici de cauſa. Primo, vt homines in errorem inducant, quòd credant aliquod numen eſſe in ſtellis. Secundo, quia conſiderant illis conſtellationibus materiam corporalem eſſe magis diſpoſitã ad effectum inducendum, & ſubdit, ideo veniunt de facili in augumento Lunæ; propterea quòd tunc cerebrum humanum augumentatur, & magis eſt diſpoſitum ad recipiendum perturbationes illatas à Dæmone.

Tertio, ſubdis inſtrumenta illa magica, quæ inueniuntur in angulis aliquando domus ſæpè in culcitris, arca, in lectuli puluinaribus, ceruicalibus, ac etiam in chlamide, alijſque veſtimentis ægrotantis conſuere ſine apertione, vllaque iactura?

Reſpondetur ea inſtrumenta, vel Dæmonum opera propria abſcondi, vel vel de nocte venefica manu, aperiente, & conſuente Diabolo.

At cur de nocte? an quia ad malum audaciores, cum ſequuntur eorum ducem tenebroſum, qui lucem odit, tum mendacium cooperiant, qui malè agere intendit, lucem odit, & fugit.

Neque per id negatur inueniri operationes Dæmonum etiam de die, ideo dicitur in pſalm. 90. *Non timebis à timore nocturno, à ſagitta volante in die, à*

negotio præambulante in tenebris, ab incurſu, & Dæmonio meridiano.

Modum maleficiandi expreſſit Grill. q. 3. num. 19. dum ait, quando maleficiandum, ſiue maſculus ſit, ſiue fęmina dormientem ſuis liquoribus, aquis, oleis, aut pinguedine, ſiue aliſs ſimilibus vnctionibus, plura, & diuerſa venena continentibus inungunt, quandoque femora, quandoque autem, aut caput, guttur, pectus, coſtas, ſeu aliam partem corporis perſonæ maleficiandæ, quæ ſic dormiens nihil ſentit, & eſt tanta vis, & potentia illius vnctionis, quod paulatim durante calore ipſius dormientis ingreditur intus carnes, & vadit ad penetralia cordis, viſcerum maleficiati, vnde paulo poſt cauſantur ingentes dolores in corpore eius, cum primum ſcilicet maleficium, vel factura, vt dicunt, tangit inteſtina maleficiati, illinc ſuccedunt maximi vlulatus, & lamentationes tam crebræ, &c.

Quæ cum hæc Grill. penetrarem, in mentem mihi venit ad ternas cauſarum differentias vim Dæmonis perſtringere. Vel ille exiſtentialiter cauſat vexationes, vel languores, & dicitur cauſa interna proxima, & principalis; hinc vexatio. Vel ipſe excitatis, relictiſque morbis, vt puta mota aliqua intemperie, vel fluente, fluxaque aliqua materia, aut diſſoluta aliqua vnitate, vel diſlocatis partibus non exiſtit, nuncupatur cauſa romota principalis, & poteſtatiuè poteſt ingrediendo, & egrediendo renouare ſemper morbos permittente Deo. Vel vſus ſit venenis phyſicis ſimplicibus, vel compoſitis, quibus applicatis, vel intromiſſis cauſentur paſſiones, & dicitur cauſa extera, &c. ac illo initio præſens in ſuo effectu.

C A P. V I I. *Qui coniecturandi ſunt eſſe magis diſpoſiti ad capeſſenda maleficia.*

Difficilis coniectura ex imperſcrutabilitate ſecretorum Dei, & humanæ conſcientiæ: nam viros bonos, & malos his morbis vexatos vidimus, & hiſtoriæ comprobant.

Ex alia autem parte diſcurrere poſſumus argumento à poſteriori. Cum enim Draconis ſectatores neminem nocere queant, niſi cui iuſtus Deus permiſerit, & quantum permiſerit; ideoque legitur inferi incolas veniam à Deo petere, cum nocere volebant, vt dum porcos ſubirent, à Chriſto D. N. veniam habuerunt, Math. 8 dum Iobum affligebant, Deus permittebat, Iob. 1. & 2. de Prophetis Acab. 3. Reg. 22.

Quare cum id à Deo ſemper ad bonum permittatur, nulli dubium eſt eos magis eſſe diſpoſitos ad morbos veneficos capeſſendos, cui propter peccata mortalia longinquior eſt, & non prohibens. Amicos enim ſuos defendit, ac ſi quid mali permittit, id amoris virtute agit, ad eis maiora præmia largiendum, quis contra te, ſi Deus eſt tecum, liberat eos de laqueo venantium, à ſagitta in die, & ab incurſu, & Dæmonio meridiano, dat virtutem potius conculcandi Leonem, & talem Draconem Pſalm. 90. quod fit, vel à Deo interius per gratiam, vel exterius per cuſtodiam Angelorum.

At cur inter complexiones, melanconici ſunt magis diſpoſiti ad huiuſmodi maleficas affectiones?

Rationem reddunt propter ſimoleitatem, quam cum Dæmone habet humor

moriſte, cum præcæteris ſit ſuperbus, inuincibilis, & rebellis medicamentis; hinc Gal.3.de loc.affec.7.ait, vbi in ipſo cerebri corpore melanconicus ſuccus abundat,eam inſaniæ ſpeciem, quam Græci vocant melanconiam efficit, quod fit, vt neque ſubitò, neque affatim ſoluatur; tum eſt cognobilior magis fœtidus, amarior, obſcurior, & aptior ad ſæuiora ſymptomata mouendum, præſertim inſaniam, & deſperationem, quæ ab illo nequam maximè exoptatur, ita vt etiam medicè cauſare ſolet morbos,qui malefici iudicantur, vt hiſtoriæ millenæ extant de inſanijs, de prœti filijs in bouem apud Gal. de atrabile.

Et ſæpe in leui quærebant cornua fronte,
Omnia complectens falſis mugi ibus arua,
Sed detractantes collum ſubmittere aratro.

De lycantropia, ſeu lupina inſania Arabibus Chatrab. vnde Auicen. lib. 3. F. 1. T. 4. 15. appellauit quandam maniam dæmoniacam, leoninam vel auinam, uel caninam, &c. monſtrantem ſigna ferè obſeſſi, Ouid. 1. Metamorph. ſic depingebat.

Territus ipſe fugit, nactuſque ſilentia ruris
Exululat, fruſtaque loqui conatus ab ipſo
Colligit os rabiem, ſolitæque cupidine cædis
Vtitur in pecudes, & nunc quoque ſanguine gaudet,
In villos abeunt veſtes, in crura lacerti
Fit Lupus &c.

qua melanconia refert Foreſtus lib. 10. obſ. 19. auctoritate Vuierij,multi doctiſſimi uiri Medici decepti ſunt ad affirmandum morbum eſſe dæmoniacum.

Sed quid? tribuunt pleriquè uim ſucco melanconico, ceu æthereo, dum futura pronoſticantur, dum latino idiomate indoctus aliquis loquatur, ac ea encomia præbent, ut diuinatores, poetæ, Sibillæ ab illo originem traxiſſent, quod Ariſt. probl.30. ſec.1. Plato in Ione confirmarunt, tum Petrus Appon. in Ariſt.cit. & Cardanus auſi ſunt ita ſcribere. Ego etiam audiui à fideli Medico, quod mulier quædam illitterata dum eſſet melanconica,latinum loquebatur congruum, qua ſanata euanuit, & Foreſtus cit. de ruſtica indocta muliere hymnos,&cantiunculas latinas cantante.Guaynerius T. 15.cap.4.narrat,ego Pinaroli quendam ruſticum melanconicum uidi, qui ſemper Luna exiſtente combuſta,carmina componebat,& tranſacta combuſtione circa duos dies uſq; ad aliam combuſtionem uerbum unquam ullum litteraliter proferebat,& hũc mihi nunquam literas didiciſſe aiebat, hoc quoque Centil. affirmat. & Ariſt. 30.probl.cit.ſentire uidetur,dum inquit,Maracus ciuis Syracuſanus Poeta etiã præſtantior erat,dum mente alienaretur.

Multi piè philoſophantes prædicta omnia, & alia mira non ad ipſum melanconicum motum quomodolibet, ſed ad Dæmonis induſtriam, & deceptionem, qui medicinis fingit cedere, ut humoris melanconici in animis impijs falſam opinionem uerificet, & quamquam propter quandam ſimilitudinem illum humorem aſſequitur, eò magis tamen id agit, ut illa ſententia mente concipiatur à malanconia: hinc ethimoligiza maniam, ceu à manibus infernalibus.

Sed

Sed perſcrutemur, an de prædictis miris aſſignari poſſit aliqua ratio ab humore melanconico excepta?

Ariſtot. ait ſapientes omnes eſſe melanconicos, ſed non è contra, & dedit xeemplum de effectibus vini, & ebriorum.

Pro quo primo uariè ſpeculatur Auicenniſtæ, ex Iacob. Forl. 3. Tech. q. 11. animam omnem intellectiuam cum omni ſcientia, quam numquam acquirere poſſit, creari, & vna non differre ab alia eſſentialiter perfectionis. Quare ſiquæ anima intellectiua perfectius intelligatur, vel operatur alia; id non prouenit ratione eſſentiæ diuerſæ, ſed quia corporis temperaturam, & diſpoſitionem habet diuerſam, vnde dum infunditur corpori omnium, quæ ſciuerat obliuiſcitur, & ſcire poſtea eſt quoddam reminiſci, vt Philoſopho placuit.

Addunt ſecundo ex Aſtrologis, vt Ptolom. par. 1. Quatrip. quod in coniunctione animæ cum corpore præeſt ſtella vna, quæ non aliunde impedita influit proprietates, quas in ſe habet, ac tunc perfectius cum anima eſt ſenſibus legatis, non ſolutis, cum tunc quodammodo agat ſine forti reſiſtentia.

Concludunt ferè contra libertatem.

Quare cum vi melanconiæ ligentur ſenſus, anima ipſa eſſentialiter docta, mota ſtellarum influentijs, eo tempore diſſoluta à ſenſibus, vt conditione prohibente, nimirum ſi diuinetur, ſi profundiſſimè diſputabitur, melanconia enim deſcribitur ab Ariſt. 7. Ethic. 1. ferus, atque immanis mos, & inter homines rariò, maximè verò inter barbaras nationes eſt. Fiunt autem quidam tales, & ob morbos, læſioneſque principij, ſcilicet partis Principis, vbi eſt mens, & dependent omnes ſenſus.

Ad id confirmandum adducunt exempla de Adam primo Patre, cui fuit data diſpoſitio per ſomnum, vt ligatis ſenſibus reuelationes diuinas melius reciperet, ex Sibill. p. D. c. 4. vnde petes, ut per ſomnium reuelationes potius influuntur, quàm per vigiliam. Reſpondet, quia tunc anima eſt vnita, & ferè diſſoluta, neque per vigilias diſtracta.

Quo circa cum melanconici ferè ſenſibus priuentur, vt colligitur ex Ariſt. cit. imaginationes fortiter eis imprimuntur, ac à ſuperiori influentia excitati, cum ſenſus ſint ligati, ita vt dormiantur, nimirum erit, ſi anima natura ſua ſapiens, aliquando hoc modo diſſoluta, oſtendat ſuum proprium ſcire, vel poeticè, vel diuinatoriè, vel grammaticè, vel phyſicè, &c. plus enim valet natura doctrinans, quam dolor ipſe, & ſubdunt.

Neque valet illatio antequam fieret melanconia, erat ne anima illa ita ſapiens?

Reſpondent, erat, ſed non excitata influentia, neque ita præualebat propter multas corporeas ſenſationes, nam facta melanconia ſenſus alligantur, & ita influentia magis influit excitando.

Neque valet dicere anima illa deberet tunc oſtendere ſuam ſapientiã, quãdo eſt recenter informata corpori. Nam tunc propter maſſam illam corpoream humidam retardatur, & pigreſcit, &c.

Quæ falſa opinio, quia pulchrè, latè, & acriter reijcitur à Iacob. Forl. q. 11. Techn. & Phil. Fabro diſp. 1. contra Atheos.

Reſpondentibus omnibus argumentis, ſuperfluum puto ea hic repetere.

Pueri ſunt maleficijs ſubditi. Vel enim ſunt ſacra abluti, & ſic beati moriuntur.

Digitized by Google

riuntur. Vel nõ ſunt baptizati, & ita grauius offenditur ab illis ſtrigibus Deus, & Diabolo magis arridetur.

Cur verò ſtriges hanc ætatem petunt?

Quoniam hæc ætas ſimplex imbecillior ad reſiſtendum extat, incautior ad cauendum, impotens earum conatum deprehendere, reuelare, aut accuſare; Tum quia ex hac ætate componunt vnguentum pro vnctione ſagarum, tum etiam, quod ex his puerulorum partibus fabricabant inſtrumenta pro maleficijs.

Sunt etiam diſpoſiti iuuenes, vel puellæ ſuis parentibus inobedientes, maledicti, ac ab his improbati, Dæmonioq. oblati, vt hiſtoriam iuuenis Terrecuſij obſeruo à patre ſuo propter inobedientiam Dæmoni ſæpè oblato, quem varijs affectibus magicis affectum, nunc curare tento.

Petis ſi bonis, & malis viris nocere potentes ſint, ſunt ne his magicis morbis ſubiecti iudices, vel iuſtitiæ miniſtri?

Affirmat experientia, nam teſtem ocularem, & ſuperſtitem habeo Adm. R. Can. & Theſaurarium Baſilicæ D. Paulum Ceppam meum Illuſtr. comp. qui cum in noſtro Baſil. Templo quatuor ſagarum Arriani ſententiam publicè promulgaſſet, de harum retractione, pœnitentiaque nocte ſuperueniente ab irato Dæmone verberibus fuit percuſſus, ita vt aduentante mane e lectulo ſurgere non potuit, ac de totius corporis fractura immobilitate conquerebatur, paucis diebus adhibitis medicis auxilijs, conualuit. Addo alium ita affectum clericum, qui vltimi ſupplicij ſententiam notificauit lamiæ Montis herculei ſtimmata ſimulantis. Auctor etiam Formicar. lib. vltimo narrat hiſtoriam de Iudice Petro cum ſatellitibus maleficiato. Spreng. ſ. etiam de carnifice ſolo anhelitu ſtrigis lepra infecto, tamen part. 2. qu. 1. ſibi contradicit, excipiens tria hominum genera tuta à maleficijs, vt publici iuſtitiæ miniſtri, ſecundo, qui muniunt ſe ritibus Eccleſiæ, ſcilicet aqua benedicta, cereis bened. palmis, ſale exorcizato, &c. tertij, qui per ſanctos Angelos beneficiantur. Sed ex alia parte videntur minimè Iudices, & Iuſtitiæ miniſtri maleficijs eſſe ſubditi, cum repræſentent officium diuinæ Iuſtitiæ non permittentis. Ananias verò de natura Dæmon. reſtringit hoc priuilegium habere illos Iudices iuſtos, non quos auaritia excæcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas, vel vindictæ amor angit, qui curioſitate adducti perperam multa deſignant. Addit Martinus, quod ipſimet Dæmones viliſſima hæc ſua mancipia ignibus tradi non modo non moleſte ferant; ſed frequenter etiam Iudicibus quaſi in manum tradunt.

Cur igitur Iudici noceat, qui reum damnari, & occidi optauit? Habet verò nullus peculiare priuilegium, non offendi à Deo, cum ignoratur. Sed ne videretur plus poſſe Diabolus in ſuis miniſtris ſtrigibus, quàm Deus in ſuis, qui ſunt Iudices: ideo ſæpe non permittit. Stent ergo Iudices iuſto animo, ac ſic paruifacient eorum maleficia, viſus, tactus, verbaque ſuperſtitioſa, tamquam eis innoxia.

Ac mirari nõ deſino, cur Spreng. grauiſſimus vir in par. 3. mall. q. 15. moneat Iudices ne patiantur ſe maleficis tangi ſuper nudam iuncturam manuum, & bracchiorum: quid? ob timorem veneni inficientis? & cæteræ partes noſtri corporis delicatiores non ſubduntur illi? faſſæ ſunt duæ lamiæ interrogatæ, cur è carceribus fugam non arripiunt? an ſic occluſæ valeant aliquod maleficium peragere?

Re-

Digitized by Google

Reſpondere primo, quia Dæmon ianuas non aperit, ac neque recordantur aliis euaſiſſe: cur verò neſcire, quamquam ſint aliqua exempla.

Secundo maleficia poſſe fabricari etiam carceribus contra inimicos ſuos, & nocere aliquando, vt acceperunt ab antiquis harum profeſſionum, at non ſemper conceſſum eſt à magiſtris ſuis. Eſt ne diſpoſita ad capeſſenda maleficia ipſamet malefica?

Affirmant exempla plerumque vi magorum inter ipſoſmet pugnantium propter inuidiam Dæmonibus arte excitatam. Spreng. vt alios taceam, part. 2. q. 1. adducit exemplum de vetula maleficio necante iuuenculam maleficam; Poteſt enim maga cum Dæmone maioris hirarchiæ fœderata nocere fœderatæ magæ inferioris ordinis diaboli, & libenter agunt propter animæ lucrum, tum pro ſuperbia. Deus enim ſinit eos agere iuxta legem ordinariam quando ipſe vult, vnde hic magus non eſt virtute ſua potentior altero; ſed vi inſeta habitantis.

CAP. VIII. De Signis Magicorum Morborum, ſeù Affectuum atque Obſeſſorum.

CVrationem aſſequi poſſe ſine morborum perfecta cognitione, nulli hippocratica doctrina induto dubium eſt, hinc ſcribitur 1. acut. 3. nam in primis quiſnam ſit morbus, dignoſcere oportet deinde curationem ipſius ita aggredi, & 2. met. 6. qui omnem morborum numerum methodo non inuenerit, hunc maximè in ipſis medendi methodi foris lapſurum, & 1. de ſan. T. 1. & lib. de parti. med. 7. explanatur impoſſibile eſſe affectum præter naturam latentem curare, niſi & euidentibus ſignis, quæ ſcilicet ſenſui obijciuntur, in eius cognitionem prius deueniamus.

Signum fuit in lib. defin. med. definitũ, quod eſt id, quo cognito aliud, quod ignotum nobis erat deprehenditur, hinc medicina practica dicitur ars coniecturalis, cum indigeat ſignis ad occultarum affectionum, ſeu internorum morborum cognitionem. Quare maiorum ſignorum diligentia in magicis morbis cognitu difficillimis indigemus; cum ſpeculandum ſit de malo tegendo à callido Dæmone homini inimico illato.

Tùm quia cùm reperiantur morbi medici ſigna communia cum magicis affectibus habentes, vt legere eſt apud Hipp. de morb. mul. & virgin. in hiſtericis affectionibus, in epilepticis, apoplecticis, tetanis, alijſque conuulſionibus phreneticis, maniacis, ſtultitiæ, melanconijs, vel per eſſentiam, vel per conſenſum ex hippocundrijs, alijſque morbis; idcircò difficillima redditur obſeruatio ſignorum.

Prius animaduertere velim perpetuò non quia aliquid ex dicendis ſignis in aliquo ægroto reperies, phyſicis non perſcrutatis ſine rectorum medicorum conſilio, gratis decretare debes morbum illum eſſe magicum, ex malo enim decreto falſa ſit in ægris morborum impreſſio, ſuſpiciones, ſcandala, grauiaq; peccata exoriuntur, & ſæpe ſæpius ignarus ille affirmans erit tantorum malorum cauſa: magicis occurrentibus poſtea, fides interdicitur.

Et quoniam ſigna ſunt in multiplici differentia, vt quædam ſalubria, inſalubria, & neutra, & quædam dignoſtica, agnoſtica, & commemoratiua, &

quæ-

Digitized by Google

 52

quædam antecedentia,aſſidentia,& pategnomonica. At omnia ſigna ſumuntur à cauſis prægreſſis, à morbo producto, & ab ijs, quæ neceſſariò morbum ſubſequuntur,vt actiones læſæ, excreta,& retenta, qualitateſque mutatæ, & hæc tria ſectabimur. Nec mirari non poſſum aliquos Scriptores nobiliſſimam, ac vtiliſſimam hanc de ſignis materiam ſicco pede pertranſiſſe.

A cauſis igitur prægreſſis habentur ſigna de morbo magico, vt ſi forſan lis, vel rixa mota fuit cum ſuſpecta venefica: ſi ea minata eſſet de morbo inferendo,vt ira obcæcatæ ſolent vetulæ.

Maleficium verò per interius comprehendi poteſt,ſi quid ab aliquo manducatum,vel potatum ſit oblatum,vel donatum, vel paratum ab aliqua; ſi in edendo animaduertiſſet de aliquo,vel puluere,vel liquore miſto,ſi inter edendum aliquis timor per oſſa cucurriſſet, vel guſtu mali aliquid ſaporis, vel nimis dulcis, vel ſtomachoſi, aut aliquid aliud obſeruatum eſſet, ſi in ſomnis aliqua velut vmbra obumbraſſet,ſi niger canis,vel coruus, vel felis, vel bufo per os, vel nares viſa eſſent, ceu ingredi, & terrorem inferre, ſi per inteſtina, per ventrem, per artus tunc ſenſiſſent flatus, vel ſpiritus, aut ſicuti ſerpentes vagantes,doloremq; inferentes,hiſtorias recitat Fernel.2.de abd.cauſ.16.

Externè verò, & difficilioris coniecturæ à prægreſſis, vt ſi ſuper egrediens aliquem locum ſenſus obtuſos,vel citò ceu à fulgore oſſa, & nerui fracta percepiſſet,vel mæſtus fiat,ac paueat.

A morbo producto accipiuntur multa ſigna, vt videantur ſymptomata, & res præter communem naturæ ordinem ſine cauſa manifeſta, ceu ſi non correſpondeant morbi eſſentiæ, pro quibus ſapientes, & medici ipſi in praxi periti ad effectus cognitionem hæſitent,tùm adhibitis pleriſq; ritè remedijs non ſolum affectus ille minuatur, profligaturq; ac magis exacerbetur in dieſq; augeatur, hic applicari poteſt ſententia Gal.1. epid.3. T.1. malignus morbus eſt cum omnibus diligenter adminiſtratis nihilo mitior fit.Tùm obſeruantur ſine aliquando humorum ſigno atrociſſimæ affectiones cum ſæuiſſimis doloribus nullas ſeruantes certas periodos, vel ſaltem inconſtantes, & deteriores potius in diebus decretorijs,& id fit vt à nobis credatur morbum eſſe ordinariè malignum.cum Gal.1.epid.1.T.25.ſcripſerit proprium malignorum morborum eſt deteriores fieri in diebus decretorijs.

Aliqui ſuſpirijs luctuoſis cum tremore, mærore, ſine cauſſa corripiuntur. Alij cibos reuouunt, appetituſque deijcitur, ventriculumque habentes ponderoſum,etiam poſt medicas euacuationes. Alij habent os adſtrictum, vt deglutire minime queant,& ſenſiunt ceu ranas,vermes,formicas,aut ſerpentes, in ſtomacho. Alij per oſophagum rem quandam aſcendere, & deſcendere obſeruauimus,medicis iudicantibus eſſe flatum craſſum. Aliqui punctionibus in cordis regione cruciantur, ita vt laniari aſſerant, circa collum aliquando, & atteriæ, & circa frontem, & ſupercilia pulſare deprehenduntur, vt cernimus in vxore. M. Archangeli nunc ſanitati reſtituta.Alij renum dolore,tun. acerbiſſimis inferioris ventris torſionibus affliguntur. Aliqui circa articulos ſpiritus quoſdam ſenſiunt, & ſæpe flatum quendam permeantem per ventrem, vel frigidiſſimum, vel igneum infeſtantem percipiunt. Aliqui particulas corporis,vel fractas, vel nexibus ligatas habere videntur. Alij ſudoribus fætidis, & ſine tollerantia circa noctem etiam frigidiſſimam leuiter, & particulariter

H ſcatu-

ſcaturiunt.Paulus Grill.hæc enarrata enarrauit lib.2. quæſt.6.ad 10. & nos de mag.morb.diuiſ.

Solet verò vt plurimum obſeruari corporis emaciatio cum virium imbecillitate,& languore, mentiſque alienatione, ac ſtupiditate, vt longitudine affectionum ægri cruciati facilius deſperentur. Tum deliria melanconica, memoriæ deperditio, diuerſæ inſaniæ, vt exempla extant apud Amatum, Foreſtum,Fernel. Guayner. Eugenium, & antiquius apud Auic.lib.3.F.1. T.4.36. vbi de Dæmonio,& melanc.nat.

Adde motus conuulſiuos varios; oculi inſpici ſolent, vel pupilla adſtricti, vel tranſparentes, varijſque coloribus aliquando tincti, vel videntes nebeculam,aliaque ſpectra,& inter motus conuulſiuos dictos apoplexia, epilepſia, oris tortura.

Febres,quas obſeruari viſum eſt,nullam habent determinatam ſpeciem,ac à medicis eorum motus admirationem adducunt, cutis vt plurimum in his fit icteritia,& maculata.

Alijs veneris impotentia ſine cauſa manifeſta, vel præcedens nota contingit,vt vidi in tribus iuuenibus robuſtis, ac ſagacibus, vnus per duos menſes, alter per 15. dies, & tertius per annum maleficiati fuerunt. Tum iſti vt notauit Augenius cap.5.lib.10. epiſt. cum coire volunt, vel virga non erigitur, uel erecta ſemen emittere non poteſt,quamuis titillata, & ſæpe maleficiati nudi cum nudis nulla præcedente fatigatione toti in ſudorem prorumpunt.

Alij ualde odio proſecuti ſunt uxores, & e contra, ita ut longè præſenſiebant eorum aduentum,& greſſus,ut exemplum infra.

Multi amore uruntur, ut amentes, non amantes appareant,ordinarium amoris ordinem excedentem, diu durantem, nam Plautus ſic depinxit amantem.

Iactor, crucior, agitor, ſtimulor, vertor in amoris rota miſer.
Exanimor, feror, differor, diſtrahor, diripior, ita nullam mentem animi habeo.
Vbi ſum, ibi non ſum, vbi non ſum ibi eſt animus.

quàm maiora ſymptomata ardentiori igne poteſt excitare igneus Tartari habitator?

Dentes aliæ adeo claudunt,ut nulla ui humana poſſint aperiri, præſertim cum medicamenta contra maleficia offeruntur, ut nobis ſæpiſſime euenit, & Moniales Celentiæ ita adſtringebant dentes, ut exorciſmis non iuuantibus cogebamur ad S.Bartholomæi ſepulchrum conducere, cuius precibus,& meritis cito obediebant.

Aliæ ſemetipſas percutiunt uerberis,caleſiſque mori appetentes,ſæpe ſomnolentia corripiuntur, & ſi interrogatæ, uel iracundè reſpondent, uel gratis, aliquando imitari delectantur animalium uoces, & ſonus, & cantus. Sunt aliquæ ſemper canere cupientes, cantuque reſpondentes, & in cachinnum diſſoluentes.

A Dæmonis exiſtentia obſidente, uel producente magicum morbum ſunt ſigna ferè infallibilia, cum Eccleſiam adire recuſant, aqua luſtrali nolunt ſe muniri,imo cum aſperguntur,horrent, conuelluntur, faciem ſacerdotis, uel pij viri nolunt intueri, ac cum opponitur in ſacrificio Miſſæ hoſtia ſacra, vel impo-

imponitur agnus cereus benedictus, vel aliqua reliquia SS. vel carta benedicta cum nominibus Dei, vel aliquod ſimplex herbarum, vt ruta, hypericum, iringus, herba paris, vel compoſitum noſtrum benedictum, vel argentum viuum, aliudque ſacrum; cruciantur, ſtare loco neſciunt, aut oculorum album mutatur varijs modis, vel graue pondus, vel ignem, vel gelu, vel formicare, aut obdormeſcere partem perſentiunt, aut tremunt; eoſdem fere effectus cauſat manus ſacra Sacerdotis, cor, vel caput ſuperpoſita, vel benedictio, aut applicatio vnguenti, vel olei contra hos morbos; recuſant etiam dicere Pſalmum *Miſerere mei, &c. Qui habitat, &c. aut Euangel. S. Ioan. In Principio, &c.* ſunt aliqui exorciſmi, qui dum leguntur obſeſſi conturbantur, guttur, vel venter inflatur, cor conſtringitur, ac palpitat, & quando Dæmon eſt in aliqua parte ſentitur, ſicut piſcis, vel formica, & cætera quàm plura poſſunt cauſare ſigna Potiſſimum verò eſt, quando illitteratæ perſonæ idiotæ loquuntur congruenter, vel latinè, vel græcè, vel alia lingua, quam nunquam didicerint.

Sammarinus 1. part. ſacerdot. cap. 3. addit his dictis, quod ſi quis non poteſt continuare eſum carnis hædinæ per triginta dies, talis iudicatur dæmoniacus, ac ridiculum eſt, nam hoc ſignum valet ad detegendam epilepſicam affectionem, nō alios morbos magicos ex Martino, ſed dicta in epilogum reducamus ad ſeptem ſigna. Primum cum remedia ritè propinata non iuuant ex interna malitia Dæmonis. Secundum cum appareant ſymptomata improportionata, & extrema, cum diabolus aufugiat mediocritatem. Tertium cum odio habentur verba ſacra, & ſacratæ res. Quartum dum extra ordinarium vſum delirent, freneticent, tum quieſcent indicantes in perſona tertia loqui. Quintum quando vtuntur varijs loquelis, nec regioni, conſuetudini, nec profeſſioni maleficiati correſpondentibus. Sextum dum vaticinantur de incognitis rebus, ac de rebus longè factis ſine ſenſu viſus prognoſticantur, ſecretaque manifeſtantes. Septimum cum de repente corripiuntur morbo, vel ſymptomate aliquo vt animi defectu, ſeu lipothymia, ſyncope, cordis palpitatione, tremore, epilepſia, caſuq; alio, ac breuiter ſimplici, piaq; oratione ſanantur.

Nam hæc reduci non poſſunt ad medicos morbos, cum omnis ſcientia, ars omnis ſuam habeat proportionem, ſuumque ordinem, ſuaſque regulas, ſicuti etiam obſeruatur in magiſtra natura ſemper ſuo vnico modo operante. Quare ſi fortè inſpiceremus terram ſe ſe mouere, Solem, Lunamque obfirmari à curſu, non ne confiteri cogeremur ea minime naturalia eſſe, ſed miraculoſa? Parimodo dicendum, cum obſeruantur ſigna dicta, quæ reduci non poſſunt ad cauſas medicas, ſcilicet ad humorem melancolicum, aut ad retentas aliquas euacuationes, venenumque aliquod, vel extra, vel intra corpus genitum, corruptumque ſemen, vel meſtruum, ex quibus ſymptomata, ac phrenetici effectus, non diù durantes indifferenter irruunt in omnes, & non potius in Sacerdotem, pium q; virum, ac ſacra, vt paſſim obſeruatur.

Et veluti dicta iam cauſare poſſe ſæua ſymptomata non negandum, ita ſæuiora poſſe excitare malorum Auctorem, vt ſuperiorem, & ſeparatam ſubſtantiam eſt affirmandum, qui vt vacillent homines, vt eius nequitiæ non pateſiant, confundit ſigna ſua cum naturalibus.

Neque velim credas pro morbo magico omnia dicta ſigna eſſe obſeruanda, ſed ſufficiunt ex enarratis aliqua eſſentialia, pro vt ſpecies maleficij toto,

Digitized by Google

vel alicui membro noxam affert.

Difficillima cenſentur ſigna quando Dæmon maleficio immiſſus immiſcet ſe alicui ſubſtantiæ immundæ aliunde in corpus ægri intromiſſæ, vel ex eius proprijs humoribus genitæ.

CAP. IX. *De generis Dæmonum cognitione.*

QVoniam genus, & ordines Dæmonum morbos, vel vexationes cauſantium multum conducit agnoſcere, ad hoc, vt vel ſubiecti, ſcilicet humoris prædominantis nobis cognitio pateſiet (elementis enim humores correſpondent vbi iſti reſidere ſolent) vel ordines, vt cogitando de eorum ſede dominata ab aliquo Sancto, vel à poſſidentium Angelorum choro exoremus auxilium, idcircò ne ſæpe repetam, quod alibi ſcripſi, oculatus accipiat coniecturam ab huius operis præludio cap. vltimo, & lib. vltimo, capite vltimo.

CAP. X. *De Signis Recuperatæ Sanitatis.*

SOlent reduci ad hæc. Vt quando eſt coactus Dæmon poſt exitum ab exorciſta inditium illud aſſignatum manifeſtet, ſicut lumina extinguere, nolas ſonare, rumpere vitra, &c. exemplo Marci cap. 5. Secundo egreditur malignus ſpiritus ex ore, narice, aure, ano, præputij orificio, ad ſimilitudinem flammæ, vel frigidiſſimorum ventorum, aut animalium, vt ranarum, ſerpentium, ſcorpionum, &c. ex Apoc. cap. 16. *Vidi de ore Draconis, & de ore beſtiæ, & de ore pſeudo prophetæ ſpiritus tres immundos exire in modum ranarum.* Tertio vel exiliunt ſtatim, aut gradatim euaneſcunt, prout fides patientis adiuuat, aut curantis gratia aſpirat, ex Cypriano T. 4. de Van. Idol. 4. aliquando per inteſtina deſcendunt, veluti pilæ uſque ad extra anum. Quinto cum uomitu deijciunt tum peſſimos, ac diſcolores humores, tum capillos, oſſa, clauos, ſpinas, &c. maiora, ut obſeruatur. Sexto relinquunt languentes languidos, exanimos, & ceu mortuos, ex Marc. 9. *Solet obſeruari ante exitum violentius, & fortius vexatum, ſacerdotes, domus perturbare.* Sed hæc ſigna in dæmonibus tanquam callidis, falſitatis auctoribus, profeſſoribuſque perpetuò, uera eſſe nequeunt: dicuntur tamen uerioris obſeruationis, ac addunt ſi magicis correpti morbis, functiones omnes naturales exerceant, ſi exonorati tanquam à ſarcena relinquuntur, ac cum quadam lætitia, ſi petunt res ſacras adire, delectanturq; precibus, concionibus, pijſq, diſcurſis, & hiſtorijs, mentes ſuas ſemper ad Deum, prognoſticon certum uolunt recuperatæ ſanitatis.

CAP. XI. *De Magicorum Morborum, ſeu Affectuum Præſagio.*

IN præſagiendo mihi uideor uidere medicum Iudicis officium gerere, qui ſententiam iuſtam proferre nequit, ni prius Actoris, & Rei penſitauerit rationes. Vtitur enim medicus eo Iudicis officio, quod præcipuè uerſatur in arte gymnaſtica, ut dum præliantes, uel luctantes inſpexerit alterum altero

uiri-

uiribus,uel huiuſmodi arte maiorem uictoriam reportaturum iudicans; ideò Gal.in lib. de conſt. A. M. c. bello ſignificauit,inquiens, Medicus quippè his duobus; morbo inquam, & naturæ colluctantibus animum ſemper intendit, atque dum diſcernit quodnam horum robuſtius ſit; primum quidem ſecum de ſalute hominis, aut interitu præſagium depromit; deinde uerò quo alterum altero fortius eſſe nouit,cum & illius præfinitum tempus agnoſcit. Quocirca Medicus totam ſuam præſagitionem collocare debet in oculatiſſimè cogitando, obſeruando luctam inter naturam cum ſuis facultatibus, & morbum cum ſuis ſymptomatibus, ueluti ad expugnandam aliquam ciuitatem (quæ dicitur noſtri corporis fabrica) Ducibus, & militibus munitam, ab aliquo Duce,uel Ducibus, ſcilicet morbis,& ſymptomatibus. Hanc picturam depictam perlegere potes in tabula Gal.6. epid.c.5.T.2.

Ac ceu in luctantibus ſæpe ſæpius fit fallax prognoſticum de uictoria parta, non tàm obluctatoris robur, quàm pro incogitatæ artis athleticæ malitia, ita aliquando euenire in morbis palimpolis, ſimulantibus initio, aut augumento abeſſe robur, cum poſtea improuisè colligantur ſeſe ad ruinam, uel utrumque ſimul ſingentes incogitatam uictoriam reportant. Quæ cum minimè ritè etiam ab oculatiſſimo uiro obſeruari poſſunt, cum omnis homo mendax, iudiciaque Dei imperſcrutabilia, ideò ſæpè oriuntur in medica praxi mendacia.

Quare cum plura falſa obſeruantur in medicina; quantò falſiora,& magis irrita prognoſtica fieri putas in dæmoniacis morbis? non ſolum quia tranſcendunt ordinem naturæ,at quoniam fruitur ſuo modo falſi auctor,ut aberremus. Vidi ego morbo magico monialem correptam, cui pharmacum ante dæmoniacum propinaui ſine uitalis uiris in pulſibus ueſtigijs, gelidis,liuidiſque corporis extremis, ſpiramine crebro,ut aſſiſtentibus peritis Medicis eam iam morituram pronunciatum fuit; cum deinde appenſis ſuper eam ſacris quibuſdam Amuletis,pioque noſtro exorciſta oratis uerbis luſtrali aqua aſperſa, uirtus occultata apparuit, & cum naturali ſpiratu calor natiuus reuocatur. Quid prognoſtici profers in fortibus apopleticis magicis paulò poſt tempore ueræ ſanitati reſtitutis? cum ſoluere apoplexiam fortem impoſſibile. Quid in febribus nullam periodum ſeruantibus maligniſque? Quid in cæteris miris alijs, quæ breuitate omitto?

Ex S.Thom.& S.Bonau. in 4.diſt.34.prognoſticatur, morbos magicos eſſe incurabiles,ex eo quia morbi iſti cum ſint à Dæmone,à Medico directè curari nequeunt,cum remedium non ſit ei notum.Vel ſi daretur nota aliqua curatio, eſſet ab ipſiſmet maleficis. Sed hæc eſt prohibita,& illicita Chriſtiano,neque ex more dæmonum confidendum,nam ait Hider.in Form.cap.6. quia eorundem inuocatione poſteriora nonnunquam peiora prioribus fiunt,ut in exemplo deducit S.Gregor. 1.Dialog.

Vel datur ab Eccleſia exorciſmis, & iſti tantum,cum ſint inſtituti principaliter contra uexationes,infeſtationes dæmonum, nec ualent ad reprimendum dæmones ſemper, quoad omnes moleſtias corporales, hoc Dei iudicio exigente,ideo morbi magici ſunt diffic illimi,& grauiſſimi ad ſuſcipiendam curationem, præſertim cum ſint cauſati uel ab applicatione rerum venenoſarum, uel à poteſtate diaboli excitatis iam malis, ſine deinde actuali ſua exiſtentia.

(ideo-

(ideoque ſemper vtimur alexipharmacis,ac antedæmoniacis medicamentis.)

Obſeſſi verò facilius curantur exorciſmis, ieiunio, & oratione, exorantibus ſanctis illis,quibus datum fuit in vita diabolos expellere,ac qui ſuper cæleſtes ſedes talium inferorum vexantium regnant.

His etiam facilè eijciuntur maligni ſpiritus ignobiliores, aerei, igneique quam aquei, & terreſtres, nec non nobilioris ordinis facilius in ſubiecto ſanguineo bilioſoque, nec ita criminis maculato, quàm in flemmatico, melancolico peccatis imbuto.

De morbo magico item prognoſticādum, quod quando non patefiunt, vel applicatis remedijs ritè adhibitis non ſanantur, eſſe inſanabiles, ita permittente Deo, ex Nider. è contra cum noſtris rimedijs minorari, cedi, patefieri videas, tum malefica inſtrumenta euomi, vel deijci,aut externa inuenta ſint, & aduſta,languores,doloreſque ceſſarunt, de ſalute eſt pronunciandum.

Quod ſi in acutis non dantur certæ prognoſticationes ad ſalutem. Veriori argumento dicendum in magicis ex dæmonum confuſione, inuidiave non poſſe aliquid certi à Medico prognoſticari. At ſi diſcurrere velimus, quod inferi,cum ſint ſuperioris ordinis naturæ noſtræ victores potius, quàm victos in bello coniecturandum fore à vero non multum aberraremus.

Gratia tamen diuina, ac vi diui influxus hominibus robura miniſtrantur, vt reſiſtendo, patiendoque vincant, ideoque fidei ſpe deſperandum non eſt ſed ſicuti morbis cacoethicis remediorum vi non adimitur ſpes ſalutis;eò magis virtute noſtræ viuæ fidei robore Domini Noſtri Ieſu Chriſti Paſſionis, qui defectibus perfectionem morbis omnibus curationem, tum inferorum confuſione ſuperbiæ,pœnitentiaque,naturalibus quibuſdam medicamentis ſubiecit,exorciſticis,mediciſque, nunc dicendis medicis fore recuperandam ſanitatem confidendum eſt.

N o

NOBILISS. D.CAROLO SCONDITO CAPYC.
Equiti e Sedili Cap.Neap.R.A.P.V.Aud.D.

Vetuſtæ tuæ Nobilitati ſemotus aliquando ab vtriſque armis Imp. Caroli, vt magis cunctis ſcientijs Deo ſimilis hæc etiam ſis quæ ſi pauca ab animo magno perhibare conuenit, Auctorem adſeruas inter ſeruos. Vale.

LIBER SECVNDVS

De Magicorum Morborum Curatione.

APparent rari nantes in gurgite vaſto,equidem ita rari,vt nullum hucuſq; ſcriptorem inueni,qui huiuſmodi magicorum morborum curationem tali methodo medica diuiſerit,docueritque. Nos igitur vt communi vtilitati morem geramus,breui,faciliq; ordine, vtiliora, ac curioſiora tum à nobis ſcripta,& obſeruata elegemus.

Et quoniam omnis recta curatio ex præſentia indicationis ſumitur,ſicuti præſeruatio ex cauſis,quod 12.met.2.Gal.reliquit, dicens,moſtratum enim eſt ex morbis ipſis curationis indicationem præſentari,velut ex cauſis ipſis prouidentiam,hinc 1.acut.1.3.replicat intellige autem in præſentiarum curationem ſublationem morbi, non eam quidem quæ adhuc fit,ſed quæ iam facta ſit. Præſens indicatio horum morborum curationis ſumitur ex materia,& idea morbi per contraria ſi volumus methodo vti,6.met.quare cum non ſanemus morbum in cõmuni, ſed vt ait Gal. 2. met. 6. totidem ſunt morborum medendi rationes,quot ſunt ideæ morborum,idcirco ſuppoſita morbi idea, quod conſiſtat in lædendo occultis nobis rebus, quibus etſi noxa inducitur,uel propria ui,uel uirtute dæmonum, uel naturalibus applicatis, ſemper tamen nobis incognita exiſtunt, inſurgit indicatio auferendi talem læſionem ex ui occulta remedijs, quæ cum reducantur ad tria, ut puta ad ſuperſtitioſa,ad diuina,& ad naturalia,ſeorſim de his agemus.

C A P. I. De Remedijs Superſtitioſis Cognoſcendis, & Euitandis.

QVàm uana ſint remedia, quæ à ueneficis, ſuperſtitioſiſq; mulierculis affectantur,eorum nominum ſignificatio,ac definitio demonſtrat, nunquid ueneficium ſonat,quàm ueneno inficiens? quid maleficium,quàm maleficiens? quid ſuperſtitio, quàm ſuperflua obſeruatio, quæ deſcribitur quod ſit uera religio falſi cultus.

Attamen adeo pullularunt,fideſque adhibetur, ut in omnibus fere morbis primatum obtinent,curationiſque termini gloriam potentia, nec ſolum à uetulis cordi habentur, ſed plerique docti à uera doctrina declinantes hunc curandi modum amplexi ſunt: perſuadentes his quaſi omnes corporis affectiones debellari,ut Dardanus exercebat,hinc cantus.

At ſi

Digitized by Google

At ſi nulla velet medicina repellere morbum, Dardaniæ veniant artes.

Non vt commendat aſpera medicorum ſchola, ſcilicet non horrida medicina, non fatigante, extenuanteque dieta, non dolorem inferente phlebotomia, non vrente igne, nec vulnerante ferro, at dulcibus medicaminibus, cæteriſque compoſitis, verbis placidis, caracteribus innoxijs, ſiderumq. horarum, motum, ac locorum obſeruatione.

Poſſe verò medicos quoque morbos curare maleficos ſuadet ratio, medicus enim doctiſſimus eſt dæmon, at hoſtis, cui omnis corporea moles ſubijcitur, quid mirum ſi omnia morborum genera vi pacti illis annuentibus ſanet?

Licere iniquè probarunt aliqui, Alex. Trall. lib. 9. cap. 7. docuit quod honeſtum ſit morbum vincere, & omni machina ægris ſuccerrere, vt homo conſeruetur. Theophraſtus Parac. acutiſſimè philoſophans à vera deuiauit philoſophia, dum probare nititur, morbos maleficos, & quoſcumque difficilius curatu magico, & ſuperſtitioſo opere curare medicis licere, vt probat. lib. de morb. cad. & lib. de vita longa 216. ſubdit non prætereundi morbi, qui proueniunt ex mentibus, & æſtimatione propria ex imaginationibus alterius, ex incantatione, ex ſuperſtitione, & ſimilibus. lib. verò de hyperphis morb. medicum docet curare morbos occultos, nempe vt fabricet imaginem ceream ſimilem ægro in ſuo nomine forti imaginatione, deinde magicis precantiunculis, quæ non ſcribo, partem, in qua eſt læſio, adſumat, & comburat, vel ſi eſt in toto, totum illud comburat medicus, & liberabit ægrum, lib. vero de longa vita, ad diſſoluenda maleficia fieri iubet imaginem ſimilem ſuſpecti malefici, & comburat. Et extant apud ipſum duo Hexagoni (quos citat Marc.) vnum inſcriptum Adonai, alteri Iehoua, vel Tetragrammaton, quibus certo modo præbitis, omnem magicum morbum pelli iactat, imò lib. de morbo cad. impiè contendit nil referre, an Deus, vel Angelus, vel diabolus, mundus ſpiritus, vel immundus ægro opem ferat; modo curetur æger, abuiturque teſtimonio illo Sacræ Script. *Salutem ex inimicis noſtris*.

Et de hyperhis. repetit qua ratione, & quomodo morbis magico artificio inflictis ſuccurrendum ſit, ſcitu eſt neceſſarium omnibus medicis, qui perfecti cupiunt eſſe.

De tali autem curatione, nec Auicenna, nec Galenus ſcripſerunt, aut ſciuerunt quicquam. Non enim in Academijs omnis dicitur ars, ideo oportet medicum quandoque accedere ad oppugnantes vetulas, ſagas, zigenopes, ruſticos, & circumforaneos die Zambrecher, & ex ipſis artem ipſam addiſcere qui plus ſciunt de iſtis rebus, quàm omnes Academiæ profeſſores, & quamquam hæc rideant Academiæ profeſſores, tu vtere illis in forti imaginatione, & experieris effectum.

Sed contra ſi imaginatio operatur, nonne præſtat eam adhibere remedijs ſumptis, quæ vel ars medicorum, vel vſus Eccleſiæ approbauit?

Non ſanæ mentis reſpondet, ſi quiſpiam præter naturali morbo, vel dolore per incantationem detineatur, illi nullum naturale remedium proderit, ſed magicum remedium eſſe oportet, quo morbus tollatur, quaſi introductus eſt.

Hoc infert, quia homo impius Eccleſiæ, ſcilicet remedia ſupernaturalia

repu-

repudiabat,quæ nos vt Catholici recipimus; non quia nihil proſint phyſica (iuuare probabimus infra)ideo ad dæmoniaca confugere debemus?

Alij ad maleficos morbos extirpandos obſeruant Galli cantus,eoque tempore medicamenta propinant,ferunt enim quia dæmones,ſtriges fugantur cantum illum audiendo,deſtrui etiam maleficia, de quo Animali abundè Optim.Leg.Doct. Flauius Ventrilia omnib. Italiæ Lyceis vnicè acceptus, ſūmoq; ſuo cū honore illis notus, mihi cariſs. in quadā Orat. Academica.

Sed cur,an quia myſteria magna Tartarei memorant, vt puta Dominicam Reſurrectionem,Petri pœnitentias,vel futuras populorum preces,vel quia lucem odit,& fugit cum

Lumina nocte canit prædicens impiger Aleſ.

Aliqui pro certo tenent ſi quid precario,vel furto de maleficij domu acceperis,veneficium ceſſaturum,quod impium, & falſum eſt.

Adducunt aliam ſuperſtitionem venificium ſanari liquefacto plumbo, verbis quibuſdam,vt de mercatore ſcripſit Codronc,lib.2.2.

Vtebatur antiquitas ad magicas artes deſtruēdas lotio humano,vt Paſcaſius Syracuſanus credidit de Virgine S.Lucia, & B. Althelmus in martyrio S.Chryſanti memorat,ſed milites magicis putātes prę ſtigijs geſtum potentiſſimis illum perfundunt lotij odoribus, quibus cuncta arbitrantur Chaldęorum,& Hierophantorum phantaſmata,ſimulque Ariolorum magarum machinas euaneſcere, miſeri ſcilicet his perterreatur,& fugetur,quem non pudet pigetque in fætore cadauerum,aliorumque excrementorum,& libidinum ſtercoribus volutari?

Huius ſuperſtitionis ſunt multa loca Plinij,vt lib. 20. cap. 16, maleficia ambigi tactis poſtibus ſanguine meſtruo,lapideque amianto,& idem lib.30, de felle canis nigræ,& 28,c.8.de ſanguine hyenæ,vel atri canis,tum de mandragore,& baaras effuſſione,& de innumeris alijs in lib.6.q. 1. de exemplis ſuperſtitioſarum curat.apud Martin.

Quæ etſi videātur naturali virtute prædita,ſunt ſuperſtitionem ſcatentia.

Neque valdè mireris,quod cur plerique Medici Philoſophi curioſitate non ratione inducti his remedijs vſi ſunt, & iactantur, vt Trallian.Aetius, Celius Aurel. Priſcian.fere totius libri capite Marcelli, Cardanus, Meſues, Arnaldus,Sauanarola,Nicol.Florent.alijque,

Forſan vt multa,ſcire exiſtimentur? aut vt omnibus mortem gererent?

Superſtitio eſt,vt eorum,qui putabant contra ſterelitatis maleficium,vel odij inter coniuges prodeſſe,ſi quis nidum auium inueniens caperet matrē ipſam cum pullis,&c.

Arnald.de remedijs contra mal.226.poſuit multas ſuperſtitiones. Si fiat maleficium contra ſponſum,& ſponſam virgines, vt ſponſus ſponſam carnaliter cognoſcere non poſſit,ſuſcipe vnam parapſidem,vel vnam taceam in cuius medio ſcribas in quatuor certis lateribus verba quædam,& in circuitu taceæ interius ſcribas Euangelium, tum ſcribere in certis lateribus Tetragrammaton,&c.

Tum dare hoſtiam non conſacratam,vel amigdalas ter ſectas,terq;ſcriptas,vt Chriſtus natus,&c.vel In principio erat Verbum,&c.quę etſi ſint nomina Dei,melius eſt corde teneri,quam ore digeri, vt multa ſolent offerri in febribus tertianis,quartanis,&c. I In

In morbo ictérico ſanando vidi, ac increpaui vetularum abuſus, iubebāt, vt æger tranſiret quibuſdam verbis, & tranſiret ter in orbiculo ſalicis more catulorum, nebulonum, & ſimilia.

Alter modus Beneuenti notior, at nunc non ita frequentatus in curanda quartana, vel quotidiana, vel tertiana, opus erat, vt febre tali affectus ab vna Vrbis Porta exiret, retrò minimè reſpiciens, & cætera ad Portam calcariæ nuper ab Illuſtriſſimo Epiſcopo Grauin. Archaſio Riccio decoratam.

Et in ſanando panaricio morbo arquato, bienis ſcirro, ſpinamque aliquā euellendo dæmoniacè etiam obſeruant, volunt vt ſambucus Aurora Sole naſcente ſalutetur, &c. alijſque impijs verbis, alia vana operando.

Vtuntur communium etiam in morborum curatione falſæ imbuti religionis verbis, vel ſcriptis, vel prolatis.

Inſiſtendo enim ſanguinem imperant, ſangue ſtà in te come Chriſto, &c.

Item locum ex quo defluit digito medicinali tanges, & ſępius repetēdo dices, ſocnon, &c.

Addit Marcellus multa vana, vt ad aurem eiuſdem partis, de qua per narem ſanguis fluit dici oportet ter nouies σοκσοκαμ, &c. item ſcribes in charta virgine, &c. ✠ A ✠ E ✠ N, &c. pergit vltimo radicem cannabis brachio dextro ligato, ſi totum brachium cinxeris de ipſa radice, melius erit, ſin vero partem habueris, collo ſuſpende, &c. quamuis fortaſſe hoc tribui poſſet occultę virtuti naturalis radicis hérbæ, at in profluuio muliebri addidit ſuperſtitionem, dum ait, ſtupidus in monte ibat, ſtupidus ſtupuit, &c. ac de illa ſi cycuma, cucuma, &c.

Et erat vir quidam Hiſpanus, qui ſola nominis, & cognominis inſcriptione patientis ſanitatem affirmabat verborum quorundam miſtione.

Vtebatur alter ſacrorum verborum benedictionibus, & imperio, quem monitum cum fecerim de peccato mortali, vt pius ab incæpto deſiſtit, imperare enim, & benedicere proprium eſt Sacerdotis.

Neque mihi arridet modus extrahendi fætum, vel facilem partum reddendi deſcriptus in Meſue in cap. proprio in vno cipho de vitro ſcribatur exterius Pſalmus Miſerere mei, vſq; ad verſic. &c. & detur ad potandum ei tota, &c. item in aure dextra ipſius dicantur hęc verba, Memor eſto, &c. & ſubdit, mea ſententia vanius, ſcribatur, Dixit Dominus Domino meo, vſq; ad Tecum in principium incluſiuè in charta, &c. cætera omitto, ſuſpēdatur ad collum parturientis, &c.

Vt tibi legenti ridendi antiquorum vanitatés præponam, adduco quod ſcripſit Marcel. cap. 21. relinquendo aliqua tamquam profaniſſima, & quæ initiat, Ad corcum carmen in lamella ſtagnea ſcribes, pergit. Item aliud carmen, Corce, corcedo, &c. paſtores te inuenerunt, ſine manibus collegerunt, &c. Tres virgines in medio mari menſam marmoream, &c. ſic numquā ſciat illa, &c.

Ad vuluæ dolorem non ſine cachinno leguntur ſuperſtitioſę curationes duæ.

Ad ſaucium omnes affectus per multas etiam decantat obſeruationes varias, inter quas cum in anginoſa affectione medicus vna vteretur, hanc repugnare ſacris iuribus conuinci, noluit ita deſcribitur non credendum.

Remediū valdè certū, & vtile fauciū doloribus ſic ſcribas in charta hæc

Eiδov

Digitized by Google

Εἶδον τριμερῆ χρύσεον τοαναδον, & reliqua.

Quam chartam in phænicco obuolutam lino colligabis colloqúe ſuſpẽdes, memineriſque vt mundus hæc facias.

Eodem ordine extant multa vana, nulliq; rationi innixa ad fauces ſiquid inhæſerit.

In arcendis anginoſis, & pleuſiticis morbis ſunt vulgò magnæ æſtimationis quidam, qui ſuper locum affectum murmurant verba, vt dicunt eſſe Orationes S. Leuci, vel S. Blaſij ſignis crucis benedicendo, & de Ananiſapta contra peſtem, ex Malleol. 110.

Suntque multi, & Hiſpani, & Itali iactantes petijs benedictis, vel aqua huiuſmodi vulnera ſanare etiam periculoſa, & quia hunc modum minimè ſuperſtitioſum eſſe contendunt, ideo adducam ſcripta à Del Rio lib. 3. q. 4. 5. vt res clarior oſtendatur.

Huc referendæ ſunt innumeræ orationum formæ, quibus vulgò vulnera ſanantur, vel morbi curantur, vel infortunia arceantur, quale illud, de quo Burchard. ibid. v. collegiſti, collegiſti herbas medicinales cum alijs incarnationibus cum ſymbolo, &c. Eſt & alia in vſu inter Hiſpanos milites, qua quidem ſalutatores, vt ferunt ſanctè viuentes, & omnes gratis curãtes cum ſola impoſitione linteorum, & certorum recitatione verborum vtũtur formula fuit Hiſpanica, ſed reddam latine ex Del Rio cit. ſup. Per Chriſtum, & cum Chriſto, &c. vetita.

De hac formula mota fuit Ipris anno ſuperiore quæſtio, maximè quia nullum naturale medicamentum accedebat. Reuerendiſſimus Epiſcopus Iprenſis Simonius, & Conſiliarij eius totam curationem hanc iudicarũt ſuperſtitioſam, & illicitã, & prohibuere ne quis ea vteretur. Multis hęc damnatio dura viſa.

Sed immeritò, nam hic effectus expectatur à Deo per modum miraculi, ſed miracula ſic aſſiduè, & quaſi ex conſuetudine poſcere eſt Deum tentare. Deinde Sancti viri ad miracula edenda non ſunt vſi certis, & quaſi conceptis verborum formulis, ſed modo ſic modo aliter prout Spiritus ſãctus ſuggerebat. Tum qui donum ſanationum à Deo acceperunt illi, numquam accipiunt cum conditione, vt talibus, vel talibus vtantur verbis, ſed tales cõmentitiæ formulæ ſunt indicia pacti ſaltem latentis.

Nec licet priuatis comminiſci formulas, quas nec ſacræ litteræ, nec Eccleſiaſticus vſus approbauit, qualis eſt iſta, quæ licẽtioſè abutitur, & deprauat multò ſacroſancti Miſſæ ſacrificij verba, etiam ipſius Canonis, præterea petit effectum ſibi concedere per vim prędictorum verborum, quę vis non ad vulnerum corporis conſolidationem, ſed ad panis, ac vani tranſubſtãtiationem à Saluatore noſtro directa fuit, &c. hæc Martinus contra ſupradictã formulam, quæ prima facie pia, & licita videtur. Eia ergo ſi hæc vetita, vt illicita, quid de alijs maiori verborum miſtione, mutatione, crucium ceremonijs, quæ exercentur ſentiendum?

Athenienſes quoque Gentiles odio habuerunt verbis medelam, vnde (ex Vairo. 2. de faſc.) cum in Achaia quandam mulierem eſſe Atheniẽſem cognouiſſent, quę verbis medebatur, eam lapidibus obruendam dederunt, aſſerentes non verbis, ſed lapidibus, herbis, animalibus Deos immortales ſanandi vim dediſſe.

I 2 Alij

Alij ſe iactant multos morbos maleficos curare figuris, literis, vel carecteribus quibuſdam impreſſis, vt lapidibus, gemmis auro, argento, ære, ſtagno, ferro, plumbo, dominãte eorum planeta, certo obſeruato die, cæliq; parte; & inſunt inhæresi, affirmantes quod affectus, qui ab his procedunt ſunt ex naturali vi influente à cælis in compoſitionibus illis. hinc Plato 4. de Rep. etſi ſapiens, docuit ad capitis dolẽtis medelã folium quoddam addita incantatione certa, adhibitum ſanitatem reſtituere, abſque vero incantatione folium nil conferre.

Incantationes has Socrates apud Arnald. lib. Coſtab. explicat, quod ſunt verba decipientia rationales animas ſecundum interpetrationes, aut ſecũdũ memoriæ impreſſiones, vel ſecũdum deſperationes. Inde autẽ medici bene confidunt incantationem, ſiue adiurationem adiuuare. Græci vero medici antiqui intendunt hic animam erroneam inperfectionem ſui reuocare, qua reuocata neceſſe eſt, vt corpus reuocetur ab ipſa, cum corporis complexionem virtutem animæ conſlet. ſequi ex Galen. & ſic intelligenda ſunt verba illa ab Alex. Trall. lib. 9. c. 4. adducta de humerica Galeni curatione.

Sed quæ agendi naturalia principia poſſunt eſſe in figuris, & carecteribus ab arte fabricata? ars enim ordinem, compoſitionem, & figuram tantum dat, præterea agere, & pati, non poſſunt reperiri niſi in rebus, quæ ſaltem ſecundum aliquod idem genus pertineat, at naturalia, & artificialia, ſeu influxus, & caracteres, vel imagines genere ſunt diuerſa, ergo nulla operatio, ſed quæ mira videntur ſunt à dæmone mediante ſigno, vel pacto inito.

Animaduertendum in magica calliditate tibi propono, quod antequã in alicuius morbi curatione introducatur magus, dæmoniacam doctrinam doctus, petit, an experta ſint remedia aliqua naturalia, quæ niſi acta ſunt, prius fieri iubet, ac poſtremò ipſe operatur.

Ego cum iuuenis id bene factum ab eo putaram, cum remedijs auferantur humores omnes melanconici ſæpè ſubiecta, & occaſiones à tartareo agẽte agitandi.

At cum intimè ſpeculatus ſum, alia congrua magis abſcondita ratio mihi repræſentata eſt, nam id uult dæmon agi ad hoc, vt in potẽtibus viribus naturalibus tota virtus attribuatur ſuo mancipio, vt honor, cultuſque ſuus augeatur. Vel quia Zelotypus ſibi tantum, non alijs, vel diuinis, vel naturalibus remedijs ſanitatis cauſa condonetur, idcirco proteſtari ſolet magicus curator interdictis alijs incantatis tantum ſuis medicamentis velle ſanare. Addo etiam quid cum ſciant morbi declinationem, & priuationem, vt ſua religio glorias ſolum acquirat; irritant gentes ad tunc quærenda remedia ab illo, vel illo Mago.

Sed vt noſcas vetitos ſanandi modos, ac veros medicos tranſcribã dicta Doc. Io. Fran. Ripæ de remed. ad peſtem pag. 61. Quis dicatur medicus, Reſpondeo, Medicum accipimus, qui alicuius partis corporis, vel experimẽto pollicetur, nõ incantationibus, aut imprecationibus, etſi multi ſint, qui incãtationes, & imprecationes ſibi profuiſſe affirmat. l. 1. §. 1. ff. de varijs, & extraor. cog. Vnde ſi vulneratus faciens ſe curari per incantatores moriatur, non poterit vulnerans intitulari de homicidio, tum quia vulneratus non dicitur adhibuiſſe medicum, qui vulnus curaret, tum quia per partem damnatam

curam

curam ſui procurauit,& ſic fuit in culpa Sanctum Bar t.Soc.conſ.78.Primo aſpectu col.fi lib.2.qui poterat alleg.tex.A ug.in c.quoniam 88.diſt. Matres inquit Aug. infideles filijs dolent ibus quærunt ligaturas ſacrilegas, & incantationes,omnia iſta peccata ſunt hominum,&c.

Et vt ſuperioribus iam ſcriptis pro ſuperſtitionis cognitione dicta Cardinalis Cuſani cenſeam 2.exerc. ait præcepiſſe Moſem vaſa coperiri propter Dominus abundas : ſunt enim dæmones,quibus vetulæ offerunt eſculēta, & poculenta, quę mundando domum,non commedunt,imo ſeducunt. prohibuit ne vir indueret veſtem mulieris,& è conuerſo,propter idolatriā, quia mulieres veſtes viriles,& arma in honorem Martis induebant, & viri mulieres in honorem Veneris. Hoc Feſtū peragitur à Chriſtianis in carniſpriuio,tum addit, ſi res conſacratæ ad aliud,quàm ad proprium vsū applicentur,eſt ſuperſtitio, vt aqua benedicta vti vt remedio naturali,non vt ſacramentali,& à Deo virtutem,ſuperſtitioſum eſt.

Ita etiam omnem accipere,& expectare à determinato anno, menſe,die, feſto,vel à ſolis,lunæq;ſyderūq; determinatis radijs facinus aliquid bonū, vel malum ſuperſtitioſum eſt, ſin vero fiat ob deuotionem ſimplicem sāctorum,vel virtutem aliquam iufluētiæ,et ſic non eſt peccatum.Verum ſi pius es,& Deus eſt tecum,quid times temporum obſeruationem.

Eſt ne ſanādi ſuperſtitioſus modus eorum,qui orti ſunt die Paraſceues,& quot quot nullo fœmineo ſexu intercedēte,ac abortu ſeptimi maſculi legitimo thoro ſunt nati?memorat Vairus 1.de faſc.11. Del Rius lib.1.part.21. Garzonius nel Serraglio,Iulius Cæſar Baricellus ſecundus ſcriptor in hort. geniali.Et obſeruantur precipuè in febribus in Flandria, ac Beneuenti aliquos ſcrophulis affectos per ſeptem dies continuos à puero quodam Romano per illud temporis ſpatium ieiunante ſanitati reſtitutos vidimus, & puto maiorem efficaciā habere, qui natus in die Paraſceues ſimul ſeptimus inter fratres.

Reſpondetur cum Del Rio,quod hoc nequit ad naturalem causā reduci, quare vt conceſſa,prodigioſa curatio eſt,& ſi nihil ſuperſtitionis accedat reducenda eſt ad donum ſupernaturale,vel ad gratiam gratis datam.Non enim abſimile vero eſt ob Dei honorem,& myſterij sāctitatem, & honorem coniugis id Deum conceſſiſſe.

Ad hoc reducitur virtus illa Regis Galliæ à S.Ludouico, & ante hæreditaria tactu,& ſigno Crucis ſanando ſtrumas, vt Foreſtus 3.obſ. Chyrug.10. Guido in Chyrug.T.2.d.2.cap.5. Tagaul.1.inſt. Et referunt quoque Reges Angliæ olim (ad confuſionē viuentis nunc Regis) quoſdā annulos benedixiſſe,vtiles neruorum contractioni,ſpaſmo,& comitiali morbo,quas omnes virtutes Pōponatius conatur referre ad virtutem talis indiuidui, & adducit exēpla de lapidibus,&c.dicēs,ſicut in herbis,lapidibus, & animātibus inueniūtur hę ſanandi virtutes,ſic nihil repugnare, qui,& in tota humana ſpecie ſimiles vires inueniātur: vt in vno homine ſit virtus talis lapidis, &c. in alio talis plantæ,& quod ergo planta hæc,vel lapis ille poſſit, idem etiam hominem hunc,& illum vi naturæ effecturum,& per has rationes admittit in latitudine naturæ,qui ſolo contactu,afflatu,oſculo,ſibilo,aut nude linthei appo

ſitione

ſitione ſanant etiam atrociſſima vulnera,quam S.Anſelmi artem vocant, vel genus illud ſalutatorum, vt vocant in Hiſpania, vel Sanctæ Catherinæ, vel Sancti Pauli,&c.

Reſpondet ad has rationes Martinus diſparem eſſe rationem,nam hominis forma diuerſiſſima eſt à forma v.g.reubarbari,magnetis, vel alicuius animalis,& eam vim beneficam, quam à natura acceperunt,obtinere ex certo temperamento,& definito totius ſpeciei,inde omnis magnes ferrum attraxit,nec omnes homines ſunt ſalutatores.

Teracrucius ponit aliud fundamentum arguens naturali complexione,& conſtellatione,quidam ſunt nociui,quod patet,& halitu,& faſcinante aſpectu,ergo ex ijs quidam naturali complexione,vel conſtellatione erunt ſalutares,& medici.

De conſtellatione natos refutat Albertus,nam omnes ex vi eſſent prędíti ſub illa influentia orti ſi quando tangit,ferè ſemel tantum eſſet hæc curatio in toto vitæ curſu,cum permagnus eſt annus ſtellarum.

Neque valet illatio de nociuo ad ſalubre,quia malũ oritur facile ex quouis defectu,bonum ex integra cauſa: vnde benedictum omne bonum è furſum,ſi quid enim affert noxę naſcitur ex habitu contagioſo.

Concludamus igitur modos illos curandi in limine naturæ Philoſophos, & Theologos non admittere,& ſi qui aliquando reales effectus eueniunt,attribuendum puto,vel dæmoni vi pacti quomodolibet,vel Deo, ſuiſque ſeruis miraculosè,aut gratia gratis data alicui viro pio ob aliorum vtilitatem. Huiuſmodi nempe donum conferendæ ſanitatis,ſeu curãdi eſſe ſupernaturale,D.Paulum 1.Corint.12.docuit,alii quidem per ſpiritum,alteri fides in eodem ſpiritu,alij gratia ſanitatum in vno ſpiritu,alij operatio virtutũ, &c.

Nauarrus manual.c.11.36.ſe extendit etiam ad non probos viros,ac allegando Margarit. Confeſ. ſubdit, porrò illi,qui vulgò ſalutatores vocantur (quantumcumque alias ſint perditiſſimi homines) licitè poſſunt ſuo munere fungi, quoniam gratia illa gratis data huiuſmodi hominibus à ſolo Dęo conceditur in aliorum vtilitatem.

Quæ nimis licentioſa ſententia defendit omnes Enſalmadores,qui & homines,& vetulæ propter remedij facilitatem,& ſuauitatem, quamplurimæ in omnibus ferè morbis obſeruantur.

Quę gratia,etſi Deus,quibus vult largiri poteſt,credendum tamen moraliter potius amicos,quam inimicos ditari,tum hac gratia gratis eleuatos inueniri raros,& pijſſimos,vitaque puriſſimos, nec faciliter ſuadere poſſum diù manere in ſceleſtis quin mutet in bonos.

Exempla enim Gentilium,quæ adducuntur pro tactu,vt de ſudore Alex. de digito Pyrrhi,de Veſpeſiano,&c.

Neque naturalia,neque diuina cenſentur,etiam ſi nugas eſſe negas,at demoniaca,dæmon enim malignus effectum ſanitatis aſſequi agit ſuo modo à Gentilibus,Iudæis,Moris,Turcis,Hæreticis,tum vt omnibus gentibus confuſio ſeminetur,& in dubium ponatur,quæ ſit vera religio, tũ vt cultui ſuo credatur.

Et quoniam communis vtilitatis maiori commoditate licet ab alijs accipere,ideo non me pudet ſectionem vltimam lib.3.& eam lib.6.Del Rij in totum tranſcribere.

SE-

SECTIO IX.

EX his infertur deciſio de multis formulis, quas non prętermittam planè, vt de ijs poſſint lectores, quando de facto inciderint iudicare, nec adſcribam integras, ne curioſi, & impij queant abuti, ſed adſcribam tantum initium, & finem omiſſis medijs, & circumſtantijs, quas auctores earum requirunt, primæ quatuor frequentes ſunt hic in Eburonibus.

1 Ad equos ſanandos interrogant, cuius coloris ſit? ſi dicas ſpadicem, clamant ſpadix ſpadix ſi laboras tali, vel tali morbo, tàm verè ſaneris, quàm Ioſeph, & Nicodemus, &c.

2 Ante per ante, par ante ante, &c. vt Virgo Maria peperit.

3 Alligare equum ſtoloni arboris, quæ numquam fructum tulit, idq; trium horarum ſpacio.

4 Pro quouis morborum genere, funiculo laneo brachium circumdare in nomine Dei, &c. & ad nomen Sancti, cui morbus tuus ſacer funiculus contrahetur, & fiet breuior, &c.

5 Dicto conſumatum eſt, pedem equi terrę fortiter incutere, & addito alio verſiculo ex oration. Domin. clauum excidere.

6 Ad morbum quendam animalis ſanandum, inijcere phialæ vitreæ aqua plenæ limpida nouem hordei grana, &c.

7 Filium per chriſma trahere, aut terream imaginem ſub altaris pala abſcondere.

8 Tempore Miſſæ dentes tangere, & quędam ex Euangelio Paſſionis verſiculum dicere, &c. vt os, &c.

9 Cum ægroto ante febris acceſſionem manus lauare, & interea certum ex pſalmis verſum ſub murmurare, vel laborantis manu prehenſa dicere æquè facilis tibi hæc febris, atque, &c.

10 Recipere tres panes miſſales, & in vno ſcribere qualis eſt pater, &c. & in 2. &c. & in 3. &c. & dare has hoſtias febricitanti.

11 Ducere ægrotum feria ſexta, idque continuis tribus diebus ante Solis ortum verſus Orientem, & eo expanſis ad Solem manibus in Crucifixi morem ſtante dicere; hodie dies illa eſt, &c.

12 Illud Aphricani, guſtate, & videte, quod bonus eſt Dominus inſcriptus certę ſuppellectili, &c.

13 In aquæ frigidæ cyathum inſtillare profluentis ſanguinis definito numero guttas, & inter vnamquamque legere Pater noſter, & Aue, &c. & propinare patienti, cumque certa quædam interrogare, vel fronti eius certum verſiculum cruore illo inſcribere. Vel in ſanguine ſiſtendo dicere ſanguis manet in te, &c.

14 Tribus diebus ante Solis ortum ſuper equo dicere in nomine Patris, &c. exorcizo te vermem, &c. vt nec carnem, nec oſſa huius equi edas, &c. deinde certo numero recitare Pater, & Aue. tandem in dexteram aurem equi cũ aliquot crucibus factis inſuſurrare quatuor quędam verba, &c.

15 Ad inueniẽdum furem, in cryſtallo crucem facere cũ oleo oliuæ, & ſub cruce ſcribere, S. Helena, & puero caſto, &c, & poſt tergũ eius flexis genibus

ter

Digitized by Google

ter dicere orationem,&c.& cum Angelum (intellige nigrum) videbit puer n phiala,tum interrogare quę quis voluit. Item leguntur ſeptem Pſalmi cũ Letanijs,hinc ſequitur orato ò terribilis ad Deum Patrem, &c. hinc exorciſmus in furem: deniq; formatur figura circularis cũ barbaris nominibus, &c.ſic fure oculum putant excuti, &c.

16 Ad curandum maleficiatum accipe tres olei violacei menſuras,& cõſiſtens contra ſolem ante eius ortum exprime nomen,&c.viceſima die mẽſis ſanabitur.

17 Item ferre inſcripta nomina trium Regum cum certis tribus verſiculis,vel verba planè incognita,& abſurda,vt illa veterum Danata duries, &c. vt recentia Abrac,Anon,&c.vel illa dant ſcripta Irioni,kirìori,&c. vel iſtud Hax,Pax,&c.contra morſus canum rabidorum. Item contra dolores dentium ſtrigiles,falceſque,&c.vel aliud galbes,& galdes,& in piſcium captura illud Geoponici,&c.

Aliæ quędam ſuperſtitiones in exp.primi præcepti apud Beſtriũ leguntur c.5.alij,inquit,promittunt ſic,vis vt maritus tuus diligat te, accipe de omnibus crinibus tuis,& effer illos,&c.alia ſic accipe hæc ſãcta verba ſcripta,& conſue veſtimentis viri tui,& non poterit occidi, vel ſubitanea morte mori.Vel ſic,ſi vis habere maritum ad voluntatem tuam, quære clauos ferreos antiquos,de quibus inuentis debet formari annulus,&c.habebis maritum pro tuo deſiderio infra annum.Item ſi ſponſa debet habere bonam fortunam, oportet quod in nuptijs ingrediatur domum ſub duobus gladijs, &c.item ne infãs rapiatur à ſtrigibus,debet poni cultellus,vel corrigia, &c. hactenus ille contentus tantum poſuiſſe,quantum ad fugiendas agnitas ſuperſtitiones pertinebat,nunc iſta ſufficiant exempla plura.lib.6.c.2.5.1.q.1. & ex opere Martini de Arleſ.extãt.n.innumera gratia abſtruſa ſuperſtitionũ curatiuarum,quibus vti non debet incantus,ni prius ſollicitè cum prudẽti, & pio Theologo rem contulerit,ſolet enim latere anguis in herba.

Ex vltima monitione lib.6.pro cognitione ſuperſtitioſorum modorum concludit Mart.

Orationum quoque ſanctitatem Diabolus multis ſuperſtitioſis circumſtantijs ſolet violare,aliquando violat malo fine propoſito, vt cũ quis orat, aut celebrari curat Miſſam ad exitium alicuius,aut vano,vt ad ſciendum aliquid boni ſucceſſus, &c. moneantur ergo in orationibus, attendere ad ſequentia axiomata.

Primum peccatum orationis eſt ratione materię,quando petuntur res illicitæ,aut noxiæ,quæ repugnãt honori,vel præceptis Dei, aut caritati proximi,aut quãdo res indifferentes(v.g.diuitiæ,honor,doctrina,&c.)petũtur abſolutè,aut pertinaciter,nimiſque inſtanter,aut quando petuntur inſtãter res,de quibus iuſtum dubium eſt,an ſint homini ad ſalutem profuturæ.

Secundum eſt ratione formę,quando continent verba, vel ſenſus verborum aliquid falſum,mendax fidei, vel naturali rationi contrarium, vel nomina barbara,& ignota,aut nugas,& ineptias,quia hæc omnia ſapiunt blaſphemiam.

Tertium peccatum eſt ratione modi,ſeu cerimoniarum,quę adhibentur quando illæ ſunt vanæ,& præter,vel contra communem Eccleſię cõſuetudinem,

dinem, vt ſi neceſſariò debeant fieri certo ſtatu corporis, certis horis, vel diebus non interruptis, brachijs certo modo expanſis, oculis in certum locum defixis, cum tot candelis talis, vel talis coloris, & ſimilibus, Exiſtimãdo circumſtantias has ad effectum aliquid naturalis, vel ſupernaturalis virtutis conferre.

Contra hæc peccata adhortandi ſunt homines, vt firmiter apud animum ſuum ſtatuant, nec velle malum vllum vitare, nec velle boni quidquam cõſequi, vel retinere per vlla media, illicita, vana, aut ſuperſtitioſa. Secundo poſtquam ſerio diuinum auxilium implorarunt, conentur ſuam voluntatē diuinæ prorſus conformare, ſibiq; certo perſuadeant quicquid eis acciderit, id à Dei prouidentia procedere, & ipſis eſſe longè vtiliſſimũ. Tertio certo credant quando Deus illis non concedit, quod poſtulãt, id paterno Deũ pium, & miſericordem animo facere, quoniam hoc illis expediat, ſicut ſolet medicus ægro multa ſubtrahere, & denegáre nõ inuidia, nec ſæuitia, ſed beneuolentia, & ſapientia. Quarto non apponant Miſſis quas ad intentionem dici curabunt vllum numerum, aut determinationem loci diei candelarum, &c. ex hoc cap. damnantur Miſſæ, quas vocant tricenarias reuelatas, & clauſas Miſſas Comitis, Miſſas S. Amatoris, contra quas diſſerit D. Vincentius Ferrerius hom. 4. Dominicæ 4. in Aduent. Ex dictis etiam damnãtur orationes, in quarum titulis præſcribitur certus dierum numerus, quo exacto ſint exoraturi; contra illud præſtantis viduæ Iudith 8. v. 12. Qui eſtis vos, qui tentatis Dominum? non eſt iſte ſermo, qui miſericordiam prouocet, ſed potius, qui iram excitet, & furorem accendat. Poſuiſtis vos tempus miſerationis Domini, & in arbitrium veſtrũ diem conſtituiſtis ei. Nec non orationes quibus petunt à Chriſto, Deipara, vel Sanctis reuelationes, aut apparitiones, quia hoc eſt plenum periculi, ac deceptiones, audaciæ, curioſitatis, ac præſumptionis, quemadmodum etiam orare, vt ſignificent eis diem, & horam obitus, & iſtis inſuper inculcandum illud Thomæ de Kempis quid faceres ſi ſcires? nunc ita viue, vt ſecurus horam illam expectes. Quocirca cũ omne bonum à Deo pendeat, quomodo quod aues cõſequi potes Datoris, ſuæque ſponſæ præceptis inobediens? Tum cum ſufficiẽtia noſtra ex Deo ſit, & ſors, mors, vita, & ſanatio in manu Domini, quis cuncta vana, ſuperſtitioſaque remedia iuuare affirmabit? multa habes lib. de curat. Diuina.

CAP. II. *An licitum ſit petere à veneficis remedium.*

Veeteres Iuriſtæ ad hominum vtiltatem tamquam bonum finem inſpicientes ſtatutum relinquerunt licere, nempe ad curandos morbos, vel ad reprimendas tempeſtates, vt Pet. Ærodius lib. rer. iudicat. 8. T. 7. c. 6. Bartol. Salicet. Godefrid. & alij in l. eorum c. de mal. Maluetius de ſortib. Grillan. de ſortil. legem vero hanc ſuſtulit poſtea Leo Imp. conſtit. 65. ad Stylianum. negans quidpiam verè bonum artibus his magicis effici: ſed apparens illud bonum, illecebram, atque naſſam eſſe, ac ſubdit notum enim nobis eſt illas, vt qui ſe ipſis dederunt, pro Creatore, ac Domino infauſtis, dirisq; dæmonis adhæreant, efficere; & qui illas affectantur, hos, per externarum rerum lætam quandam ſpeciem, vulnera in anima excipere, quale quiddam inter

Google

pugnandum meticuloſis frequẽter accidit; qui dũ ictus interdum excipere manu nolũt, illis vel caput, vel ventrem exponunt. Sanè vero ſi quis aliquo modo incantamentis vſus eſſe deprehenſus fuerit, ſiue id reſtituendæ, cõſeruandæue valetudinis, ſiue auertẽdæ à rebus frugiferis calamitatis cauſa fecerit, is apoſtatarum pœnam ſubiens vltimum ſupplicium ſuſtineto, illi autem Iuriſconſulti ad Reipublicæ tantum vtilitatem, ac ſtatuta rationes, non directè ad Dei offenſam inſpiciabant.

Interdicunt Sacræ literæ, & Canones maleficos conſulere etiam ad bonũ finem Leuit. 16. non declinetis ad magos, neque ab Ariolis aliquid ſciſcitemini, vt polluamini per eos ego Dominus Deus &c. idem c. 20. & Deut. 18. &c. S. Paulus ad Rom. 3. ſtatuit non eſſe facienda mala, vt eueniant bona, & qui amat animam ſuam pluſquam Deum perdet eam.

Nam cũ ſupponatur, vt verum dæmonem ſemper eſſe paratam corpori, & animæ nocere, ac ita cum ſuo mancipio contractum fuiſſe, reſultat quid ſi quem ſanitati eſt reſtituturus id efficere maiori animarũ lucro: idcircò multi tenent maleficos morbos curari non poſſe ab illis, niſi in aliam tranſmigrẽt perſonam maiori, vel æquali damno, Ad euitandum ergo quodcumque dãnum, vel peccatum non eſt confugiendum ad iſtos. Quare etiã ſi veneficiũ non tranſmigrari poſſet in alium non permitente Deo; negari tamen non poteſt hos aliud componere maleficium, nam quid ſibi vult cum à maleficiato petunt ligamen aliquo, vt alutam vulgo ſtrenga vel linteolum, vel zonam, niſi hæc nectendo, vel vouendo diabolos inuocant ad reſponſa, ac ferè tamquam ſignũ pacti taciti, vel veteris cõſẽſus accipiunt ſuarũ operationũ.

D. Thomas de malo. 13. q. 4. huic propoſito optimè ſcripſit. digni ſũt morte non ſolum, qui talia faciunt, ſed qui conſentiunt facientibus.

Propter quæ verè aſſentiri non ſido ad periculi euitationẽ dictioni quintæ Del Rio, ita

Licet à malefico petere, imò licet etiam illũ minis, & leuibus verberibus cogere, vt maleficium tollat, quandocumque probabiliter credo illum ſine maleficio modo aliquo licito id facere poſſe ſiue quandocumque non ſum moraliter certus quod vtetur modo illicito.

Hanc ſẽtentiam probat eſſe communem. Verum Caiet. T. 2. opuſ. 12. cautelam proponit, vt quis expreſeſè proteſtetur ſe nihil commune cũ diabolo habere velle, quia cum ſit inimicus Chriſti D. N. omnis cum eo familiaritas interdicta nobis eſt: ita vt ſi pro certo haberemus ſanitatem ab illo obtinere ſi à nobis peteretur nõ vt colamus illum, ſed tãtum vt ſanitatis impedimẽtum auferat nobis illatum, Sotus ait, non eſſe licitum.

Ideo animaduertunt Theologi, Iudices ne ita ſimpliciter maleficos cogãt vt maleficia curent, vel ægros benedicãt pro talium cognitione, cum iubeãt vt peccata committant.

De poſſibili vero euenire poteſt, vt petendo maleficij diſſolutionẽ à venefico ad pœnitentiam reuertatur, e ſic ſine altero maleficio ſanetur infirmus, & hæc petitio limitatur facienda ab auctore proprio maleficij, non à magis exteris, cũ ſępe ſæpius ꝓpter eſcã aliquid lucrãdi, vel aliquid aliud, ipſimet maleficia iaculantur, abſcondunt, vt poſtea deſtructionis auctores habeãtur

Cautè etiam obſeruandum à quibus magicorum morborum petantur remedia

media, ſunt enim innumeri medicā artem profitentes, at à iure S.R.Eccleſiæ methodoque Galeni declinant ſuperſtitiones pleraſque committentes. Quocirca perſcrutandum eſt quibus medicamentis ſint vſuri ex quo modo, cogitādumque licita ne, vel illicita, nec vnquam recedere à noſtro methodo diuinæ iuncta, quod ſi nolint dicere, vel ſe iactent habere peculiarem gratiam, de ijs dubitandum eſt.

CAP. III. *An Applicatio Remediorum telo, muroni, ſeu cuique inſtrumento vulneranti ſit naturalis, ac licita curatio.*

HAnc curationem exercent Sueti, & Marpurg. ac nulla ſuperſtitione eſſe maculatam tenent.

Modus eſt, vt ſi haberi poſſit inſtrumentum per quod vulnus illatum eſt, accipitur, in temperato ponatur aere, & pars tota cruore tincta, vel ſaltem ea quæ penetrauit, vel totum inſtrumentum, mane, & ſero vngatur tale vnguento vetito.

℞. Vſneæ in caluaria viri ſuſpenſi; & cętera non ſcribuntur. Conſice Sole exiſtēte in Libra: Vſneæ colligitur Luna verſante in Piſcibus, vel creſcente in Venere. Hoc vnge in punctura, &c. dixit Auctor huius impugnando. Vulnus vero volunt lauari quotidiè vrina ſua, &c. Si verò inſtrumenta vulneratoria non habeātur: aiunt quod ſat ſit ſi aliud ducatur per vulnus, vel ramus ſalignus in apertura cruenta medefactus, & inungātur vtraque horū latera.

Fundantur in rationibus ſympathiarum, & antipathiarum; nec non in proprietatibus occultis influentiarū, quibus vnguentū redditur potens, & multorum naturalium de quibus aſſignari minimè poteſt vera ratio, vt plura ſunt exempla, vel quia Deus magnus ab initio mundi ſic virtutes illas plantauit, nec reuelauit. Sed quid? mira multa naturæ non dicuntur magica ab ignaris dæmoniaca.

Iſte verò curādi modus, quia tota vis expectatur, & tribuitur rationibus dictis ſine verborum Caractherumque obſeruatione minimè ſuperſtitioſus nuncupandus.

Cur verò vtitur Vſnea ſuſpenſi capitis? Extat intima ratio. Qui enim ſuſpenduntur toti ſpiritus propter timorē mortis, ſeu refrigeſcunt in capite, & congelantur: & ſic propter violentam mortem, & ſuſpenſionem ſuffocato natiuo calore in cerebro confunduntur, & fit vſneæ balſamicæ melius generatio, quam in alijs extinctis, & ità in operationibus anotomicis tali quoque corpore medici vtuntur.

Affirmant hanc curationem arriſiſſe Maximil. Imp. iurantque ter mille & vltra ſine dolore, ſine chyrugicorum præſentia conualuiſſe.

His præuiſis, hic medēdi vſus nō eſt approbādus ab honeſto, rationali, & Chriſtiano Medico; Cōfugere enim ad qualitates occultas, ad Dei arcana nō reuelata non eſt philoſophi, ſicut ponere actiones, & effectus in maximo diſtanti, non alterato medio, Probat alijs medijs id etiam Martinus Bonacina T.2.diſp.3.q.5.p.4. Neque modus medendi eſt medici, ſed Blateatoris; nam Medeci applicant medicamenta in corpore humano ſanabili; non curant ligna; vel mucrones, vel enſes, vndè quia illa medela variat normam, & mo-

Digitized by Google

dum ordinarium Medicorum videtur includere ſuperſtitionē. Deus enim omnia fecit, & reliquit ſecundum ſuos ordines, & menſuras; Primo erat Chaos, abiſſus, tenebra; & terra vita inanis, vacua ſenſus; tum fuit creata lux vegetans, vitamq; reddens, poſtea cœlum lucis fons, tum ſpiritus, & diſtinxit in tres Hierarchias quarum vnaquæque habet tres ordines, vt diximus, c. vlt. præludij, poſtea hominem, voluitque dum ægrotaret preceptis medicis ſtaret; nec vt prudens medicinam abhorreret.

Adde omnis Medela, vel eſt à Natura, vel à medico eius miniſtro, vel à diuinis, vel à dæmonibus; Non eſt naturalis intrinſecè cum ipſa natura agat ſuis proprijs inſtrumētis in corpore naturali: non eſt Medici extrinſecè, cū non applicet remedia in abſtracto, ſed vel extra, vel intra corpus rationale. Non eſt diuina, quia eſſet miraculoſa, nec ſunt ſine neceſſitate multiplicanda miracula, neque illo vnguento ſpiritus bonus allicitur, & flectitur. Imò ſi effectus ſortirentur. Reducerem, vel ad dæmoniacam vi vnguenti armarij, tanquam ſigni taciti, vel antiqui cum aliquo mago.

Vel ad vanam obſeruantiam ſimpliciter medelaque, aliquando ad ſanitatem terminari per accidens, aut propter validā vim naturæ ſanantis vulnera ſanabilia, dicebat enim Hipp. 2. pron. & Coac. prænot. Moriuntur maximè ex vulneribus, ſi quis cerebrum ſauciatus fuerit, aut ſpinalē medullam, aut hepar, aut ſeptum tranſuerſum, aut cor, aut pulmonem, aut ventriculum, aut inteſtina, aut veſſicam, aut venam cauam. Adde ex. 2. 5. Auic. renes, neruos, arterias, veſſicam felleam, oſophagum, matricem, lugulares venas, articulos, & capita muſculorum; minimè vero moriuntur, ſubdit Hipp. vbi hæc non ſunt; tum addè quando non committitur error notandus in ratione victus.

Vel ad virtutem abluendi vulnus cum propria vrina, quæ valde conducit ad abſtergenda, & eſiccanda vulnera, quæ cum nō ſint in dictis partibus, nec venenoſis facile poſſit concedi curatio.

Sed replicet ingenioſus, quod curatio dicēda ſit aſtrologica, cum vnguētum illud, & vſnea fuerunt compoſita ſub propitijs influxibus: vndè vis ea traductiua continuatur ad vulnus mediantibus ſpiritibus illis influxis, aut radijs, aut lumine, ſiuè qualitate occulta intermedū afficiendo ſpiritualiter.

Sed contra, quia motus illi locales pertinent tantum ad Angelos bonos, vel malos, non ad vim rerum naturalium. Tum, conceſſa virtute in influentijs, repugnaret naturæ contrariorum, & proportionum: influxus enim ſunt limitati, non poſſunt, v. g. excitare frigidum, & calidum, humidum, & ſiccum vnico modo, nam in vulneribus primo frigidis, & temperatè adſtringentibus prohibenda eſt inflammatio, qua exiſtente nullo modo introducitur ſanitas; Cuius prior indicatio eſt partium vnio, vt quæ prius erant diſiūctæ, vt mutuo adducantur, coninngantur, agglutinentur, & tandem concreſcant, coaleſcantque. In ſimplici vulnere faſcijs adaptatis, & conſtrictis datur vnio. Agglutinatio verò ſit à ſola natura ſanguinem ſubminiſtrante. Miniſter autem naturæ adiuuat, primo modicè eſiccantibus, vt abſorbeātur humiditates excrementitias in parte debilitata ſubcreſcentes, coalitumque remorantes; ſecundo ſymptomata, & alia ſuperuenientia, quæ vnioni procurandæ impedimēto ſunt remouens, vt dolor febris, res infixæ, oſſa fracta,

diſ-

Digitized by Google

diſlocata,ſanguinis profluuium,caro aucta.

Ad quæ omnia cum requirentur medicamenta tempore proportionato qualitate contraria,ac diuerſa applicanda,tum manus chyrugica,quod poſſit hæc agere influentia affirmare vanum,& ſuperſtitioſum iudico.

Probatio de ſympathia,ſeu concordia ſymphonia,inter vulnus,& inſtrumentum vulnerans,ac vnguenti compoſitionem non eſt admittenda, cum potius inter vulnus, & vulnerans ſit antipathia,ſeu diſcordia pugnans,neq; ſanguis ille frigefactus,poteſt habere aliquid attrahentis, & excitantis cum mortus ſit,& derelictus à regimine naturæ.Et forſan melius eſſet ſi dixiſſet, vnguenti auctor Rod.Goclenius , vngenda ſunt fruſtula lintei cruore imbuta,ſympathiæ colorem tribuiſſet.

Ad paritatem,quæ adducitur de tot rerum occultis,proprietatibus,amicitijs,& influxibus? eſt diſpar rationis conſideratio, cum in illis requiritur contactus aliquis,vel viſio proportionatè,aut fiducia imaginans, vel aliqua apprehenſio,ſeu animi paſſio,num inter vulneratū,cubile clauſum,& diſtās, ac telū alio loco medicatū,qui tactus,quæ viſio, quæ proportio cogitatur?

Ad exempla de ſigillis lapidum virtutibus miris prçditis ad diſtans , ſat reſponſio,5.Rom.Eccleſiæ,vt vana interdicens.

Aliqui profitentur ſola caractherum ſcribentis inſcriptione per litteras miſſas diuinare de animi moribus, corporum complexionibus , de futuris morbis imminentibus,de modo curandi,nec non de reis,& bonis fortunis. Quæ omnia cum nil commune habeant cum ratione ſapiunt , vel ſuperſtitioſum,vel vanum,vel dæmoniacum.

CAP. IV. *Vt Dæmon nocere deſinat eſt ne licitum, ſignum maleficijs deſtruere.*

HAnc quæſtionem longa ſerie tractat,& diſputat contra Heſſeliū,& diſcipulos eius,qui nullo modo eſſe deſtruendum tenebat 14. argumētis Mart.lib.6.q.3.1.ad omnia reſpondens affirmādo licere etiā ſpe ceſſationis.

Nos pro reſponſione vtemur Scoti dictis in 4 diſt. 34. his verbis,Si per orationes Sanctorum impediatur virtus dæmonis bene fit,ſi tamen Deus illas non exaudiat,tunc ſi ſciretur maleficium,& deſtrueretur, dæmon non indigeret eum amplius,quia ex pacto non aſſiſtit,niſi dum durat aliquod ſignum.Et ex hoc patet,quod truſatica eſt illa quæſtio , an liceat tollere maleficium intentione curandi maleficiatum. Non enim ſolum licet, ſed eſt meritorium deſtruere opera diaboli , nec in hoc eſt aliqua infidelitas,quia deſtruens non acquieſcit operibus malignis,ſed credit dæmonem poſſe, & velle fatigare dum tale durat ſignum , ac deſtructio tali ſigni finem imponit tali vexationi.

Clarius id explicare videtur Caietan. 12.tom.2. ſcribens duobus modis contigit maleficium à maleficijs ſolui;primò per ſimplicem diſſolutionem, ſeu maleficij deſtructionem prius facti,vt puta diſſoluendo ligaturas capillorum,pennæ,lini fili,funium ſuſpenſi ad furcas,&c.enarrata in c.de cauſis, & ſignis;aut comburrendo alias compoſitiones,& hoc abſque dubio licitū eſt,nec opus malefici , vt maleficus eſt;at hominis , ſcientis impedimentum

boni

Digitized by Google

boni proximi ſui; quia nulla hic euenit inuocatio dæmonis, ſed ſola ſigni diſſolutio, quo durante diabolus ſtatuerat malum alterius continuare; ſecundo per inuocationem dæmonis, ſeu aliud maleficiū, & hoc procul dubio peccatum eſt mortale.

Quare licitum eſt etiam maleficum rogare, & pecunias promittere, vt ligaturas, vel maleficium, quod hebet diſſoluat, & comburat ſimpliciter tantum, ſine alio maleficio, quando nulla illicita intercedant. Sicut enim eſt malum ponere; ità bonum tollere, imò ſi te nolente; maleficio vtitur non cooperaris; ſed ſi tibi maleficium ad diſſoluendum, vel comburendum (non autem ad flumen currens, vel caminum fætidum proiiciēdum) præberet tutiorem rem eſſe putarem.

Neq; hic ſcribam tot exempla proprijs oculis obſeruata, & in poſterum pauca adducenda, quod combuſtis, & diſſolutis maleficis inſtrumentis, imò publicè expoſitis ſanati ſunt ſtatim ægri, etiam ſi nō fuerunt decantatæ à Sacerdote orationes huic inſtitute; tamen quoniam ſæpius morbi illi renouatis ſignis recidiuari ſolēt, idcirco pijs ceremonijs ea igne cōcremari melius eſt, operam demum præſeruationi dari.

Sed quæſo hæc curatio per ammotionem ſigni eſt ne collocāda inter naturalem, vel inter diuinam, vel dæmoniacam? nam non eſt diuina, cum nulla intercedit præcatio diuina; nec naturalis, cum nullū videtur naturale remedium; Neque malefica, cum ſupponatur deſtructio tantum ſignorum non compoſitio. Vera quidem cenſentur.

At Reſpondere poſſumus iſtam curationem appellandam eſſe maleficam priuatiuam cum ceſſet malum, non poſitiuam, ſeu mauis dicere moralem; Sicuti enim licitū eſt expectare dæmonis fugam, ab obſeſſo, ità eſt expectare effectum priuatiuum à dæmone.

CAP. V. *An mortua Maga ceſſet dæmon operari in maleficio.*

CVm clarum ſit ſæpeq; repetitum, quod maleficia fiant à veneficis odij, vel amoris voluntate, & diabolus, vt morem eis gereret ſtet pactis aſſiſtendo in aliqua corporum cauitate, alioue humore excrementitio, vel applicatione actiuorum naturalium venenoſorum, creditur, quod dum ad inferos ignes ſuam præcipitauerit ſeruā eius ſine conſecuto non curet de cæteris; loquitur tamen de ſua aſſiſtentia non de venenoſis applicatis iam vim impreſſis, vel alijs abſconditis, & ingeſtis.

Altera ex parte, quia multa ſunt exempla de maleficijs conſeruatis diù, perēpto auctore; Cogitari poteſt, quod licet ſit mortua maga ipſe cupidus augendi, conſeruandique cultum, ſuamque congregationem ad exemplum ſub ſuo vexillo militantium; ſuis, mōſtrat poſt mortem quoque ſe ſtare pactis, facinora ea tartarea conſeruando, vſque dum à rerum moderatore permiſſum ſit; Neque inferas, quod dæmon cum ſit mendacij pater non eſt dicēdum ſtare promiſſis, quod verum eſt quando agitur de ſalute animarum; at quia ſeruando pacta (præter conſeruationem ſui cultus) mortua maga expiſcari ſpem habet, forzan impatientia, vel deſperatione, animam maleficiati, aut ſaltem voluntaria delectatione ſe delectat affligere corpus: idcirco à maligna incæpta operatione potius tenendum eſt non ceſſare.

LIBER

LIBER TERTIVS.

PETRI PIPERNI BENEVENTANI PROTHOMED.

DE NATVRALIBVS REMEDIIS.

CAP. I.

An Remedia naturalia agere poſſint in magicis morbis curandis.

PLerique forzan non probè affirmarunt, quod morbi magici, cum dependeant à ſpiritu, nequam, & incorporeo agente, cui nulla ſuper terram poteſtas eſt, cui comparetur, qui factus eſt, vt nullum timeat eſſe rebus naturalibus vim omnem adimendam, ex eo quia naturalis cum ſint ordinis inferioris, non poſſunt operari in ſuperiorē ordinem habentes, & ſi quid aliquando valeant, agūt quatenus prohibent diſpoſitiones aptas ad morbos ſuſcipiēdos, aut quatenus alleuient vexatnm, vel indiſpoſitioni per dęmonem introductæ opponendo, ſenſibilia naturalia ſanent. At Tartareus hoſtis vim habet denuò morbos renouare, cauſas, & humores, vel flatus augēdo, & iterum ad nouum peccatum ſuum miniſtrum irritando, vt facturas refabricet.

Ex aduerſo, quoniam humani generis Saluatoris aduentu, limitata, & eneruata fuit eius potentia; ita, aliquando Deus permittat eorum operationes, vt debellari poſſint ſuis medijs. ſi enim ab his humores perturbentur, euacuatis, & temperatis; ceſſet vexatio, ſi applicentur venena naturalia; antidotis aptis adminiſtratis recuperetur ſanitas; ſi aliquando obſtruerētur vi naturalium ſpirituum, his apertis deſinat morbus, &c. ideo Alij Theologi, Medici, & Exorciſtæ experientia moti melius

Affirmant res naturales, indirectè certè, ſeu ex concurſu principali cauſæ ſupernaturalis vim habere contra dæmones pellendo, vel cruciando.

Sæpius enim effectum habere naturalia permittit Deus, tum ad cō fuſionem, deſpectum, & pænam dæmoniorum, cum intelligantur res inferiores potentiam tenere in ſe ſuperiores, & ſic intelliguntur, vt inſtrumētū diuinę Iuſtitiæ operari. Tum etiam quia initio creationis tali dote potuit res illas Deus dotare, vt hos morbos in præſeruando, vel iuuando, vel curando agerent.

Subſcribitur Auctor. lib. 2. de ſecret. nat. 100. his nam fili, qui contra infinitam ſubſtantiam peccat, infinitè peccat, opportet peccās, igitur quocūque modo poſſit, magis pœnam pati: ſed præter ammiſſionem uiſionis diuinæ, nulla poteſt eis dari maior, quam qui ſubmittantur actionj virtutis rerum ſenſualium, & præter hoc fili extat tibi reuelatio, qualiter medicinæ ſenſuales actiones habent ad dæmones fugandos de quocunque corpore.

De-

Defenditur etiam à Mengho, lib.3. comp.ar.exor.c.7. à Del Rio, lib.6. c. 11.2. à Zaccharia Vicecomite,in p. 1. doc.2. à Polidoro pract.art. exor. p.2.c.6. qui auctoritate Nicolai de Lyra ſuper 1.Reg.16.probat petras, & herbas magnam uim habere in maleficia. Hoſtienſ. ſum. Tit.de impot.cocundi, & præter alios Magiſter, in hiſt.ſuper Tob.6. ait fumum cuiuſdam arboris aduſtæ diabolum pellendi uim habere: & Ioſeph.Hæb. 8. antiq. 2. hanc facultatem ineſſe herbæ Baaras, quam deſcribit Mattiol. idem tenet Hugo;& D.Hieronymus ſcripſit dæmonium ſuſtinenti licet petras,vel herbas habere,ſine incantatione,& habetur in forma. 26. q. 7. dæmonium ſuſtinenti,c.ult.

Inter multas probationes adducã ſcripta à Ioãne Nider.12.Formicar ità. Præterea,quod his maius eſt:tenet Paulus Burg.in addit.ſup. p.Reg.16.hãc concluſionem u.d.Non ſolum concedendum uidetur,quod aliqua ſenſibilia poſſunt afflicti à dæmonibus leuius ferre,ut ſcilicet Nicolaus de Lyra tenet, ſed quòd etiam per ſẽſibilia aliqua à dæmonibus afflicti poſſunt totaliter liberari;quod probatur per eandem,quam Nicolaus adducit. Nam cum dæmones non poſſint materiam corporalem ſecundum ſuam uolũtatem tranſmutare, ſed mediantibus actiuis qualitatibus, qui diſponunt materiam ad ſuſcipiendum actionem afflictiuam in corporibus ab eis obſeſſis: vt Nicol. dicit. eadem ratione per aliquam rem ſenſibilem poteſt curari diſpoſitio in corpore humano,per quam non ſit aptum ad ſuſcipiendũ actionem dæmonis. Verbi gratia mania eſt maximè diſpôſitiua ad alienationem mentis ſecundum medicos, & per conſequens ad ſuſcipiendam afflictionem dæmoniacam,quæ quidem maniaca paſſio ſicut poteſt alienari per ſenſibilia medicamina,ſic & penitus curari; & per conſequens curata eſſet talis diſpoſitio in corpore humano ad ſuſcipiendum afflictionem dæmonis correſpondentem tali diſpoſitioni,& ſic recedet penitus afflictio dæmonis actiua redecente paſſiua in obſeſſo, hæc et alia Paulus.

Codronchius,lib.4 de Veneſ.m.9. idem ſuſtinet addendo,vt nos agimus, quod res iſtæ antequam adhibeantur debeant benedici,vt melius operẽtur.

Addit Petrus Maior.in flag. mal. cap.11.ità. Guillermus Pariſ. dicit quòd quia dæmones peccauerunt per appetitum ſe eleuandi ad ſuperiora, iuſtè à Deo puniti ſunt,vt inferioribus rebus ſubiciantur, & per lapides,& herbas, aliquas effugentur; Anania vero,lib. 4. de nat.dæmon. c.27. habet. Cæterũ nõ pauci ſecretiores ſapientes haud vllis virtutibus dæmones perpati aiunt,ſed quadam,qua hæc inferiora,ſuperioribus aduerſãtur analogia: aut ex oppoſita intelligentiarum propria virtute cunctis rerũ generibus(vt ſecretiores volunt)præſidenſium. Hinc notanter dixiſſe Proclum autumo de magica vlt. Non nunquam verò herba vna, vel lapis vnus ad diuinum ſufficit opus.

Fauet etiam hinc ſcriptum Fernelij de cauſ. rerum abd.c. 17. nam ſi occulti morbi vſquam proueniunt neceſſe eſt,& contraria illis occultaque remedia exiſtere nihil in hac rerum vniuerſitate ſubſiſtit, cui non & ſimile, & contrarium quoddam natura protulerit,etiam ſi noſtra diligentia nequit,inueniri; nam cum vt plurimum verum ſic in inferendis maleficij; vti dæmones rebus venenoſis naturalibus, etiã clarè patere debet ad ea auferẽda cõ-

currere

currere entia naturalia, nam quid valerent dicta Eccl. 38. ni medendi haberet ſuo modo poteſtatem?

Honora Medicum; propter neceſſitatem, etenim, illum creauit Altiſſimus, à Deo eſt enim omnis medela, & à Rege accipiet donationem. Diſciplina medici exaltabit caput illius, & in conſpectu Magnatum collaudabitur. Altiſſimus creauit medicinam de terra, & uir prudens non abhorrebit illam. Non ne à ligno indulcate eſt aqua amara? Ad agnitionem hominum uirtus illorum, & dedit hominibus ſcientiam Altiſſimus, honorari in mirabilibus ſuis. In his curans mitigabit dolorem, & unguentarius faciet pigmenta ſuauitatis, & unctiones conficiet ſanitatis, & non conſumabuntur opera eius. Pax enim Dei ſuper faciem terræ. Fili in tua infirmitate ne deſpicias te ipſum; ſed ora Dominum, & ipſe curabit te. Auerte à delicto, & dirige manus, & ab omni delicto, munda cor tuum. Da ſuauitem, & memoriam ſimilaginis, & impingua oblationem, & da locum Medico. Etenim Illum Dominus creauit, & nõ diſcedat à te, quia opera eius ſunt neceſſaria; ueniet. n. tempus quando manus illorum incurras. Ipſi uerò Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum, & ſanitatem propter conuerſionem illorum. Qui delinquit in cõſpectus eius qui fecit eum, incidet in manus medici hactenus. Quare cum Altiſſimus dotauerit tot virtutibus putas forzan non tribuiſſe ei etiam vim aliquam, ſuo capitali hoſti contradicendi, appugnandi, eiuſque acta annullandi? præſertim, qui in medendo obſeruet Chriſti præcepta?

Ergo negare non poteſt admodum conferre in magicorum morborum curatione res ſenſibiles certe tanquam inſtrumẽtum diuinæ iuſtitiæ ad illorum pœnas, & confuſiones, & confirmetur exemplo ignis, qui naturaliter non cruciat dæmones, & animas, cum nulla ſit proportio, ſed ſolum vt inſtrumẽtum eleuatum ad pœnam eorum à iuſto iudice; eodem modo poſſumus philoſophari de quibuſdã ſenſibilibus beneplacito Dei ità electis, talibuſque virtutibus ditatis.

Neque quia naturalia huiuſmodi modo indirecto agent ad delendos magicas affectiones, inferres nos finem non aſſequi; Age, eia, cedo, veniet ſanitas; nèc vt concludas curo, indirectè vel directè, vel vtroque modo curari morbos.

CAP. II. De Particularibus Remedijs Phiſicis.

CVm neque dieta neque chyrugia, neque pharmacia morbi ſanentur; incurabiles putauit. Gal. 7. aph. 85. at Medici noſtra ætate ad aliquid diuini reducunt, ità vt oportet ad aliud medendi genus ſcopum conuertere, ſcilicet, vt viri illæ ocultæ; propria virtute occulta oppugnetur; ideò ex cogitarunt multa, quæ interne, & externè etiam appenſa huiuſmodi proprietate eſſent prædita. Hæc non ſolum magicis. morbis, ſed derelictis malis, à grauiſſimis auctóribus, vel quotidiana noſtra obſeruatione confirmata omnibus vtilimum colligere iudicaui. Solent enim contra huiuſmodi morbos agentia, vt plurimum eſſe alexipharmaca, ſeu ſecundum qualitatem occultam contrauenena, vt.

Lapis Belzuar, fragmenta gemmarum, margaritæ, vnicornu, terra lemnia,

bolus armenus, vtrumque coralium; alyſſum, Vincetoſſicum, artemiſia, Allentis rhamnus, adſinthium, celidonia, anhertinam, verbaſcum, anethum, Angelica odorata, ariſtologia, attriplex, aſſa fætida, aſarum, aloes, aſphodelus, acetoſa, bettonica, biſtorta, brionia, bacchares, baaras, centaura, cupreſſus, cyperus, cyclamen, calamentum, Dipotamus, dracunculus caryophyllata, eſuca, enula, hellebori, eupatorium, feniculus, fumus terræ, fuga dæmonum, geneſtra, gentiana; herba Trinitatis, hyſſopus, & ab Arnal. in c. de malef. laudatur herba, quæ tranſiuerit per medium lapidis perforati, & in primario vſu eſt herba, baccæs paris, iuniperus, iua, lilium conuallium lignum aloes laurus, maiorana, morſus diaboli, ſeu ſuccisa (cuius radicis puluis contra peſtem, vermes, & internos carbuncolos mirè) melliſſa, moly, mater ſyluę, mitridaticon, mirrha, myſica, nigella, maſtrurtium, origanum, Palma Chriſti, peonia, panis porcinus, polipodium, pinpinella, quinque folium, quo ſæpe vtebatur quidam ſuſpectus homo, & à Fuchſio laudatur ad expiationes luſtrationeſque, atque caſtimonias, Ruta, Raphanus, ruta capraria, ſauina, ſquilla, ſtechas, ſcordium, ſcabioſa, ſena, ſuccus cyrenaicus, ſpica, nardi, ſperma cetæ, tormentilla, trifolium, acetoſum; Valeriana, verbena, vincetoſſicum, vngula, caballina, ſemen agnicaſti pro maniacis.

Principaliter verò, & vſualiter ſunt Palma Chriſti, cuius radices maniaci datæ magno ſunt iuuamento: & ʒ1. ſeminis in vino propinatum neruorum affectibus, & epyleſiæ auxiliari Mattiol. & Nicol.

Ariſtolochia, quam Gal. commendat conuulſis. 6. ſimpl. & Dioſcorid: venenis, & ſerpentibus; infantem eius ſuffitus reddit hilariorem; vtimur etiam in ſuffumigijs.

Ruta cui magna vis tribuitur morbis magicis, & ab Ariſt. cauſa quæritur 20. probl. 24.

Hypericus tantam hebet antypatiam, vt eius ſuffitu frequenter dæmones recedunt, hinc appellarunt fugam dæmonis cuius ſeminis ʒ1. cum vino bibita contra morbos chronicos febres longas, & quartanas continuata valet; purgato corpore initio acceſſionis bibat quartanarius vnc. 4. vini optimi, & ʒ1. pul. ſemin. hyperici, coriand. preparatorum, & millij ſolis per 4. vices.

Verbena, vel berbena vocatur herba ſacra eo quod multum ad amuleta, expiationeſque commendaretur, vt Dioſcorid. & Plin. ſcribit magos ex ea febres nullique morbo non mederi; hanc valenter efficcare, & diſcutere, & perfectò corroborare ait Gal. 8. ſimpl. ideo Archigenes, referente Aetio, ipſam capillos fluentes ſiſtere, radicis decoctum dentium dolores ſedare; colicis, epylepticis, quotidianarijs, ac quartanarijs prodere, iſchiæ ſuccurrere arbritatus eſt, at emplaſtro curat tumures ſplenis mirè.

Peonia conducit præſertim, dum in capite adeſt affectio, ac quoque pueris alligata curatione epyleſiæ curat, huius grana 15. ſuppreſſionibus nocturnis, vuluæ ſtrangulationibus opitulantur ex Gal. Dioſcorid.

Laurum ferè eſt contra dæmones, ac etiam contra venena, & ſerpentes manuducendo eius baculum ex Rodrig. lib. 5. c. 7. & Preclus vltimo de magia amplians ait ſufficit enim carduus ad ſubitam alicuius numinis apparitionem, ad cuſtodiam verò laurus, racinum, & ſquilla quæ vana ſunt.

Herbæ paridis ſemen (quo ſæpe vtor) præſtantiſſimum eſſe medicamē-

tum

Digitized by Google

tum cõtrą hos morbos ſcribit Pandect.nec non in morbis chronicis ordinarijs,ità vt quidam ſemiſtulti facti puiueris huius 31.hauſta,vſque ad 20.dies ſani fuerunt cui adſtipulatur Mettiol.

Baaras Ioſep, Hæbreus 8.antiq.c.2.& 7.bell.iudaici. 23. ad dæmoniacos morbos commendat.Mattiolus illam reperit;ego non dum.

Iringi radicem laudant ſimpliſtæ contra omnes oppilationes & omnia venena, & ſerpentes, ſed Arnaldus,cap. contra dæmon. & malef. ita exagerat ſi quis portauerit.radicem iringi, nunquam inſidias alicuius dæmonis ſuſtinebit,promittẽte Deo, item ſi ſub veſtibus dæmoniaci ponatur dicta radix, dæmoniacus confitebitur quis eſt,quod eſt, & vndè eſt, & effugiet. at vigoroſius ſi benedicetur tamen vſque dum non ſum expertus : nec huiuſmodi efficaciam huic ſtirpi eſſe conceſſam autumo.

Herbæ bettonicæ tantum gloriæ quidam tribuerunt,vt domus in qua ſata ſit exiſtimetur tuta à piaculis omnibus ſcribebat Vienos, & de Bacchare auctorit.Virgil.in bucol. Bacchare frontem cingite ne vati noceat mala lingua futuro.

De Moly herba Homerus narrat,quod Mercurius contra veneficia Circes Moly herba Vlyſſem muniuit.

Addunt etiam valere lapidem adamantem, calamitem,vt Arnal.Aetitem Celidonium ex ventre hyrundinum menſe Auguſti extractum , vt hortus ſanitatis,opalum,galactitem,ſaphirum,Cathoithim, ſmaragdum,iaſpidem.

Argentum viuum geſtatum magnifit ab Auctoribus , contra maleficia.de Chryſolito ità Gallus. eſſe phylacterium fixus perhibetur in auro contra nocturnos fortis tutela timores,&c.

Gagatem contra morbos omnes magicos laudant fere omnes ſcriptores, & à Meſue fit oleum ſacrum hinc iurè ſcribitur eidem dæmonibus contrarius eſſe putatur.

Vincit preſtigius , & carmina dira reſoluit:& hortulus ſanit.cap .58. de lap. teſtatur, aut ſi per os hominis obſeſſi loquantur fumus eos tacere cogit. & ſubdit dæmonibus,& omnibus maleficijs reſiſtit:Arnald. & Bayruſ.16. 3. ad maleficiatos extollunt arcem picum commeſtam , & fel coruinum , & oleum ſeſaminum vnctum , tum cor cornicis maſculi marem , & fæminæ vxorem ferre, & ſcribit quandam puluerem phyrundinum, quam non approbo,& Gilbertus mentitur ſi Caprinũ in domo tua poſueris à proprietàte omnia dæmonia fugere, tum laudatur ſuffimigium fellis piſcium lauſularum, vel iecoris,& vpupæ cordis,& piſcis callyonimi Tobiæ,vel dentis hominis mortui,vel mirræ,galbani,aſſæ, & de ſulphure pergit Proclus cit.ſed ad præſagium cor talpæ;ad purificationem verò ſulphur, & aqua marina. ergo ſacerdotes per mutuam rerum cognationem , compaſſionemque conducebant in vnum;per repugnantiam expellebant, purificantes cum oportebat ſulphure,atque aſphalto, id eſt bitumine aqua aſpergentes marina,ſic de Medea Ouid.

Terq; ſenẽ flamma,ter aqua, ter ſulphure luſtrat. Purificat enim ſulphur quidam propter odoris acumen , oleũ verò ſulphuris quantũ in re medicę conducit ſciunt experimentatores,& qui fidem rebus chimicis adhibent;

Non recolo latè de lupi pardi,onagri, rubetæ,Cynocephali,aliorumque

Digitized by Google

animalium remedijs,cum ſuperſtitionis non pauca includi videatur, tamen quia particulę animalium non prohibentur, quin agere valeant indirectè, ſeu inſtrumentaliter,niſi ſuperſtitioſè adminiſtrentur,ideò vt certâ raritate materia,ac carminis elegantia delectetur hęc ex Rio tranſcribo.

Horrendum facinus nimirum, nil tale verentes,
Promeritoſuè homines violentæ obtrudere morti,
Et ſpoliare bonis; ſed magni rector olympi.
Antidotos homines docuit. Nam fortis hyenæ
Noctiuagæ pellem prohibent arcere verenda.
Faſcina ſi geſtet quiſpiam, tacituſue reſeruet:
Stercora quæ reijcit violenta,& morte perempta,
Oſſaque creduntur magicas depellere fraudes.
Et confert catuli nigri tinxiſſe cruore.
Interiora domus,muroſque obducere rubro.
Incruſtamento, vel fel ſuſpendere ignis.
Lichenes tumidos celeris dromadæ.& reſecare.
Conuenit,& ſiccos ſeruare cubilibus,amplis,
Quod ſtrygibus fraudes,adimant,& faſcina pellant.
Atque oculus dexter muſtelæ includitur auro,
Poſt teneris digitis aptatus,reddere tutos
Dicitur à diris lamijs ſtrygibusque ligatos
Creditur à multis torui ſeruata leonis.
Pars cauda prodeſſe viris,quo faſcina vexant;
Fertur quod ſimili vi polleat vngula pardi,
Et de Cammaleonte ità Villichius.
Cammaleontis hepar toſtum nicromantica pellit Appenſus collos.

Poſſumus etiam inter phiſica connumerare,quòd lauare maleficiatos vrina hominis,vel decocto verbenæ conferat,& neſcio an vis aliqua naturalis indirectè ineſſe poſſit ſanguini meſtruo,qui vermina necare ſolet circundatus agro, & poſtes inunctæ dęmoniacis magorum artibus,& inſidijs aditum omnem præcludi,vt iam cecinit de canis nigri cruore hæc,& multa Plin.lib. 28.8.& 32.5.quæ non reperiuntur vera, ſed omninò falſa.

Curioſus Bennus petijt an geſtatio anuli de electro,vt puta ſtanno plumbo,& mercurio ſub coniunctione ſaturni,& mercurij compoſito iterumque recompoſito ſub coniunctione cum ijs aliorum planetarum? ſit licita, cum plerique gerant,contra tot morbos capitis,& in malignos ſpiritus?

Ego quidem non negata virtute aliqua rerum metallicarum,vt naturalium, (nam argentum viuum mirà volunt valere) neque influētiarum,nulla intercedente murmuratione, ſi & in quantum admitterem niſi fabricandi modum doceret heu apoſtata fidei Patacelſus lib. de compoſ.Mettal.

Quæ omnia ſi à perito hac praxi imbuto medico vna con pio exorciſta benedicente applicentur eligendo vel ſimpliter, pro vt pars vna affecta,& morbus vnicus indicationem pręberet,vel componēdo inuicem ſicuti partes

tes

Digitized by Google

tes eadem,& pluræ affectiones demoſtraient,vel internè, vt expreſſa in puluerem redacta,vel clambicata, aut ſaccharo, vel melle,condita, uel in ſpiritalem ſubſtantiam extracta; aût externè ad formam cataplaſmatis, emplaſtri, vnguenti olei? vel appenſa pro amuletis, miras parient operationes ad orbis Rectoris gloriam,& cælicolarum,nec non operantis honorem.

CAP. II. De Remedijs Medicis in omnes Magicos morbos in communi,ad quemlibet particularem Perito applicandis.

RAri Medici in huiuſmodi morbos medendi methodum monſtrare conati ſunt, nimirum cum naturales,defectus naturales; non tranſnaturæ ordinem indagare voluerunt.

Nos igitur experientia mira moti,piaque vtilitate curationem hanc ad medicum ordinem nunc reducere laborabimus.

Supponatur; ſicuti naturalia poſſe ſupradicto modo,vt ꝓbauimus,agere in magicos morbos,eo magis valere cõpoſita medicamenta,quæ antedæmoniaco,nuncupari licet; Quippe cum morbi ſint difficiles ad inueniendas eorum eſſentias, cauſas, & remedia;ſic difficile, etiam eſt venena curare, & ſi adamaſſum conoſcantur. Ars tamen Medica vniuerſale remedium, miſtum pluribus, conferent omnibus ſpeculata eſt reperire vt theriaca Andromaci, Mitridatum, alexipharmacum contrauenena; compoſita Magni Ducis, Medicinæ nobilitatis tutoris; antedæmoniacum noſtrum, ex qua miſſione aliquod ſimplicium ad illud morbi genus directum prodeſſe poſſit;hæc etiam à ſacerdotibus gẽtilibus in diuinis laudatur, quod Proclus de ſacrif. ſubiũgit, miſcebant autem plura inuicem, quia videbunt ſimplicia nonnullam habere numinis propietatem, non tamen ſingulatim ſufficientem ad numinis illius aduocationem. Sunt igitur vtilia huiuſmodi miſta, ità vt omnes exorciſtæ medicorum piorum conſilio,& exiſtentia neceſſaria iudicent ad curãdum praxi ordinaria.

Et quamuis difficillima ſit curatio,ex parte reſiſtentiæ agentis ſupernaturalis ſpiritus; tamen vel ratione recipientis corporis, vel affectæ partis; aut quia Deo placet, vt morbus magicus tollatur iſto, vel illo medio ad eorum maiorem pænam, & gloriam ſuam; his remedijs piè adhibitis multos vidimus exonoratos, ſanitatique reſtitutos. Itaque nunquam dereliquendi ſunt egri ſine auxilijs, quod monet Celſus, lib. 2. ſatius eſt anceps experiri auxilium, quam nullum, & Gal. 10. meth. 10. ſic quanto itaque ſatis eſt aliquid non nulla fiducia,vel cum periculo facere, quam ſpe adempta certò perire,tanto prefectò ſatius eſt potentibus pręſidijs pugnare, quã nil agere. Addo quod cum plerique reperiantur iudicari morbi magici, vel quia non ità realiter ſint,verum ex ægrorum falſa imaginatione, vt de melanconicis narrantur à ſcriptoribus, & copioſè à Fereſto, lib. 4. obſ. in ſchol. 13. quos ſæpe ſæpius non medico ordine, ſed ſtratagemmate, ſeu calliditate curari opus eſt, vt in poſterum dilucidabitur. Vel quoniam in dubium vertitur an ſint venefici,vel ordinarij; vt viridiſſima eſt in praxi obſeruantia,idcirco neceſſarium dati curationem hanc inſtituimus, quæ ſi non proderit egregiè; non

Digitized by Google

non ſolum non nocebit : ac morbis quoque medicis maximi eſſe adiuuaminis, vt de quibuſdam retulimus ſimplicibus,& iam dicemus; huic præpoſitio recitat Ferrerius.2.met.11. de homerica curatione, maniacos qui cacodæmonibus obſideri videntur ceremonijs, & idoneijs præſidijs aqua luſtrali propinatis plerique curauerũt,ideò Trall.lib.1. noluit nullum remedij genus medico prætermittẽdum eſſe quod 9. cap. docet attamẽ auxiliari oportet,& non deſperare,ſed victu,medicina, & omni modo ſuccurrere oportet,tum in 7.lib.13.repetit etenim impium eſt talem differere,& prohibere, ea quæ ægro ad ſalutem conferunt.Quare vt ad rem redeamus, nam medicum prolõgare ſermonem in his quę nullum iuuamen afferunt medicationi ſuperfluum eſſe reliquit Gal.1.acut. c.3. cum finis medicæ artis curatio ſit non eloquentia,& vt ait Celſus,lib.2.remedijs ſanari morbos, & Hipp. lib.de arte,bonus namque medicus,ex operibus iucundior, quam ex ſermonibus oſtenditur, vt potè qui docendo non magnopere exercitatus,multitudini fidem ſinceriorem ex ijs,quę videat, quam quę audiat facere malit.

CAP. V. De Scopo curatiuo,vel Dietico inſtrumento.

SCopum ergo curatiuum dirigamus ad effectum ipſum, qui curari deſideratur; hic cum ſit magicus morbus negat ſanitatem, vnde indicatio reſultat illum auferendi, ac ſanitatem ponendi, & quoniam morbus omnis expelli non poteſt cauſa exiſtẽte à qua dependet,idcirco dirigendus eſt ſcopus ad cauſam, quæ vel eſt materialis ſpiritalibus ſubiectiua, & ſic reſurgit indicatio euellẽdi ſubiectiectum,& ſimul ſpiritalibus ſacris diuiniſque rebus oppugnandum;vel eſt tantum venefica naturalis. Verum cum vt plurimum cauſa hęc ſoleat eſſe naturalis ideò naturalibus medijs,& ſpiritalibus propugnandum Media igitur naturalia adminiſtranda ſunt à parte indicantiũ,quæ ſunt præternaturalis conſtitutio, & naturalis; His ergo inſtrumenta medica termino, quę cum ſint tria dieta,chyrugia, & pharmacia, dieta cum exiſtimetur nobilior in omnibus morbis docente, Gal.de remed.p.facil.10. primus, ac præcipuus ſcopus in omni ægritudine eſt ex acta victus ratio, quæ cum conſiſtat in ſex rebus non naturalibus incipiemus ab aere.

Sed antequam ad regimen manus imponatur, intimum perficiendum eſt examen,an maleficium ſit externè fabricatum,& abſtruſum,an internè propinatum, ac vtrumque poteſtatiuè, vel exiſtentia dæmonis. Quare illud perquirendum eſt, vel vt figuratum, vel vt aggregatum, aut ſeparatum rebus illis cap. de cauſis deſcriptis, inſpici iubeas domus cellarijque angulos, limina ianuæ infra cardinem, captus,ſeſtinia,culcitras, puluinos, & puluinulos,ſacculos veſtes,aliaque ſecretiora loca,hoc enim reperto, ritèue exuſto nil remaneret curæ;niſi preſeruatiuæ;attamen aduerſo tartareus magus, non ſolum externis maleficis inſtrumentis ſed internis vtitur hinc interna curatio ſemper exercenda eſt; celebratis ergo prius ſacramentis de quibus in cap.de cur.diuin.

Aerem ponderamus, ſine quo nec morbus tolli nec teneri ſanitas poteſt. 3. met. 8. in morbis magicis dupliciter conſideratur, vel ratione morbi, vel ratione ſubiecti affecti; ratione morbi venefici ſæpe debet eſſe ſubtilis,clarus,luminoſus,& benedictus (vmbra ęnim humectat,cum det

det magis, quam accipiat ex. 2. de dicta 10.) in quo ſint accenſi ignes ex roremarino, cupreſſo, abrotano, pino, iunipero, lauro oleis, mirto, hyperico, ruta, vnitim cum quarcinis lignis; in quorum carbonibus ſint olentia ex ligno aloes, belzuino, laudano, ſtirace, thure, myrrha; vel componatur paſtillus. ℞. thuris ſtiracis calam. karabæ calami ar. belzuini laudani aſtrologiæ rot. ſemin rutæ hyperici añ. dr. 1. ambræ can. balſami an. p. vi. cum gummo gragag. diſſol. in aceto, f. paſtilli pro igne tempore, morboque frigido proficuo. nam ſi morbus eſt dæmonis præſentia aer iſte ratione contrarietatis oppugnat, cum ille ſit luci fugus, tenebroſus, & maleolens, ſin autem ex applicatione rerum venenoſarum, talis etiam requiritur tanquam ſpirituoſum alexipharmacum, ac ità confert ratione ſubiecti affecti, cum odore recreeur, & refo. illatoria nutritione ſpiritus vitales vigoroſius bello, & ſucco melanconico reſiſtunt, vt plurimum horum morborum cauſæ.

Cur verò ſulphure, pice; aſſafetida, & his ſimilibus maleolentibus, vti ſolent exorciſtæ?

Id non fit ratione ſubtiliandi aerem tãtum, ſed ad deſpectum dæmonum, ob rapreſentationem pænarum memoriam, vel quoniam ſua penetratione purificat humorem melãconicum, vel quia à Deo optimo ſub his ſuppoſiti ſint, & volunt quod terrei aquei. & lucifugi dæmones fætidis non admodũ moleſtari, quæ ſolent odio habere aerei.

De ſuffumigijs fætidis (vel immodicè oporatis) Noto non ità incautè torquendos eſſe miſeros ægrotantes, putantes nocumentum inferre dæmoniorum exiſtentiæ, cum periculum ducant frigidam inſpirationem vitæ neceſſariam interdicendi; aut corpus ad maiores vexationes diſponendi, humores agitando, caput implendo, varioſque morbos cauſando; iure igitur corporibus plenis malis ſuccis diſpoſitis ad caducum morbum, vt Valleſ. de 5. Philoſ. pag. 216. & mulieribus propter vterinas affectiones prohibentur, purgatis verò humoribus, & obſeſſis magis, quam maleficiatis non interdicuntur. Ac communi vtilitati liceat mihi paſtillos. Aetij ſerm. 13. cap. 119. hic tranſcribere Seminis viticis; melanthij, cornu cerui, ſamſuci baccarum lauri, abſinthij, ſulphuris viui, bituminis iudaici, ſaluiæ, radicis cyclaminis artemiſiæ, origani, rutæ ſiluestris, cumini, caſtorij, lapidis gagatæ; aniſi, conyræ, roſmarini, buccinorum vſtorum, reſinæ ſingulorum vnciam vnam, cedriç ſextantem, picis rachynthiæ libram vnam. Omnia cõfuſa ac cribrata, cedria, reſina ac pice excipito, in paſtilloſque redigito ac vtitor. Facit ad anginam, potum, & ſuffitum ità vt hiante ore æger vaporem hauriat. Ad omnem verò vigiliarum ſpeciem vino liquefactum fronti illinito, atque ipſi forinſecus naſo: quin & intrinſecus nares ſublimito, & ſuper prunas proiectũ ſuffito, & ſomnum ægro conciliabit, facit & ad nares ſordidum, & fætidum natium vulcus, ipſis naribus ex eo illitis cum aceto; fugat animalia venenata, & culices ſufficit, & vt quidam tradunt etiam immundos ſpiritus arcet, hæc & Aet. extat pomum noſtrum deſcriptum.

Aeſtate verò, & morbo calido aer procuretur frigidus, odoratiſq; ſimilibus, ſãdalis roſis, violis, narciſſis, matris ſiluę borraginibus, aquis vel acetis beneolentibus, & manuteneri poteſt hoc pomum. ℞. fl. viol. matris ſiluæ borrag. citrangul. roſ. hypericonis cort. citri ann. dr. 2. ſandal. omnium maceris

ann.

an.ʒ.÷ canforæ ʒ.÷ gummi arag.& dragag.diſſol.in acet.roſ.q.ſ. f.pomũ ſecundum artem. Euitentur venti auſtrini, cælum nubiloſum, nocturnum, puluroſum, ac ſi poſſibile eſſet mutare non ſolum ſolium, ſeu domum,vbi contracta eſt ægritudo:ſed Ciuitatem,vel oppidum perutile putamus;Situs verò ſit orientalis,neque nimis perlucidus ob ſpirituum diſſipationem:neq; obſcurus varijſque figuris depictus ne incutiatur ex imaginatione timor,vt multi obſeruantur.

Secundo nobis offertur cibus,qui dicitur craſsũ,ac robuſtũ alimẽtũ,quod naturalem habet aptitudinem,vt conuertatur,& alteratur à cibato, ità vt ſit cum eo idem ſpecie: vnde cum à creatore ſit ordinatus ad cõſeruaudum animalium vitam, quæ cum conſiſtat in calido, & humido, tendere ad caliditatem,& humiditatem iure aſſerendum eſt,& accipitur in lib.de ſal. dieta; quod cibus ſit optimus, qui calidus, & humidus ſit temperatè, mollis actu, vel potentia & pinguis,vel dulcis, ità vt perfectè concoquatur in inſtrumẽtis coctioni ſeruientibus,facilè penetrat ad omnia membra nutrienda,& citò in eorum conuertatur naturam, & eis aſſimiletur, & in lib. de med. purg. nu.1.pag.41.docemur ſinceros, & acidos cibos ſiquis citra delectum, ac inconſideratè exhibeat,nihil commodi proficient, & in lib.de vet.med.nu.27. ex cibis quicunque nobis incommodi ſunt,& ingreſſi hominem lædunt horum vnuſquiſque aut amarus eſt,& meracus, ac intemperatus, aut ſalſus, aut acidus,aut alius quis intemperatus, & fortis:& propterea turbamur ab ipſis,ſicut etiam ab his,quæ & corpore excernuntur,ſoluit Hipp.tres ciborum differentias numerare, quẽadmodum alimenti ſpecies ſunt tres, potus ſcilicet,ſorbitio, & cibus,ſic cibus tres habet ſuas differentias,vt puta cibus potabilis;velut aqua carnis cibus ſorbilis,veluti carnis contuſum,ac tandem cibus craſſus,vt caro non contuſa:primus eſt leuis, tertius eſt grauis ſecundus medium tenet locum. At ad rem redeamus; cibus in noſtro caſu talis debet eſſe qualem requirit morbi occaſio,virtus, & ægri conſuetudo,tẽpus morbi, & anni; in magicis tamen morbis, non contraindicante virium robure,initio cibus laudatur paucus;hinc ieiunium animæ,& corpori prodeſt, non pura enim corpora quanto magis nutris tanto magis lædis.2.aph.

Inter cibum primum locum poſſidet panis, familiarior ad noſtri corporis fluxibililatem reparãdam, in his morbis præponitur albus benecoctus, cum ſit permeabilis, nec flatuoſus, tum optimum eſſet ex ſupradictorum lignorum igne cum coquere, & farinæ frumenti flore, & aqua perfecta;alij enim panes,& alijs farinis compoſiti alio liquore non dicuntur veri panes,ſed cũ adiecto,panis igitur eſt verè alimentum,quod à ſummo Patre pro quotidiana eſca exoramus,ideò ſcribitur,& panis cor hominis confirmet, nam ſicut uiuum reparat ſpirituoſas partes noſtri corporis, ità panis ſolidas,offerendus,ergo in his morbis panis modeſtè fermentatus, & con pauco ſale prius benedicto,ad prohibendam humoris ſalſedinem, & in capite grauedinẽ ex. 2.de compoſ.med.18.

Sed eſt oppugnatio ex 2. leuitici omnis oblatio, quæ offertur Domino, abſque fermento fiet,& paulo infra, quid quid obtuleris ſacrificij ſale condies,unde cum huius morbi curatio ſit duiuina,Dei iuſſa ſectari tenemur.

E quidem quo ad primã partem,quia nimium fermentum ob ſui acetoſitatem

tatem cerebro, & oculis nocet concedendus potius, cum pauco fermento, ſecunda verò ex iam dictis hic militari nequit.

Soluendum, ergo cum Valleſ. debere nos vti in ſanandis morbis multo ſale, & nullo fermento, cum textus alloquatur allegoricè. Sal. enim eſt ſymbolum prudentiæ, integritatis, ſeu incorruptionis, nam ſiccando incorrupta ſeruat; fermentum verò ſola farina fit, idcirco cito ſine ſale corrumpitur; eſtque ſymbolum corruptionis, ſeu peccati quod abeſſe oportet, vt morbi curentur.

Quo circa morbo exiſtente calido, furioſo, & cum febre panis confert aliquantulum fermentatus cum pauco ſale, morbus verò frigidus, & chronicus panem indicat non fermentatum, & cum ſale, dummodo non adſit grauis capitis dolor, ideoque exorciſtæ vtuntur neuolis dictis facta ſemper prius benedictione in omnibus edulijs, & potibus, euitetur nimis calidus, vel antiquus, & placentulæ ſub cineribus coctæ.

Vt noſcantur in hoc morbo ciborum quorundam qualitates conferentes adducam dicta hipp. lib. de morbo ſacro: 4. agens de Magorum, & Circulatorum curatione refert, curationem conſtituerunt ſibi ipſis ſecuram, expiamenta offerentes, & incantamenta, & à balneis abſtinere iubentes, & à cibis multis, ac ineptis ad hominum ægrotorum eſum, veluti ex marinis quidem à mulo, & melanuro, mugilique, ac anguilla, hi enim piſces periculoſiſſimi eſu ſunt; ex carnibus verò à caprina, ceruine, ſuilla, ac canina, hæ enim carnes maximè aluum turbant; ex volucribus autem à gallo, & turture, ac otide, inſuperque ab his quæ robuſtiſſimæ eſſe cenſentur; ex oleribus à mentha, alio accepa, nihil enim acre infirmo conducit. Pallium præterea nigrum habendum non eſſe præcepere: niger enim color mortalis eſt: neque caprina pelle decūbendum eſſe, neque eandē geſtare oportere, neque pedem ſupra pedem habendum eſſe: neque manum ſupra manum hæc enim omnia curationis impedimenta eſſe. Valleſ. verò lib de ſac. phil. cap. 28. ità explicat. à balneis ſuſpicor circolatores illos arcere ſolitos ægrotātes, quo ſublata maxima, ac notiſſima talium morborum curatione maior expiationibus auctoritas accederet. Nimirum melancholici morbi, quales ſunt plerumque quos dæmoniaci, nullo auxilio magis, quam balneo curari ſolent; atque eo magis quam vllo alio medici vtuntur. Tollebant, ergo hoc, vt viderentur tollere totam curationem naturalem. Cibos illos omnes interdici ægrotis idoneum erat ob ipſos morbos, quandoquidem ob craſſitiem aut melancholicum ſubſtantiæ modum, aut acrimoniam erat noxij. imponebant enim illi hac in re vulgo id quod erat naturale ad diuinam cauſam referentes: nigro indui pallio: ad melancholicas paſſiones non eſt vtile: manum habere ſupra manum, aut pedem ſupra otioſi, & cogitabundi eſt, quod etiam melancolicis obeſt: indui pelle caprina, aut in ea decumbere, proprietate quadam eſſe noxium epilepticis Trallianus, cap. proprio tradidit, at redeamus.

Euitandæ igitur dictæ carnes, & bubulæ, ex ouinæ omniumque animalium ſilueſtrium quatrupedum, omnique bipedum, præter turdū turturem, ficetulam, alaudam, tum anempicum, & accipitrem valentia à proprietate ex Rab. Moiſe cit. à M. Graddo. c. de trem. cordiſ. qui in 22. aph. ità ſic carnes pullorum accipitris, & noctuæ ſunt ſaporis boni, quia corroborant ani-

M mam,

inam, & conferunt melanconiæ, ac ſubdit quidam eſt mihi conqueſtus de dolore, & tremore cordis, ſine cauſa manifeſta, & feci eum vti carnibus accipitris in ſucco maioranæ decoctis, & vino albo, & liberatus fuit. Caro, vt plurimum ſit hædina (quæ valet ad obſeſſi etiam cogitationem, vt diximus) tum agnina, aut vitulina annicula, aut iuuenes caſtrati; viribus autem debilibus conceditur pullus, capo, ſtarna, & coquendi modus ſit potius elixus, quã aſſus, euitentur omnia pingua nimis; cunctaque lacticinia, tum ſalita, & acria, omniaque genera leguminum præter far. cunctaque oleaginoſa.

Neque neganda ſunt oua, non toſta, nec quæ in ſattagine parantur, nec ſub cinere coquuntur: ſed ſorbilia recentia, & in aqua tremula dicta: exactiſſimè enim nutriunt, vt Gal. de pot. aliment. cap. 21.

Inter piſces conceduntur ſaxatiles, & qui capiuntur in torrentis, non in lacubus, vel paluſtribus, mareque ſordido; apud nos ſunt truttæ varij, ſcamicancri, gambari. Ad morem verò gerendum grato appetitui, multa, etiam ſi videantur extra rationem medicam condonamus docti à Gal. 2. aph. 38. non id in gratiam ſolum ægrotantis, ſed ad maiorem quoque eius vtilitatem facere medicum oportet; nam quæ libenter, & magna cum voluptate aſſumimus, ea arctius complectitur, omnique ex parte oppreſſus concludit, & retinet ventriculus, atque multo facilius concoquit; inſuauia verò, & ingrata reſpuit.

Sunt enim piſces marini propter horũ ſuauitatem omnibus optati; idcirco Medicus non debet in parua quantitate eſſe auarus ad concedendum præſertim dum febris abſit.

Inter olera ſint inimica betæ, caules, lactucæ, ſpinaccię, ſeu atriplices, cichoreæ, & cetera huiuſmodi, laudatur borrago, endiuia, bugloſſum, & purgato corpore, in prandio feniculum, apium, petroſelinum, anetum, lupulos, aſparagos, non prohibemus; euitentur bulbi omnes terræ, vt tubera, cæpæ, & allei omniaque genera fungorum.

Fructuum genera non ſunt indicata à morbo, cum ex lib. de affect. 15. conſtent craſſæ flatuoſęque ſubſtantiæ, ac corruptibilis, ideò non condenda admittimus lazarolum, fragham vino dilutam, & poma, & pira ſub cineribus cocta, & mala punica, & medica, & vuas paſſas; cappares, & oleas conditas, cum garyofillo, fructus ſint coriandri præparati, vel gariofilli conditi: ipſe verò extollo hanc tabellam, ℞. ſeminis hypereic. peoniæ, herbæ paris, ſemin. papaueris albi, ſpecierum diambræ ann. ʒ. 1. ſemin. quatuor communium ʒ. 1. zucch. diſſol. in aqua betton. & flor. citrangul. q. ſ. m. f. elec. ſicçine enim ſomnus conciliatur, ſpiritus clare fiunt, membraque nobilia corroborantur. Cum cibo it potus, interque potum nobilius vinum: hinc cap 9. ſud: numquid poſſum deſerere vinum meum, quod lætificat Deum, & homines; his igitur morbis triſtibus optimum eſt. Sed vtendum regula breui, quam docet Eccleſ. 31. exultatio animæ, & corporis vinum moderate potatum, & ſanitas eſt animæ, & corporis ſobrius potus, de hoc iucunde agebam in petra. 2. c. 9. de reg. caſui noſtro confert album, cos, limphatum aqua luſtrali, vel ſi caput ſit affectum aqua bettonicæ, vel hypericon. Si cor, aqua cordiali, ſi ſtomacus melliſſæ, roriſmarini, ſi artus, iuæ, verbenæ qui vinum non bibit præponatur aqua fontis puri, vel aqua cocta cum aliqua ex iam dictis

tis herbis, vel aqua ſaſſifraſſi, vel chinæ, vel ſalſæ.
Tertio motus, & exercitium ſuperfluum non iuuat, modeſtè tamen vtenm. Hipp. enim, lib. de dieta ſcripſit homo edens ſanus eſſe non poteſt, i etiam laboret; labores enim ea quæ inſunt conſumere ſolent; cibi autem, potus ea quæ euacuata ſunt explet; & 3. de dieta, 7. docuit antequam rotent ſit cognitio, quòd corpora perpatiātur, vtrum cibus ſuperat labo:aut labores cibos, aut moderatè inter ſe habeant, vtrum enim tandem ꝑeratur; morbi fiunt, ab æqualitate autem inter ipſa mutua ſanitas adeſt. le exercitationum differentijs, & modo bellè agit. 2. de dieta à num. 24. 2.48. vbi habet ſegnicies, ac ocium humectat, & corpus debile facit, anima m quieſcens humiditatem è corpore nō conſumit: labor præſiccat, & cors robuſtum facit, &c. ſæpe corpus antè cœnam leuibus frictionibus, tum ꝛtoſis tractandum; nimis locutio penitus interdicatur, cū viris loquacibus.
Quarto Vigiliæ ſunt, dum excedunt pernicioſæ, & aliquando totam ad ſe hunt curationem; huic morbo vt plurimum ſunt comites; idcircò toto dio procurandus eſt ſomnus temperatè ſomniferis, & cibis, & medicantis, ſaltem non dormit æger, quieſcat; ſed cum aſſiſtentia, alicuius viri m, vt plurimum in ſomnis malè affici ſoleat.
Quinto animi paſſiones, omni arte attemperari ſtudendum, de quibus trani in pet. med. ità Eccleſ. c. 30. monet multos occidit triſtitia, & non eſt litas in illa, zelus, & iracundia minuunt dies, & ante tempus ſenectam lucet cogitatus, ex quibus infertur priora verba pertinere ad morborum ıſas, poſteriora zelus, &c. ad tuendam valetudinem, vt Valleſ. cap. 72. de ꝛhil.
Neque dicas quòd potius homines puſillanimi gaudio moriuntur, quam ſtitia, vt Gal. 1. de ſympt. cauſ. Nam verum eſt, quòd mors in gaudio eſt noris temporis; in triſtitia longioris, ideo cap. 25. aſſimilans Eccl. ſcripſit it tinea veſtimenta, & vermis ligna, ità triſtitia viri nocet cordi, & 17. pro-b. repetitur ſpiritus triſtis exſiccat oſſa, ac ſubdit animus gaudens ætatem idam facit, & cap. 38. ne dederis in triſtitia cor tuum, ſed repelle eam à & memento nouiſſimorum.
Neque enim lachrymis defunctum vita maritum, vel vxorem, vel Patrem, Matrem, amicum ſuſcitabis, neque filium, neque amiſſam inuenies pecum, neque incendio conſumptam reficies domum. Neque enim eſt conuer-(à morte, ſ3. ad vitam) & huic nihil proderis, mortuo, ſ3. & te ipſum peſſabis.
ꝫeſto repletio fugienda eſt cum ſit omnium ferè morborum cauſa excis, & conſeruans, & fusè Hipp. lib. 3. de dieta à nu. 9. vſque ad 15. differtias, ſigna, curationes, memoria tenendo ab omnibus tractauit, in magimorbis eſt cauſa vexans; ieiunium laudatur, & medicè, & ſpiritaliter, & loctrina compendioſa ſententia Eccleſ. 31. & ſi coactus fueris in edendo ltum, ſurge è medio, & vome, & refrigerabit te, & non adduces corpori infirmitatem, audi me fili, & ne ſpernas me, & paulo ante, vigilia, & cho-a, & tortura viro infrunito accidet; ſomnus autem ſanitatis.
nanitiones, ſeu excrementorum expulſiones per ſolita loca procurandæ; od ſi natura ſit tarda, & ſopita ad excernendum medicis inſtrumentis, &

inam, & conferunt melanconiæ, ac ſubdit quidam eſt mihi conqueſtus de dolore, & tremore cordis, ſine cauſa manifeſta, & feci eum vti carnibus accipitris in ſucco maioranæ decoctis, & vino albo, & liberatus fuit. Caro, vt plurimum ſit hædina (quæ valet ad obſeſſi etiam cogitationem, vt diximus) tum agnina, aut vitulina annicula, aut iuuenes caſtrati; viribus autem debilibus conceditur pullus, capo, ſtarna, & coquendi modus ſit potius elixus, quã aſſus, euitentur omnia pingua nimis; cunctaque lacticinia, tum ſalita, & acria, omniaque genera leguminum præter far. cunctaque oleaginoſa.

Neque neganda ſunt oua, non toſta, nec quæ in ſattagine parantur, nec ſub cinere coquntur: ſed ſorbilia recentia, & in aqua tremula dicta: exactiſſimè enim nutriunt, vt Gal. de pot. aliment. cap. 21.

Inter piſces conceduntur ſaxatiles, & qui capiuntur in torrentis, non in lacubus, vel paluſtribus, mareque ſordido; apud nos ſunt truttæ varij, ſcamicancri, gambari. Ad morem verò gerendum grato appetitui, multa, etiam ſi videantur extra rationem medicam condonamus docti à Gal. 2. aph. 38. non id in gratiam ſolum ægrotantis, ſed ad maiorem quoque eius vtilitatem facere medicum oportet; nam quæ libenter, & magna cum voluptate aſſumimus, ea arctius complectitur, omnique ex parte oppreſſus concludit, & retinet ventriculus, atque multo facilius concoquit; inſuauia verò, & ingrata reſpuit.

Sunt enim piſces marini propter horũ ſuauitatem omnibus optati; idcirco Medicus non debet in parua quantitate eſſe auarus ad concedendum præſertim dum febris abſit.

Inter olere ſint inimica betæ, caules, lactucæ, ſpinacciç, ſeu atriplices, cichoreæ, & cetera huiuſmodi, laudatur borrago, endiuia, bugloſſum, & purgato corpore, in prandio feniculum, apium, petroſelinum, anetum, lupulos, aſparagos, non prohibemus; euitentur bulbi omnes terræ, vt tubera, cæpæ, & allei omniaque genera fungorum.

Fructuum genera non ſunt indicata à morbo, cum ex lib. de affect. 15. conſtent craſſæ ſtatuoſęque ſubſtantiæ, ac corruptibilis, ideò non condenda admittimus lazarolum, fragham vino dilutam, & poma, & pira ſub cineribus cocta, & mala punica, & medica, & vuas paſſas; cappares, & oleas conditas, cum garyofillo, fructus ſint coriandri præparati, vel gariofilli conditi: ipſe verò extollo hanc tabellam, ℞. ſeminis hypereic. peoniæ, herbæ paris, ſemin. papaueris albi, ſpecierum diambræ ann. ʒ. 1. ſemin. quatuor communium ʒ. 1. zucch. diſſol. in aqua betton. & flor. citrangul. q. ſ. m. f. elec. ſicčine enim ſomnus conciliatur, ſpiritus clare fiunt, membraque nobilia corroborantur. Cum cibo it potus, interque potum nobilius vinum: hinc cap 9. ſud. numquid poſſum deſerere vinum meum, quod lætificat Deum, & homines; his igitur morbis triſtibus optimum eſt. Sed vtendum regula breui, quam docet Eccleſ. 31. exultatio animæ, & corporis vinum moderate potatum, & ſanitas eſt animæ, & corporis ſobrius potus, de hoc iucunde agebam in petra. 2. c. 9. de reg. caſui noſtro confert album, cos, limphatum aqua luſtrali, vel ſi caput ſit affectum aqua bettonicæ, vel hypericon. Si cor, aqua cordiali, ſi ſtomacus melliſſæ. roriſmarini, ſi artus, iuæ, verbenæ qui vinum non bibit præponatur aqua fontis puri, vel aqua cocta cum aliqua ex iam

dictis

Digitized by Google

dictis herbis, vel aqua ſaſſifraſſi, vel chinæ, vel ſalſæ.

Tertio motus, & exercitium ſuperfluum non iuuat, modeſtè tamen vtendum. Hipp. enim, lib. de dieta ſcripſit homo edens ſanus eſſe non poteſt, niſi etiam laboret; labores enim ea quæ inſunt conſumere ſolent; cibi autem, & potus ea quæ euacuata ſunt explet; & 3. de dieta, 7. docuit antequam ægrotent ſit cognitio, quòd corpora perpatiatur, vtrum cibus ſuperat labores: aut labores cibos, aut moderatè inter ſe habeant, vtrum enim tandem ſuperatur; morbi fiunt, ab æqualitate autem inter ipſa mutua ſanitas adeſt. & de exercitationum differentijs, & modo bellè agit. 2. de dieta à num. 24. pag. 48. vbi habet ſegnicies, ac ocium humectat, & corpus debile facit, anima enim quieſcens humiditatem è corpore nõ conſumit: labor præſiccat, & corpus robuſtum facit, &c. ſæpe corpus antè cœnam leuibus frictionibus, tum ventoſis tractandum; nimis locutio penitus interdicatur, cũ viris loquacibus.

Quarto Vigiliæ ſunt, dum excedunt pernicioſæ, & aliquando totam ad ſe trahunt curationem; huic morbo vt plurimum ſunt comites; idcirco toto ſtudio procurandus eſt ſomnus temperatè ſomniferis, & cibis, & medicamentis, ſaltem non dormit æger, quieſcat; ſed cum aſſiſtentia, alicuius viri dum, vt plurimum in ſomnis malè affici ſoleat.

Quinto animi paſſiones, omni arte attemperari ſtudendum, de quibus tractaui in pet. med. ità Eccleſ. c. 30. monet multos occidit triſtitia, & non eſt vtilitas in illa, zelus, & iracundia minuunt dies, & ante tempus ſenectam adducet cogitatus, ex quibus infertur priora verba pertinere ad morborum cauſas, poſteriora zelus, &c. ad tuendam valetudinem, vt Valleſ. cap. 72. de 5. phil.

Neque dicas quòd potius homines puſillanimi gaudio moriuntur, quam triſtitia, vt Gal. 1. de ſympt. cauſ. Nam verum eſt, quòd mors in gaudio eſt minoris temporis; in triſtitia longioris, ideo cap. 25. aſſimilans Eccl. ſcripſit ſicut tinea veſtimenta, & vermis ligna, ità triſtitia viri nocet cordi, & 17. prouerb. repetitur ſpiritus triſtis exſiccat oſſa, ac ſubdit animus gaudens ætatem floridam facit, & cap. 38. ne dederis in triſtitia cor tuum, ſed repelle eam à te; & memento nouiſſimorum.

Neque enim lachrymis defunctum vita maritum, vel vxorem, vel Patrem, aut Matrem, amicum ſuſcitabis, neque filium, neque amiſſam inuenies pecuniam, neque incendio conſumptam reficies domum. Neque enim eſt conuerſio (à morte, ſ3. ad vitam) & huic nihil proderis, mortuo, ſ3. & te ipſum peſſimabis.

Seſto repletio fugienda eſt cum ſit omnium ferè morborum cauſa excitans, & conſeruans, & fusè Hipp. lib. 3. de dieta à nu. 9. vſque ad 15. differentias, ſigna, curationes, memoria tenendo ab omnibus tractauit, in magicis morbis eſt cauſa vexans; ieiunium laudatur, & medicè, & ſpiritaliter, & ſit doctrina compendioſa ſententia Eccleſ. 31. & ſi coactus fueris in edendo multum, ſurge è medio, & vome, & refrigerabit te, & non adduces corpori tuo infirmitatem, audi me fili, & ne ſpernas me, & paulo ante, vigilia, & cholera, & tortura viro infrunito accidet; ſomnus autem ſanitatis.

Inanitiones, ſeu excrementorum expulſiones per ſolita loca procurandæ; quod ſi natura ſit tarda, & ſopita ad excernendum medicis inſtrumentis, &

auxilijs ſtimuletur in corporibus enim puris nec vermes gigni, nec ſpiritus malignos manere fertur.

CAP. VI. De Chyrugico inſtrumento.

EXplanato breuiter in communi, ac vt plurimũ contigit dietetico inſtrumento; pro vario morborum, & virtutis eſſe variando, transeundum ad chyrugicum; ſub quo cum frequentius, & vtilius conſideretur ſanguinis miſſio, examinandum an his morbis conueniat; quare.

Notandum multos plura protulere de venæ ſectionis indicante. Sunt primo, qui communiter confiſi in 4. vict. acut. 19. vbi ſcribitur in acutis ſanguinem detrahes ſi morbus vehemens fuerit, vigeat ægrotantis ætas, & adſit virium robur; quod Gal. 4. met. 6. confirmauit, cum morbus ſit magnus, vel eſſentialiter, vel localiter, vel cacoethicè ſemper phlebotomiam indicare ſuſtinent. Quæ opinio ſic pura intellecta, inadequata eſt, & difficultatem inuoluit. Primum quia magnitudo morbi aufertur remediorum ſimili proportione, quæ cum duo numerantur genera, vt puta ſanguinis miſſio, & purgatio, ideo non adæquatur vno indicato: at medicum facit circumſpectum an debeat vti phlebotomia, an pharmacia, ſicuti in morbis magnis à bile excitatis ſtatim purgandum nec prius phlebotomandum, vt ſępæ docet Gal. Ædequatum igitur, & principale indicans materiæ indicatæ, ſ.ſ. ſanguinis miſſionis, eſt plenitudo, vel quo ad vires, vaſaue, vel miſta; vel vniuerſalis, vt puta, vniuerſo corpore ſcatente ſuccis; vel particularis, aliqua redundante particula, vt à Gal. lib. de mult. & de ſang. miſſ. accipitur.

Inadequatum verò reduci poſſumus ad triplex ad motum v. d. ſanguinis, vel præſentem vel imminentem, ſub quo includuntur inflammationes, dolores, ſanguinis commotio ex caſu, &c. vndè dicitur ſanguinis miſſio diuerſiua, vel euentatiua, vel minoratiua; ità Gal. cit. 4. met. citra plethoram ſanguinem mittit; ſecundo ad cachochimiam crudam ſanguini miſſam, per venæ enim ſectionem minuitur, & corrigitur humor; & cit. 4. acut. docuit. Nos autem non exiſtente plethora venam ſecamus, cum dolor vemhemens hominem ſtatim prehenderit, vel pars aliqua fracta fuerit, vel os ex loco pulſum ſit, &c. Tertium ad calorem, cum per illam ritrigerentur; hoc ſtatuit p. aph. 23. in ardentiſſimis febribus ſanguis emittatur, vſque ad animi deliquium.

Sapida Fit dicta opinio ſententia Galeni, lib. de ſang. miſs. ità non quamcumque morbi magnitudinem ſanguinis miſſione curandam eſſe; ſed prius diligenter indagandum, an conducat ſanguinis detractio, an ex purgatio, & ſubdit vnde qui ſine diſcrimine in omni morbo, conſtanti facultate ſanguinem demere ſtudent, artem medicam produnt.

His perlibatis dicamus, in magicis morbis, cum ex ſupradictis aliqua repreſentaretur indicatio ſecare venam ſalubre erit; quæ facienda eſt cum præmeditatione; ne morbus excitatus ſit ab applicatione frigidorum venenorum, aut ipſemet frigidus; vel æſtuaret in ſthomaco bilis, vel hic aut primæ venæ prudis ſuccis grauidæ eſſent, uel expirata aliqua euacuatio, tum uirtus contra indicaret debilis, aut anni temporis extrema qualitas (uel morbi perio-

periodus) præſertim calida, & ſicca in qua apertè etiam ſi morbus fuerit magnus, Galenus 4.aut.16. interdicit uenam ſecare.

Vena quæ in his morbis T undenda uenit congruens eſt communis ſiniſtri bracchij tum ſplenetica in manu, præſertim ſi certior ſis factus prædominari ſpiritus terreſtres: in aereis autem ſecanda prius uena dextri bracchij hepatica : deinde cephalica , in cęteris cautius procedendum; at intuendum principaliter dominium materiæ peccantis.

Cauſa materialis magicorum morborum interna , quia ut plurimum ponitur humor melanconicus , uel naturalis , uel aſſatus , cuius ſedes ab omnibus Anotomicis deſtinata ſit in ſplene, quo repleto, atrum illum ſuccum cōſueuit natura expellere ad ani uenas ſangui fluas ſeu mauis appellare hæmorrhoidales, quibus ſuppreſſis inſanos morbos ante nos obſeruauit, Gal.6.epid. com.S. T.25. dum belle ſcribit morbum ſanè malanconiam.i. atram bilem uocatum per ſanguifluas uenas leuari euidenter conſtat, multoſque clauſis illis inſaniuiſſe animaduertimus , quoſdam uero non ſolum ſemel , aut bis, ſed ter , & quater ſimul atque ſanguiflua uena ſupreſſa ſit in atram bilem incidiſſe , non nullos uero , & ſingulis annis hoc uitio tentari ſolitos , niſi aut per uenas haſce præſidio prius ſenſerint, aut atra bilę medicamento purgata malum anteuerterint. Idcirco eſſe perutile ſanguinem trahere per has uenas experti ſumus ; inſpecto tamen ueneficiati temperamento talem ſuccum accumulante . Re enim uera maximo etiam factæ melanconiæ remedio ; ut Gal.4.aph. 25. & futuræ impedimento eſt hæmorrhois, tum 6. aph. 11. docuit , non uacuationis ratione ſolum , ſed ipſa etiam humoris uacuandi qualitate eiuſmodi affectus hæmorrhoides ſanant , hæ enim craſſum ſanguinem profundere ſolent humoris melanconici plenum, talem in ſanguine uim obtinentis qualem in uinis fex habet , quare nihil mirum , & melanconiam , & nephritim (uel uertes phrenitim) per hæmorrhoidas curari, ut potè , quæ ſanguinis ueluti fæcem uacuare ſoleant , & de his Hipp. 9. de mor. ulg. 3. 37. ſanguifluis uenis laborantes, neque morbo laterali, neque pulmonario, neque phagædena, neque inflamatiunculis, quæ cothienes uocantur, neque ijs quæ therminthi, l. cicera, fortaſſe uerò neque lepris, fortaſſe, neque alfis.

Ex quibus non ſolum hoc præſidij genus in cōſuetis laudatur , uerum etiam in melanconicis tali euacuatione unquam abuſis, præcipue poſt uniuerſalem euacuationem.

Quòd ſi mihi obicias huiuſmodi euacuationem minimè proficuam eſſe, cum non euacuet ſanguinem illum craſſum ſed ſuptilem doctus à Gal.lib.de hirundinibus docente; ſciendum autem hirundines non eum qui in profundo eſt ſanguinem allicere ; ſed eum qui carni adiacet exugere , utimur uerò ijs pro cucurbitulis.

Reſpondebit ea antiqua obſeruatio, quæ erat per corpus hirūdines affigere, curcurbitularum loco, ad ſubcutaneū ſanguinem euacuandum; cum nondum mihi conſtet in huiuſmodi uenarum oſculis eas appendiſſe, ut mos noſter eſt, & in praxi obſeruandū in prouocandis hæmorrhoidibus nullum aut obſcurum adiutorium melanconico ſpleni à chyrugicis afferri , dum uenas quæ ad animuſculos externos terminantur aperiunt, hæ enim ortum ducunt à uena caua ex ramo hypogaſtrico, appellanturque plenitudinis deplectrice.

In-

Inueniendæ, ergo ſunt diligenti manu venæ illæ internæ dependentes, vena porta per ramum ſpleneticum dictæ cacochimiæ correctrices, ad hoc vt directè affectibus melanconicis auxilium detur, hinc colligitur via pronoſticationis ratione ſigni non eſſe ſimpliciter bonum ſanguinem atrum fluere ex venis externis ani, cum hepatis noxam indicet, à ſplene non expurgati, quando verò ſanguis ille exit. ab internis non eſt malum, immò cum afferat tollerantiam, & conferentiam fatendum bonum.

Petis alterum, operantur ne optimè pratticidum in febribus continuis tres poſt dies à purgatione deueniunt ad has hæmorrhoidales euacuationes moti quia his ſanguinis fęx craſſa educitur, ſic quodammodo corrigitur, perficiturq; ſine virium iactura.

Reſponſionem, & documentum accipio à Gal. 4. aph. 25. vlt. ibi alioqui temerè non eſt vacuationi per hæmorrhoidas aſſuefacienda natura: quippe quæ vtrumque periculoſum exceſſum habeat, & cum vltra modum ſanguis excernitur, & cum ex toto ſiſtitur, timet enim Gal. ne eas uenas aperiendo excitetur hæmorrhogia, ut ſæpe contigit, quæ poſtea ſi ſupprimatur, dicta ſupra ſymptomata, & affectiones cauſare ſolet, ideò Paulus, lib. 3. c. 56. laborioſam curationem uocauit cautè idcircò, & ex indicantibus conſuetudine, neceſsitatiuè ſimpliciter, nec propter uſum, & praxim tantum iubenda eſt huiuſmodi hirundinum affiſſio, nec minimè fidendum euacuationem hanc non reſoluere poſſe uires: cum nobis adeò, caſus uirium ex nimis ſanguinis pfuſione in febribus cōtinuis apertis præſertim externis uenis uiſus, ut mors ſubſecuta ſit, Hipp. lib. 1. prædic. num. 18. uidetur nos docere ſigna quando imperandæ ſunt hirundines in illis uenis; lumbis dolentibus, oris uentriculi dolores accedentes ſigna hæmorrhoidum fluxionis futuræ ſunt. Arbitror autem, & hos prægreſſæ hæmorrhoidum eruptionis ſignum eſſe. Tu adde cum lib. 1. med. met. c. 20. Actuarij ubi præter redundantiam ſucci melanconici, ut cauſæ internæ, adiungit externas, ut qui ſolita exercitia omiſerunt; aut pleniore uictu uti cæperunt, quam ante; uel quibus cōſuetæ è nare, uel utero excretiones ſupprimuntur, aut quibus mos erat ſanguinem per aliquem locum euacuare, ſignum uerò oculare eſt, quia capita uenarum ſupereminent, & in internam inteſtini recti partem uelut uuæ acini lucidæ apparent; cæcæ dolorem uehemenſiorem excitant ex Oribaſio 6. compen. c. 42.

Maximi quoque adiumentis cenſentur eſſe uentoſæ non ſcarificatæ, uel inciſæ, prout indicauerit affectio, & temperamentum; nec non frictiones; Nempè, cū in hoc morbo res naturales, & præter naturales prędominentur, eas vim habere diſcutiendi, euentandi, euaporandi experientia, & ipſa rei ratio demoſtrant, aut certè conferunt ad flatuoſas materias diminuendas quibus utuntur dæmones ad naturaliter affligendum, hinc Gal. 12. met. ult. deciſit, dolor qui ſpiritum flatuoſum comitatur propriam, quandam curationem ſortitus eſt, ex cucurbita cum flamma copioſa multoties admota: uidebiturque tibi præſidium hoc in huiuſmodi malis incantamenti cuiuſquam ſimile quid efficere, ſiue hi in inteſtinis, ſiue in quauis corporis particula ſint excitati, illico enim cucurbitula admota qui ſpiritu flatuoſo cruciantur, tum à dolore liberi, tum omninò ſani redduntur, lib. uerò de cucurb. has narrat utili-

Digitized by Google

utilitates, cucurbitula poteſt materiam euacuare, dolorem ſoluere, flegmorem minuere, inflationem diſcutere, appetentiam reuocare, imbecillum uentriculum robuſtum efficere, animi deliquio berare, ex alto fluxiones tranſferre, ac reficcare, ſanguinis fluxiones coibere, facultates menſium corruptrices extare, & menſes leuare.

Quòd ſi ipſe commendat poſt uniuerſalem euacuationem intellexit de ſcarificatis, ac ratione euacuandi, non reuellendi.

Frictiones ante cænam ſunt celebrandæ, ad hoc ut per poros natiuus calor ad eas uaporoſas materias expellendas inſurgat.

Inſtrumenta uerò omnia medica antequam in praxim ponantur, pium, & magicis proficuum eſt ſacerdotali benedictione benedicere.

De Cauterijs.

QVoniam agitur de pertinaci morbo curando cui ſæpe non ſufficit dicta medicamenta, multa; aliaque inſtrumenta chyrugica, ideò ne quid omittatur confugiendũ etiã eſt ad ignem, tamquam ultimum remedium decantatum ab Hipp. 7. aph. ult. & quidem in noſtro caſu conuenire ſuadet ratio phiſica, & moralis, hæc, quia cum ignis ſit inſtrumentum diuinæ iuſtitię in dęmones, & reprobos, huius repreſẽtatione excitatur magnarũ pænarum memoria: unde Iob. 20. deuorabit eum ignis qui non ſuccenditur; ſiccinè confuſi miſerundum corpus obſeſſi, vel veneficiati vexare fortaſſe ceſſarent, tum cum ſignificetur vniuerſale iudicium in pſal. 46. ignis in conſpectu eius exarſit, cuius memoria dæmonibus moleſta forſan aufugiunt, ſicuti enim fætida multa adminiſtrant exorciſtæ, eò magis, & ignis, at vtinam Deus mittat ignem in oſſibus meis, vt hos morbos expellendi curandique modum indicare potis ſim.

Accedit ratio medica imperans; cauteria adminiſtrare deberi in morbis à continua humorem congeſtione ortum ducentibus; cum enim morbi iſti ſint vt plurimum (vt diximus) compoſiti ex naturalibus, & ſpiritalibus cauſis, naturaleſque, vt media ſoleant eſſe humores vel flatus mouendi, congerendiquè à mouente tartareo, ideò ad eos deriuandos, aut reuellendos, euacuantibus adminiſtratis ſalutare videtur cauterium, dixi euacuantia adminiſtrata; nam ſi fieret impuro corpore; periculum immineret, ne eam humorem ferraginem ad partem vſtam tanquam debiliorem deponeret natura, aut forzan coacta ratione doloris, quæ oppreſſa impotens concoquere, & expellere, vel morbus produceretur, vel cacoethica gignerentur vlcera.

Quæ verò ſit pars cauterizanda; id medicus accipiat à parte affecta pro vt velit reuellere, intercipere, deriuare, vel corroborare. Antiqui enim non ſolum vrebant partes oppoſitas, vel ex eodem diametro prout earum conſenſus videbatur, verum ipſæmet affectæ partes, vt hepar, ſthomacum, veſicam, abdomen, caput, pectus vterum, &c. præſertim quando ſunt affectæ per eſſentiam, quæ vſtio non erat longo tempore tenenda; at iudicio medico peracto, vt eæ partes viderentur humoribus ex purgatæ, tunc conſolidandæ, cur verò hodie aboleuit vſus doctiſſimè refert Santorellus hoc cap. in antepraxi.

Nos

Nos igitur colligamus hanc uſtionem in huiuſmodi morbis pertinacibus non ſolum perutilem eſſe, ſed neceſſariam, cæteris prius abhibitis remedijs, igne nouo, & ferro benedicto, aſsiſtente pio exorciſta orante, & increpante, cauterium in ea parte à docto medico iudicata imponere; adducerem plures hiſtorias ni longior; ſat ſit obſeruaſſe nequitiarum principi hunc cauterizandi modum nimis diſplacere; ità vt videtur eſſe curatiuum, & præſeruatiuum inſtrumentum.

CAP. VII. De Praxi Pharmacetica.

VIſo pro coronide dietico, & chyrugico inſtrumento prout nobis viſum eſt ad vtilitatem communem poſſe conferre, remanet vt pharmacia morbum magicum medico ordine tentemus expellere: Pharmaciæ nomen quamuis tantum oſtendit inuoluere omne genus euacuationum. Ad hoc tamen, tum externa, tum interna alia remedia reducuntur; quæ cuncta cum ad methodum noſtram medendi neceſſaria repreſententur, breuiter ea perlibare conabimur.

Offertur primo vomitio, vt frequentior in morbis magicis, præſertim ab aſſumpto veneno cauſatis, ac inferiorum partium, affectionibus primatum obtinens; quam Auicen. 4. p. cap. 13. extollit, euacuat phlegma, & choleram, mundificat ſthomacum, capitis grauitatem remouet; faſtidium aufert, laſsitudini confert, eſt medicamentum malitiæ caloris, atque ab euentu morborum chronicorum præſeruat, nihilominus incautè, & frequẽter adhibitus ſolet eſſe cauſa excitandi multa ſymptomata, quòd idem Auic. cit. cum Celio Aureliano, lib. 5. c. 2. admonuit, quippè eius frequentia, & aſsiduus vſus ſthomaco nocet; & ipſum debilitat, ſurditatem inducit, viſui, pectori, & antiquis capitis doloribus obeſt.

Conſideranda primo eſt natura corporis maleficio imbuti, ſit ne ad tabem inclinata? vt exponit, Gal. 4. aph. 4. an numquam vomuit vel vomet? in his enim periculum imminet, ne aliqua vena fragatur, an habeat pectus anguſtum, graciliaque hippocundria? & Godronchus, cap. proprio, auct. Gal. lib. de humor. 1. ſubdit, inſuper cum ventriculus infirmus eſt, & totius corporis in ſe excipit redundantias vomitus vitandus eſt in ſanguinis reiectione, vteri ſtrangulationibus, nauſeabundis naturis, & ijs qui ſuffocatione vexantur, & qui ex qualibet occaſione capitis dolore affliguntur, qui ſuffuſionem ſuſpectum habent, & omnibus oculorum affectibus, nec non ijs qui in primis venis copiam crudorum humorum habent, vomitus ſunt noxij.

In ordinarijs medendi cancellis dictas regulas ad vnguem obſeruandas eſſe nemo doctus negat; in morbis verò tranſnaturæ ordinem largius à nobis exercentur ponamus enim Martam inſciam magicum venenum ſub placenta commediſſe, ac nauſeabundam factam, & ſtrangulantem cum capitis oculorumque dolore interdiceretur ne vomitus? Tyranni non auxiliaris medici eſſet officium, vomitum, qui concomitanter dininis verbis, e lhed faucibus pleroſque exemit, vomentibus non prouocare; quare ſit.

Concluſio, in omni veneficio ore aſſumpto, omni tempore, omni complexione, omni ætate, omni regione conuenit vomitus; ſed proportionato uomi-

Digitized by Google

(vomitorio) non prohibente morbo colico, vndè timetur vomitus.

Explicatur, & ex dictis in principio huius oper. lib.1. recolamus dæmonem eſſe ſymiam Dei, vehementerque appetere, vt ſuperbum adorationes, & ceremonias,pactumque cum mago obſeruare,ut ſui cultus conſeruentur, & protraherentur; tum inſtrumenta compoſita à veneficis non eſſe alia, niſi ceremonias, ſignaue, quibus poſitis, & ſtantibus, vi pacti dæmon operatur ad magi finalem intentionem;quibus verò ablatis ceſſat operari.

Ex quibus infero ad hoc,vt afflictiuam illam operationem in corpore affecto prohibeamus, indicatio reſulat auferendi inſtrumentum illud fabricatum, quod conatur dæmon conſeruare, tum internè oppugnando totis uiribus medicamentis : tum externè os infirmi ſua exiſtentia claudendo ne contrarias accipiat medicinas; vt vidi in duabus monialibus ſororibus maria Clara,& Vrſula, quibus dęmonem cogere exorcimis, vt deſcenderet ad pedes opus fuit. Et quoniam nulla uia, nullus locus uicinus conferens aſſignari poſſit per quem extrahi valeat magicum illud compoſitum aſſumptū, quam per viam oſophagi extra; ideò neceſſarium affirmatur eſſe vomitum; nam per inteſtina, etſi multi aliqua euacuarunt, vt capillos, oſſa claues, plumas, &c.quia longior via magnis cruciatibus fuerunt afflicti.

Sed antequam ad notificandas vomendi regulas deſcendam fas ſit deſcribere recentem hiſtoriam, quæ mihi hæc ſcribenti occurit.

Anno 1627. de Septembri in Terra Celentiæ Illuſtriſſimi nobiliſſimi pijſſimique Marchionis D. Andreæ Gammacortæ, cum duodecim monialium Cænobium ſuis ſpænſis ob animi pietatem à ſua dominatione edificatum eſſet;& fæmina fidei minor, tartarea; non humana, hypocrita, boni huiuſmodi inuidioſa lacerans ; *Plutonis* officinam petens farinam apprehendit, aquam lethes fluminis excipiens, cerberi oſſam immiſcens paſtam formauit,ac confectam placentam igne Luciferi aſſiccatam, Belzebuc legioni conſacrauit, vt quæque eam commediſſet cruciaretur : ſic vipereo, ſimulatoq; ſanguine ore ſpumante, vt eam omnes illæ moniales ederent curauit; tunc ſubito ſpiritus intus alunt, & venerem, & mentem agitant; & ceu magno pondere oppreſſa talia membra de nocte; pauores, vlulatuſque ſenſiebant, conuulſionibuſque afficiebantur per interualla; iuſſu Illuſtriſſimi Marchionis, & illis primo duæ Bnſiæ vrbi miſſæ ſunt, vt beatiſſimum corpus Principis Apoſtolici Diui Batholomei apertius manifeſtaret morbum eſſe sathanicum (ceu ſolet) cum enim in ſacratiſſimo altare exorcizatæ eſſent ſub prædicta placenta modum veneficij recepti; & Belzebuc, Carbonem,Sulfarellum corpus vexare fari coactæ ſunt vi maleficij. Scribam Italicè alia nomina prolata in alijs,forzan fictè,in ſuore Maria Chiara,ſtinco,iacco,elchio, palo, ſtelio, Principi tutti. In ſuore Vrſula Mammana, ſcarafone, grancio, ſorice Principi. In ſuore Margarita moſca, lacerta, tizzone mazzocca Prencipi.

Quibus ordinato cōpetenti dietico inſtrumento,quia ſuppreſſæ erant meſtruæ euacuationes ſanguines mitti ex talo imperaui; conſiderata ueneficæ materiæ exiſtentia in ventriculo,cum ea diſpoſitis humoribus alijs,leue uomitorium offerendum præpoſui,ex quo parum euacuatum eſt, hinc in tam pertinaci extremoque morbo fortioribus uti auſus ſum; poſtridiè propinata

Digitized by Google

ſuere grana ſex AlKeroſi (infra ſcribendi) in vino, tam Martę, quam Claudiæ : & per vomitum magnum viſcoſi humoris copiam cum quadam paſta eiecerunt; tunc ambę acriter ſtola ligatæ in ferreis cancellis Sancti Bartholomei ſepulcri; tacitis præpoſitis huius ſancti ſpiritus illi inferi reſpondere, aſſiſtentes omnes oculariter viſi ſunt: ità vt clamarunt, ex illis corporibus tunc exitum petere, quando feſtus erit dies Sancti Bartholomei celebrandus. Beñti erat tranſlatio huius venerandi corporis ex Liparis ad noſtram vrbem die ſc. 8. Kal. Nouembris, qua die anno 832. Sicardus ex Salerno Beñtum tranſtulit maximo Beñæ regionis tripudio, vt chronica ſcripſit, & cum partes omnes placentæ conſumptæ, vel eiectæ eſſent; ſiccinè audacior tertium vomitorium ſacris ceremonijs perſcriptum obtuli; vndè euomuerunt flauam bilem porraceam, flegma vitreum cum quibuſdam pili, lanæque filamentis, paſtæque quantitate; poſtridiè ad diminuendam melanconicam materiam apertæ ſunt venæ hemorrhoidales, ex quibus ſunt cruciatus remiſſi, & tacitæ, modeſtiores euaſerunt; duos ante dies aduentantis feſti dicti, ſuper genu internæ cauteria modo noſtro adminiſtrata ſunt; interim adſumebant manè electuaria noſtra contra maleficia cum aqua noſtra compoſita; & meritis Sancti Bartholomei ſanitate reſtitutæ domus ſuas, & patriam petierunt.

Paucos poſt dies quinque aliæ conſorores miſſæ ſunt, quæ meritis Sancti Batthol. & gloria Dei, noſtriſque medicamentis ad eorum cænobium liberæ reuerterunt.

Hæc admirans Illuſtriſſimus D. morem geſſit ſuæ Illuſtriſſimę Vxori, vt cum alijs tribus monialibus veneficio infectis, an noſtra medicamenta medica, vel pia, vel magica eſſent ſcrutaretur; tum vt Sancti Bartholomei ſepulchrum viſitaret; noſtrorum medicaminum periculo facto, coluit, orauit, & exorauit, facinoris miri teſtimonio tabellam inuentione pulchram, & voto ſacro muro appoſuit: me autem inter cætera his poeticis muneribus decorauit à ſtrenuo D.M.L. Hieronymo Bruno datis.

Alla Tabella di Santo Bartholomeo per il voto fatto dalle Reuerende Monache de Celenza.

Queſti, che in aria miri.
Con la deſtra impugnar fiero coltello,
Che ſcortecò ſua pelle,
Scacciò ſchiere d' Auerno inique, e felle
Da diece, che l' anello
Riceuerno da Dio ſpoſo, & amante;
Queſte in ſegno d' amore
Al ſanto Vincitore, e trionfante,
Danno per voto il cuore:
E per archi, trofei, marmi, e ſcoltura
A memoria gli fan humil pittura.

SO-

SONETTO

Mentre di vite il gran tartareo Duce
Di rabbia pieno,& inuido deſio
Viene in ſteccato à guerrigiar con Dio
Per disfar opra,che di ben riluce.
E cento,e mille ſchiere nella luce
Mena dal cieco abiſſo,e luoco rio
Contro il caſto edificio,e ſanto,e pio,
Et aſſedio crudel iui conduce.
Quando Bartholomeo prende commiato.
Dall'Eterno Monarca,e viene in campo
Col porpureo ſtendardo, ch'è di pelle,
E fende, e fora,e ſcaccia quaſi lampo
Gl' immondi Spirti, e fè reſtar l'Ancelle
Sacrate à Dio col cor lieto,e beato:

Petitum fuit an legeram ſimile exemplum? & an expulſus dæmon iterum ad affligendum redeat?

Quo ad primum ferè ſimile memorat Io. Nider in formicario cap. 2. ità vix iam decem ſunt anni tranſacti quod in ciuitate Nurembergenſi monaſterium noſtri ordinis ſanctæ Catherinæ dictum cum extrema difficultate reformabatur per vndecim illuc tranſmiſſas deuotas reformatrices ab alio reformato loco. Fuerant enim omnes ſorores in dicto monaſterio ad reformationem inuoluntariè, & pro ſe complices ſibi in Ciuitate non paucas habuerunt. Poſtquam igitur locus regulariter clauſus fuit; & ceruicoſa gens ſexus fragilis colla iugo ſubmiſit obedientiæ: venit in monaſterium quidam dæmon, qui primum ſonitibus nocturnis inſolitis moniales quaſdam infeſtabat,& ſubdit, & tandem tam de die, quam de nocte conuentum inquietabat, &c.

Aliud narrat VuecKerus, lib. 15. ſecret. auctorit. Vuieri. Si vno loco (ſic incipit) maleficia collidantur vbi numero plures (quemadmodum in monaſterijs potiſſimum virginum, velut organorũ ſathanę ludibrijs magis accomodatorum frequenter vſu venire cernimus) ante omnia hac cura propendeat, vt ſeparentur, & vnaquęlibet ad parentes; vel ſanguine, aut affinitate proximę vehatur, quo ſingulæ ſeorſim commodius fideliuſque inſtitui,& ſanari queant, &c.& infra deſcribit duas octogenarias incredibili cruciamentorum genere à dæmonio eſſe exercitatas.

An verò dæmon expulſus poſſit iterum vexare vexatum nulli dubium eſt, dum Deus permittat, nec ſit aliqua repugnantia præſeruatoria affecti, & præſertim in maleficijs, quandò enim ponuntur inſtrumenta magica ſeù facturæ, vt ſigna; ipſe obſequij auidius, damni humani cupidus, ſui cultus zeloſus ſemper concurrit ad affligendum; huic propoſito pulchram hiſtoriam

recitat Mengus, cap. 16. in fuſti de quadem moniali multoties maleficijs oppreſſa; ſubdit. Et adueniente hora excitandi moniales, cum quibus illa moram trahebat ad matutinum, dæmon velut ſagitta ab ipſa fugiebat ſolutis maleficijs in ipſo exiſtentibus, quæ in dies illa, ex ore euomebat; tandem diuino ſibi aſſiſtente,& adiuuante præſidio, illa totaliter à dæmone derelicta, liberata fuit; at Deſcribamus nunc aliquas vomendi regulas, vt promptius, rectius operetur.

Sit prima ante vomitum lenitio ventris, ne materia, ex aluo ad ventriculum trahatur; ideò ſunt optimi prius cliſteres.

Vomitus non valdè mane fiat,& ſerò precedenti abſtineatur à repletione ciborum; præcipuè frigidorum.

Et ad euacuandum ſthomacum vomitus prouocari poteſt etiam poſt vnctuoſa,& ſthomacoſa cibaria commeſta,vt docet hipp. 3. de diet.3.

Neque fiat vomitus, vel ante,vel poſt venæ ſectionem ſtatim.

Hora vouendi ligentur oculi, & frons faſcia benedicta.

Poſt vomitorij aſſumptionem leuiter corpus mouendum, vt facilius vomatur.4.p.11.

Poſt vomitum lauanda eſt facies;& os aqua roſata,& aceto.

Completo vomitu quieſcendum per duas horas:tum cibus offerendus aſſus potius,ſed leuis digeſtionis, quam eliſſus.

Si poſt vomitum in ſthomaco mordicatio ſentietur Fercula pinguia,& vnctuoſa exhibenda ſunt; ipſique ſuperponatur lana ſuccida in oleo calido infuſa.

Si ſuperuenirit ſingultus, potetur aqua calida, ſin autem non confert excitetur arte ſternutatio.

Si vires videantur malitia vomitorij debilitatæ offerenda 31. confectionis jacincti, vel Alkermes, vel lapidis Belzuar G. 10. vel elyxir vitæ examinatum recenter in ſuo libel.de elyxir à F.Donato Heremita.

Vomitiones ergo trium ſunt generum, vel ventriculum nimia copia,& quantitate præſſum moleſtent, ſiuè ſit aqua ſiuè vinum, &c.& nuncupantur leues. Aut eundem qualitate ſua acri, & mordicante vellicent, lancinent, aut diſſoluant, & ſic ad vomitum excitent. Aut tota ſua ſubſtantia prorſus ipſi contraria ſint qualia ſunt quæcunque in venenorum veniunt numero. Nunc Medici ſuadent,quando morbus eſt leuis,tribueretque inducias ſemper à leuioribus vomitorijs eſſe inchoandum, deinde veluti per palum ad fortiora tranſeundum. leuia enim ceu parant naturam ad vomendum, vnde euitentur repentinæ mutationes ſibi inimicæ; ideò Hipp.7.epid.nu.53.proponit vomitorium ex aqua, aceto, & ſale, Galenus 2.de antidot.c.7.aquam calidam, &acetum mulſum, & hidreleon. & omnia tepida tepide excitare vomitum docet Gal.8.met.5.quantitatem verò reſtringit ad libram.

Vbi verò adeſt morbus fortis, & magnus, fortia, & magna deberi vomitoria medici aſſerunt omnes à nobis, vt magis ſalutaria magicis morbis numerantur hæc. Veratrum nigrum: & quod adminiſtratur, vt terminus finalis album; ſtruthium quod radicula, & lanaria herba appellatur; Thymeleon; Glans vnguentaria; lathyris ſeu catapucia, Ricinus Thapſia, ruta agreſtis, radix ciclaminis, ſemen naſturtij, agaricus, eupatorium Meſues

bulbus

Digitized by Google

bulbus vomitorius, vel narciſus, flores gineſtæ, & ſemen. folia, & radices aſſari; ſemen vrticæ, ſparthum : Gratiola ſeu gratia Dei valde proficua; ſtybium præparatum vulgo antimonium, puluis AlKeroti vſualis; vitriolum albificatum, ſal tartari.

Inter duo exprema intermediant mediocra vomitoria; vt flores, & ſemen aneti, ſemen, & radix atriplicis, ſemen erucæ, ſemen rapi, radix raphani, radix cetruli, vel peponis, radix bettonicæ, ſemen dauci, cartamus. quæ modo decoquntur in ſola aqua ſimplici modo in aqua medica, vt roſata, hyperici modo in aqua, & oleo v. d. ℞. aliquorum dictorum ſimplicium dr. 1 ÷ aqua fluminis lib. de coquatur ad conſumptionem tertię partis cuius ℞. lib. 1. oximel. & olei dr. 1 ÷ m. vel ℞. ſeminis naſturtij, radicis raphani. betton. an. dr. 2 ÷ ſemen fugæ dæmonum dr. 1. decoquantur in lib. 1 ÷ aquę roſ. alb. ad conſumpt. quartæ partis adde ℥ oximel. ſquillitici, olei an. dr. 1. m. pro vomitorio, & id confer etiam ſthomacis plenis humoribus, & flatibus, ætate, temperamento, & tempore calido.

Vel ℞. rad. atriplicis, ſeminis aneti, cartami an. dr. 2. decoquantur in lib. 1 ÷ aquę bettonicæ ad conſumptionem tertiæ partis; tū adde oximellis ſimpl. aceti an. dr. 1. olei veteris dr. 2. ſalis gemmæ ℨ ÷ pro duobus vicibus vtimur quoque in pituitoſis ſthomacis, natura, & tempore frigido.

Quando decipiendi ſunt ægri medicamenta abhorrentes ex ſupradictis pulueribus conficere poſſumus placentam cum melle, vel zucchāro, vel ellectoaria. ℞. ſeminis cartami, aneti, & radicis raphani eſiccati an. dr. 2. cum melle deſpumato, f. elect. vomitiuum doſis ſint dr. 2. pro vice.

Vomitorijs verò fortioris exempla quod complexionibus robuſtis, aere temperato, fortioribus vexationibus, morbiſque magnis, ac in pituita craſſa, æruginoſaque bile propinatur ſunt vtiliora ſcribenda, vt

℞. radicis, & foliorū aſſari, florum, & ſemin. gineſtræ, hyperic. an. dr. 1 ÷ maſticis aquæ fluminis dr. 7. decoquatur ad conſumptionem tertiæ partis, tum adcolatura zacchiari roſ. dr. 1. tepidè potetur. euacuant etiam per inferiora omnigeni coloris excrementa.

Rolandus cent. 6. cap. 5. ℞. pulueris radicis aſſari dr. ÷ aquę cardui benedicti dr. 6. vel hiſſop; extollit etiam in morbis pectoris; craſſis febribus, calido lecto vomendo, & ſudando. Mattiolus laudat ad magicos morbos ſemen lathyris, ſeu cataputiæ, grana 10. à putaminibus delibrata, tuſaque ouo ſorboli deuorentur, aut

℞. Succi thapſiæ lotæ prius aqua mellis eſiccati dr. 1. puluer. menthæ, & florum nimpheæ an. dr. 1. iuris pull. dr. 4 m. vel pulueris rad. dr. 4. purgat per ſuperiora, & inferiora, ut docet Gal. 6. ſimpl. trahitque ab intimo ad extra; difficili anhelitui, ſpuitioni, prodeſt.

Informa ſolida ℞. cort. radicis thapſiæ menſe Maij uel Iunij collectæ dr. 1. aſſari dr. ÷ caſtaneolæ vomicæ, ſeminis atriplicis an. dr. 3. granorum cataputiæ excorticatorum dr. 1 ÷ gummi arabici dr. 2. contundentur, & cum melle deſpumato, f. elect. doſis ſit dr. 2. ſeruetur per annum ex Arnaldo Vill.

Vel ℞. ſemen. cartami, rad. aſſari, enulæ campanæ, catuputiæ excort. uel ricini an. au. 1. cum melle deſpumato, f. ellect. uomitiuum ſecundum artem doſis dr. 3. robuſtis.

Eſt frequenti uſu apud exorciſtas uomitorium, ex albo ueratro, cum neſciant

neſcitu raliaſuna veſte, unaque menſura veſtire putant omnes: hinc magna pericula, vitæque diſcrimina; cum eandem doſim, eaſdem materias omni ueneficato, nulla accepta indicatione ab eſſentia morbi, à parte affecta, aere, ætate, complexione propinant, nec conſiderata ipſius elle bori ſubſtantia venenoſa, & ratione ordinandi, corrigendique ſymptomata ſuperuenientia. Foreſtus obſer. 6. lib. 30. narrat timendas hiſtorias.

Ego negare non poſſum admirandas vomitiones materiæ veneficæ non inſpexiſſe, & ægris timidè imperaſſe; tamen in actu vomendi aſſiſtens, ſæuiſſimas perturbationes, lyppotomias, ſtrangulationes, cruciatuſque plurimos, vomituſque copioſos album cauſare obſeruaui; ideò Plinius vetauit dari ſenibus, & pueris; item mollibus, & fæminei corporis, animæque exilibus, aut teneris; & fæminis minus quam viris; item timidis aut ſi exulcerata ſint præcordia, uel tumeant, minimeque ſanguinem excreantibus, uel latere, uel facibus, ac loquens Io. Meſ. de his protulit helleborum album debere uitari: eſt enim profocatiuus, ſuper nigrum autem debere præſumere concordant omnes, & propriè rectificando ſecundum artem, & legem; & non conuenit, niſi robuſtis corporibus, & animoſis, temporeque ueris & propriè datus quidem, quando: & cui conuenit, & qualiter acquirere facit iuueneſcentiam, & incolumitatem, & mores laudabiles, & complexionem bonam.

Ideò non ità fides adhibenda eſt ijs, qui neque litteram medicam ſciunt, & ſecreta medicamenta ſe iactant poſſidere, quod cõſiderate ponitur in libi de med. exp. 1. & nos non laudamus hominem ignorantem artem medicam, ut habeat hæc ſecreta; quoniam uellet prodeſſe fortè, & nocebit; & propter hoc oportet hominem ſcire complexiones cauſas, & accidentia, ut cognoſcat ægritudines; & earum accidentia; quoniam qui ignorat hæc non eſt ſecurus quin noceat plurimum, & pro maiori parte: etſi aliquando proderit etiam, hoc erit ex fortuna. Sed ad rem ex ſupradictis non uidetur tutè album ueratrum adminiſtrandum, & nigrum ab imperitis eſſe ſuſpectum. Attamen quia praxis communis cogitauit album helleborum eſſe fortè medicamen, & cõducere ad omnes fere humores expellẽdos ab omnibus corporis cauitatibus, cum conferre ad omnes morbos pertinaces, difficiliſque curationis, ut cit. Meſues, Serapio Auicenna teſtantur.

Dici poteſt in morbis ordinarijs, uel extrinſecè magicis non ità diſcriminatim hoc remedio utendum eſſe, morbis uerò ueneficis internis (ut puta exiſtente interne maleficio.) ſolitis exorciſmis benedic. accepta tamen indicatione, à maleficiati tempore, affectione, partiſque affectæ natura non uitiperari etiam album, ut magis uomitiuum; & poteſt hic accommodari ea ſententia Hipp. lib. epiſt. num. 32. purgatio ſurſum uerſus commodat ei in quo ſine febre eſt cibi faſtidium, aut ſtomachi punctura, aut uertigo, aut os amarum, & in ſumma doloribus ſupra ſeptum transuerſum, ſed quæſo uteris ne ſcriptor eo diſpenſandi modo quem practici aliqui exorciſtæ exercent, v. d.

℞. Hellebori albi, perforati an. dr. 1 ÷ zuccheri roſati, thuris an. ℥ ÷ & omnia ſimul in uino albo optimo quantitate vnius libre facias bullire quouſque deueniat ad medietatem &c.

Quibus non animo contradicendi, ſed quoniã Mengus ipſe in flagel. de remed.

Digitized by Google

remed. tribuens documentum pro exorciſtis, docet quod exorciſta nullo pacto præbeat hoc vel potabile aliquod remedium alicui infirmo ſine conſilio, & iudicio medicorum; quia cum complexiones, ſeu naturæ infirmorum ſint diuerſæ diuerſimodè illis etiam applicandæ ſunt, aſſero hanc formulam mihi non arridere, tum quia repentè euacuatur, tum ex præcepto Auctorum, ad ſummum hellebori quantitas non debet excedere ℥. vnam, nec decoqui ad medietatem (vt Codronchius) cum vomitoria leuem ſuſtinent decoctionem; tum etiam quia vt ipſi aiunt, & eſt, temperamenta ſint diuerſa non ſemper eadem menſura, ſed diuerſimodè eſt ordinandum, Tum ſemper ſectandum præceptum Hipp. 2. aph. 6. quod Gal. in comm. explicat; ſiuè per vomitum, ſiuè per alui ſolutionem purgare velit, ſi totum corpus fluxum reddideris, ſic demum belliſſimè purgaueris, fluxum verò fiet meatibus omnibus recluſis, & humoribus inciſis, & tenuatis ſi fortè craſſum, & lentum humorem corpus habeat, & Plinius cit. monet cauendum eſt fælici quoque cura ne nubilo die detur; quippè impatibiles cruciatus exiſtunt; nam æſtate potius quam hyeme dandum, non eſt in dubio; corpus ſeptem diebus ante præparandum cibis acribus, abſtinentia vini; quarto, & tertio die vomitionibus pridie cœnæ abſtinentia, album, & in dulci datur, &c. Vt euitetur abſcondita contradictio cum Hipp. ly pridie cœnæ abſtinentia explicatur; ne cibus in aſſumptione veratri reperiatur ingeſtus: fauet huic Gal. 6. epid. 1. 6. quibus enim cibus in inteſtinis occluſus eſt, niſi quis aluum prius ducens ſorbitionem dederit; uehementer lædet: cum non humectaret. Hippoc. n. 4. aph. 13. normam dans difficilè uomentibus ait. Ad helleberos, qui non facilè ſupra purgantur eorum corpora ante potionem pluri cibo, atque quiete humectanda ſunt; vnde duo excipimus ex Gal. in com. primum, vt vomiturus aſſueſcat leui vomitorio ad vomendum, ut iuribus cum oleo, & oximel. ſimpl. primo, tum ſquillitico, uel decocto camomeli, & his ſimilibus; ſecundum corpus præhumectandũ mollibus rebus præſertim cibo, non quidem amaro, ſalſo, acri, acerbo, ſed medicinali naturæ proportionato; omnis enim cibus ſua natura ſolidas corporis partes humectat; quies uerò per accidens; idem refert Gal. in 6. epid. c. 1. 6. dictum eſt autem tenuare de humoribus: hos enim tenuare conuenit: mollire de membris ſolidis; & in utroq; ueratro.

Et ſicut motus ante pharmaci exhibitionem exſiccando reddit corpus purgationi inobediens, contra autem quies humectando præparat: ſic aſſumpto medicamento, motus excitat calorem, calor ſpiritus; hi humores, atque hinc tandem euacuationem procurat; iurè igitur iubet Hipp. 4. aph. 14. & 15. quum biberit quis helleborum ad motiones quidem corporum ducere magis, ad ſomnos uerò, atque quietem minus; indicat autem nauigatio turbari motione corpus; & 6. epid. ſect. 5. dixit qui ueratum bibit ſi citius purgare uolueris; lauare oportet, aut commedere.

Pronoſtica uerò de aſſumpto ueratro habentur in coacis prænot. n. 4. purgationes ualdè rubicundorum, nigrorum à ueratro malæ ſunt, & cum talibus exolutio malæ, à ueratro uomere rubicunda, ſpumoſa, pauca prodeſt: facit tamen duricias, & ſuppurationes magnas abducit; in omni purgatione redundante, frigiditas cum ſudore perniicioſa eſt, & conuulſio peſſima.

Hæc cuncta ueritatis plurimum intra medicinales terminos poſſident: in

magi-

Digitized by Google

magicis uerò aliter obſeruatur plura enim mira excitat dæmon ad timorem, deſperationemq; incutiendum, multos uexatos actu uomentes, inſpeximus cum frigiditate extremorum, ſudoreque anxietate, & ſine pulſu. terque prattica monſtrauit Martæ, & Claudiæ ſępiſſimèque in alijs cum ſanitatis ſequela.

Vt uerò magicis morbis ueratrum conuenire medica ratione probemus. Colligamus ab Hipp. in epiſt. Democrito num. 33. Cæterum ueratrum his dare oportet, quibus de capite fluxus fertur, & in lib. 1. de dieta nu. 35. ueratri purgatio à fomentis confert deſipientibus, & ſtupidis; hæc ferè ſemper ſunt in illis ergo, &c. Addo quoniam cum in cauſa, ut plurimum exiſtit melanconia, cui uehemens debetur medicamentum, ex 6. aph: 47. tum quoque, quòd cum morbus annumeratur inter longos, & pertinaces, hinc Gal. 6. epid. 1. 6. docebat ueratro quidem purgate ſi ualdè antiquus affectus ſit, & ceu uictibus (ut ità dicam) extrudendus: ueratro ideò uti debemus: habita tamen, ut monuimus, ætatis, habitus, roboriſque ægrotantis ratione: loco enim cit. Hipp. iubet iuuenes veratro purgare.

Eia ergo his munitis, ad arma med. & primum, ℞. Hellebori nigri dr. 1. fugæ dæmonum fl. nimpheæ, thyris an. dr. ÷ macerentur in dr. 8. uini optimi per noctem leuique facta decoctione, colaturæ addatur oximel. ſimpl. dr. 1. præmiſſa benedictione tepidè exhibeatur ieiuno.

Præcepit Philon. Medicus Doctiſſimus ex Syluat. deſuper manducare, recordatus forzan ſententiæ Hipp. 6. epid. 5. ad rem quidem eſſe in ſenſitiuis ſtomachis, vel dilicatis aliquid iuris conſumpti, vel cremoris ptiſſanæ bibere cenſeo: admiſceo verò oximel. dicti Medici diſciplina, cum nullam ſuffocationem cauſare poſſit aceto miſtum; tum flores nimpheæ tamquam antidotum veratri ex Mattiol. quibus inimicum vinum. Tu. ℞. Helleb. nigri dr. 4. rad. aſſari dr. 1. rad. centhauræ, thuris, perforati an. dr. ÷ infundantur per noctem in dr. 10. aquæ bettonicæ facta decoct. ad conſumptionem quintæ partis collig. ſeruetur que pro potu addèdo aceti roſ. dr. ÷ tepidè diglutiatur. Ad corrigendam aliquam medicamenti venenoſitatem alij volunt immiſc. dr. 1. theriacæ Andr.

Ipſe puto quando opus eſſet forti euacuatione, alexipharmacis non impediendam vim operantis medicamenti; ſed confecto potius opere tribuendam, vel aliquo irruente ſymtpomate, cui ſatisfit proportionato remedio immiſcendo ſemper confect. Iacinti, Alkermes, &c.

Quando verò vomitus ſit ſuperfluus offertur theriaca recens cum ſyde cidonijs: venrriculo; emplaſtrum de cruſta panis.

At in forti temperamento, cui celebratis prius alijs remedijs morbus perſeuerat. ℞. Hellebori albi dr. 4. ſeminis latheris, ſeu ricini delibrati dr. 4. hypericon, valerianæ an. dr. 1. infunde per noctem in lib. 1. vini, aut aquæ fl. citrangul. vel in calidis complexionibus aquæ fl. roſ. alb. facta leui decoctione collig. ac addè oximel. ſimpl. ac tepidè diglutiat æger. aut ℞. Helleb. albi dr. 1. florum gineſtræ, iuæ manuſchr. rutæ an. dr. 1. infunde per noctem in lib. 1. vini, vel aquarum dictarum, tum bulliantur ad conſumptionem quintæ partis; colaturæ addè olei benedicti dr. ÷ propinetur repetendo tribus vicibus.

Lau-

Digitized by Google

Laudatur been Arabum, quod ex Conſtantinop. affertur ex Mercurial. lib.1.c.16.nam eſt ſine ſapore, & ſufficit vnum, vel duo grana decorticata, & admiſceri poteſt parum zacchari mouet per vomitum, & aluum; maniacis,& melanconicis.

Si quis verò potabilia aphorret,ac cætera reſpuit, quoniam honeſtum eſt omni machina ægris ſuccurere; quædam medicorum ingenia excogitarunt,quibus decipiatur, ac ſanetur ægrotus primo.

Colligantur radices ellebori (ſi vis per ſuperiora magis ducere,albi;ſi per inferiora, nigri;) græco vino mundentur cortices ſuperiores colligantur, interiores nullius ſunt momenti irrorentur vino,& ad ſolem,vel tepidum calorem afficcentur; hunc proceſſum ter repete:contere tenuiſſimè: hunc puluerem pone in vas vitreum album,ſuper impone ſuccum roſarum perſicarum, iterum effice, & hoc quinquies repete; vltimò contere, & in vitro ſerua:habes medicinam incomparabilem ad omnes ferè morbos,doſis dr.— cum ſucco viol.cum vino; & fieri poſſunt electuaria cum zaccharò fino, & albumine oui ſecundum artem,tempus componendi aptius eſt iunius.

Ad exemplar aliorum extractorum, marte tuo conficiendorum, deſcribam illud Quercetani in pharm. pag.717. pleraque enim habet idem, & Vueckerus in antidotario.

℞. Radicum, & fibrarum hellebori nigri (vel albi) lib.1. omnem ſorditiem prius aqua: deinde macera per integrum diem in aceto roſato: hoc enim tollet nimiam illorum acrimoniam; & venenatam qualitatem: effunde acetum: radices autem mediocriter ad ignem lentum ſiccatæ, & craſſo modo contuſæ indantur in matracium capax ſuper effundendo ſucci limonorum partem, & ſucci pomorum, redulentium partes duas, vt materiam duos treſuè digitos ſupernatet,omnia ſtent in digeſtione; B. M. donec ſucci in colorem rubicundum tingantur, & exactè impregnentur tota hellebori ſubſtantia, cola poſtea omnia, & fæces prælo exprime: vltimam hanc expreſſionem commiſce cum prima colatura: & iterum affunde fæcibus nouum ſuccum roſarum perſicarum optimè indeq; denuò extrahe omnem ſubſtantificam virtutem in B. M. colando, & exprimendo iterum omnia, & miſce hanc colaturam, & expreſſionem cum prioribus illis: omnibus in matraccium capax iniectis fiat digeſtio in balneo purumque ab impura ſeparetur; eandem ſepara ad calorem lentum humiditatem donec in fundo maneat extractum in ſpiſſiori paulo forma quà ſepe eſt; huius autem vti poſſumus dr.— vel forma pillulari,vel electuarij iam ſupradicti contra omnes, ex melanconia morbos, & qui radices altiores agunt, occultaque habent ſeminaria. Notat idem quod quando cum vomitorijs miſcetur aliquod fortiter purgans, vomitoriorum vis retunditur, & inhibetur, ac potius per inferiore fit euacuatio non ſine igitur ratione multi reddunt antimonium euacuans per inferiora, fortiter purgantium admiſſione, vel adſtringentium.

In his ſuum habet locum principalem antimonium, non ſolum, vt purgans, verum vt tale iucundum, & facile; poſſunt enim decipi ægri, vel potu, vt ad grana 8. vel 10. vino, iure, aut aqua; cibo vt panaiella, electuarij crudi forma, conſerua, intra ficum, cuum, &c. Fuerunt vero, & ſunt plerique ex academia Eraſti Medici, qui huiuſmodi medicamentum ratione,

Digitized by Google

experientia Illuſtrium uirorũ philoſophantium comprobatum adeò apertè oppugnarunt oppugnantque, ut ſi eis Imperium; non tantum, ut exularet, ſed ut à mortalium memoria deciderent, imperarent; uiderunt forſan potabilium ebrii ipſo propinato praua ſymptomata, nec penetrarunt indebitè præparatum, ac cæteros omittendo ſcriptores: Mattiolus potius herbarum uenerator, inſpectis eius virtutibus, quot encomia narrat in proprio capite? & ibi probat Grecorum, ac Arabum auctoritate non eſſe uenenoſum medicamentum, vt inſcitia medicorum tenet.

Tu tutam præparationem ab hoc accipias, lib. 5. cap. 59. & à VuecKero, lib. 2. antid. c. 39. tranſcriptam. ℞. antimonij electi, lib. 2. contere in mortorio æneo minutiſſimè, imponaturque in vaſe terreo ſuppoſito igne accenſo, continuè ſpatula ferrea nunquam ceſſando agita, vſque dum admittat vapores, & ſolitum sblendorem, odoremque zulphuris, ac in cinerem verſum poſitum ſuper carbones ignitos nullum euaporet fumum; dum enim occurrit (vt ſolet) conglobari, ſeù ſe ſe vniri, opus erit quoties conglobator, toties ab igne remoueri, & in puluerem reduci ſpatula ſemper agitando calcinari; huius igitur antimonij. ℞. lib. ÷ boracis aurifabri dr. 1. ſalis ammoniaci dr. ÷ reducantur vna in puluerem, abſcondatur in circulo circumdato beneque tecto fortiſſimo igne in fornace præportionata inſpiciendo poſt tertium horæ ſpatium an fuſum; tunc proiciatur ſuper terſum marmore vel trullei cretacei fundum, laminaque formentur colore hyacinthi.

Altera eſt. ℞. antimonij, tartari an. lib. ÷ pulueriꝛentur adde ſalis nitri, lib. 1. immittantur in olla ignita pedetentim, & inuenies regulum album; cuius ℞. dr. 2. pulverizza minutiſſimè, cum dr. 2. ſalis ammoniaci include in cruciulo, & da ignem, vt ſupra, & lamina efformentur.

Crollius in chymica Baſil. ad magicos morbos laudat flores antimonij præparati ſuo modo; nos breuiori ordine præparatione vtimur VuecKeri, ℞. antimonij crudi, lib. 1. aquæ ſalis, q. 1. quibus mixtis, & ſolutis ſublimetur, quod ſublimatum eſt collige; ablue, & ad vſum ſerua: dantur grana 5. vel 7. cum conſerua roſ. iure, vino, &c.

Ex Heurnio habetur facile vomitorium, ℞. vitriolum Rom. efficcatum, diſſolue in aqua, depuretur, per reſidentiam, depuratam euapora, quod in fundo erit propinabis ad grana duo, vel tria cum conſerua. aliqua; & à vomitu æger aqua carnis nutriendus; ipſe puto quod ſi ter hanc diſſolutionem, & euaporationem reiteres tutius ad dr. ÷ offerri valeat.

Alterum modum ſcripſit Crollius. cit. ac 200. p. extollit in ventriculi affectionibus, & cerebri; in febribus in peſte, in lumbricis, in dorſi doloribus, in deſtuxionimus ſalſis doſis à ſcropulo ad duos habita indicatio complexionis, &c.

℞. vitriolum album (fit per dies ſex dies in calido ſole æſtiuo, vel forzan in clibano) ſolue in aqua pluuiali, & euapora, donec quaſi cruſta appareat: poſtea per quatuor dies in loco frigido ponas: & concreſcent cryſta illiquos eximes, & aquam iterum euaporabis, vt antea: hic labor penitus tertiò reiteretur coagulando, & diſſoluendo: vltimo ter eodem modo procedatur cum aqua roſarum; cryſtalli tandem ſupra calorem leuem ſiccentur, & ſponte redigentur in puluerem album; hoc lene eſt vomitiuum.

Hæc

Hæc pauca vomitorium genera noſtræ materiæ pertinentium; alijs non enarrantibus explanauimus, vt tibi medenti errandi ſit occaſio interdicta, ſumpta indicatione, vt ſæpe monuimus, à maiori, vel minori affectione, & temperamento. Nunc, vt promiſſis ſtarem examinemus an puluis dictus Alkerotus conferat magicis morbis?

Compoſitio eſt apud Crollium, ſed imperfectè; veram accepit Venetijs Perill. D. Hieronymus Maſcambrunus Patritius Benſius; ibi enim peſtis tempore à Medico dicto Alkeroto fuit frequentata, multoſque, è faucibus orci lucratis magnis opibus liberauit.

℞.antimonij, tartari an.lib.÷ puluerizentur, adde ſalis nitri, lib. 1. inicientur pedetentim in olla ignita,& fiat regulus albus;cuius, ℞. vnc. 1. mercurij vnc.1.arſenici ſublimati vnc.4.piſtentur ſuptiliter,& intromittātur in vitrea ſtorta,ac accendatur ignis cineris lentus;ſupponaturque recipiens ſemiplenum aquæ cordialis, vel ſcorſonariæ; vel, & melius, maluæ; poſt temporis ſpatium reperies ibi butirum album, quod in vmbra efficcetur, ſeruecturque doſis ſit ad grana 8.pro vice,&c.

Hanc miſturam perutilem eſſe exiſtimo in magicis morbis; ſuadet experientia, quia iucundè eradicatur peccans materia per vomitum, & ſæpe per ſeceſſum. Tum etiam quòd ex ſcriptis medicorum, & exorciſtarum clarum ſit, argentum viuum occulta proprietate pro æmuleto conferre ad omnia veneficia ſi benedicetur;qua maiori efficacia fatendum,eſt, intra ad ſumptum hoc modo correptum,ad materiæ expulſionem, & oppugnationem?

Eadem ratione valere autumo mercurium vitæ Quercetani qui duas miras magicas vomititiones memorat in Pharm. cap. 16. & Foreſtus, lib.18. obſeruat. med. 16. narrat de uomitu viuorum ſcarabeorum in puella; & Bened. Veron.lib. 13. 22. ſcripſit quendam lapidem nucis iuglandis magnitudine euomuiſſe, quam Nicol. oui magnitudine inſpexiſſe refert, & Beniuenius fatetur vomitum brucci animalis, & cuiuſdam noſtri forma vermis cauda furcata, quattuor pedibus, obſeruaſſe, vt alia amittam; quæ omnia, etſi admiranda, non tamen impoſſibilia tenent multi; nam ſicuti ex putredine ea generantur in mundo, eadem ratione gigni valeant in corpore humano paruo mundo; illa verò referebantur ad incantamenta.

Largitus eſt, etiam,ſummus Opifex pleraque quæ extra applicata ab vmbellico ſupra (infrà enim ventrem ducunt) vomitum prouocant,vt fel animalium, vnguentum de cyclamino, vel ℞.rad.cucum.ſilueſt.dr.7.coccognidij ſcamoneæ an. dr. 1. lactis tithymali, dr. 5. cyclamini terbinthinæ an. dr.÷ hellebori albi 34. mellis quantum ſufficit ad emplaſtrum; ſed? ſi etiam reperiuntur, quæ manum, & pedum volas inungendo vomitum prouocare ſcribebat Leonus, lib.ſec.3.c.17.Rec.lythargyri, auripigmenti, euphorbij, pyrethri, elebori albi an.dr. 1. argenti viui extincti dr.1÷ ſucci oxylapathi,ſucci bryoniæ an. dr. 2. axungia porci veteris dr. 5. confice, & vtitor poteſt addi fel.tauris coloquintida; hermodactylijs

De Medicamento Purgante.

COnuenire in magica curatione mædicamentum purgans, demoſtrat huius, reique præternaturam eſſentia in.1.aph.2.dicitur, quod purgatio-

tio ſit humorum qui ſua qualitate moleſtant euacuatio, qui cum in magicis morbis ſæpe reperiantur, & cauſæ mediatæ, igitur conuenit; dixi ſæpe, & non perpetuò, data contingentia, quòd ante maleficium poſſit corpus reperiri purum; ſed quidem rarò, nam in obſeſſis vexat dæmon mediantibus quoque humoribus; vndè adminiſtrari ſolent proportionata purgantia, ne ipſius motu turgeant humores, vel ad reuellendum à nobilibus ad ignobiles partes, vexationeſque exonorandas. Tum quoniam, quæ continentur in paſſiuis corporis partibus sũt præter naturam, ergo vel auferre, vel deponere tentandum eſt, docuit Gal. in art. med. c. 64. & vt ſummatim dicam quidquid præternaturam in aliquis partibus continetur ſanationis intentio eſt ablatio; quæ ſi fieri non poſſit tranſpoſitio.

Adde quia ſicuti poteſt in ſtomacho eſſe inſtrumentum veneficij, ità & in inteſtinis, capite, vel corporis aliqua cauitate, humoribuſque vndè præbet nobis indicationem illud expellendi, vel deſtruendi medicamentis ſolutiuis Huius ſententiæ præter omnes exorciſtas, & medicos eſt Federicus Lametius in vna ſua epiſtola tranſcripta à Del Rio lib. 6. c. 2. ſec. 2. in qua enarrans prius multa remedia occulta qualitate contra maleficia, à nobis in principio huius l. adducta pergit.

Sed eam demum remedia vſurpanta erunt ſi ſimplex, & ſolitarius morbus fuerit: hoc eſt ſi cùm occulta pernicies inuaſerit, purum fuerit corpus, & integrè ſanum; ſin verò vel intemperie, vel plenitudine, quã plethoram vocãt, vel humoris vitio, quæ cacochimia dicitur, vel obſtructione; vel alia cauſa præternaturam corpus laboret, non ante adferenda ſunt remedia, quæ totius ſubſtantiæ proprietate, ſeù contrarietate maleficia profligant, quam vitia illa ſummoueris ijs remedijs, quæ manifeſtis qualitatibus, de quibus dictum eſt ſupra, morborum vim, & acrimoniam haberant, & obtundunt. Si quidem præſentibus his malis occultæ medicamentorum facultates, quaſi ſepultæ franguntur, & hebeſcunt; præcluſiſque, & impeditis vijs quibus iter eſt ad affectam ſedem, eò non poſſunt integris viribus per venire. Quapropter hæc mala ſtatim per initia tollenda ſunt; neglectiſque propemodum maleficijs proprijs indicationibus vnicuique illorum conuenientibus remedijs medicandum. Ac intemperiem quidem curabimus calidam refrigerantibus, frigidam calefacientibus, humidam ſiccantibus, ſiccam humectantibus: ſeruata ſemper contrariorum lege: ſicut in libris methodi medendi præceptum eſt; obſtructionem verò experiemus detergentibus, incidentibus, & tenuantibus medicamentis: humoris vitioſi exuperantiam purgatione vacuabimus; quod ſi plenitudinis ſigna apparuerint, nec quicquam eorum repugnet, quæ ſunt in venæ ſectione obſeruanda: ſanguinem etiam per initia mittemus; niſi veneni ſuſpicio adſit; tunc enim non ipſo ſtatim initio vena ſeccanda erit (alioquin venenum in venis traheretur, à quibus omni ſtudio arceri, atque excludi debet) ſed poſt vomitus, & deiectiones, atque vbi nihil ipſius veneni in ventriculo, & inteſtinis reliquum eſſe coniecerimus. Præterea reuellendis noxijs humoribus, quos dæmon, vel maleficus homo in principes partes traduxerit: conuenient clyſteres acres, & ſudores prolecti balneis, æſtuarijs guaiacinæ, e beni, ſalſæ perillæ, vel chinæ decocto. Denique ſi fractura, vel luxatione inſtrumentorum ſtructura permutata fuerit,

Digitized by Google

fuerit,fracta, vel luxata pars quamprimùm erit in naturalem formam, ſedemque propriam reducenda his ità conſtitutis, & vt vnius cuiuſque ſtatus condictioque feret accomodatis : tum demum erit ad occultarum proprietatum opem confugiendum . Sed petis antequam ad medicamentum purgans deuenis eſt ne præcedendus vomitus?

Diſtinguas ſi veneficium ſentitur in ſthomaco , vel oſophago ſignis ab hoc affecto acceptis à vomitu inchoare neceſſarium puto;at ſi grauitate, dolore, cruciatu, videtur ineſſe inteſtinis , & infrà ſeptum tranſuerſum ; optimum eſt initium ſumere à clyſteribus deinde à purgantibus medicamentis, ſi verò materia iacet in aliqua parte corporis longinqua,vt artubus , capite, &c . fouente ventriculo; tunc præcedente vomitione totius eſt deuenire ad electiua, & eradicatiua purgantia peccantis humoris.

Quòd ſi morbus magicus non eſt, ex aſſumpto veneficio, ſed externè fabricato.Medicus procedere debet, prout indicabit morbi eſſentia, pars affecta, & temperamentum ; vitaque anteacta, immiſcendo ſemper naturalibus remedijs ea quæ ab occulta proprietate recolimus ſupra valere his morbis, vnita exorciſtica benedictione.

Dum igitur in coniecturam veniſti annuentibus indicijs ſignum , ſeù maleficum inſtrumentum intercludi in aliquo inferiori viſcere,doctus ab Hipp. in Epiſt.nu.32.ſcribens; purgatio deorſum verſus commodat, vbi ſine febre eſt tormen , lumborum dolor , genuum grauitas menſes ægrè prodeuntes, dolores in partibus ſub ſepto tranſuerſo,iubeas per tres dies mane, poſt horas tres ſyrupi præparantis,vt talia immittantur clyſteria.

Rec.fol.betton.fugæ dæmonum,iuæ,rutæ, anetu, maluæ, atriplicis, mercurialis, parietariæ an. dr.1.fol.ſenæ,epithem.an.dr. 1. ellebori nigri dr.1-÷ f. d. in aqua fluminis cuius decoc.Rec.lib.-÷ hieræ pictæ,benedic. Nicol.an. dr.-÷ olei rutacei,camomel.an.dr.2-÷ ſalis gemmæ dr.1.m.pro clyſ.& quando actu ſit diglutiat æger aquæ luſtralis vn. 1. ad materiæ vaporoſæ interdicendam aſcenſionem , vel Rec. fol. lauri , marrubij , ſabina , matris ſyluæ , verbenæ, artemiſiæ , mercurialis an. p. 1. radicis brioniæ inciſæ dr.1. agarici, cartami an.dr. 2. polipodij querc.dr.-÷ f.d.in aqua huius decoc. Rec. vn. 7. adde olei laurini , ſapæ , amigd. amar. abſint. an. un. 1-÷ ſalis dr. 1.m. pro enamate.

Hæc non ſolum in his morbis tibi cogitanti videntur eſſe vtiliſſima verum omnibus morbis qui dependent à flegmatica, melanconica , flatuoſaq; materia, vt in articularibus affectionibus, iſchiade,dolore colico, hypocundriaca, ſeù myrarchiale paſſione , vteris frigidis , quotidianis , & quartanis febribus.

Syrupi , qui procedere debent ante purgationem poſſunt eſſe Rec. Sy. de bettonica capil.ven. de ſtœcade fumariæ an. vn.-÷ aqua betton. & meliſſæ, un.3.m. vel Rec.ſy. oximel. ſimpl. abſinthij de tribus radicibus, G.an.un.-÷ decoctionis noſtræ contram maleficia vn.4.m.

Decoctio hæc eſt Rec.fol.betton.verbenæ, centauræ, pimpinellæ,quinq; ſolij,& trifolij an.p.1. ſeminis hypericon. peoniæ, rutæ, aneti, coriandri an. vn.-÷ tormentillæ manus chriſti, gentianæ, an.vn.-÷ decoquantur parum in lib.10.aqua fluminis colentur,& ſeruentur pro potu; vt iucundius libaretur deſtillari poteſt.

Quòd

Quòd ſi calida videatur peccare materia dulciora conueniunt tum clyſteria, tum ſyrupi, vt Rec.violarum, frondium attriplicis, maluæ, aron quiq; folij cardui benedicti parietariæ an.partes æquales facta decoctione, Bec.vn. 7.olei uiol. hypericon, roſati an.un. 2. diacap. Arn.dr.7. ſalis dr. 1. m. pro clyſt. Syrupus in calidis conueniret tali forma, Rec.ſy.de acrido citri, de pomis, infuſ.roſ.rub.capil. uen. an. un.-÷ aqua cord.un.3. m.Vel.Rec.ſy. de portulaca, de borrag. fumariæ an. un -÷ aquæ decoct. noſtræ un. 3.m.

Eſt in medica poteſtate,& iudicio pro ut occaſio indicationis ſibi ſuggerit hæc omnia uariare, (Ego etiam, ut tutor effectus ſortiretur, ſyrupis admiſceo guttas tres olei uitrioli, uel ſulphuris, uel quintæ eſſentiæ, coralli, uel perlarum.

Præparati humores per electiuum medicamen educendi ſunt; quod deſcribere unum ut omnibus cõferat,& iuuet gratis dicerem;cum non ſanetur homo in communi. Si.n.ocularicer difficile ſit particularium noſcere temperamentum, ut remedia quadrent, ità ut aiebat Gal.3.met.7.Si enim uniuſcuiuſque naturam ſcirem,qualem Aeſculapium mente concipio,talem me eſſe putarem; hinc noſtra profeſſio coniecturalis oritur, & doctus medicus; quomodo remedium ſcribendum eſt ut omnibus conſentiat? exemplo tamen aliquorum planius monſtretur iter.

Rec.fl.cord.& fruct.pect.an. p. 1. tormentillæ, ualerianæ, betton. an. p.-÷ ſemin.hypericon,peoniæ,tutæ an.dr.-÷ herbæ paris dr.-÷ agarici troch. dr.1.f.decoc.in ſucco roſ.pſ.in.i.col.diſſ.confect. Amech.diaphin.an.un.-÷ Sy. D. Auguſt. ſy.helleb. nigri (deſcripti à Maſſaria, lib.6.c.26.) an.un.3. reub.pul.dr.-÷ m.f.p.

Si abhorret potabilia,uel propinentur grana otto ſupradicti pulueris AlKeroti,uel antimonij correcti,uel florum eius, uel mercurij uitæ; uel extracti hellebori nigri, ut plura de uomitu ſcribebamus, uel dr. 2. rad. muchiocan.uino maceratę.

Eſſentia ſtibij,ex Andernaco.

STibium in puluerem contuſum per dies decem lęuigatur igne, donec primum flos albus mox luteus apparet: qui tandem, e rubro in purpureum colorem tranſit. Huius un. 2. in uini ſpiritu quantum uiginti digitos ſuperet diebus duodecim uaſe diligenter occluſo macerantur, poſtea ſeparantur per balneum: atque tunc eſſentia ſtibij inſtaurandis renouandiſque uirius dicata fundo uaſis ſubſternitur. Huius grana quatuor, & aquæ melliſſæ chelidonij,aut uino generoſo dantur, Febres curat; aquam intercutem diſcuſit, morbis uterinis dęmoniacis, comitiali, & ſimilibus medetur. Morbum gallicum omniaque hinc orta uitia mirabilia ſanat humores per plura ducit ſuperfluos percutis habitum.

In forma pillul.Rec.pillul.fętidę de lapide lazuli, de fumoterra, an.dr. 2. cum ſucco roſ.formentur pill.6.poſt tres horas adſumat Apozema ex un. 5.ſy.D. Aug.uel de polypodio Magiſtrali,aut lib.-÷ iuris accipitris, uel noctuę,uel upupę,in quo decoctum ſit epytemum,& helleborus.

Vel

Vel Rec.pul.hierę ſimpl.lapidis lazuli p̄parati, agarici troch, turbit an. dr.1.cum ſucco brionie formatur pill.5.poſt duas horas offerendum aliquod apozematis dicti.

In delicatis, Rec.fl.cord p.1.ſenę,epithemi, polipodij querc.an.dr.-÷. cort.mirabol.Keb.& citrin.agar.troch.an.ʒ-÷ ſandal.citrin.dr.-÷ fugę dęmonum ſeminis rutę an.dr.1. dictami albi manus Chriſti, an.dr.1.f.d.in aqua betton.in ſuff.col.diſſ.reub.uig.infuſi in parte dictę decoctionis, & non col. dr.2.confec. amech. dr.6. ſy.de polypodio mag. D. Aug. an.un. ʒ.m.f.p. in pillul.Forma Rec.hyerę picrę ʒ4.helleb.nigri, polypodij quer.an.dr.1-÷ agarici, ſalis indi, lapidis lazuli an.dr.1. coloquintidę dr.4.cum ſucco bettonicę, & fugę dęmonum f.maſſa pro pillulis doſis dr.1-÷ cum apozemate aliquo ſupraſcripto.

Vti etiam poſſumus uino helleborato, ut Rec.hellebori ab omni terreſtri impuritate prius uino optimi mundati, ac ſiccati dr.2-÷ follicul.ſenę, epythemi,an.dr.1-÷ corticum.citri,anaſi, feniculi an.dr.-÷. macerentur omnia in duabus menſuris optimi uini albi per tres dies in loco calido;deinde coletur, & cum zacchari ſufficienti quantitate dulcoretur, aromatizeturque mane dr.3.uel 4.quo uino multi liniunt partes affectas tepidè.

Sin autem, quę faciliori maioreque uirtute prędita ſint mauis, tum in aſſumendo, operandoque chymica arte, ex ſupra dictis extrahere poſſumus, uel extracta, uel quintas eſſentias; hinc Raymundus,Lullus, lib.2.de ſecretis naturæ can.6. docet nos curam perfectam dæmoniacorum melanconicorum, & omnium morborum caducorum, cum ſua quinta eſſentia Celidonię,in qua immiſce fumus terrę, centaurę maioris, epythimi,thymi, ellebori nigri an.dr. 2. lapidis lazuli dr. 1. & dimitte ſtare per tres horas, & da ei in potubis in die ſemel in nocte, & unge ab exrra totum corpus, & regionem plenis.

Quòd maiori operatione ſint dotata nobis ſuadet ſuptilior; ac penetrabilior eorum uirtus, hinc facilius aſſumi, & materias craſſas frangi, & expelli ſpirituſque diſcuti fatendum eſt, id Ceſalpinus in peripat.c.ult.confirmat ſubdens,quę huiuſmodi facultatem habere comperta ſunt amuleta, & alexipharmaca appellata,aut totius ſubſtantię proprietate,id conſecuta; plurima per experientiam inuenta, & longo uſu confirmata. Ex ijs autem ea maximè oppurtuna ſunt cenſenda, quę ſpirituoſam, & multam efflant huiuſmodi, uim,tum quia intimius penetrant; tum quia cum ſpiritibus conueniunt, ſic enim,& permiſceri,atque eos alterare poſſunt, aut pellere.

Poſuit multa ex chymicis lecta, lib.2.ſec.26. Veckerus hic pro noſtra commoditate noſtrę methodi attinentia ægrorum iucunditate,diglutiendiq; facilitate, aliqua tranſcribemus; in lib. enim de medic. exptis ultimo ſancitur, & cauene prębeas medicinas mali ſaporis, quoniam medicina, quam infirmus habet in odio plus nocet,quam proſit.

Extractum hellebori nigri.

Cortices radicis hellebori nigri infundatur in aqua anaſi, de qua fit oleum, & ſtent in infuſione per horas 24. deinde bulliant ſimul ad

aquæ

118 aquæ sl.fere conſumptionem, coletur poſtea cum forti expreſſione; vltimo decoquatur expreſſum cum ſyrupo roſato ſolutiuo ad ſufficientem ſpiſſitudinem,reponatur in vaſtulo terreo vitreato, doſis eſt dr.2.

Aliud ex Heurnio.

REc. radicum veratri nigri effoſſarum ſub ortum ſolis incrementa ducente luna, ac peragrante dode catemorion capricorni, leonis aut ſaggittarij; in pulpam contundantur, & diſtillentur, dum nil amplius liquoris fundant; hoc fiet vi calidi caloris in arena; hic cinis, cum vino liqueſcat in lixiuium,mox balneo exhauſto, liquorem ſalem fundus dabit, qui omne virum humani corporis antiquatum in cauſarijs abigit, ac in floridam iuuentam fœdum corpus reuocat; ſoluitur cum vino, croco, & ambra doſis eſt à dr.÷ ad dr.1.Tu eadem arte extrahere poteſt reubarbarum,ſenam,epithemum, polypodium, Turpetum, hermodactilos. Extractum eſulæ, aut aſſari cum radice. ℞. fol. eſulæ ſiccæ, & pulueriʒatæ quantum ſatis eſt? ſpiritus vini, q.s.miſcecola, & in balneo deſtillentur donec mellis craſſitiem acquirat; hac quoque ratione helleborus extrahitur, & grana lathyridis, ſeu ricini.cataputiæ,oliuellæ,laureolæ,rad. ſambuci, &c.

Extractum vniuerſale, quod poteſt applicari ad cuncta veneficia, & ad omnes humores peccantes educendos, in pleriſque morbis; ſanguinemque purgat.

℞. diagridij dr.÷ rhabarbari optimi vn.1. trochriſci diacolocynth. dr. 3. agarici troch.dr.7.turpeti ex uino cithoneorũ macerati un.÷ fol ſenæ vn.÷ ſemin,& cortricum citri an.dr.÷ ænulæ campanæ un.1.radicis valerianæ,biſtortæ,manus chriſti an.dr.2.ſemin.hyperici,rutæ, peoniæ an.dr.1÷ herbæ paris dr.1.cælidoniæ, bettonica,feniculi, ſthecados an.p.÷ thuris, mirrhæ, maſticis, an. 3÷ feminis dauci, anaſi an.dr. 1. ſingula confundantur macerant urque in aqua hypericon,& ſpiritus uini lib. 3. poſtea ſub prelo exprimantur, & ampulla impoſita deſtillantur donec craſſitudinem mellis acquirant, poſtremo aloės dr. 11. diſſolutis repurgatiſque ex uino ſtillltio,vniuntur in modum extracti, ut ad craſſamentum mellis inſtar appareant : datur dr. 1. in iure uino alioq; liquore, hæc pauca ſint tibi exemplaria ad quæuis videantur proportionata morborum expulſioni.

Pro pauperibus laudo ſeminis peplii, ſeu eſulæ rotundæ dr. 1. vel ricini, vel cataputiæ dr.1.uel ſucci brioniæ efficeati, & præparati dr. 1.uel radicum ſambuci ſucci efficcati dr.÷ vel recentis un.1÷ cum melle roſ. eiuſdem virtutis habent radices ebuli, & ſemina à Mattiolo prædicatur corticis croceæ ſuccus, uel decoctio frangolæ, quæ ſoluit,& corroborat hepar.radices muchiccam.polypodium,ſena, &c.

Poſt purgationes toties repetitas quoties morbus pertinax perſiſtit, alias quoque particulares euacuationes, uel per ſeceſſus per epygraſim, uel per urinas, uel per ſudores, uel per platum, aut per nares, dum morbi, uel ſympthomatis conditio, habitus, temperieſque corporis indicaret perutiles eſſe non nego; nam etſi per uomitum, & per ſeceſſum illas veneficas materiæ plurimum expelli obſeruetur;ſunt tamen exempla per Nares, & per vrina-

Digitized by Google

vrinarios meatus aliqua instrumenta euacuata eſſe.

Opportuna idcirco exiſtimo decocta, vel extracta ligni ſancti, ſalzæ, ſmilacis, ſaſſ.fraſſi, chinæ, miſtæ cum ſimplicibus cap. 2. huius lib. deſcriptis partem affectum, veliuuantibus, vel tanquam vehiculis aliorum remediorum exemplum ſit.

℞. Supradictorum lignorum proportionatorum medici iudicio morbo magico, complexioni, &c. vn. 2. infunde per 24. horas in lib. 2. aquæ fluminis decoquantur ad conſumptionem medietatis in fine decoctionis adde fol. ſenæ, epithemi, polypodij querc. an. vn. ÷ agarici troch. dr. 2. rad. dictami albi, biſtortæ tormentillæ, valerianæ, an. dr. ÷ ſeminis hyperici, peoniæ, rutæ an. dr. ÷ betton. borag. pimpinellæ an. p. ÷ ſemin. coriandri cinan. an. dr. ÷ factæ colaturæ mane aſſumatur lib. ÷ deſuper dormiendo, aut quieſcendo, poſt duas horas pānis cooperiatur cum ſuffitu illo in cap. 5. deſcripto ſudorem prouocare affectet ęger. Si quis autem nauſeabundus, vel ſtomachoſus fuerit, cui animus deficit hanc quantitatem ſuſtinere; parari ex dictis poteſt more chymico, vel extractum, vel quinta eſſentia.

Paupertati, & auaritiæ morem gerimus hoc. R. Smylacis aſperæ vn. 3. vel radicis buxi, vel ebani, vel cannarum noſtrarum vn. 2. infunduntur per 24. horas in lib. 2. aquæ fluminis, & bulliantur ad conſumptionem medietatis, addendo in fine radicis brioniæ vn. ÷ ſenæ, polypodij quer. an. vn. ÷ hellebori nigri præparati dr. 1. fol. celidoniæ, borag. bettonicæ an. p. 1. ſemin peoniæ, hypericon, rutæ, nigellæ an. dr. agarici troch. dr. 2. cinan. dr. ÷ facta colatura ſeruetur pro duabus vicibus, valet quoque alijs morbis chronicis.

In his magicis affectionibus mirè proficit calybs præparatus. R. lib. 1. calybis loti cum aceto, & aqua, terque igne accendatur, totidemque aqua verbenæ extinquetur, limetur, ac inſpergatur garyophyllorum, ſemin. rutæ, & hyperici pulueriz. an dr. 2. abluaturq; ſemel in aceto, & relinquatur per 24. horas notas, poſtea R. vini dulciſſimi lib. 10. infundatur, ac exponatur ad ſolem (vel ignem, abſente ſole per 8. dies frequenter agitando benedicetur, ac mane doſis vn. 7. pro vice deſuper ambulando.

Vel R. dicti calybis prædicti vn. 2. thuris, mirrhæ cort. rad. cappar. tamaricis, valerianæ, ſabinæ, ſemin. peoniæ, rutæ, pul. Diarrhod. Abb. an. dr. cum ſucco brioniæ, f. trochiſci doſis dr. 4. mane.

Nollem, vt me loquacitatis nimiæ accuſares ſi miras curationes dictum calybem perfeciſſe dixerim, præſertim in lienis ſchirro, cunctis hyppocundriorum obſtructionibus, colicis, nephriticiſque affectibus, cauſam ducentibus à craſſis humoribus.

De Antidoris.

POſt magna hæc remedia nō ſunt prætermittenda vim habentia ab occulta qualitate ad confuſionem dæmonum forſan à rerum conditore inſtituta, ne ita ſuperbia ſæuiāt ſe inferioribus eſſe ſubditos inſpicientes; idcirco in omni ferè viſitatione aliquid, ex ſuperius ſcriptis, vel in puluerem, vel in conditis.

inter compoſita magnam prærogatiuam obtinere theriacam ſæpe manè ad dr.1. aſſumptā præter rem experientia monſtrauit;tum mithridatum, tripheram perſicā,confectionem Hyacinthi, electuarium Ducis, tum electuarium Marcelli ex pluribus (cum vt plurimum maleficium annuente Proclo fabricetur ex pluribus) in lib. de medicam.cap.20.narrat Antidotum Hadriani,quo vtebatur Cæſar Auguſtus,quę potio dat omni corpori fortitudinē, quiſquis uir.n. ea vſus fuerit, nec ſtomachi,nec iocineris,nec ſplenis,nec cordis,nec lateris, aut pulmonis,aut coxatū dolores patietur, ſed nec tuſſim,nec perfrictiones,nec ſpaſmos,nec coli dolores ſentiet,nec dyſentericus,nec hydropicus,nec ſuſpirioſus,aut colericus erit. Facit etiā hoc remedium contra omnes humores noxios,& omnia venena;vel maleficia in cibo,aut in potionibus data. Compoſitio ergo eius eſt talis;fæniculi ſeminis cimini,gummis thebaici, ph.pulegij, origani, piperis albi, herbæ ſabinæ,petroſelini, cedri ſeminis, chamedropis, caſſiæ bonæ, iouis barbæ, rapæ ſeminis,nardoſtachyos,iūci ſeminis,euforbij, echyos radicis,hoc eſt capſellæ,cyperi,pyrethri,tripolis ſeminis,quo mulieres vtuntur in capite, amomi, ſerpylli ſicci, gentianæ, ariſtolochiæ longæ,rutæ agreſtis ſeminis, omnium ſupraſcriptarum ſpecierum an. vn.1. item rutæ radiculam, quæ facit ad porcorum incommoda,agni radicem,agrimoniæ radicem,draconteæ radicem:quæ radix eſt quaſi coſtum,& bene olet,acori radicem harum ſpecierum ſingulas vn.÷ adpondus, & omnia vel infra,vel ſupraſcripta diligenter tunſa,& cribata in puluerē tenuiſſimum rediges: ac poſtea cum melle attico, quantum ad ſpiſſitudinem ſufficiat permiſcebis, atque ex eo cum opus fuerit quanta auellanæ eſt magnitudo iciunio dare debebis.

Extat Caridion.in lib.adſcript. Gal.de med.par.fac. cap.189. vbi videtur præliari nux contra nucem, ſeu ſub nuce acta,ibi hæc ſcribentur. Ad veneficia,& præſtigia caridion,& latum cuminum, & zocchij radicem, ad tertiam partem decoque,& ex vino vtere potui da:geſter,& glaneum oſſa hæc enim ſuffitu dæmones abigunt;glanis eſt genus piſcis marini.

Nos verò præter iam dicta: hæc pauca ad horum morborum praxim redigimus.

℞. pul.ſpecierem diamargarit.frigidi, cum gemmis dr.1÷ vincetoſtici, carlinæ fugæ dæmonum baccharis,boniarmeni,coralli vtriuſque an.dr.1. lapidis Belzuar,herbæ pridis,vnicorni an.dr.÷ zucchari albi dr.1. pulucrizentur, & benedicta,doſis ſit dr. 1. pro vice cum aqua parti affectæ conducenti.

Vel ex his pulueribus componi poteſt ellect.cum diſſolutione zucchari in aqua proportionata.

Nec adſpernendus eſt vſus olei vitrioli, & præcipuè zulphuris ad guttas tres in aqua quinque folii,vel gentianæ,vel perforatæ,vel huius butyrum,mirè ad pectoris affectiones conducens ex Quercet.

Tum ℞.& mirum iuuat ad vires reſtaurandas ad labores, & oſſium fractiones, ad inappetentiā, cordis tremores à dæmonū vexatione excitatos.

℞.diamargar.frigidi dr.2.ſemin.hyperici vrticæ,herbæ paridis,coriād. præpar.rutæ ſylueſtris,rad.angelicæ odoretæ,tormentillæ gētianæ,ſcopæ regiæ,garioſl. cinam.an.dr.1.pulueriza, & per tres dies infundantur in vn.3.÷

vn.3.÷ aqua vitæ;deinde colentur,& fortiter exprimentur,& deatur pro tribus vicibus patienti.

In conſeruis parari poteſt hoc.℞. conſeruæ adianti, borrag. maluæ,fumariæ,roſar.rub.an.vn.1.pulueris ſupraſcripti dr.2.m.in vaſe doſis vn.1.

Iam claudere propoſueram, cum occurrit mihi ſententia Sancti Aug. proferens, qui veritatem tacet,mendax appellari debet; & bonum in tantum eſt bonum,in quantum eſt ſuimet communicatiuũ; idcircò nolui hoc meum antidotum ſub ſilentio abſtruere.Antidotus contra omnes morbos Magicos,& antiquos;cunctaque venenorum ge nera,ac virulentos morſus animalium,aeremque peſtiferum,præſeruatiua,& curatiua.

℞.vincetoſſici,imperatoriæ,biſtortæ, peoniæ, ſcorſonariæ,tormentillæ, draconteæ,angelicæ odoratæ,carlinæ,conſolidæ realis,Baccharis zedoariç radicum an.dr.1.pulegi, lauri,origani, verbenæ, ſcabioſæ,malu æ, cardui, bened.fraſſini,foliorum an.dr.÷ iuniperi,rutæ,citri,acetoſæ herbæ paris, ſemin.an.3.÷ cinis cancrorum fluuialium dr. 1.÷ pulucrizentur omnia ſubtiliter, ac cribellentur,tum adde theriacæ Andromaci vn.1.÷ mellis optimè cocti lib.÷ m.f.ellectuarium,addendo in fine olei vitrioli,vel ſulphur.grana 8. Huic cedat illud vulgò dictum, l'Oruietano, cum ſciam ingredientia,& forſan alterum Magni Ducis,doſis huius eſt dr.1.

Alia pro ijſdem, etiam mira, & excepta pro peſte anno 1572. & 1630. præſeruat.& curat.

℞. ſemin. lactucæ,portulacæ,acetoſellæ,peoniæ, citri excort.pſillij,endiuiæ,cithonij,iuniperi,rutæ, herbæ paris,an.dr.÷ roſar.rub. ſetæ crudæ ſpodi cardui ſancti an. dr.2. dictami,tormentillæ,Angelicæ quinquæ folij ſcorſonar. ſcordij chælidoniæ an. dr.1. contra herbæ gentianæ,zodoariæ fragmentorum lapidum prætioſorum an.dr.1. croci, & camphoræ dr.÷ zucch.cand.vn.1.m.f.puluis doſis omni mane dr.1.vino,vel acido quodã.

DE BALNEO.

BAlnea habent etiam Exorciſtæ ad miſeros ægrotãtes ſuccurrendos,ex aqua tepida multis immiſſa herbis,quorum artificij hodierna praxis oblita ſit,ac ab expiatoribus,& magis antiquitus vetita, vt teſtatur in lib. de ſacro morbo 3.ſolẽt tamen euenire caſus,in quibus eorum adminiſtratio ſaluberrima, & ſæpe neceſſaria cenſetur, ſicut cum Valleſ. notauimus cap.de cibo.idcircò, vt præmanibus ſint regulæ,pauca perlibemus.

Balnea vel ſunt naturalia, vel artificialia, naturalia ad diuerſos morbos in diuerſis locis Italia multis ſortita eſt,quorũ pleriq; Scriptores memoriã colerunt, vt Sauanarola,Lombardus, Baccius, Iazolinus,cæterique,& hæc vel ſunt humida,vel ſicca,humida ſunt;vt aquarũ dulcium,quæ ex 3.aph. 15. ſolum extremas corporis partes dulcè euacuant. Sicca verò cum caliditate efficcãt, & per ſudores vniuerſum corpus euacuare apta ſunt. Paulus lib. 1.cap. 52.ad hæc reſtringit; balneorum naturalium alia nitrum, alia ſalem,alia alumen,alia ſulphur,alia bitumen, alia es,alia ferrum repræſentant,non nulla compoſita,ex his omnibus reperiuntur,&c.

Quare ſi balneum aliquod naturale reperiri legiſti à Deo electũ ad hos

Digitized by Google

morbos expellendos; conſule tuis ægris; ipſe ualdè conuenire natatorium Syloe iudicio.

Ob naturalis defectum, maioremque commoditatẽ artificialia paranda. In affectibus igitur calidis laudatur aqua dulcis fluminis, in qua ſint decoctæ nymphœæ, tuſſilagines, ſalices, roſæ, mirtus, acetoſæ, borragines, lactucæ, cichoreæ, iuſquiami hyperici, uerbenæ huius enim decocti lauacrum peculiari uirtute ad curandos hos morbos fulgitum eſt.

In frigidis affectibus miſcendum eſt, uel ſal, uel nitrum, ut in capitis, thoracis fluxionibus, in humido ſtomacho, hydropicis, ac laxis tumoribus tum ſulphur, cum indigemus lenire dolores, neruoſque emollire, ac calefacere, tum ferrum, dum curanda eſt lienis, uentriculi, myſenterij oppilatio, referente Paulo cit nec unquam prætermittatur miſcela ſtirpum à proprietate oppugnantium his morbi, ſpartibuſq; affectis conducentium quales deſcripſimus c.3. huius lib.

Multi ad balneandum uſi ſunt urina humana tanquam magis uim habente abſtergendi, eſiccandi, ac penetrandi.

Nocet balnea impuris corporibus, & cachochimis, unde 1. aph. 42. Gal. ait balnea non prodeſſe, niſi euacuatis prius, & concoctis humoribus noxijs: Tum ante balneum præcedat exercitium, ſi temperatum poſſibile ſit, uel fricatio, & fiat ante cibum poſt fecum euacuationem, hora præſertim ueſpertina, Alex. lib. 2. cap. proprio locus debet eſſe calidus, neque nimis immorandum eſt, cum ſubſtantiam noſtram diſſoluant, animiq; deliquia excitent, tempus ſit quantum æger ferre ualeat, ſi plura cupis pete noſtrã tertiam Petram de Natatione. Demum memorandum his balneis nos ſepe eſſe uſos ceu epythemate, cum ſpongis in affectis partibus, uel ut ſtillicidijs cadentibus alto, & alia multa inuenies in noſtris Petris de Natat.

CAP. *De Linimentis Oleis, & Emplaſtris:*

POſt corporis euacuationes in impuris, inter vnctiones in praxim obſeruata ſunt olea, vel vnguenta compoſita ex herbis, alijſq; rebus parti affectæ, & affectioni iuuantia. Meſues extollit oleum de Gagate, ſic paramus oleum de verbena, de bacchare, de hyperico, de iua, de ruta, de abrotano, de lauro, de abſinthio, de cheli lonio, vel horum extracta, ac quintas eſſentias, vel ſimpliciter, vel vnitim.

Ego in affectibus frigidis, & flatuoſis, murmurationibuſque frequentor hæc, R. olei hyperici, rutæ, lauri an. vn. 2. olei Magni Ducis, quintæ eſſentiæ abſinthij, roris marini an. dr. 1. balzami guttas tres m. pro linimẽto diuitib.

Vel R. fol. iuæ, palmæ benedictæ, aneti, lauri, uerbenæ, hyperici an. p. 1. rad. gentianæ diptami, ualerianæ, manus chriſti, aſtrologiæ rot. angelicæ odor. an. dr. 1. contunde contundenda, & pulueriza puluerizanda, ac decoquatur in oleo communi, & parum aquæ luſtralis, & ſtillatitij uini deinde colentur, addendo thuris, ſthiracis cal. theriacæ an. dr. 1. mithridati dr. ÷ nucis muſcatæ, gariofil. cinam, an. dr. ÷ ligni aloes dr. 5. ambræ, muſchi an. gr. 2. utatur externè, & internè ad dr. 1. ÷

Aut, R. horum ingredientium ſic puluerizatorum, & contuſorũ quantatem

titatem dictam:macera per dies decẽ in un.4.aquæ uitæ optimæ & un.÷ aquæ benedictæ in uaſe uitreo poſita intra ſimum equinum; deinde exprime, ac ſeruetur pro unctione, qua facta prius ſolita benedictione ungantur tempora,pulſus,manus,pedes,labia,aures,nares,nuca, ſtomachus, & omnes articuli;uel partes affectæ,quibus,prout eſt intentio medici,applicari poteſt emplaſtri forma immiſcendo picem teredintum dr. uel un. 1.intus aſſumi,quod magni ſolet eſſe auxilij.

In calidis affectionibus applicari poſsũt olea miſta,ut R.olei roſ.amigd. dulc.hyperici uerbenæ an. un.m. uel R. unguenti roſati, unguenti populeon an.un.1.pul.diamarg.frigidi thuris palmæ benedictæ an.ʒ÷ m.

In parte affecta,ut in capite,in iuncturis,pectore,ſtomacho,hyppocundrijs,renibus eſt magnæ utilitatis ſuperponere hoc emplaſtrum,R. hellebori nigri infuſi per noctem in uino,& exſiccati un.÷ ſeminis anaſi,fæniculi,peoniæ,rutæ,carui,hyperici,urticæ,thuris mirrhæ,corall.rub.roſ.artemiſiæ, roriſmarinæ, laudani an. dr.1. gummi ſerapini, bdellij, elmi an. un.÷ diſſoluantur hæc in aqua luſtrali,cætera pulaerizentur, & cum pice, ac terbentino f.emplaſtrum excellens benedicendi.

CAP. VIII. De Præſeruatione.

CVm finis medicinæ ſit ſanitas,uel conſeruanda, aut à morbis præſeruanda,vel recuperanda,hæc pertinet ad curandi methodum,illa nobilior ad præſeruationem tendit, quæ ſicut in medica prâxi conſiſtit in dieta,ſex rerum non Nat.inter tria medicinæ inſtrumenta omnium nobiliſſimum; conſeruandi ſanitatem,& propellendi morbum ipſam eſſe victus rationem,ita in morbis ueneficis principatum obtinet ipſa dieta ſpiritalis quæ uerſatur in abſtinentia à ſeptem peccatis mortalibus,& obſeruantia præceptorum Dei.

Et quoniam,ut dixi alibi,præſeruandum eſt à morbo ſpiritali terribili, indicatio reſultat utendi armis ſpiritalibus, intrepidaque fide; inter quæ, præſuppoſita confeſſione pœnitentiali, cum ſacra communione,primum locum obtinere frequentem orationem Patres ſcribunt, & nos in lib.5.§. 4.ibi docetur quid orandum.

Si Deus eſt tecum,quis contra te? De diſpoſitis ad hos morbos ſunt multa pro præſeruatione in lib.1.cap.6. & multas orationes cum hymnis Bartholomæi,Barbati,Mercurij inuenies §.28.19 & 20.& paſſim.

Et quamuis dicatur non eſſe determinata oratio, uel breue, uel herba aut lapis, quæ infallibiliter præſeruare, uel curare hos morbos ualeant, negari tamen non poteſt reperiri multas Orationes,aliaque ſacra,& herbas,& ſecreta Dei uoluntate, ac concurſu, ſi piè dicerentur, atque portarentur ad præſeruationem,uel curationem conducura.

Inter Orationes adſcribuntur,frequẽs piè recitatio,Credo in Deũ,&c. Salue Regina, &c. Aue Sanctiſſima, &c. Qui habitat in adiutorio altiſſimi cum Oratione In principio erat verbum,&c.nomina Dei cum dictis abrenuntio tibi Sathan,& coniungor tibi Chriſte,ſeptẽ uerſiculi Pſalmorum. Pſalm.Miſerere,&c.Exurgat Deus,&c.Benedicti animi pietate obſeruare

dice-

dicere hymnum S.Mercurij,& S.Barbati,& S.Bartholomęi cum orationibus,cum confeſſione,& communione ſacra,colere dies feſtos noſtræ pijſſimæ Matris Mariæ Virg.tum in die Vigil.tum in die Veneris ſancti adorare S. Crucem 33. vicibus ex litteris Beatæ Ioannæ in honorem triginta trium annorum Chriſti.

Inter ſacra ſunt cerei benedicti cum Agno Dei,S. Reliquiæ Sāctorum appenſæ,& honoratæ,tum crux cum Agno Dei,&c. ſal benedictum,& alia,quæ quia ſcripſi in lib.5.§.8.non licet hic repetere,at ijs omninò vtere.

Inter naturales,herbas, vel lapides, vel quædam animalium partes fusè ſcribebam lib.1.cap.2. inuenies, & cap.1. fuerunt qui dicebant naturalia non prodeſſe magicis affectionibus niſi indirectè, quibus

Noto ego præſeruent;& non curo ſi directo,vel indirecto modo.

Perſtringam tibi pomum ad præſeruandum à magicis morbis.℞. frondium lauri,vertonicæ,verbenæ,rutæ, ſauinæ, hyperici, quinque folij, hyſſopi,iuniperi,artemiſiæ,celidoniæ,angelſtæ,ſcordeon,nardi vhamni,abſinthij,verbaſci,anethi, acetoſæ,an.p. equales ſuccifæ,ſeu morſus diaboli, radicis gentianæ, valerianæ, manuſchriſti, diptami, aſtrologiæ eſulæ,hellebori, drauunculi, poeniæ,polipodij, vincetoxici,tormentillæ, garyofyllatæ, lilij conualbrioniæ, biſtortæ, baaras, centauræ,calami arom.calamenti, cupatorij, ſquillæ ſtechados an.p. æquales, ſeminis herbæ paris, hyperici, nigellæ rutæ caprinæ an.p. æquales, terræ ſigillatæ,lemniæ,boniarmeni,vnicorni, vtriuſque coralli,fragmentorum gemmarum,margaritarum,ſgagaten,phylacterij, argenti viui,mirræ, thuris,ana, galbani, ſulphuris,an.p. equales hæc omnia componuntur ſimul ſecundum artem, atque cum gummis diſſol.in aqua roſ. ac argentum viuum poſſit vniri cum ſtagno liquefacto,conformentur pilæ,addendo balzami,ſthiracis, muſchizibetti, ambræ odor,ligni aloes, ſandalorum ad libitum,& ad diuitias,benedicenturq. ſolitis benedictionibus, imprimaturq. effigies S. Bartholomęi,vel Antonij,& valere poſſunt pro præſeruatione,mirificè etiã contra peſtilentialem aerem, vel in peſtem magica arte excitatam, vt 1630.

Digitized by Google

LIBER QVARTVS
PETRI PIPERNI BENEVENTANI PROTHOMED.
De Strategemmatica Curatione.

ANTEQVAM ad curationem ſtrategemmaticam deueniamus operepratium duxi de vi imaginationis ali qua præludere,cum ea ferè tota verſetur circa id obiectum & quod dicere non audeo neminem reperiri ab affectione phantaſtica adamuſſim liberum,idcircò ſit.

CAP. I. De Vi Imaginationis.

EA animi vis,quam Græci phantaſiam appellant,latina lingua imaginationem verſit, à Platone vero pictura, cum mediantibus quinque ſenſibus interioribus in eius ſenſorio rerum ſpecies formantur, ornatè vocatur. Fuerunt Philoſophi inter hanc,& animæ virtutes differentiam conſtituentes,alij neque à ſenſu differentem. Ariſtotelici verò volunt diſcrepare à ſenſu,ab opinione,& ab intellectu.

Imaginatio enim propriam ſedem in animali poſſidet,propriéque operationes attribuuntur,& aliquando fallitur.

Senſus verò poſita receptione, debita obiecti diſtantia,illæſo ſuo organo nunquam eſt fallax. Tum quia ſenſus in actu fit à præſentibus ſenſibilibus,imaginatio vero an nota omni ſenſibili præſentia,negotiatur,operatur,immò non ſolum præterita,& præſentia, poſſibilia,verum ſuſpectabilia,imaginabilia, & à natura impoſſibilia concipit, in ſomnis quoque imaginatur,ſed nulla ſenſatione præſentis.

Picus lib. proprio ad id probandum addidit. Imaginatio in confinio intellectus,& ſenſus poſita eſt,& medium inter vtrumq. ſuum locum tenet, & ſequitur quidem ſenſum,cuius actu patitur, intellectionē autem antecedit,cum ſenſu coit,quia,& particularia, quemadmodum ille, & corporea,& præſentia percipit; præſtat illi;quia nullo etiā mouēte prodit imagines,nec præſentes,modo præteritas, futuraſq; & quæ etiā promi à natura in lucem nequeūt,conſentit ei,quia ſenſibilibus ſpeciebus pro obiectis vtitur:eum vero præcellit,quoniā eas,quæ à ſenſu derelictæ ſunt,ipſo etiā ceſſante,& ſequeſtrat inuicem pro arbitrio,& culpat,quæ fieri à ſenſu nullo pacto poſſunt,intellectui conuenit,vtpotè quæ libera,vaga nullique rei peculiariter addicta,præcellitur autem,quoniā ſenſibilia,particulariaque tantum concipit,& effigit; ille præter hæc vniuerſalia,& intelligibilia abſque omi materiæ contagio defecata in fœdus prætereà ſuperiorū omnium virium venit, quandoquidem officio eo, quæ ſibi natura impertijt, fruſtrarentur imaginatione non ſuffragante, admiculanteq. Neque enim aut opinari,aut ſcire,aut intelligere anima corpori alligata quicquā poſſet niſi ei phātaſia ipſas identidem adminiſtraret ſpecies, hæc ille,tum deſcriptionem pergit.

Ima-

Imaginatio eſt motus in animæ,quem ſenſus in actu poſitus parit, & eſt vis quæ formas promit,& ſeſe,ac omnibus viribus poteſtas adnata,& quæ effingit omnes rerum ſimilitudines, impreſſiones; virium aliarum tranſmutat in alios,& eſt potentia aſſimiladi cætera ad ſe ipſam. His prælibatis.

De vi imaginationis extant duæ communiter ſententiæ, prima nimis affirmatiua,altera negatiua.

Primam erroneè proſequuntur multi cum Auicen. in 6. nat.4.c.4. & vt faciliùs intelligatur.

Volebat Princeps animam humanam per fortem exiſtimationem, vel affectionem non ſolum proprium corpus realiter immutare poſſe, ſed alienum. Ita vt fortis exiſtimatio vnius ſit potens corpus alienum ſanum exiſtens ægrotare facere;egrum ſanare,& quod eſt remotius à vero;niues pluuias,& peſtes inducere,& ceſſare facere;addit Forliui.

Explicat, & ſupponit, & ſi omnes animæ inter ſe non differunt eſſentialiter,non communicantur tamen in proprietatibus,& virtutibus earum propter cæleſtium influxuum varietates ad ipſarum productionem concurrentium, vnde accidit aliquam multùm eleuatam eſſe, & nobilem; aliquam vero materiæ multùm immerſam, & conſequenter aliquá mult ùm actiuum,aliquam parum,anima enim humana vel eſt ex ſubſtantia,uel natura intelligentiarum, ſeu principiorum inducentium formas, & effectus in materia, uel eſt eiſdem principijs immediatè ſubordinata, & per conſequens materiæ mundi inferioris dominatiua.

Secundum ſupponit quod naturaliter obedientior eſſe debet materia mundi principio,& cauſæ nobiliori, quàm minus nobili,alias ſubuerteretur ordo uniuerſi.

Tertio quòd anima humana quantumcunq; modicũ in nobilibus proprietatibus eleuata, poteſt tranſmutare materiam extrinſecam,& corpus alienum, & nouam formam in ipſam inducere, mediantibus tamen tranſmutationibus,& qualitatibus intermedijs:ſicut anima Medici ſanitatem imaginantis,& affectantis poteſt in corpore ægro ſanitatem inducere.

Notat quòd ad hoc ut anima ſit potens ad has tranſmutationes,requiruntur præter eleuationem dictam animæ. Primo fortis,& affixa affectio animæ.Secundo,quod ſubiectum illud ſit diſpoſitum ad talem tranſmutationem recipiendam,non enim poteſt ut puta lapidem in hominem mutare.Tertio,quod anima hæc non ſit ſubiecta paſſionibus ſenſibilibus, ſeu carnalibus,ſed ſit ſimilis ſuis principijs ſcilicet in intelligẽtijs.Ex quibus.

Poſitio Auicennæ eſt,quod anima humana eleuata,& nobilis cum forti imaginatione,& affectione, nullo corporali,& reali intermedio,nõ ſolum corpus proprium,ſed alienum localiter,& formaliter poteſt tráſmutare.

Patet nã animæ ſic eleuatæ ut ſuperiori inferior materia parere debet. Tum quia non minorem uirtutem,uel potentiá uirtualiter tranſmutádi corpora poſſunt Cælum,& intelligentiæ imprimere in anima, quam in lapidibus,& gemmis prætioſis, ſed impreſſa eſt uirtus uirtualiter tráſmutandi corpus alienum lapidibus,gemmiſq; prætioſis ſine inſtrumentis intermedijs,ut hyacintho ſanandi,& conſeruádi ſanitatẽ,& expellendi ægritudinem cordis,dum exterius applicatur (ut Auic.) hoc idẽ de ſmaragdo cum

Digitized by Google

exterius obiecto oculis ſerpentis (.sl. viperæ) quos liquefacit, vt Serapio cum igitur hyacinthus,& ſmaragdus non operentur per inſtrumentum reale intermedium, ſed totum per contactum virtutis,non videtur irrationabile,quòd anima eleuata, & nobilis excellentior exiſtens illud efficere poſſit.

Subdit Forliuienſis ex mente Auicennæ aliqua exempla,quod autem materia mundi inferioris ſit obedientior animæ, quam contrarijs tranſmutationibus.

Primum exemplum eſt Auicennæ, quòd ſuper anguſtam trabem extenſam ſuper terram,quis ſecure,& ſine caſu ambulat,quæ tamen ſi ſuper profunda aqua poneretur, nemo ſine caſu ambulare poſſet: quod non eſt niſi propter fortem imaginationem cadendi formæ, cui magis obedit corpus, quam virtuti motiuæ muſculorum erigenti corpus.

Secundum adducit de gallina, quando vincit gallum in pugna: ex Ariſt. 8.hiſt.animalium vltimo.

Tertium, quod ſi quis vehementer imaginatur, aut cogitat de Venereis (vt ſunt iuuenes laſciui) erigitur virile membrum,ita vt quandoque vis expulſiua ſemen expellat: ſiccine virtus naturalis ventoſitatum,& ſpirituum motiua,ac expulſiua ſeminis, obedit cogitationi.

Quartum quòd puer genitus frequenter aſſimilatur ei, quem viderunt coeuntes.

Quintum eſt de oſcitatione, ex primo probl. 1. & 2. Tum ex imaginatione mingentium, mingitur. Tum multi videntes comedere res acerbas incurrunt in ſtuporem dentium. Et patientes ictericiam, iuuantur per aſpectionem in rebus citrinis.

Multi cogitantes de ſanguine incurrunt in fluxum ſanguinis. Eodem modo,& res rubeæ, ſanguinem commouent; ideo conſultè in exitu variolarum obiciuntur rubei panni. Aliqui intuentes vulnera, ſenſiunt ea in determinata parte illius vulnerati.

Addo,quòd ſæpe accidit,vt ſolus homo rideat, ſolus illacrimetur, ratiocinetur,& cum fœtida ſub oculis quaſi proponimus, ſtatim nauſea excitatur. Et prægnantes ex deſiderio, inficiunt fœtus. Et ſunt,qui ſolo medicinæ aſpectu, non dico odore; expurgantur. Et quanti ſanitati reſtituti ſunt ſubitaneis excitatis animi terroribus? gaudijs? iris? Ita vt ad curandam quartanam proiciunt ſerpentes, inuadunt enſe euaginato, ad linguæ paralyſim incendia domus ſimulant, quibus aliqui coxendices, podagrici,clandici ſanati ſunt. Gulones nonnulli epulas quaſdã auidius cogitantes,ſuas ſimili quodam ſapore ſaliuas inficiunt Recolerem[que] multorum pleraq; exempla ni nimis protraheretur oratio.

Quare vt epilogentur Auicenniſtarum dicta, in quit Garſia.Ad hanc igitur animam nobilem, velut cauſam naturalem, & ſufficientem reducunt Auicenniſtæ mirificentiam operum, quæ per artem magicam, vel per imagines aſtronomicas, vel per verba incantationum fiunt, & demum dicunt, quòd mirabilia,& miracula,quæ commendantur in ſacris litteris, per virtutem animæ nobilis,& conſtantis naturaliter facta fuerunt, & nullo modo ſupernaturaliter, vt chriſtianorum lex firmiter tenet.

Q Quæ

Digitized by Google

Quæ ſententis, cum ſit ſuperſtitioſa, & vana chimeras *Maumettanas* ſe-ctans, breuiter ne ità ſtaret, euellere conati ſunt, inter alios Forliuienſis, Garzia, his, & ſimilibus veritatibus.

Primo, quoad illam diuiſionem adductam, quòd aliæ animæ ſint eleuatæ, & nobiles, aliæ infimæ, & otioſæ. Nam (& parcat prolixitas) huiuſmod animarum diſtinctio, vel eſt quiditatiua, & eſſentialis, vel materialis, & accidentalis.

Non admittitur primum; indiuidua n. humanæ naturæ ſecundum eorum animæ eſſentialem diſtinctionem, ſpecificè diſtinguerentur inter ſe; quòd falſum practica demonſtrat: cum omnes homines in illis operationibus, & accidentibus cœunt, quæ totaliter propriam ſpeciem conſequuntur, tum homo rationem obtinet ſpeciei ſpecialiſſimæ, & per conſequens animarum differentias; non poteſt eſſe eſſentialis.

*S*ecundo neq; valet aſſerere eſſe naturalem, & accidentalem; cum anima ſit independens à corpore, & incorporea: Addo, quia anima intellectiua cum non ſit extracta à materiæ potentia, ex ſe, & naturaliter antequam corpori vniatur, propriam formam habet ideo eſſe nobiliorem, & minus nobilē non poteſt procedere à corpore; neq; ab intelligentijs, cum iſtæ non creent animas: ſed *D*eus omnipotens; vt affirmat Auicen.

Quòd ſi ſtimulas, ſaltem animas nobiliores effici, ratione influentiarum quæ prædominabantur in earum creatione, vt Iouis, *S*aturni, &c. & ratione operationum nobilium, aut ſi addis ratione diſpoſitionis corporis temperatiſſimi ad pondus, &c.

Huic longè ſatisfacit Medina, nam cum anima ex ipſo Auic. ponatur à materia ſeiuncta, quomodo ſuſcipere poteſt cęlorum virtutes nobiliores, cum ſint corporales in ſui productione? ac forma, & ſubiectum proportione quadam ſibi reſpondere non debent? verum demus hoc, cur non id ipſum cunctis hominibus, qui in eodem aſtrorum aſpectu gignerentur accideret? cur non horum virtute naturam quotidie videremus peruerti? Multi profectò ſub illo Iouis propitio gignuntur aſpectu; ergo multi imaginatione, & forti æſtimatione, opera mira producerent, neq; tamen in quopiam mirabilem iſtam virtutem operandi, videmus.

Ex hac fălſa ſententia, centum, & vltra ſequerētur abſurda; vt in vno met ſubiecto ex vi duarum imaginantium imaginationum ſine duo contraria, ſequeretur naturalis perpetuitas, mortuorum reſuſcitatio; vita ſine cibo, virgo ſine maris concurſu impregnari; cæcus, & oculis carens comprehendere colorem, & videre, negatio miraculorum D. N. I. Chriſti, aliorumq. Sanctorum, & cætera huiuſmodi conſultè omittens.

Prima igitur conclusio eſt falſa, quia nullam trăſmutationem, vel formaliter, vel localiter immediatè, anima ſic elauata efficere naturaliter poteſt. Nam nec ſolæ ſpecies calidi, vel frigidi imaginatæ, vnquam valeant calidum, vel frigidum cauſare, niſi aſſocientur cum ſenſibilis appetitus paſſione.

Addit Marc. Donat. de adm. hiſt. m. 2. c. 1. vel ex imaginatione forti agens anima contactu, id perfecit, vel non non contactu, quia in maxima diſtantia agit; ergo ſine contactu, at quæ ſine contactu agunt, in infinitum agere poſſunt: nam interualli natura in naturali actione, ſolum ratione tactus re-

quę-

quiritur; ergo anima noſtra in infinitum agere poterit, & per conſequens erit infiniti vigoris, quod eſt abſurdum.

Secunda quoq; mendax eſt; cum omnis actio naturalis fiat ſemper con trarietate, & reſiſtentia, & ita eſt trãſmutatiua actio materiæ in forma ſubſtantiali, aut in motu locali.

Neq; valet, quòd materia inferioris mundi, naturaliter magis obedire debet nobiliori principio, quam ignobiliori, ſeu minus nobili;

Quoniam non quodlibet agit in quodlibet; ſed determinatum in determinatum, & modo determinato Efficacioris. n. & maioris virtutis, multo ſunt intelligentiæ mouentes orbes, quam humana anima quantumcumque eleuata; & cum hoc eſt materia mundi inferioris obedientior eis, quam animæ humanæ; Sed illæ non poſſunt hanc naturam inferiorem realiter tranſmutare, niſi mediante actione; nam non imprimunt in hoc inferius, niſi motu, & lumine mediante, & non ſola intellectione, & affectione; ergo nec anima humana per ſolam affectionem, vel imaginationem facere poterit.

Tum ex 3. Phiſ. in omni trãſmutatione phiſica, agens, & paſſum debent eſſe ſimul; ſed nunquam anima, aut imaginatio vnius corporis eſt ſimul cum corpore alterius; ergo;

Ad probationem adductam, de cęli intelligentijs Reſpondet Medina cit. & ad exemplum de gemmis, dic cum D. Thom. in 2 diſt. 15. q. 1. ar. 2. quum aliquid in rem à ſe diſtantem, per medium agit, non opus eſt vt qualitas, cuius interuentu operatur eaſdem effectus in corporibus interiectis, indiſcriminatim edat, ſed pro ſubiecti natura, & conditione, quod luce conſpicuum eſt, quæ ſublimaria corpora calefacit, non cœleſtia, in quæ primo recipitur.

Garſia ſubdit bellè, quòd quomodocumq; cauſa aliqua eſt plurimum effectum productiua, quorum vnus eſt altero poſterior, & dependens, non repugnat effectum poſteriorem peruenire ad extremum, & non ad medium: Et hoc ideo, quia medium poteſt eſſe ſuſceptiuum prioris effectus, & non poſterioris, vel quia medium fortius reſiſtit, quam extremum, exempli gratia Sol eſt calefactiuus, cuius calefactio depẽdet ab illuminatione, ideoq; poteſt illuminando calefacere extremum, licet nõ calefacit quodlibet intermediũ, mediam. n. regionem aeris, quæ ſufficienter eſt diſpoſita per diapheneitatem illuminat, & non calefacit propter multam frigiditatem. Alii directè tenẽtes contrarium Auicennitarum, negant etiam phantaſiam poſſe in proprio corpore nullo modo tranſmutationem aliquam inducere, vt morbos, &c Nos, vt explicentur exempla relata, quia imaginatio facit caſum.

Dicemus primo cum Forliuienſi, & Thoma de Garbo, quòd ſimplex imaginatio, vel exiſtimatio, aut ſpecies exiſtens in anima (ad quam. ſl. non ſequitur paſſio appetitus ſenſitiui) poteſt eſſe cauſa, tam per accidens, quam per ſe realis trãſmutationis corporis, cuius eſt imaginatio, vel ſpecies.

Quòd ſit cauſa per accidẽs, notũ eſt, nã imaginatio mouet ſpiritus ad cerebrum, & diuertit ab alijs membris, & per conſequens cerebrum calefacit & ſæpe ſequitur febris ephimera vt ab alijs quoq; animi paſſionibus.

Quòd per ſe ſit cauſa; explicatur, ſicut. n. lux, & plurimę qualitates a cœlo influxę ſunt naturaliter caloris, vel frigoris productiuæ, quamuis non

ſint formaliter calidæ, vel frigidæ, ità ſpecies calidi, vt exiſtens in virtute imag.natiua, ex natura propria in ſubiecto diſpoſito, caloris productiua eſt & ſpecies frigoris. Idque dicunt dicta Ariſtot. in lib. de motu animalium abſolute, & cauſis eius, alterant phantaſie: & ſenſus, & mutationes, ſēſus.n. ſtatim ſunt alterationes quedam exiſtentes: phantaſia autem, & intelligentia habent rerum virtutes, aliquo.n. modo ſpecies intellectiua calidi, aut frigidi, aut delectabilis, aut triſtabilis, talis exiſtit, qualis & rerum vnaquæq; propter quòd tremens & timent intelligentes ſolum &c. item vidēs aliquis alium commedere rē acerbam, ex ſola imaginatione percipit in ore acredinem. & ad dentium ſtuporem incurrit, vt 7. probl. 8. & alia exempla ſuprapoſita. Sed ad nullam aliam cauſam per ſe, illam acredinem producētē videtur reduci poſſe, niſi ad imaginationē, & ſpeciem acredinis in animam exiſtentem, quæ in ſubiecto diſpoſito, eſt naturaliter acredinis productiua.

Ex quibus, ad adducta exempla, dicendum, vel eſſe fabuloſa, vel dęmoniaca, vel diuina: aut reduci ad ſpiritus, tam naturales, quam vitales, aut animales, mediante imaginatione mouente, ita vt ceù videatur obedientia quædā horum ſpirituum, ad virtutem apprehenſiuam.

Ac vt ſcripta veriora appareant, coniūxit ſuas picturas Thomas de Garbo. in q. de animæ acc. quod non ſolum ex imaginatione cauſante appetitū concupiſcibilem, cauſatur realis trāſmutatio in noſtro corpore, vt calor, vel frigus, & ſimilia propter motum ſpiritus cordis vitalis intus, vel extra, ſed etiā ſæpe, ac ſæpius accidit alteratio in corpore noſtro multifariè ex imaginatione propter motum factum in ſpiritu naturali, & humoribus, & humiditatibus alijs: ſicut euenit in multis accidentibus animæ, quæ vocantur animi affectiones, in quibus anima vehemens imaginans afficitur ad aliquòd appetibile, ex qua affectione non ſolum vitalis ſpiritus, ſed naturalis, & animalis, & aliæ humiditates exiſtentes in corpore mouentur, corpus noſtrum multum alterantes. Sicut accidit quòd ad imaginationem alicuius pulchræ mulieris genitale membrum ſtatim erigitur, & vehementer caleſit. In coniunctione etiam maſculi cum fæmella, quùm vehementer imaginatio cadit ſuper formam, & figuram alicuius accidit, quod fætus illi ſimiletur, & oportet ad hoc quòd tales effectus ſequantur, ſit etiam diſpoſitio, & aptitudo in materia. Et propter hoc non oportet, quòd ex aſpectu cōmedendi acerrima percipiamus in dentibus ſemper acredinem, vel ſtuporem, ſed quū eſt diſpoſitio propinqua in dentibus alicuius, ex humiditate aliqua, vel quauis alia cauſa ad id incurrendum.

Ex aſpectu ſimiliter rerum rubearum, non ſemper cauſatur fluxus ſanguinis narium: ſed cum homo eſt diſpoſitus in ſuo ſanguine ad illud de facili incurrendum, & omnia hæc propter motum factum in ſpiritu, quicūq; ſit ille ſpiritus, qui mouetur localiter, & alteratur per iam dictos modos, & talis ſpiritus aliquando eſt vitalis, aliquando naturalis, aliquando vterq. qui aliquando mouet vapores in ventoſitates, aliquando humores, & humiditates: ſi quis autem non poneret ſpiritum diſtinctum a vitali, haberet ponere prædictas transmutationes fieri ex alteratione facta in ſpiritu, a corde procedēte im diuerſas, & varias imaginationes cauſantes diuerſos appetitus, & affectiones animę, in q̄bus accidit diuerſimode ſpiritū alterari, & moueri, &c.

Ad

Ad exemplum de Faſcino, reſpondeas, vel eſſe contagium, ſeu infectionem, vel pactum expreſſum, aut tacitum, ſeu antiquum cum Dæmone; ac alibi plura.

De imaginationis falſæ curatione ſtratagemmatica. Cap. II.

SÆpiſſima multorum euenit obſeruatio, qui medicis remedijs ſanitati non reſtituti, ſe magicis morbiſ eſſe vexatos, obſtinate mente cõcipiũt ità vt nec ſuorum, nec amicorum, neq; medicorum, aut Rhetorici alicuius diſſuaſio proficit ad falſam imaginationem diluendam, horum non ſolum morborum, verum medicorum præſertim melancholicorum impreſſam... optimi medentis eſt, non tantum medicamentis, at calliditate, ſtratagemmate ægris opem ferre, quod Alex. Tr. c. 4 lib. 9. docebat, honeſtum eſt morbum vincere, & omni machina ægris ſuccurrere. Nos vero Chriſti fidei imbuti, addimus omni machina, quæ non repugnat fidei præceptis, nec ſequẽda temeraria, & erronea ſenẽtia Paracelſi lib. de morbo cad. cõtẽdentis nil referre, an Deus, vel Angelus, Diabolus, mũdus ſpiritus, vel immũdus ægro opẽ ferat, modo curetur æger: cum omne bonum, & datum optimum à Deo eſt; ſanitas cum ſit quid bonum, ſtudere debemus, vt ab ipſo modo procedat, contrarijsq; factis, ne prodeat interdicendum.

Neq etiam mihi arridet opinio ea, aſſerens, quòd liceat in hac ſtratagemmatica curatione, ad auferendas falſas illas ægrorum chymeras, vti carminibus, numeris, muſica, figuris, determinatis temporibus, ac diebus, ceremonijs, amuletis, &c. vel alijs occulta qualitate tali imaginationi deprauatæ iuuãtibus remedijs Quæ et ſi reſpectu medici ſtratagẽmaticè agentis, pieq, includi non videatur aliquid ſuperſtitioſi, datur tamen occaſio ægris, vel aſtãtibus, his vanitatibus credendi, vel falſe ſuſpectandi, maleq; ſentiendi.

Idcirco cæteris omiſſis, vltimus modus occulta proprietate iuuans, non ſpernitur, dum ſine vlla vana obſeruantia exerceatur.

Maiori ergo commoditati, quæ à Græcis, Arabibus, Latinis verè elegi, pauca hic perſtringere, fas ſit, ac addam, quæ à ſignaturis primo, ac à ſimilitudine iuuant.

De ſignaturis membra corporis iuuantibus. Cap. III.

Capiti proſunt.

AGaricum, ſcilla, ſolliculus, floris peoniæ, pericranium herbaceum inglandum, nucleus ipſius cerebri, papauer, cranium humanum, vngula Alcis, hirundines.

Capillis.

Adiantum, aliæq. herbæ capillares' folia capilla ea thapſiæ mira in alopecia, lanugo malorum cydoniorum, capilli granorum Indiæ; capilli humani deſtillati.

Au-

Vtero.

Ariſtolochia rotunda, puerperis opitulatur macis, quæ eſt matrix, nucis myriſticæ, leõtope talon; cyclaminus, ſabina, malum granàtum, interior cortex betulæ viridis; veſica carpionis ſiccata parturientibus; matricis gallinæ puluis in collum matricis iniectus fluorem exiccat, & ſterilitatem tollit, & idem vulua, vel coagulum leporis, vel teſticulum.

Veſſica.

Veſſica bouis, ſuis; pubi impoſita vrinam cit, veſſica ouilla, vel caprina bibita, mingentibus in lecto, Alkakengi.

Renibus.

Propriè portulaca, ſal vrinę humanæ contra calculum, milium ſolis, ſemina neſpuli, ſanguis hirci, cerebrum leporis vſtum.

Secundinæ, vim habet expellendi Nimphea, & exuuij ſerpentis cingulum; ac ſecundinæ locę puluis.

Spinæ dorſi, ſemina, equiſetum,

Oſſibus, Gratia Dei, ſeu Geranium:

Neruis, & venis, plantago, ſalza perillia, vel noſtrata, nerui Gruum, onagri, apri, ciconiæ,

Poris cutis, Hypericon, radix tormentillæ, nodos in cute tollit, ſemina viparum, & lentium ad variolas:

Manibus, palma Chriſti, ficus folia; quinque folium; panaricio, lumbricus viuus impoſitus.

Pedibus, pedes anſerinorum cum artemiſia; pedes gruum; nerui vulturis alligati, vel leporis talorum eſtremitas, cutes, vituli marini, magnes affectus articularios alleuiat.

Quarum virtutũ ſi petis rationes, confugiendum eſt, vel ad totius ſubſtãtiæ proprietates, ſeu occultas vires, aut ad inſenſibiles quaſdã partes, vel ſpiritus è rebus illis defluẽtes, ac deĩde mutato aere, per inſpirationẽ attractos

His ergo minimè nefas eſt, ad hominum vtilitatem phiſicè vti. Medentẽ verò nõ medica tantum, at rhetorica arte oportet eſſe imbutum, ſæpe.n. eſt ſimulandũ, diſſimulãdũ, adulandũ, arguendũ, increpandumq; ac ſanitatis ſpe confidentia firmiter animũ implendũ, vt fides radicaliter adhibeatur.

Neq; circumforanei officij, pro vtili fine conſequendo honeſta calliditate vt oculariter viderentur magicæ materiæ eſſe euacuatæ vomẽtibus vel purgantibus medicamentis miſceri autumant, vel ſuccos, vel pulueres facultate præditos tingendi ad viridem, ceu puluerem caſſiæ, aut mellis aduſti, violarum, rubeæ tinctorum, ſandalorum, verzini, tum capilli trici, & his ſimilium Falſa.n. imaginatio rebus ſimulatis, vt plurimum vera, viuaq; redditur, ac vt callidior res euadat, ſubſcribam pauca exempla obſeruata nobis.

Obſeruationes Stratagematicæ. Cap. IIII.

Exemplum Primum.

QVidam mercator (vt taceam nomina) ex ludi magna iactura incidit in melancholiam, mæſtus erat, & pauebat in ſomnis, dolore onerante ventriculum, aſſumptis quibusdam medicamentis, non conualuit, per-

tus

turbatus medicum vituperans, cum morbum non cognouerit eſſe magicum; cui contradicentem medicum furore,ac ductus, abreuntiauit, mihi accito hiſtoriam narrauit, obtempero, adulor, polliceor, veneficium illud in ſtomachi cauitate fixum, me expulſurum, ſi prius confeſſus piè Sacerdoti,medicamenta aſſumeret, adiurans, annuit libenter. Ordinata quædam ſunt eſculenta,ac potus, ſyrupique;vt ab axorciſta benedicentur, iuſſi; cęlat, quę ex pilis,lanarum filis, pice glutinatis,&c aceruum quoddam compono, tum pulueris AlKeroti drac viij. propinaui, in tertia vomitione ea compoſitio callidè fuit proiecta in vaſe, ac ficta aſtantium admiratione, & exclamatione, languenti repenti demoſtrata, iam faſſus eſt ſanitati,ſe mihi eſſe reſtitutum.

Secundum.

ALtera vxor fabriferrarij,cum articularibus doloribus diù laboraſſet,in deprauatam incidit imaginationem, ſe nunquam medici auxilijs curari, cum ſit meleficio vexata. Promitto his veneficijs,vt obſeruatorem, efficacia remedia poſſidere,ac in priſtinam ſanitatem cito eam reducturum. Illa,quia Deo,& tibi fidem firmam habeo, cunctis tuis pręceptis parere, ſum parata,inquit. Fabricata cerea imagine, omnibusque articulis acubus infixis in culcitra infra lanam abſcondita; (interdicta omni ſuſpectione de aliquo male ſentiendi) imperaui,vt perquirerent in cardine ianuæ,in arcis, & tandem intra lanas anchiterij,totiuſq.tori,& quidquid notatione dignũ reperiant, conferuent. En ſua ſoror magnam ſimulans admirationem, ceu terrore concuſſa imaginem illam lanæ particula inuolutam,manibus extollit,iam ſana es clamans,ſuper infirmæ cubile eiecit, qua ab ipſa inſpecta, viſaq;eius imaginatio dilucidata eſt.

Tertium:

NOtarius,cum hyppocundriaca melancholia viſcerum cruciatibus, terrore,& mæſtitia eſſet affectus nulli medicò remedio credebat, cum falſe imaginabatur ſanguinis meſtrui puluerem in pane dulciario, à muliere meretricula, ei propinatum fuiſſe, cui ipſe, argumentis quibusdam ſophiſticis affirmans,ſanguinem quendam conglobatum arte repertum, furtim pharmaco purgante, purgari curaui, ſiccine falſa imaginatio euanuit, etſi per multos dies cruciatus fuerit dolore flatuolo,chinę decoctis, aloeq.rolata frequentata,victuq.proportionato,ſanus euaſit.

Quartum.

ERat, & alter iuuenis adulter amore captus Beneuenti, adeò blanditijs cuiuſdam fœminę comprehenſus, vt aduri circa cor, ipſumq; cū per totari ſentiebatur; incidit in delirium,adiorabat, ſe eſſe maleficio vexatum à puluere quodam ingeſto in paſtillis,vt ipſe recordari cogitaba: ſuam hęreſim inſpiciens,præparato corpore,puluerem noſtrum ex helleboro macerato in infuſione roſ. perſ,alibi deſcriptum, (pręcedentibus benedictionibus) obtuli:ac occultè proiectis cineris,& carbonũ pulueribus,in aquimanario,vbi vomebatur,illis deinde circumſtantium admiratione, patefactis, ſe liberum eſſe pronunciauimus: ac ad iacula cupidinis oppugnanda meliuſq;conualendum,Romam petere pietate animi, cęliq; mutatione conſului,non longo tempore litteris,libertatem ſe recuperaſſe,me certiorem fecit

Quin-

Digitized by Google

Quintum.

NObilis quædam Iuuenis innupta, amore exardebat cuiuſdam viri, inuicem frequentatis nuncijs, ac affectatis muneribus, agitata eius phantaſia, incidit in melancholiam: interrogata per quatuor dies non reſpondebat; quare attonita, & muta iudicabatur. Cui ego pollicitus ipſam ſanitati reſtituere, licet à morbo magico, vel cupidinis ſtimulo (de quo dubitãdũ) laboraret, adiurans me omnium ſuorum arcanorum fore ſecretariũ, arrectis auribus, me ſtare promiſſis conſtrinxit, ſecretè hiſtoriam narrauit, concludens ſe pro fidei articulo tenere, ab amante ingrato eſſe agitatam, contrario arguo, diſſuadere tento, vim illam eſſe amoris rationis obliuionis, conſilia recta turbatoris; hæc, & alia cum minimè prodeſſent, placidis verbis, ad ſacramenta pie ſuſcipienda cohortor; per q; ſeptem dies recitando Pſalmum. *Qui habitat in adiutorio &c.* ac ſanguinis miſſione emaciata, libera vſq; ad nouum ſponſum euaſit.

Sextum.

OCcurrit Vir quidam; amore amens, & melancholicus, & quod peius, omne medicum auxilium ab intra recuſabat, à partibus naturalibus, ad animales vſq; auram, ſeu flatum aſcendere, & deſcendere ſentiebat cum ſthomachi dolore, & tremore: acriterq; ſuſtinebat veneficium ei fuiſſe propinatum, forma pulueris à vetula quadam infida; opinioni huic falſæ adhærere ſum coactus, vt collo ſuſpenderet breue quatuor illarum candelarũ benedictarum exorciſtis in vſu, præpono (purgatiſq; ſuis peccatis ſacramento pænitentiæ) ſuper ventriculum, oleum illud benedictum linire iubeo; hinc materiam maleficam vomitu expelli pro certo tenere teſtor; ſuiſq; parentibus pulueris AlKeroti grana 8. vt cum ouo ſorbili furtim propinent præbeo, quare multa materia vomitu educta, iam ſanus factus es, ſubdidi, noli amplius peccare, ne deterius tibi contingat.

Septimum.

QUidam meus Compater corpore gracilis, complexione frigidus; cum voluptatis amore vxorem duxiſſet; duos ante dies, dum hominem perforare cupiebat, vetula minante capite, cui matrimonium illud non arriſit, increpauit, væh tibi ij, ij; iſte; verba minantia timido animo concepit: itá vt cum nocte ſponſalitijs frueré debebat, virile membrum erigere non potuit; ſudabat; ex intimis ſuſpiriaq; trahebat; vxori auidæ protulit, ſe ab ea vetula eſſe maleficiatum, ſequentibus alijs duabus noctibus nec ſoluere debitum valuit; præpoſita quædam remedia, mihi conſuluit, vt per anulum benedictum mingeret; vel per anulum ianuę tẽpli; vel ſumeret aquã illam ab Arnaldo, quibuſdam nominibus poſitam, & pleraq; alia; quæ cum ei patefecerem, eſſe vana, & ſuperſtitioſa, iuſſibus meis ſubiecit. Probabiliter confeſſus ſum, ſe maleficio nexus affectum, tamen quia vetulam illam maleficam non cognoſcebam; nec eam ciuitas habebat, ſpeculor gracilitatem infirmi, & an ex timore imaginario potentiam veneream ſuccecſcente, debilitateue frigiditas hæc potuerit concauſari. Macte animo ſanitatem tibi polliceor proferens; ego animum eius vigoraui, inſtituto victu venereo, vigoranteq; (ambobus prius confeſſis) duxit mihi iubenti Coruum, cuius fel accepi, & cum oleo ſeſamino, balzamo, & hyperico iuncturas, caudam, ac pu-

denda, lin'ri percepi;ac antequam coeant per 4. horas electuarium diaſatyreon commedit bis, illaq; nocte,& in poſterum vxorem ſuam cognouit. frequentauit etiam ſero hunc ſuffitum ℞ fol. rubi. & florum; ſi ſint, ariſtol:rotund:thuris ana.p.æquales.

Octauum

NObilis quædam mulier puellam vnam peperit ſterilis poſt quattuor elapſos annos,imaginata eſt ſe non poſſe concipere propter maleficij ſuſpectionem ; cum aliqua remedia ad conceptum non contulerint; probabiliter id contingere affirmaui at ſimul putaui, vterum poſt partum contraxiſſe frigidam intemperiem , & humidam; Sic elapſis meſtruis, repurgata,per octo dies coitum penitus interdixi interim vt bonis cibis,generoſoque vino vterentur,inter quos laudaui columbos iuueniles, paſſares , carnem leporinam,&c. tum balneo iſto cali lo vterus balnearetur. ℞ fol. abrotani,artemiſiæ,lauri, mercurialis, origani, pulegi,nepetæ,hyſſopi,bet tonicæ,linguæ ceruinæ,agrimoniæ an.p.i.cinnam.garyophyll.macis,thuris ana.dr.1.bulliantur in aq;font.s ad conſumptionem quartę partis,ac ſuffimigetur prius deinde ſuper ſedeat,balneando per horam.

Tum ſupponatur in vulua.℞. nepetæ recentis p.1 coaguli leporis,fellis tauri, & mellis q.ſ. ad faciendum peſſarium cum lineo panno,vel ℞.vuæ paſſulæ cum granis foliorum mali granati ſiccorum an. dr.1 cum melle fac peſſarium teneatur per duos dies deinde iterum remoueatur,tum media nocte per.7.horas,à cibo aſſumeret dr.ij.confection.diaſetyrionis,ac parum coaguli leporis, ſuperbibendo vnc.ij. vini optimi.vel guatnetis;ſemper vero, dum vſus vrgeret, bibebat aquam chinæ;tum iringis conditis,vtebatur mane; ac cunnus vngebatur hoc linimento ℞ olei nepetæ, flor. citrangul. ligni hederę hyperici an. vnc.i muſci, ambræ ligni aloes an. gr.vi.raſurę eboris,& coaguli leporis an ſcr.i. cum cera.q.ſ.m.f.linimentum mirum acceptum ex ſecretis proaui. Quibus celebratis ſolitis benedictionibus,ad morem gerendum per ſingulos tres menſes,vel è poſtremum fœcunda facta eſt ex mare, quem ego ſacro fonte leuaui.

De morbos ſimulantibus, Vromantibus, aliíſque Stratagemmatibus.cap.5.

ADStratagemmaricam artem agnoſcere attinet , qui morbos ſimulant, velcauſa ludificandi,vel carceribus detenti horum morborum fidem, medico approbante. vt iuſtam magiſtratibus occaſionem, aut exeundi,vel libere vagandi,aut leuiter torquendi, repræſentent.

Vel mendici,qui inglorij multa fingunt,vt largius eleemoſynas lucrētur; hoc.n.pernoſcere Medicum diuinatorem,glorioſum,ac admirabilē reddit; Ciuitati autē conducit facinoroſos homines punire;debellare mendicantes falſos; otioſos laboribus triremis exercere ; amantes ægrotare, ſimulantes detegere.ne medica ars infametur,apud eos .

Solét carceribus clauſi,de morbo aliquo interno ſimulare.nobis tantum manifeſtādo clamores,tortiones,ac querimonias,vt de colico,nephriticoq; dolore, flatibus hyppocundriacis,maniarumq;generibus aliquibus,&c.qu

ſunt

ſunt morbi ſine febre, ſine pulſuum mutatione. Vnde ne animam noſtram inquinando, temere ad Iudices referamus, ſedula eſt medico adhibenda diligentia.

Altera fingendi ratio eſt, cum quiſpiam data opera aliquem ſibi excitauerit morbum, breui tanquam à leui cauſa externa duraturum.

Febrem cum mẽtis turbatione per aliquot temporis ſpatium mentiuntur epoto ſemine alterci, illas etiam accendunt radices mandragoræ vino emaceratæ, cum anacardina confectio, caſtoreum, myrrha, aſſa fœtida, calamentũ ammoniacum ex. l 2. 1. Auic 3. alij cornuti ſcarabei oleo pulſus inungunt ex Card.

Vomitibus languere vidẽtur alij, ceu animam euomentes ingeſto helleboro albo, vel antimonio vel puluere alkaroti.

Infirmi, ex quibusdam ſignis, vt cernantur, agunt multi, ſuperiorum brachiorum muſculis circumligatis pulſum conſtitutionem immutant, vt languida, ac inæqualis, vel nulla præſeferat facultas.

Colorem faciei, aut corporis variant alij croco, vel rhabarbaro liquefacto, vt icterici, & periculoſi appareant, & pallorem, ac faciem ippocraticam cuminum inducere tradunt: puniuntur etiam Medici, & alij remedia docentes ex Ripa de peſtis præſeruat. num 175.

Labia, ac linguam tingunt alij, aut corticibus mali punici, vel mali agreſtis, cum croco, ſandalis, viola, caſſia, moris; vt rubea nimis, crocea, liuida, nigra, ſcabroſa appareat.

Sanguinis ſputum excitant ex ſucto, ex gingiuis ſanguine. Multi morſu tarantulæ affectos ſe ſimulant aliqua in corporis parte excitato liuore, muſicam, ſonum, ac rubeos, aureosq; colores appetentes ſaltando, ſemiq; mortui cadentes per tres dies, vt nummos animi pietate expiſcent.

Tumores mentiuntur cum thapſia, ſeu herba flammula, & elegantius cum aqua crabronum, aut veſparum, vnde remedio aſſumunt theriacam.

Elephãtiaci non nulli ſe reddunt, excitando in facie tubercula, ac puſtulas fabrili glutinio, vel oleo calcanti, calcis, cantharidum &c. inuicem circum fauces adſtrictam tenentes arte vocem raucam fingunt.

Vlcus cruſtroſum in tibijs, natibus, bracchijs producunt mendici, vt lucroſi fiant, calce, ſapone, & ſinapi; vel canthariđe, & ſapone, vel euphorbio, &c. de horum pœna Ripa, de peſtis pręſer. num. 173.

Multi arte prouocant ramicem, vel tumorem thapſia, euphorbio ventoſa, ſeu cucurbitula in ſcroto inducendo, aut ſyringa fictula proprio ore eum tumefaciẽdo; hãc artẽ obſeruaui in carceribus ſpiritualib. Vicarioenſi, ſedẽte Perill. ac Reuerendiſs D. Nobiliſſimo V. Annibale Melario Senę illi tamen ob animi benignitatem ſimplicem ſuſpenſionem, non concuſſionẽ dari iuſſi. Cum. n. exigua eſt ramix, vel vmbellici eminentia, ac facinoroſus homo, faſcijs ligatus vtrumq; genus corde ſuſtinere poteſt, latè tractat Fort. Fit. in Rel. Med.

Multæ mammas viſu horrendas canceroſas pelliculis ranarum, vel corio aliquo ſubtili cum glutine coherentibus, ſpongisq; imbutis ſanguine parant

Liuores in corporis parte aliqua, vel carnes exugendo, vel colore liuiditatem ſimulantes, vt indicum, viola, lilium &c. iniqui multi excitant non ſolũ

ſe de crimine defendẽdos, ſed de illatis verberibus alios gratis ad accuſandũ.

Animaduertẽdum non ex quocumq; leui liuore argumentari poſſe grauem, vel mortalẽ eſſe affectionem, vt aliqui faciunt, ſiccine verberibus cęſi, vel ægrè, vel minime viuerent, & Nero Imperator his eſſet mortuus, Plin. lib 13 c.22 qui initio imperij nocturnis graſſationibus cõuerberatã faciem illiniens ſibi cum rad thapſię thure, ceraq; & ſecuto die contra famam, cutẽ ſinceram circumferebat. Verum indagandum, an ſit pars aliqua principalis liuida, aut animalis pręſertim tẽpora ſinciput circa collum, ſpiritalis, vt coſtę pectoris pręcipue ſiniſtrę &c. vel naturalis, vt hypochõdria, veſſica, vterus, ſcrotũ; ac maxime perſcrutari, quæ ſymptomata ſecuta ſint? & an verè indicare poſſint partiũ principaliũ, vel minus principalium lęſionem, quæ cauſſa eſſet, vel fuit mortis, vel mutilationis, ſed alibi de his, cum hæc acceperam à Plin. Auicen. Gal. occurrit mihi liber 2. rel. Med. Fort. narrans.

Alius cadauerofum brachium magna omnium admiratione fulctum fercula oſtentabat: proprio.n. brachio poſt terga occultè reuincto, aliud inuicem ex ſuſpendioſi cadauere thoraci aptauerat.

Nonnulli elapſum, ac pendulum inteſtinum, turpi ſpectaculo viſendum præbentiac laniei, aboq; perfuſum: bubulo v.d inteſtino in anum ſubmiſſo, ac lacte, & ſanguine per ſpongiam, quæ intus latebat continuo inſtillante.

Nec minoris etiam impudicitiæ, mendica quædam procidentem vterum mẽtiebatur: dum in extremum ceruicis veſicam bubulam, flatu ſemiplenã ac turpi ſanguine oblitã intruſerat: in exitu autem pudendi ſpongiam indiderat, quæ illabente vteri illuuie turgebat: a qua etiam quaſi cuneo a quo, & veſica retinebatur; & falſus vterus quaſi ſanie quadam mandebat.

Alij vrinam ſanguineam reddunt potu dr.— rubeæ tinctorum, vel ficus fructus indicæ, alij citrinam cum Rheubarb. vel fętidam, cum aſparagis.

Stercus etiam tingunt caſſia, viola, moris; ſanguineum fluxum mentiuntur, potu ieiuno ſtomacho minij, aquæ ſalſæ immiſti.

Sed longior nimis protruderetur oratio, ſat ſcire pleroſq; reperiri his, & alijs calliditatibus indutes, multi.n. muti ſe ſimulant, alij habere intus ſerpentem in ſomnis ingreſſum, nonnulli miro modo contrahuntur, diſtorquentur, multi imitãtur epilepticos, ſapone in os indito, ſpumam emittentes; aliqui gutta ſerena obcęcati; alij ſaltantes colorãt vi morſus tarãtulæ, aliqui ſemper eſſe coactos ſaltare vſq; ad Solis occaſum vi cuiuſdam miraculi, multi ſe Dęmone oppreſſos eſſe fingũt deformes viſu repręsẽtãtes, vlulantes, vel latrantes, vanaq; multa proferentes, ita vt admirationẽ indocto vulgo afferunt, ac ſtratagemmate, ſtratagemma manifeſtatur, app. nſis amuletis non ſacris, ſimulantibus nobis eſſe ſacra.

Simulant alij ſe eſſe magos, Dęmonemq; ligatum poſſidere in lapide, vel phiala hominũ futura diuinantem, vel morbos omnes etiam veneficos curantem, & hac ſimulatione multa expiſcant, furanturq;

Pleriq; ſe ſanctos finxerunt, cilicijs, orationibus, hypocratis ieiunijs, & fuerunt, qui non cibis, ſed Spiritu ſancto nutriri, pcpulo perſuaſi ſunt, quas fraudes narraui in Petra Med. 2. c. 4 impreſſa Neapoli.

Obſeruandi igitur, ac puniendi acriter ſunt iſti ſcęleſti impoſtores, alieno labore otioſi viuentes; ſæpeq; alienis fortunis ſub ciuium forma, tanquam

lupi

Digitized by Google

pi inſidiantes lenocinia, veneficia, proditiones, vrbium aliquando ſecreta conſilia explorantes, inimicis referunt; ædificiorum incẽdiarij; qui aquarũ fontes, puteos, vaſaq; aquæ luſtralis, vel portarum anulos veneno peſtifero infectores eſſe ſolent, vt anno 1630 excẽpla ſunt ex peſte ab ijs ſtrigenibus illata Mediolani, multisq. Italiæ locis 5000. millia, & vltra corpora humana depaſcente.

Tum etiam maiori pęna condendandi circumforanei, & Vromantes maleſici, qui vrinæ inſpectione, quibuſdam ceremonijs ſcripturis, ac impoſturis, multis, varijsq; obſeruationibus plurimas condunt ſuperſtitiones, ita vt ſe iactant diuinare, non ſolum de ſpecie morbi, de parte affecta, de morte, & vita; at de ætate, ſexu, patria, de diuitijs, ac paupertatibus, de alijs euentibus; de faſcino, maleficiorũ nique generibus; ac de rebus ablatis à furibus; punctis quibuſdam geometricis in vrina inſpectis, circinoq, menſura tis, vel anulo quodam magico, vel ſpeculo incantato, vel phiala dęmoniaca ex vrina, cuncta ſcire blaterant; ſępeq; impia, ac illicita cum immodicis, & ſtultis miſcent.

Et cum de maleficis, faſcinijsq; diuinare iſtaq; curare ſe iactent furtim inſtrumenta maleficialia vel abſcondunt, aut alio modo, vel præſtigioſè vomitu, vel dete ctione ſimulant eſſe expulſa, vt famam, atq; lucrum expiſcent, hiſtorias narrat aliquas Foreſtus lib. 2 de incert. vrin.

Strata gemmate quoq; quodam multi verſuti medici orationibus, obſeruatis loquelis cum ęgris, & aſtantibus, ſeruis, callide percontantes prædicere iactantur de morbo, vel de parté affecta, de ſexu, ſeu re aliqua, ceu ſcire illud acciperent ab inſpecta quadã diligenter vrina vt apud vulgum glorioſiores eant. Plebecula, ac ruſtici facile decipiuntur a verſutijs, obſeruantur ſtratagemmata multa apud Criminaliſtas, apud Iudices in regendo, vt obſeruauimus multa, & notatione digna apud D. Sigiſmundum Collem Fiſci Aduocatũm in cauſa ſpirituali Illuſtriſs. D. Patriarchæ Alex. Archiep. Beneu. Alexandri de Sangro in criminali reorum examine, & Locumten. Illuſtriſſimi D Gub. Ben. Hieronymi Codabouij Modon. Patritij.

Similibus calliditatibus, ſeu potius deceptionibus vtuntur blateones in ſuis electuarijs, vnguentis, oleiſq; vendendis, cum periculum primo ipſi facere ſimulant, vel dum venenum accipiunt (præparato prius ſtomacho antidotis, cibiſq; ſtomachoſis repleto, vt facilius vomani) contra quos Mattiol. lib. 6. vel dum manus proprias vrunt ignea flamma, munitas prius ouorum albuginibus, alijſq; ſtillatitijs, aut aqua vitæ, &c. aut dum vulnera alicui corporis carnoſæ, cutaneæq; parti iniciunt &c. vel cũ publicè ſanare fingunt hominem ab ijſmet prius malitijs plenum morbos ſimulantem, vt ſuis remedijs fides adhibeatur.

Aliqui tanquam abſtruſi latrones promittunt arte chymica aes in argentum; argentũ viuum congelare; argentum in aurum tranſmutare; aurumq; multiplicare.

Alij vt glorioſiores habeantur ſimulant ſe arte aſtrologica eſſe decoratos, ac ab aſtantibus, vel ægris grauitate quadam petunt quo die, qua hora inceperit affectio, (vtinam hanc ſcientiam callerent, forſan non blatearent) tabellaq; viſa de dierum, & horarum decubitu ſine ſignis, ſine pulſu, ſine vri-

na,

na, morborum differentias agnoſcere iactant gratis, ſic principiantes?

Die Solis ſi quis ægrotare incipiat, ſiue remedium petat, dicito morbum eſſe calidum ex flaua bile, cor ægri dolore, & membra omnia grauari ægritudine. Hora Solis, corpus nimio affici ardore, & membra veluti incendi, dolorem in corde, ac renibus eſſe. Die Veneris languorem, &. veluti contractionem eſſe circa lumbos, renes, teſticulos, ſpinam, vmbelicum. Hora Veneris dolores iuxta renes eſſe à frigore ortos, & ægrum multiplici cura, ac ſollicitudine torqueri. Die Mercurij affectũ eſſe pulmonem, ægrè ſpirare, & inde corporis totius ægritudinem, ſenſuum vires perturbatas, graues cogitationes. Hora Mercurij, tumores in corpore, doloré in lumbis, qui ortus eſt ex æſtu nimio, & frigore frequenti, aut è vento aliquo. Die Lunæ, phlegmata caput infeſtare, doloré eſſe in lumbis, faciliterq. poſſe in apopleſiã incidere. Hora Lunæ, morbum eſſe ortum ex humore adhrmes, atq; dextrum latus male habere, & niſi citò ſuccurrant, periculum fore de vita, circaque occipitium dolorem. Die Saturni, morbum eſſe frigidum, ſiccum, & diuturnum, ortum in liene, membra omnia grauari & maximè ſtomachum. Hora Saturni morbum eſſe natum è ventis, ac frigore, lumbos, & ſplentem infeſtari. Die Iouis, redundare ſanguinem ob hepatis calorém nimium, dolorem eſſe ſub pulmone circa dextrum latus, febribus ægrum laborare. Hora Iouis, affectum eſſe hepar, tremore, ac frigore corpus commoueri; ſed morbum non eſſe diuturnum. Die Martis, morbum eſſe calidum, & ſiccum, laborare febri, anxias cogitationes habere, languorem eſſe in renibus. Hora Martis, febres, & tremores eſſe in corpore, redundare flauam bilem, iminere morbum regium, huic ne detur medicamentum, niſi hora Martis. Hæc eſt communis natura Planetarum, dies vero errantium ſiderum accipe ab ortu Solis; quæ & ſi non ſunt ſemper vera; accidunt ſæpiſſime. Nec ita fallerentur ſi Librum de infirmorum decubitu apud Gal. intelligerent.

Alij prognoſticatores ſe teneri ambitioſè cupiunt obſeruato lunari die, ſub quo æger incidit in acutũ morbũ: tali ordine ex lib. 5. Gal attrib de Dynamid 34.

Si quis in infirmitaté ceciderit prima die menſis lunaris, tertia eſt timenda; quam ſi tranſierit vſq; ad, 30. dies euadet.

Si ſecunda die, 14. timenda eſt, quod ſi tranſierit diù euadet, licet ęgrotãs 3. die liberabitur in paraxiſmo, 4. die licet grauiter vſq; ad 18. dié infirmus, ſed euadet, 5. die licet grauiter patiatur euadet, 6. die licet ſanari videatur quinta tamen die alterius menſis morietur.

Qui ſeptima die, liberabitur. 8. die, ſi nõ fuerit factus ſanus vſq; ad xv. dié morietur, ſi 9. die cũ ſũma moleſtia liberabitur. 10. die proculdubio morietur. 11. die liberabitur in paraxiſmo. 12. niſi liberatus fuerit in 15. morietur. 13. Infirmus erit vſq; ad 18. quo trãlacto liberabitur. 14. manebit vſq; ad 15. & ſic euadet. 15. niſi intra. 19. dié conualuerit, morietur 16. licet per 18. dies moleſtetur, tamen liberabitur. 17. infirmus vſq; ad 17. & euadet, 18. citò ſanabitur, 19. citò euadet. 20. ſi euadet, ſed caue ne ſequenti menſe morietur. 21. niſi periculum mortis intra. x. dies incurrit ſequenti menſe liberabitur. 22. idem 23. cum moleſtia liberabitur altero menſe ſequenti ſi incidat

in

Digitized by Google

in morbum morietur. 25. euadet licet patiatur. 26. non morietur. 27. licet vſq; ad exitum patiatur, tamen liberabitur altero menſe 28. mors minatur. 29. altero menſe liberabitur. 30. dubia eſt.

De alijs per ſuperſtitionem ſuſpectam rebus ſcribebam c. 1. de curat ſuperſt. & c. 3. de armario vnguento, ſeu de curandis vulneribus, per inſtrumentum vulnerans medicatum.

De iam Scriptis cognoſcendis. Cap. VI.

Quoniam rectus eſt iudex ſui, & obliqui, ad cognoſcendum morbum ſimulatum, neceſſariam puto veri morbi cognitionem: idcirco cum aliquis aliqua affectione ſe affectum fingat, recurrendum eſt ad cauſas prægreſſas, & ſymptomata, quæ illum ſequntur, vt puta ſi correſpondeant morbi veri naturæ; temporiſq; menſuræ. Nam ſi vera fateri volumus, plures morbos internos, & occultos, ex relatione tantum ægrorum, vt quæ ſpecies ſit, quæ doloris differentia, quæ pars affecta, quæ ſigna præferunt, coniectura quadam cognoſcimus, vnde ſi ſimulator ſit Medico, vel Fiſco callidior in rationem reddendo proportionatam ſuæ fictæ ægritudini, intentum habebit; at ſi Medicus, vel Iudex in eum interrogando, varium reperit, incõſtantem, neq; dolores correſpondere affectui, neq; parti affectæ, neq, vitæ anteactæ, ac quadam prudentia penetrauerit, ſimulatoris fraus aperietur.

Calliditates vero, ſeu deceptiones nebulonum manifeſtantur ratiocinatione ſtratagemmatica, ſi an correſpondeant phiſicis rationibus, vel artificioſi ſint dextræ manus ludi, aut ſecreta naturalia, vel forſan pacta Dęmonum.

Indocti vero, ceu pauonis pennis tecti, apud vulgum ſimulantes eſſe philoſophos, aſtrologos, medicos, citò dubijs doctis, diſputationibus, ſe eſſe nigros coruos, auratos aſinos infamantur.

Galenus lib. quomodo morbum ſimulantes &c documentum ſcripſit, vt Medicus verſetur in quadã medica experientia, ac communi ratione, ſeu mauis prudentium appellare, quia pauci exactam, ac perfectam habent, ac ſubdit ad medicam experientiam pertinere, illum v.g deprehendere, qui colico cruciatu ſe tenere affirmabit, cum tamen nec indigeſtio, nec infrigidatio vlla præceſſerit, ac pergit aliud exemplum de ſeruo thapſia tumorem excitante, & lib. ad Poſthum. gloriatur cognouiſſe vxorem Iuſti Pyladis amore affectam ex ſtratagemmatica nominatione amati colore turbatam, pulſuq; varijs modis agitato, ſicuti Eraſiſtratus amari nouercam à priuigno, ipſe narrat.

Ad hoc igitur nos cum Fort. Fid. perſtringamus morbos ſimulantium cognitiones ſtratagemmatę.

Primo ad notionem quandam medicam perſpicaci ingenio, vt dum præponitur morbus, cuius nulla cauſa aduertitur prægreſſa.

Secundo, dum interrogantur reſponſiones, animaduertendæ, an inordinatè loquantur, an rubor in genis ex verecundia.

Tertio ſi remedia recuſent ſoliti aſſumere.

Quarto ſi vires remediorum applicatæ iuuandi conſuctæ, negẽt iuuare

vel

vel ſi exterrè applicatæ ſtatim ſanare videntur, vt de tumore ex thapſia narrauit Gal.

Quinto, ſi hominum tollerantia, vel excedit malo improportionatam, vel parciſſima, vel diuerſo modo erit.

Sexto ſi ſigna morborũ ſolita non fuerint, ac excreta, vrina, & pulſus, & reſpiratio non ſint affectui correſpondentia, vt diſcurrere potes an ſint morborum ſigna propria.

Septimo, partes affectæ ſimulatæ inſpiciendæ, eſaminandæ, tangendæ, tẽpore repetendæ corpore toto nudato, an adſit aliquod vinculum, os aperiendum, brachia, pectus, hyppocũdria, ſcrotum, aliæq. particulæ, quę prohibent tormenta, vel carceres, tractandæ.

Octauo, muti, & paralytici, ac tremuli, ſaltatores, & tarãtulati, aſmatici &c. ficti verberibus, & fuſtibus, pugnis, & calcibus, arte quadam cogendi ſunt vera fateri.

De cognoſcendis vitijs corporum, vt de liuoribus, diſlocationibus, vulneribus, cæteriſq pertinentibus ad Curiæ referendam relationem, quoniã bellè egit Fort. dictus lib. rel. M. ſuperfluum eſſet, & præter inſtitutum hic tractare.

Per Illuſtr. ac Nobiliſſimo *D.* Franciſco Maſcambruno V.I.C. & Rom. Patrono inconcuſſo.

Petrus Pipernus. F.

HVnc quintum Librum de Diuinis Præſidiis tibi dicandum me coegere tuę ferè diuinę virtutum copiæ, ſimiliſq: obſeruantia, quam cum Amicis, vt nobilis, ſeruas circumpectusq. obſeruaſti, en pro amico. veneratione tamẽ digniſs. ac nobiliſs. Io. Camillo *M*aſcãbruno D. Patritio Beneuentano M. Adu. Conſiſt. patruo, magni nunc, ijsdemq. encomijs, Hieronymi, & Hyacinthi, quibus &c. deponis tua inſigna, tuũ ſtemma CANONICI Terræ Apiri vetuſtę Marcę ex nobilibus Canonicis Bononiæ & arma, & pronomina MASCAMBRVNI accepiſti, ſolæ voluntati Amici, fideiq. cõſentiẽs, qui eſt tãquã alter idẽ, & quod fiat, & quod dictũ eſt, opus quidem diu inum, ideo oro vt libenter fortunato omine hęc pauca deuota recipias, arrha ſeruitutis ſit tibi à Deo & ſanctitas, & ſanitas, Beneuenti 1642. kal. Feb.

LIBER QVINTVS PETRI PIPERNI PHILOS. ET BENEVENTI PROTOPHYSICI

De Curatione Diuina Præfatio

HAnc curandi Partem pertinere ad Exorciſtas non ignoro; tamen quia multis annis cũ Exorciſtis verſatus ſum, & ne noſter Tractatus videatur oĩno mãcus, tũ vt vnuſquiſq. animi pietate ductus exorciſticũ munus in promptu ſecũ dũ artẽ exercere, ac de ea rationẽ aliquã reddere valeat, non ab re, & forſan ad ſummi Opificis gloriã, Sãctiq; Bartholomęi, iucunda, & vtiliora pauca Beneuenti obſeruata, nec non à fidelibus ſcriptis collecta addere iudicaui.

Rumpantur hinc aſſerta, & aſſertores huiuſmodi magices morbos non poſſe depelli, niſi ab arte magica dæmonis imbutis Quod erroneum eſt contradicens Sanctæ Eccleſiæ ex ſupra ſcriptis; quibus probatum eſt auxilia quoq; naturalia improportionata non ſolum indirectè quatenus vexatum alleuient, vel oppoſitam diſpoſitionem dæmonis deſiderio contrariam introducant, vel pœnarum memoriam repręſentẽt, ſed viuo quodam modo forſan ad eorum confuſionem, aut pęnam diuinæ iuſtitię, vt talibus virtutibus à Deo conceſſis ſint ſubditi, eos morbos expellere, & iuuare poſſe. Quo magis potens eſt ſuperior Diabolis, & omnibus vis diuina? vnde diſcipuli 72. Reuertebantur cum guadio D. N. I. Chriſtum dicentes ex Luc. x. *Domine etiam dæmonia ſubiciuntur nobis in nomine tuo*. Et Hipp. vt gentilis lib. de nat. mul. in morbis ſæuiſſimis ordiri a Dijs cognouit, cum cauſæ vt plurimum morborum numen ſit. Hæc curatio cæteris tutior animæ ſemper prodeſt, corpori nunquam nocet; imò ſæpiſſimè a morbis etiam naturalibus liberat, ac ſine medicis auxilijs perſanare apta eſt; Phyſica verò per ſe magnos morbos cauſatos, præſertim ſine actiuitate paſſiuorum rariſſime curare valet, & dignũ eſt animaduerſione, quòd inuidi dæmones, ne ſanatio tribueretur diuinæ virtuti, meritiſq. Sanctorum diminuendi cauſa animi pietatem, ſemimdiq; ſpe aliquid ſuperſtitionis, ipſimet ſe expelli à rebus determinatis naturalibus ſolis, callide ſimulant. Phyſica igitur ſemper cum diuina vnienda, nec ab huius imperio diſcedere; ſic enim multos è periculis exemit: & aliquo modo appellanda erit inſtrumentum cauſæ efficientis, quæ eſt ſacra curatio.

Nam, ſi volumus per curatiuas indicationes diſcurrere, cauſa principalis maleficij eſt ſubſtantia ſpiritualis dæmoniaca; ergo rebus etiam ſpiritualibus ſacris per contraria oppugnandum: quoniam non eſt nobis lucta aduerſus ſanguinem, & carnem, ſed aduerſus mundi dominos, rectores tenebrarum ſeculi huius, aduerſus ſpirituales aſtutias in cæleſtibus, tum etiam nos diximus, poſſe dæmonem propria virtute maleficiatum nocere, & morbos exci-

S tare;

care: in hoc caſu paruam vtilitatem afferunt pura naturalia, (niſi Deus velit his vti tanquam inſtrumentis ſuæ diuinæ iuſtitiæ, vt diximus) & hic militat doctrina Matt. 27 *Hoc genus dæmonum non eicitur, niſi in ieiunio, & oratione.*

Quid ſit. Cap. I.

CVratio igitur diuina, nihil aliud eſt quam ſecundum opera præceptis Dei parare, & huic applicari poteſt recepta illa contra peſtem Ripæ lib. de Peſte vl. de remed. & tutè valet in peſtem quoque huius notandi anni 1630. *V*rbano 8. Pontifice, vnguentis, & pulueribus magicis ſeminata à ſtrigonibus (peremptis multis varijs tormentis) Regioni Galliæ Ceſalpinæ, Allobrogum Florentiæ, Mantuæ, Ferrariæ, alijſq; locis miſeranda calamitate, itaut nec antidotis *M*agni Ducis potuere.

℞ Syrupum aquæ viuæ, quem bibas: deinde ℞ lachrimarum vnc. 1. & apoſtema, ſiuè bozulam laua, quam dilutam gladio ſcinde, & emplaſtrum ex herba ſalutis, & oleo virtutis confectum ſuper impone, quod non amoueas, niſi te liberum perfectè cognoſcas, hæc pie ab ipſo explicâtur late, & nos in poſterũ.

Et primo. Viua fides Dei ſe offert quam Petrus admonet *Sobrij eſtote & vigilate, quoniam aduerſarius veſter Diabolus, tanquam leo rugiens ambulat, quærens, quem devoret, cui reſiſtite ſolidi in fide*, ſcientes eaſdem afflictiones, veſtræ, quæ in mundo eſt fraternitati conſumari, hic enim agit in incredulis, at Paulus ad Taſſal. 1. 5. ſubdit *Super omnia aſſumpto ſcuto fidei, quo poſſitis omnia iacula mali illius ignita extinguere, galeamque ſalutarem accipite, & gladium ſpiritus, qui eſt verbum Dei in omni deprecatione. &c.* ſic Cypriano Mago dæmon reſpondit, ſe Chriſti fide munitos nocere non poſſe, Niderius 4. Form. narrat poſtquam quinq. remedia efficaciſſima laudauit; Vt primo habere fidem integram, & *D*ei præcepta ſeruare; ſecundo ſe ſigno Crucis, & oratione munire; tertio ritus, & cerimonias Eccleſiæ colere; quarto publicam iuſtitiam bene exequi; quinto Chriſti paſſionem verbo, vel memoria ruminare, Inquit cum quidam maleficus me inuocaret, vt quendam inimicum ſuum vita priuarem, aut in corpore læderem grauiter fulminis ictum, aut alio modo; vocaui ego magiſterulum, ideſt dæmonem, qui mihi reſpondit, quod neutrum facere poſſet, habet inquit fidem bonam, & dilegenter ſe ſiguo Crucis munit, idcircò non in corpore, ſed in vndecima parte fructuum ſuorum in campo ſi libet ei nocere poſſum: De fide dixit Saluator noſter 17. Matt & Luc. *Si habueritis tantam fidem, quantam granum ſinapis, dicetis monti huic tranſi hinc illuc, & tranſibit.*

Cap. II.

SEquitur dieta ſeptem rerum mortalium, quæ in huius nominis (SALIGIA) litteris continentur; ac decem diuini medici præceptis omnino parendum eſt: & ſi anima mortali repletione grauis exiſtat, generaliter. & particulariter inanitione ſacri pęnitentiæ ſacramenti, eam exinanire curetur. Quamplurima extant exempla in Libris miraculorum, & vitæ Sanctorum, id eſſe perfectum remedium probantia. Ioannes Diaconus in cap. 8. Lucæ tria narrat, eorum, qui à dæmone poſſeſſi mox vt peccatum B. Gregorio confeſſi pœna peccati ſe liberatos ſenſere: & hoc verum, maximumque arcanum intellexiſſe ſe puto in morbis deſperatis. Auctorē de renibus affect. l. c. 5. Chriſtianus,

Tu-

Cap. III.

TVtiſſimo antidoto ſacroſanctæ Euchariſtiæ munire, ac roborare, non ſolum magici morbi, ſed Chriſti fidei imbuti omnes ſe debeant: ſunt innumerabilia exempla apud ſcriptores, notiora etiam infantibus, vt in Prato florido lib. 5. c. 20. 21. 22. 23. &c.

Scribam, quæ ſcribit Leonardus Vairus lib. 3. de faſc. vl. Chriſti namque corpus à deuota anima ſumptum, conſcientiam exhilarat, animæ vires reparat, hominem meritorum Chriſti participem facit, deuotionem excitat, fidē illuminat, ſpem roborat, charitatem inflāmat, affectus regit, prę‍terita peccata delet, contra futura armat, dæmonum fraudes, ac faſcinationē penitus auertit magicoſq. morbos; Quo circa, cum quidam Neapoli luxuriæ ſtimulis ardenter ſollicitaretur, eaq; de re ad ſanctum Euchariſtiæ Sacramentum accedere non præſumeret; illi conſilium dedi, vt conſcientiæ examine præmiſſo, & peccatorum confeſſione peracta quanta poſſet humilitate, ac deuoto mentis affectu hoc Sacramentum ſumeret, quod ſimul atq. ijs executus; ardens illud luxuriæ incendium ſublatum prorſus fuit.

Ac vt pauca ſubiungam, & vtendi modum antiquum Exorciſtis, fidelibuſque lætitiam lib. 2. c. 3. vitæ D. Bernardi habetur, quandam perſonam ſuper caput eius poſita Euchariſtia liberauit ab eodem hoſte generis humani. Mediolani in Eccleſia Sancti Ambroſij adducta ad eum fuit mulier multis annis obſeſſa, ſicq. deformata, vt monſtrum non fęmina videretur: conuerſus ad populum iuſſit omnes attentius orare, miſſamq. iuxta propè altare conſtituta fęmina teneri auſpicatus: quoties de more ſacro ſalutarem hoſtiam ſignabat, toties ad mulierem quoq. conuerſus, eodem ſigno Crucis edito ſpiritum nequam, athleta fortis impugnat, expleta autem oratione dominica efficacius hoſtem aggreditur Patenæ ſiquidem calicis, ſacrum Domini corpus imponens, talia loquebatur. *Adeſt ille, qui pro noſtra ſalute paſſurus,* nunc (inquit) *Princeps mundi eicietur foras; hoc illud corpus, quod de corpore Virginis ſumptum eſt, quod in tumulo iacuit, quod de morte ſurrexit, quod videntibus diſcipulis aſcendit in Cælum; in huius ergo maieſtasis terribili poteſtate tibi ſpiritus maligne præcipio, vt ab hac ancilla eius egrediens, tangere eam deinceps non præſumas.* cumq; eam inuitus deſerens, & manere vltra non valens atrocius affligere, tam magnam iram, quam modicum tempus habens, rediens pater ſanctus ad altare, fractionem hoſtiæ ſalutaris ritè compleuit, diffundendamque in populo pacem miniſtro dedit; & confeſtim pax, & ſalus integra reddita fuit mulieri. Huic etiam accedit, vt frequentetur Miſſæ ſacrificium, vt hiſtoriam narrat D. Auguſt. 22. de Ciuitat. Dei 8.

His tutioribus remedijs peractis: diligenti cura inueſtigandum eſt, an inſtrumenta malefica in locis alibi patefáctis reperiri poſſint; quæ inuenta igne benedicto orando cum litanijs Sanctorum, & Pſalmis, *Exurgat Deus,* & *Qui habitat in adiutorio altiſſimi*, comburantur.

Cap. IV.

ADmodum prodeſſe in his, & in omnibus morbis ieiunium, eleemoſynam orationem, vt præter tot experientas, probant d. c. ſi per ſortiarias, Matth. 17. Marc. 9. & multi Sancti, & Sanctæ in eorū vitis, & miraculis; quæ omnia melius iuuant, ſi ipſimet affectu exerceant, & maxime ſi conſocios habeant alios Dei ſeruos.

Cap. V.

SEd ſi quæris quid orandum?

Reſpondet D. Aguſt in lib. 2. de Symbolo ad Catecum. 1. & de vtilit. cred. 22. quod efficacitas principalis danda eſt orationi Dominicæ, & ſymbolo Apoſtolico, ac addo Salutationi Angelicæ, vt de Roſario multa leguntur miracula, & de Salue Regina contra inferorum ſpirituum poteſtatem narrantur exempla in lib. 3. *Pratiſſoridi* c. 116. ac illa oratio Aue ſanctiſſima Maria, fuit adeò in corde Pontificibus Romanis, vt centum annos Indulgentiarum, qui quoties piè eam proferret, lucrari conceſſerunt, extat Officium Beatæ Mariæ Virg. Officium D. N. I. Chriſti Officium Angeli Cuſtodis, Litaniæ, tum aliquorum Pſalmorum recitatio, *vt Qui habitant in adiut* cum ſua oratione; *Miſerere mei Deus*, & Pſal. 140 *Libera me Domine ab homine malo*, & Pſal. 83. *Deus ne taceas, neq compeſcaris Deus* : & Pſal 20. *Exaudiet te Dominus in die tribulationis*, item Lectio S. Euangelij ſecundum Ioannem *In principio erat Verbum*, &c & Pſal. ab omni pio quotidie legendus 37. *Noli æmulari in malignantibus, neq. zelaueris facientes iniquitatem*.

Potẽtes etiã ſunt illi verſiculi Pſalmorũ cum nominibus attributis Deo. v. d.

Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus praualui aduerſus eum, ò adonai.

In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum, redemiſti me Domine, Deus veritatis, ò Meſſia,.

Locutus ſum in lingnam meam, notum fac mihi finem meum, & numerum dierum meorum, quis eſt vt ſciat quid deſit mihi? ò Rex fili Dauid.

Fac mecum ſignum in bonum, vt videant, qui oderunt me, & confundantur, quoniam tu Domine adiuuiſti me, & conſolatus es me. ò Eloi.

Diripuiſti Domine vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis, & nomen Domini *inuocabo, ò Emanuel.*

Perijt fuga à me, & non eſt qui requirat animam meam, & clamaui ad te Domine, & dixi, tu es ſpes mea. & portio mea in terra viuẽntium, ò Chriſte.

Confiteantur tibi Domine omnia opera tua, & Sancti tui benedicent tibi.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, &c. Amen.

Qui, ſi ſæpe, pièq recitentur adiuuant ad curationem, & præſeruationem.

Similis pietatis animi eſt hæc alia Oratio.

Chriſtus vincit, Chriſtus regnat, Chriſtus imperat, ſi ergo me quæritis, ſinite hos abire. Si ambulauero in medio tribulationis viuificabis me, & ſuper iram inimicorum meorum extendiſti manum tuam, & ſaluum me fecit dextera tua, Amen.

Ecce ſignum ✝ Crucis fugite partes aduerſæ, vicit leo de Tribu Iudæ radix Dauid Allel. Allel. Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum.

Cap. VI.

SEd antequam amplius progrederis petis, an ſit aliqua oratio determinata, & infallibilis, vel aliquod breue, vel exorciſmus ſanandi morbos aut expellendi dæmones?

Reſpondetur, quod hoc certè credere ſuperſtitioſum, cum ij exorciſmi, tam in Eccleſia primitiua, quam moderna ſunt poſiti apocryphe, & dubiè, ipſe enim Deus liberat quem vult, & quando placet perſanat. Non negatur tamen quibuſ-

quibuſdam ex diuino, & ſecreto pacto, voluntateque ſi piè, vel tali intentione dicerentur maiorem poteſtatem, & totalem vim ſanãdi, vel ex pellendi conceſſiſſe ex Sibill. c. 8. 3. dec. hinc noto idcirco interdictas eſſe multorum Pſalmorum determinatè deſeruientium ad ſanandos morbos, vel contra hoſtilia arma, ſerpentes, caneſq. & c. Lectiones, ſuſpenſioneſq. ipſorũ à Sũmis Põtificibus, quia mali homines non ad animæ, ſed corporis ſalutem, & gloriam finaliter tendebant; hinc ſcandala, & vilipendia horum minimè iuuantium naſcebantur, ac ſuperbiæ illorum pro certo credentium per ea verba offendi non poſſe &c.

Ad hoc probandum inſurgit Ioſeph Angl. in Q: mag. & Valles. de 5. Phil. 3.

Nulla verba, nec exorciſmi habent infallibilem efficaciam ad cogendum, & arcendum dæmones, quia cum verba, aut ſigna non habent talem afficaciam ex natura ſua, ſed ſolum virtute Diuina, aut Angelica, non alligauit Deus poteſtatem ſuam ex lege ſacramentalibus verbis, ſicut ſacramentis, ſed operatur quando ſibi placet ad gloriam ſuam, & vtilitatem credentium, & multum facit ad hoc pietas, & fides miniſtrorum, præſertim ruminantium vitam, & paſſionem Saluatoris noſtri, qui ſua potentia, prudentia, & prouidentia hominum menſurat paſſiones, affectioneſque ſecundum eorum capacitatem, vt eleganter canunt Verſus iſti.

Huic ex alto cuncta tuenti,
Nulla terræ mole reſiſtunt;
Non nox atris nubibus obſtat
Vno mentis cernit in ictu,
Quæ ſint quæ fuerint, veniantq.
Quem quia reſpicit omnia ſolus
Verum poſſis dicere Solem

Verba igitur pia Christiana, vel operantur per ſe virtute diuina, quibus prolatis ſequitur effectus, & ſunt ſacramentalia, vel operantur per ſe, ſed impropriè, cum non ipſa, ſed Deus operari propiè dicatur (ea .n. concurrunt tanquam ſigna, ſeu animi pietate in Deum) primæ concurrit opus operatũ, ſecundæ opus operantis.

Cap. VII.

MVltos etiam perſanauit aſperſio aquæ benedictæ ſigno Crucis; vt ſunt millenæ hiſtoriæ apud Surium, & S. Eligius Nouiomenſis Epiſcopus quinquaginta amplius energumenos ſimul porrecta eius aqua benedicta liberauit, vt refert æqualis eius S. Audoemus in eius vita, S. Barbatus Archiepiſcopus Beneuẽtanus dum Nucem magam Beneuentanam concomitantibus omnibus ſuis Eccleſiaſticis, conciuium ſecularium copia radicitus euelli curauerat, ſerpentẽ in radice inuentum terrorem cunctis eiaculantem, ipſe benedictæ aquæ aſperſione Crucis ſignaculo abnodauit, vt in poſterum de Nuce Maga.

Cap. VIII.

DE ſignaculo Crucis extant innumerabiles animæ, & corporis ſanationes à morbis., & à dæmonibus, de quo D. Cyprianus Serm. de Paſſione Chriſti, D. Athanaſius de incar. Verbi, plerique alij, at ſignum crucis tollit omnem magiam, & paucis tam ſaluti ferum vexillum in honorem. Voco teſtes

ſtes Macarium, qui ſigno Crucis in Biuaria morbos pepulit. Mecliniæ incendiũ extinxit: cum Theodori Archimandritam ſola ſigni Crucis benedictione veneficium Theodori magi euitauit, ſæpe dæmones expulit; ſolitas frugum calamitates auertit; & dæmones certis locis includebat, & ſigno Crucis locum obſignabat, ne cui nocere poſſent teſte Gregorio eius diſcipulo, eodem gladio vtebatur. S. Portianus, S. Maximus, & fatentur hoc dęmones expulſos à Patapio apud Metaphraſtum menſe Nouembris clamantes, uere terribilis es Nazarene, & vbique in omnes obtines imperium: quo ergo proficiſcamur; ſi in deſertum, ſi in Ciuitatem, ſi vbicunque duxerit aliquis, tu illic pręuenis ſola Crucis figura ſolo tuo nomine nos expellens.

Chriſti fidei profeſſores, ſanctæ Crucis orationem hanc proferre ſolent; ſigno Crucis muniendo.

Chriſtus mecum † iſtã Crucẽ ſemper adoro: Crux eſt certa ſalus mea Crux diuidit gladios: Crux ſoluit vincula; Crux eſt in me: Crux eſt in anima mea: Crux eſt ſignum immobile: Crux eſt via, veritas, & vita: per Crucem intrat diuina virtus: Crux Chriſti fundit omne bonum: Crux Chriſti aufert omne malum: Crux Chriſti dat vitam æternam: Crux Chriſti diuina ſalua me, quam ſuper me, & ante me gero, quam antiquus inimicus ab homine, in quo te videt fugit, hoc ſignum Crucis erit in cęlo cum Dominus ad iudicandum venerit, quamplura; & pia collegit de ſignaculo Crucis, *F*lorianus Canalis lib. bened. pag 64.

Nec taceam quod etiam *M*artinotauit, Sanctos aliquos ad euitandam vanam Mundi gloriam ſigno Crucis aliquid naturale ſignatũ, vt pomum &c. propinaſſe ita ſcribit B. Fortunatus aliquando Sanctos hiſce diuinis remedijs quædam alia adtribuiſſe, dicis tantum cauſa, vt miraculorum gratiam, hoc quaſi naturalis remedij velamento (quæ illorũ erat humilitas) obrũbrarent, & humanam laudem effugerent, vt de B Radagunde Regina idem prodidit, eam Crucis ſigno folium pampani addere conſueuiſſe, quòd hodie forſan inter res ſuſpectas, ſuperſtitionis connumeraretur, ii tamen præcepto Domini parebunt, dum monet *Nolite gaudete, quia dæmones ſubiciuntur vobis, ſed gaudete, quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis.*

Cap. IX.

DVbitas curioſe, an homines non probatæ vitæ, ſed rectæ fidei virtutem habere poſſint hos morbos ſanandi, ac quoq miracula monſtrandi?

Reſpondetur non repugnare id effici poſſe, ſicut habemus Euangelia, & primo Math. cap 7. *Multi dicent mihi in illa die Domine Domine non ne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dęmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis, quia nunquam noui vos, diſcedite a me omnes, qui operamini iniquitatem.*

Marcus cap. 9. Magiſter (Reſpondit Ioannes) *Vidimus quemdam in nomine tuo eicientẽ dęmonia, qui non ſequitur nos, & prohibimus eum?* Ieſus autem ait, *nolite prohibere eum, nemo eſt n qui faciat virtutem in nomine meo, & poſſit cito malè loqui de me; qui enim non eſt aduerſus vos pro vobis eſt.* idem ferè legitur in Luc. cap 13. & excipitur in 1. ad Corinth 1 a *Paul.* Hoc erat in primitiua Eccleſia. Nunc vero eam poteſtatem iure ordinario Exorciſtis, *D*iaconis, Subdiaconis, Sacerdotibus, & Epiſcopis tantum ab Eccleſia

cleſia conceſſum eſſe conſtat. Si qui vero ſint alij iactantes priuilegia ſpecialia, ac ius extraordinarium conceſſum à Deo habere, ſpirituali iudicio ſubmittendi, ac examinandi, nam ſuſpectos ex aliquo pacto dæmoniaco exiſtimo.

Cap. X.

OLeum infirmorum per Epiſcopum benedictum eſt morborum magicorum ſalutare, etiam obſeſſorum remedium, quo grauiſſimos morbos S. Launomarus abigebat, vt Surius Euchetia vxor Agapij veneficio attentata cum roderentur inteſtina allata eſt ad S. Partenium, qui triduo orans, & oleo ſanctorum ei propinato ſanam remiſit, vt Metha ph Erat hoc ordinarium B. Auxentij Archimandritæ contra dæmonis obſidiones, morboſq; ab eo illatos remedium, iſtud etiã hydropico, cæcoq; ſanitatem reſtituit Eutychius Patriarcha, vt Euſt. in eius vita, & contra virulentos morſus S. Paternus Abrincenſis, hoc S. Theodoſius brucos pellebat.

Ac, vt detur exemplum, & doctrinam Exorciſtis, habetur ex Ioanne Molineto Chon. Belgici 1490. Ægidium Nettelet um Decanum Camaracenſem cum exorcizaret Quercetenſes Emergumenas, quæ loqui labia claudent es nolebãt tolitum digitis illis labia deducere, & increpitare noſtem ſi vales, poteſq; digitos hos oleo ſacro imbutos mordere, vel lædere, en illos tibi permitto, ſi nequis, os aperi impero: mox autem Energumenas viſas liberari magna moleſtia, cepiſſeq; Decano parere, eiq; reſpondere ad quæſita:

Cap. X I.

BAptiſimus, de quo late Mart. lib. 6 pag. 175. mirificè etiam valet ad pellendos dæmones, ſanandoſq; morbos magicos e corpore paganorum gentilium, iudæorum, turcarum &c.

De Amuletis. Cap. X I I.

SAcroſancta Eccleſia, pia miſericors mater ad fugandos dæmones, horumque morbos inuenit, tam in præſeruatione, quam in curatione ſacra amuleta, ſeu ſcripturarum, orationum, diuinorum nominum, rerumq; ſacrarum ad collum appenſionem.

Quæ quamuis à B. Chryſoſtomo in 43. Homil. videantur parui fieri, dum ſcribit quidam aliquam partem Euangelij ſcriptam circa collum portant, ſed non ne quotidie Euangelium in Eccleſia legitur, vt audiatur ab omnibus? cui ergo in auribus poſita Euangelia nihil poſſunt, quomodo poſſunt eum circa collum ſuſpenſa ſaluare?

Huic tamen reſpondet S. Thom. 2. 2. q. 96. ar. 4. hunc intendere explicare caueri hominem à figuris ſcriptis, quamà verborum auditu, & ex Homil. 73. fit clarius, cum mulierculas illas reprehendit, vel quod non recta, ſed pharilaica intentione id facerent, ex loco ſupercit. inuehitur in duo nequam genera hominum: primum, qui ex huiuſmodi ad collum ſuſpenſis, ipſi ſanctiores volebant videri, vt phariſæi olim, ſecundum, qui ex eadem ſuperbia, quæ ad collum alij ſuſpenderent, ipſi de capillis, vel veſtimentis ſuis largiebant ur, verum efficaciorem virtutem, ſi illa verba, quæ ad collum ligata portentur, quotidie quoq; in corde cum debita reuerentia memorentur inferre autumo. Ex his ergo cum Garxonio in app. mir. ſtantia 3.

Colligo quod quando in ipſis verbis pijs, & non incognitis, modo ſcriptio-

nis,

nis, Crucium numero figura, vel ſimilibus ſpes non ponitur, pium, & ſanctum eſt reuerentiæ cauſa, Sanctorum reliquias, cereas Agni *Dei* effigies Euangelium S. Ioannis, Pſalmum Dauid, & ſimilia ſacræ ſcripturæ teſtimonia *Dei* geſtare collo appenſa, nil vani immiſcendo, ſed affectus, qui inde oritur erit ſupernaturalis *Dei* beneficentiæ adſcribendus, alijs autem creaturis vti, quas vel vſus Eccleſiæ Cathol: vel proborum medicorum ars non commendat omnino eſt prohibitum.

Ad hoc parefaciendum clarius adducam ſcripta S. Thomæ cit. duas conditiones exigentis. Prima eſt, vt pijs verbis nihil ſuperſtitioſum admiſceatur, v.g. ſi fideret quis figuræ, coloriue litterarum, vel modo ſcripturæ, vel tempori, aut determinato numero, vel materiæ membranæ, vel attramenti Secunda, vt recta ſit gerentis intentio, veluti ſi prius verborum ſenſus obſeruetur, ſpes verò figatur in *Deum* idq; fiat, vel ad profeſſionem fidei veræ, vel ob alium pium, & ſanum finem;effectusq; à diuina potentia ſub eius beneplacito expectetur.

Huic præpoſito explicat Gugliel *Pariſ.* lib. de leg. Atauus nobilis *D.* magni Aduoc. Neap Io. Antonii Pariſij cui Togaç. Quemadmodum veri cultores *Dei* altiſſimi, & pronuntiando ſermones eius, & etiam deferendo ſcriptos, interdum ipſum venerantur, & per huiuſmodi venerationem mira interdum à creatore obtinent; ſic, & maleficia non virtute verborum, quæ vel proferunt, vel ſcripta deferunt;ſed veneratione,&c. quã vel proferendo, vel deferendo illa dęmonibus impendunt, ab ijs obtinent multoties, quæ homines admittũtur &c. narrat Leontius Epiſc. ex Surio 1 Iulii Sanctum Simeonem ſolum mulieri magæ amuletum in tabella conſcripſiſſe, quo geſtato illa non potuit amplius diuinare, nec magica amuleta facere. idem leg mus in vita S. Antonii, ac Fernelius lib 2. de cauſ. rer. abd recitat de fuga *Dęmonis* ab obſeſſo geſtãte imaginẽ S. Michaelis Archãgeli.

Cap XIII.

INter amuleta laudantur breue ex auro, thure, & myrrha propria benedictione.

Ruta, hypericon, benedicta.

Carta benedicta cum inſcriptione ſacrorum verborum, & nominum in Flagel. 190.

Crux illa ſcripta in *pag.* 105. fugæ Sathanæ.

Compoſitio ax quatuor cereis benedictis.

Sal benedictum.

Oleum benedictum.

Grani benedicti à ſummis Pontificibus.

Scribo tibi amuletorum principem, quoad gloriam altiſſimi, & mei Patroni S Bartholomęi honorem vtor ℞. auri, thuris, myrrhæ bened. parum hyperici. rutæ bened. ſalis bened. radicis iringi, gentianæ, valerianæ, manus *Chriſti*, morſus Diaboli, herbæ paris ad arbitrium, argenti viui incorporati in plumbo liquefacto prius dr. 1. pulueriżanda pulueriżentur, & cum cæteris benedictis intinctis pauco olei bened. & gummo dragag. diſſol. in aqua luſtrali, formentur ſphęrulæ effigiatæ ſigillo S. Bartholomęi, & portentur collo appenſæ, quibus admiſceri poterit aliqua particula Agni benedicti, ſeu conſacrati à Summis Pontificibus.

Cap.

Cap. XIV.

DE hoc late memorat Matthæus in 7. decret.& multa miracula narrat Del Rius,& Friſius poetice de Agno Dei.

Poſtulat in primis (ſc. Pontifex) ſacrati aſpectus,vt Agni
Agnum ad cæleſtem concita corda leuet;
Vtque ſalutifera memores, vitaque, necisque
Criminis, & vitij noxia vincla terant,
Hoſtis vt inſidias ſtygij, ac certamina vincant,
Decipulas Mundi, carnis, & illecebras.
Corporeos nobis morbos, caſuſque repelli,
Præſertim horriferos, mortificoſque petit.

Cap. XV.

SVſpenduntur cum maximo effectu ſanctiſſimæ Reliquiæ Sanctorũ, ita vt ſæpe ſuper ægros impoſitæ maleficos, & dæmoniacos eſſe patefacerunt,ex inquietudinis,vanæ locutionis,ac ponderum ſenſu;minimeq; inſpicere volentes eas.Idem peragere obſeruauimus oleum,ſeu Manna S.Nicolai deuote propinatum, & vnctum loco affecto. Noſtro exemplo narrat Georgius M.lib 1.de glor. Mart c.6.oleo ſanctarũ Reliquiarum addito ieiunio, & oratione multos dæmoniacos a B.Auxentio ſanatos: merito ergo religioſe,ſemperq; Sanctorum Reliquiæ colendæ ſunt,vt tanquã cæleſtem theſaurum venerabatur S. Bano Epiſc. Miſnenſis,& S.Ioan.Damaſc.Sanctorum Reliquias appellauit fontes ſalutiferos, ex quibus plurima ad nos beneficia manant,ſuauiſſimumq; vnguentum profluit. Inde igitur tot olim, & hodie ad eorum ſepulchra ſunt peregrinationes inſtitutæ.

Cap. XVI.

QVot enim dæmoniaci, vel maleficiati beatas Romanas viſitãtes Reliquias, præſertim Columnam D.N.Ieſu Chriſti ſanitati reſtituti ſunt? quot Venetijs, S. Marcum,ceu Chriſti Cancellarium? quot Neapoli?quot in Monte Virgineo?Monteq; S.Michaelis Archangeli? quot in diuerſis locis! ita vt fere omnis Ciuitas ſuos colat Aduocatos,& Patronos(*nimis.n honorati ſunt amici tui Deus,*) Thomas Phaſellus lib.10. de reb.Sicul a.quot annis ad D.Philippi Apoſt.ſepulcrum in Sicilia plurimos energumenos liberari, adeo vt anno 1541.pluſquam ducentæ fœminæ huiuſmodi fuerint numeratæ: huius Sancti os magnum Brachij colimus in Eccleſia S.Donati Beñti, & ſæpe eſt in coadiutorio magno ad liberandas vexatas,exorcizante huius Eccl.Abbate,Adm.R D. pio viro, Franciſco Pacillo,meo Compatre.

Cap. XVII.

EXtat Beneuẽti ſepulchrũ Sãcti Bartholomæi Apoſt.Principis,totius Indiæ terroris, fugæq; Dæmonum, ac noſtræ Vrbis fautoris,Patroniq; munificentiſſimi,in quo vidi multos vere energumenos(præter eas Moniales decem Cælentiæ) varijs linguis loquentes, aſtantium ſecreta reuelare fingentes, ad ferreas cancellas tumuli alligatos. ſtola a perilluſtri D. Abb. Io:Baptiſta Capaſſo exorciſtica arte inueteratos,tacite ab inuiſibili,inauditoq; imperio Sãcti Bartholomæi eſſe exorcizatos,cuius dictis reſpondebant, ac ita clamabant, *Ah ſcorticato,non più tormentare,non ti baſtò hauerci ſcacciati dalle Indie noſtre? non più tirare? che corda è queſta? me ne vſcirò sì, sì, che*

voi,& manibus poſt terga corda,ceu appenſæ remanſæ corporibus conuulſis meritis iſtius Sancti ſanæ ſurgerunt,ſed quid?ſunt quotidiana miracula, quæ ſic volente Deo obſeruantur &c,cecinit de hoc Sancto in lib.9.Ode 14 Ieſuita Maſculus.

Oratio pia S. Bartholomai. Cap. XVIII.

℣ Princeps Apoſtolice
Bartholomae Domine,
Tu mala mea mortifica:
Qua bona ſunt viuifica.
℣ Ora pro nobis S.Bartholomæe.
℟ Vt digni efficiamur promiſſionibus Chriſti.

Oremus.

DOmine Ieſu Chriſte, qui per B Bartholomæum Apoſtolum,& diſcipulum tuum Indiam viſitare voluiſti, ac innumeris miraculis, & martyrijs coronaſti eundem: Præſta quæſumus, vt eius meritis, & precibus ab inſidijs Dæmonum, & omnium inimicorum noſtrorum viſibilium,& inuiſibilium tua fauente dextera liberemur,& hunc famulum tuum N.a Dæmonum vexationibus curare digneris, qui viuis, & regnas in ſecula ſeculorum. ℟. Amen.

Cap. XIX.

S. Barbati Epiſcopi Beneuentani,cuius Corpus honoratur ſub Altari maiori Archiepiſcopalis Eccleſiæ.

Hymnus

BArbate Chriſti famule,
Longobardorum ſpeculum,
Verbo fulgens, & opere,
Samnites hoſte liberas.
Beneuentano Principi
Matrem oſtendis Virginem,
Preces agentem filio,
Pro libertate populi.
Et Conſtantini Caſaris,
Mentem iratam mitigas,
Vrbis nefandam Arborem,
Vellendo fidem propagas.
Romual Theodorinaam,
Et plebem Chriſto copulas,
Tu ſimulacrum vipera
Vertis in Dei calicem:
Miles accendens Principem
In necem Dei famule,
Damonis aula noſcitur,
Cum multis eius poſteris!
Tua lotura manuum
Sanat laſos langoribus:
Sis ergo nobis omnibus,
Medelam delinquentibus;
Precamur inde ſupplices,
Chriſtum pro nobis rogita,
Qui tua feſta colimus,
Vt faciat nos calibes:
Chriſto, & Patri gloria,
Vna cum Sancto Spiritu. Amen.

ORATIO PIA.

℣ Ora pro infirmo (vel Nobis) Sancte Barbate.
℟ Vt dignus efficiatur, (vel digni efficiamur) gratia Chriſti.

Oremus.

DOmine Ieſu Chriſte,qui per Beatum Barbatum Epiſc. Anno tuæ Incarnationis 688. mortuum vita eius 80 menſibus vndecim Beneuentum de victoria, miraculiſque honorare voluiſti,illudque idolatria Serpentis, alijſque ſuperſtitionibus auxilium ſpoliare tribuiſti,concede quæſumus,vt eius precibus dæmonum vexationum, inſidiarumq; victoriam conſequamur

Digitized by Google

mur; ſicut ipſe ſub Nucis nefandæ radice tartareum Serpentem mactauit aqua luſtrali. Qui viuis, & regnas, & venturus es iudicare ſeculũ per ignem. ℟. Amen.

Et quoniam de Sanctorum Beneuentanorum, ac Aduocat. Epiſc. Archiep. necnon Ducum Hiſtorias luculẽter, & nobiliter Peritiſ. ac Reuerẽdiſſimus V. I. D. Prot. Apoſt. Baſilicæ Archid. D. Marius de Vipera (cuius antiqua progenies ortum duxit a Vipera Romualdi, & S. Barbati tempore) tractat; ideo eius dictis cedo.

Oratio S. Mercurij compoſita per Pauſum Diaconum ſanctiſſimæ vitæ Monachum Montis Caſini, quondam Secretarium Principis Arechis Beneuent. *Cap. XX.*

SAlue miles egregie Mercuri Martyr inclyte, eſto nobis refugium apud Patrem, & Filium, & Spiritum Paraclitum.

℣. Ora pro nobis Sancte Mercuri.

℟. Vt digni efficiamur promiſſionibus Chriſti.

Oremus.

DEus, qui Beatum Mercurium Martyrem tuum per Angelicam viſionem in tua fide ſolidaſti: Præſta quæſumus, vt interceſſionis eius auxilio ab inſidijs inimicorum omnium defendamur, & in tuo ſemper amore creſcamus; Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, &c.

Hymnus eiuſdem in Translatione Corporis Beneuentum.

MArtyr Mercuri ſeculi futuri,
Perpeti dona gloria corona,
Qui tuam totis venerantur votis,
Translationem.

Qui dudum Romæ Decio dictante,
Multa pro Chriſto paſſus ipſe dante,
In Caſarea vir virtutis ante,
Victor occumbit.

Quem Cæſar cõſlans inſtar præceſſorum,
Deferens ſecum fines Appulorum,
Proterit intrans more Tirannorum,
Cuncta conſumens.

Interim Vrbem vaſtat opulentam
Samnium iuxta, vero luculentam,
Cuius ruinam Deus violentam,
Illa ſolatur.

Tres cœnobita, grata Deo vita,
Iſta dolentes, triſtes, & mærentes,
Corpus Beatum, ſibi commendatum
Humant ibidem.

Vrbs deſolata, ita conſolata;
Super humata corporis beata
Oſſa pro rata, fit vi Deo grata,
Conſtruit Templum.

Cæſar progreſſus venit Beneuentum;
Sed vi repreſſus, ſibi reſiſtentem,
Romam feſtinat, Samnium declinat,
Bellipotentem.

Poſt plures annos Arechis inſignis,
Samnij Princeps multis motus ſignis
Martyris corpus, laudibus condignis,
Samnium transfert.

Donans id ara nobili præclara,
Cuius precatu omni nos reatu
Pegma beatum purget, & optatum,
Conferat ſtatum.

Honor, & virtus, regnum, & poteſtas,
Sit Deus noſter tibi, qui ſic præſtas
Tuos attolli contra res infeſtas
Opem ferendo. Amen.

Compoſuit etiam alium de eius Paſſione. *Cap. XXI.*

ET ſicut iam diximus valde valere ad ſanandos hos morbos ſuſpenſionem, vel viſitationem ſanctiſſimarum Sanctorum reliquiarum; ita nimis etiam perficit recurſus ad ſanctam, probatamque vitam viuentium virorum, auxiliumq; ab his petere, quod conſtat miraculorum donum tenere, ſi legitur de B. Macario ſola ſua præſentia magicas affectiones ſanare

de S. Petro, qui non ſolum imperio, & præſentia ſed vmbra omnia genera affectionum perſanabat: verbis etiam ſanabat B. Baſilius, & Paphnutius, & verbere. S.Paulus ſimplex, & S. Theodorus, alijq; vel litteris, vt S. Eugendus, & Gregorius Thaumaturgus, vt ſcribit Greg. Niſen.

Cap. XXII.

ADiuuat etiam ad maleficia, dæmoniaque propulſanda benedictarum Campanarũ Eccleſiæ Catholicæ pulſatio, Durand. lib. 1. ration. cap. 4. ita de his, Campanæ ſunt vaſa ænea, in Nola Ciuitate Campaniæ primo inuēta, majora itaq; vaſa, Campanæ a Campania regione, minora vero a Nola Ciuitate, auctore D. uo Paulino dicuntur. Pulſatur autem, et benedicitur (non vt Vulgus cenſet baptizari, nam aliquando baptizari accipitur pro benedici, vt ſuo Ser. de ſac. ded.) Campana, vt per illius tactũ et ſonitum Fideles inuicem inuitentur ad præmium, et creſcat in eis deuotio fidei, fruges, mentes, et corpora credentium ſeruentur, procul pellantur hoſtiles exercitus, et omnes inſidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempeſtatum, et fulgurum temperentur, infeſtaq; tonitrua, et ventorum fulmina ſuſpendantur, ſpiritus procellarum. et aereæ poteſtates proſternantur: et vt hoc audientes confugiant ad ſanctæ Matris Eccleſiæ gremium ante ſanctæ Crucis vexillum; cui flectitur omne genu cœleſtium, terreſtrium, et infernorum, etc. et ſic dæmones, ceu tubas æterni Regis, Campanas audientes, territi, fugiant nocere, non quia æris ſonus diſſipat aerem, et dæmones; ſed virtus. Deiq; digitus agnoſcendus ſua diſpoſitione operantis vi benedictionis, idcirco in anguſtijs (vt cnix s) tribulationibus, rebus arduis ter ſolitum eſt Campanam magnam pulſari, vt pro ea neceſſitate chriſtiani ad orandum excitentur. Ac poteſt de facili in his latere aliquod maleficium (vt accidere ſolet parturientibus) vnde ad hoc diſſoluendum pium eſt pulſari.

De Exorciſmis. Cap. XXIII.

PRæter iã dicta pro ſacra curatione ad dæmones, morboſq; expugnandos inſtituit exorciſmos primo S. Gregorius, pia mater Eccleſia, nõ quia vi vlla naturali aſtrali, vt voluit Rhodig. lib. 2. 8. ſeu materialiter fugandi hos torquendi, premendi præditi ſint, at Dei concurſu. cui placuit in bonum hominum ita inuocari, & vim talem initiatis impertiri, & vt debitum obſequium præſtetur. Quibus non ſolum fas erat vti Sacerdotes, & exorciſtico ordine imbutos, verum bonos viros charitate inflammatos, imo, vt ſupra ſcribebam, bonæ fidei, etſi non integræ vitæ homines imperando in nomine Ieſu Chriſti D. noſtri, qui venturus eſt iudicare ſeculum per ignem. Tempore noſtro hoc officium videtur eſſe reſtrictum ad particulares, & paucos Sacerdotes, ac rariſſimos Exorciſtas, cũ requirãtur multæ cõditiones, optima obſeruantia, & prudentia ad interrogandum præſertim. Nam legitur in Niderico in formicar. in Conuentu quodam Colonienſi Fratrem verbis ſatis iocosũ, ſed in gratia expellendi dæmones valde famoſum, hic cum in terminis Conuentus Colonienſis dæmonẽ obſeſſo corpore arctaret. Dæmon peijt a Fratre locũ recedendi quo gauiſus Frater, ait (in ioco) in choacam meam vadas Exijt igitur dæmon, & nocte cũ Frater ventrem purgare vellet, dæmon tam dire contorſit prope cloacam, vt vitam cum difficultate ſaluaret,

Sed

Sed Hilario Eremita in illo Dæmoniaco ducto gazam loquente lingua Græca, & Syriaca (quam nunquam didicerat) exponere valebat multa, cui Sanctus ait, non curo quomodo intraueris; sed vt exeas in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti impero. Hoc nomen, eſt breuis & verus exorciſmus, quo Sancti, & Sanctæ, & etiam viri alij Chriſtiani innumerabiliter dæmonia eiecerunt. Sic verificat Marc. 9. 10. *In nomine meo Dæmonia eicient, linguis loquentur nouis, ſerpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit, ſuper ægros manus imponent, & bene habebunt;* & Prudentius eleganter in Apoteoſi ponit hunc Exorciſmum.

Intonat Antiſtes Domini, fuge callide Serpens,
Exue te membris, & ſpiras ſolue latentes,
Mancipium Chriſti fur corruptiſſime vexas?
Deſine, Chriſtus adeſt, humani corporis vltor,
Non licet, vt ſpolium rapias, cui Chriſtus inhæſit;
Pulſu abi, ventoſe liquor, Chriſtus iubet, exi.

Et ad confirmationem D. Hilarij, ex Luc. 4. *Reſpondit Ieſus illi obſeſſo loquaci, obmuteſce, & exi ab eo,* nam (ſubdit Lucas) *non ſinebat Dæmonia loqui, ex nimia enim loquacitate ſcandala, & peccata oriuntur in populum.*

S. Chryſoſtomus ſolebat ad machinamenta Dæmonum, & ad præſeruandum, necnon curandum, hominibus conſulere, vt quotidie proferrent hæc. *Abrenuntio tibi Satanas, & coniungor tibi Chriſte.*

Diuus Cyprianus exorciſtæ imperium explicat lib. 4. epiſt. 7. per exorciſtas voce humana poteſtate diuina Dæmonē flagellari, vri, torqueri, ac ſua charitate, & fide, humilitate, & ieiunio promittat maleficiato corporis, & animæ ſalutem, nullo intereſſe premens, ac ad reliqua proſequatur.

Cap. XXIV.

PEtit curioſus ad quid diriguntur exorciſti? Reſpondet Thyreus de dæmon p. 3. c. 40. verba exorciſmi ad tria diriguntur, vel ad Deum, vel ad Sanctos, vel ad Dæmonē; ad Deum dirigitur petitio, vt peccata remittat, vt miſereatur obſeſſi, vt potentia ſua dæmonem cogat, comprimat, & exire expellat. Ad Sanctos, vt ad Dei familiares, amicos & cæleſtis Regiæ intimos Palatinos gratia valentes, vt a nobis impetrent, quod a Deo obtinere contendimus; petimus, vt ipſi intercedant; eorum adiunguntur interdū merita, nō vt æqualia Chriſti meritis (per hæc n. illa efficacia ſunt, & ſine his illa nullius meriti forent ſeparata prorſus) nec n. vt meritum Chriſti diminuant, ſed vt primū, & præcipue Deus ſi ij merita aſpiciens & oculos vltra porrigens ad eos tincta, imbutaq; merita Sanctorum fructū meritorum filij tam longe præſentem, & per omnia membra corporis ſui influentem conſiderās, citius moueatur, ſeq; a nobis exorari patiatur; ſic ergo per Chriſti, & famulorum Chriſti merita interdum Exorciſtæ obſecrant. Hæc ille.

Cap. XXV.

SAnctus Clemens lib. 8. conſt. cap 7 addit, ita poſtquam exiuerunt Catechumeni, dicat Diaconus; orate Energumeni, hoc eſt vexati ab immundis ſpiritibus, intente omnes pro ipſis orate, vt benignus Deus per Chriſtum increpet immūdos, & nequam ſpiritus, & eripiat ſeruos ſuos ab imperio inimici, qui increpauit legionem dæmonū, & principem malorū Diabolorum.

lum ipſe nunc increpet pietatis rebelles, & liberet figmenta ſua a vexatione ipſius, & purget ea, quæ ingenti ſapientia condidit, etiam attente oremus. ſalua, & excita illos Deus in virtute tua, inclinate vos Energumeni, vt benedictionem accipiatis.

Et Epiſcopus, vel Sacerdos oret, dicens.

Oremus.

DEVS, qui fortem armatum ligaſti, & omnia vaſa eius diripuiſti: qui dediſti nobis poteſtatem ambulandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici: qui homicidam ſerpentem ligatum tradidiſti nobis, tanquam paſſarem puerulis, quem cuncta pauent, & horrent a facie virtutis tuæ: qui eum deieciſti, ſicut fulgur e cælo in terram, non lapſu vocali, ſed ab honore in ignominiam, ob voluntariam nequitiam: cuius aſpectus ſiccat abyſſos, & minæ liquefaciunt montes, & veritas Domini manet in æternum, quem laudant infantes, & lactentes benedicunt, quem celebrant, & adorant Angeli: qui aſpicit ſuper terram, & facit eam timere; qui tangit montes, & fumigant: qui minatur mari, & ſiccat illud, & flumina omnia deſerta facit: cuius nubes puluis pedum eius, qui ambulat ſuper mare ſicut pauimentum Vnigenite Deus magni Patris Fili, increpa Spiritũ nequam, & libera opera manuum tuarum ab alieni ſpiritus vexatione; quoniam tibi gloria, honor, & adoratio per te tuo Patri in ſancto Spiritu in ſecula, Amen.

Tum Stola, ſeu Capiſtro ligetur obſeſſus, lenibuſq; verberibus caſtigetur ad vilipendium non Corporis vexati, ſed Dæmonis infeſtantibus, & cum imperio proferat Sacerdos hæc.

Quomodo cecidiſti Lucifer.

Cap. XXVI.

SCripta ab Antonio Mag. Sanct. Hamo Crucis, vt Draco innexatus a Domino eſt, & capite ligatus, vt iumentum, & quaſi mancipium fugitiuum vinctus, circulo, & armillis labia perforatus. nul um omnino Fidelium perforare permittitur? nunc miſerabilis, vt paſſer ad illudendũ irretitus a Chriſto eſt calcaneo Chriſtianorum, ſubſtratus gemit, ille, qui vniuerſa maria a ſe abſorta plaudebat, ille, qui manu ſua Terrarum Orbem teneri gloriabatur. Ecce a nobis vincitur. Ecce me aduerſum ſe prohibere non poteſt diſputantem.

Et repetat ſæpe hæc.

TV es, qui iactaſti ſedem ponere Aquiloni, & eſſe Altiſſimo ſimilem, nunc ſub corpore materiali, ſub fœtidis humoribus ſuperbis habitare? Chriſtus Ieſus imperat, eius ſeruus Barth. fidelis Apoſtolus percutit, exi, & tace.

Exorciſmus terribilis S. Zenonis. *Cap. XXVII.*

EXorcizo te immunde ſpiritus, tentator Diabole, nunc inſenſate, falſe, hæretice, ebrioſe, luxurioſe, ſuperbe, inuide, fallax, mala taſcha, inſipiens; Coniuro te ✝ per Deum viuum, & verum, & per gratiam Dei, & per ipſum te exorcizo, & adiuro ✝ te per eum, qui in Cana Galilææ aquam conuertit in vinum. Item coniuro te ✝ per Ieſum Chriſtum Dei filium, qui

ſub

Digitized by Google

ſub Pontio Pilato crucifixus eſt, & cui Longinus lancea latus aperuit, qui in Crucem dixit, Heloi, Heloi, Heloi, & per ipſum ego te adiuro. ✝ vt recedas ab hac creatura Dei N. qui venturus eſt iudicare ſeculū per ignem, viuos, ac mortuos, &c.

Poſtea ſigna te in fronte. dicendo Potentia Patris ✝ conforta me. In ore dicendo, Sapientia Filij Dei ✝ doce me. In pectore dicendo, amor Spiritus ſancti ✝ illumina me cognoſcere te, amare te, poſſidere te, ſeruire tibi, Amē.

Oremus.

DEus, qui Beato Zenoni confeſſori tuo dediſti virtutē expellēdi dæmones de quocumque loco, & perſona. Præſta indigniſſimo ſeruo tuo, vt eius merita, & orationes mihi præbeant virtutem, vt iſtos dæmones, vel iſtas facturas, hanc creaturam affligentes expellere, vel deſtruere valeam ab ea, per eum, qui venturus eſt iudicare viuos, & mortuos, & ſeculum per ignem.

Et lege Euangelium. In principio erat. &c.

Et alterum. Erat Ieſus eiciens dæmonium, &c.

Et alterum. Ductus eſt Ieſus in deſertum, &c.

In aure dicatur ter.

Deum, qui te genuit, dereliquiſti, & oblitus es Domini Creatoris tui.

Audi ergo maledicte Satana, audi, & time, victus, & proſtratus abſcede ✝ in nomine Domini noſtri Ieſu ✝ Chriſti. Tu ergo nequiſſime Satanas, inimicus fidei, aduerſarius generis humani, mortis adductor, vitæ raptor, iuſtitiæ declinator, malorum radix, fomes vitiorū, ſeductor hominum, proditor gentium, incitator inuidiæ, origo auaritiæ, cauſa diſcordiæ, excitator dolorum, dæmonum magiſter, quid ſtas, & reſiſtis? cum ſcias Deum tuas perdere vires? illum metue, qui in Iſaac immolatus eſt, in Ioſeph venundatus, in Agno occiſus, in homine crucifixus, deinde Inferni triumphator extitit glorioſus Recede in nomine Patris, ✝ & Filij, ✝ & Spiritus Sancti, & da locum Spiritui Sancto, per hoc ſignū Crucis Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui cum eodem Patre in vnitate eiuſdem Spiritus Sancti regnat in ſecula ſeculorum, & ipſe venturus eſt iudicare viuos, & mortuos, & ſeculum per ignem, Amen.

Exorationes Sancti Bartholomæi. Cap. XXVIII.

℣. Sancte Bartholomæe Princeps Apoſtolice.

℟. Percute, & diſſipa eos (vel dic nomen Dæmonis)

℣. Sancte Bartholomæe, qui igneis catenis Aſtaroth ligaſti, & Berit, & Baldach, Dæmoniaq; alia ab Indijs exiliaſti.

℟. Percute, & exilia eos ab hac creatura N

℣. Sancte Bartholomæe, qui Regis Polimi filiam a Dæmone vexatam liberaſti.

℟. Libera hoc Dei plaſma N.

Oremus.

SAncte Bartholomæe tartareorum terror, qui Liconiæ, Indijs, Ciuitateq; Albani, Armeniæ maioris genus humanum ab inſidijs diabolicis defēdiſti, ac in eius pectus Chriſti fidei ſemina inſeriſti, defēde, ꝑtege, libera, & cuſtodi N. pietate ſuperna ab hoſte maligno, & ab omnibus ſibi fauentibus.

tibus, vt ſanus mente, pariterq; corpore Ieſu Chriſto Domino noſtro libere ſeruire poſſit, Amen.

Cap. XXIX.

✠ HEl † Heloi † Adonai † Soter † Emmanuel † Sabaoth † Agla † Agios † Otheos † Meſſias † Principium, & Finis † Primus, & Nouiſſimus † Chriſtus vincit † Chriſtus regnat † Chriſtus imperat, † increatus Pater † increatus Filius † increatus Spiritus ſanctus † liberet N. ab omnibus vexationibus dæmonum per omnia merita Sancti Bartholomæi, Philippi, Donati, Barbati, omniumque Sanctorum. Amen.

Orationes in initio cuiuslibet rei dicendæ ad libitum. Cap. XXX.

† IN nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen. Ieſus Maria.
O Pater ſancte in vnione amoris tui amantiſſimi Filij, tibi commendo ſpiritum meum.
Ingredere Domine Ieſu Chriſte animam meam, Sancta Maria, & omnes Sancti, & electi Dei intercedite, & orate pro me; Domine ſta ſuper me,
✠ Deus in adiutorium meum intende.
Domine ad adiuuandum me feſtina.
Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto. Sicut erat in principio, &c.
Saluator Mundi ſalua nos; ſancta Dei Genetrix protege nos: Angeli, & Archangeli, Throni, & Dominationes, Principatus, & Poteſtates, Virtutes Cœlorum, Cherubin, atq; Seraphin; Patriarchæ, & Prophetæ, ſanctæ Legis Doctores, Apoſtoli omnes, Chriſti Martyres, ſancti Confeſſores, Virgines, Anachoritæ, Sanctique omnes intercedite pro nobis.
℣. Sancti Dei omnes intercedere dignemini.
Reſp. Pro noſtra, omniumque ſalute.
℣ Fac mecum ſignum † in bonum, vt videant qui oderunt me.
Reſp. Et confundantur † quoniam tu Domine adiuuaſti me, & conſolatus es me.

Oremus.

COncede quæſumus omnipotens Deus; vt interceſſio ſanctæ Dei genitricis Mariæ, Sanctorumque omnium Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, atq; Virginum, & omnium Electorum tuorum vbique nos lætificet, vt dum eorum merita recolimus patrocinia, ſentiamus: Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Benedictio loci, vel domus infirmi, & pia contra terriculamenta, & pauores. Cap. XXX.

ADiutorium noſtrum in nomine Domini,
℟ Qui fecit cælum, & terram.
℣. Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ.
℟ Dominus ſit in loco iſto, vel in domo iſta, & cum omnibus habitantibus in ea.

Oremus.

INclina quæſumus Domine aures tuas in preces noſtras, quibus te humiliter deprecamur, domum iſtam tua benedictione impleas, & efficias, vt

Digitized by Google

vt in ea ſit ſanitas, caſtitas, victoria, virtus, humilitas, bonitas, & manſuetudo, & plenitudo legis, & gratiarum actio tibi Deo Trino, & vni, neque contra eam præualere vnquam poſſit terribilis dæmon, nihil proficiat inimicus in ea, & filius iniquitatis non apponat nocere ei. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen. Oremus.

VIſita quæſumus Dñe habitationem iſtam, & omnes inſidias inimici ab ea lõge repelle; Angeli tui sãcti habitẽt in ea, qui nos in pace cuſtodiãt, & benedictio tua ſit sẽper nobiſcũ in nomine Patris † Filij † & Spiritus sãcti † (aſpergatur aqua benedicta) & benedictio Dei Patris, &c. deſcẽdat ſuper hanc domũ, & õnes habitantes in ea, & maneat ſemper. Amen.

Benedictiones vero domus moleſtatæ a ſpiritibus, vt vulgo *Monacelli*, o *Mazzamaurelli*, quia longe aliæ ſunt, haberi poſſunt in Flag. Dæm. & pulchrius in Libel. de Benedic. a R. Canale 117.

Benedictio generalis ad quodcumq. Cap. XXXI.

ADiutorium noſtrum in nomine Domini.

℟. Qui fecit Cælum, & Terram.

Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor, &c.

Dominus vobiſcum.

℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

BEnedic † Domine Creaturam iſtam, N. vt ſit remedium ſalutare generi humano, & præſta per inuocationem ſancti tui Nominis, vt quicumq; ex ea ſumpſerint, vel guſtauerint, corporis ſanitatem, & animæ tutelam accipiant: Per eundem Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum viuit, & regnat in vnitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen. Aſpergatur Aqua benedicta.

Benedictio Panis, Vini, & Aquæ, & cæterorum comeſtibilium, & Potabilium. Cap. XXXII.

Adiutorium noſtrum, &c. vt ſupra. Oratio.

DOmine Ieſu Chriſte, qui panis Angelorũ, & panis viuus æternæ vitæ diceris, qui ex quinq; panibus, & duobus piſcibus quinq; millia hominum in deſerto ſatiaſti; & qui panem ipſum, & vinum in tui ſanctiſſimi Corporis ſubſtãtiam in vltima Cœna conuertiſti, idq; in Eccleſia in tui commemorationem perpetuo fieri præcepiſti: Tuq; benigniſſime Ieſu, qui conuertiſti aquam in vinum in Cana Galilææ benedicere † exorcizare † & ſanctificare † pro tua pietate digneris hanc materiam panis, et vini, et aquæ, et cætera N. vt ſit remedium efficax contra poteſtatem omnium inimicorum, contra omnes ſacturas, ligationes, incantationes, illuſiones, verſutias, ac omnia Diaboli, et eius miniſtrorum maleficia, vt quicunq; hanc guſtauerint, deuoteq; ſumpſerint, perfectam ſalutem mentis, et corporis conſequantur. Rogamus item te mortis triumphatorem, et humani generis conditorem ſimul, et redemptorem, vt purificando † purifices, benedicendo † benedicas, et ſanctificando † ſanctifices hanc panis, vini, et aquæ etc. materiam in honore glorioſiſſimæ Virginis Mariæ, omniumq; Sanctorum, et Sanctarum, vt omnino deſtruat omnem poteſtatem inimici, et ipſũ

per tuam potentiam fugare valeat. Deſcendat quæſo ſuper hanc materiam perfecta plenitudo omnium tuorum benedictionũ, & per noſtræ humilitatis famulatum in honorem victorioſiſſimi Nominis tui purificare † ſaluberrimum reddere † exorcizare † benedicere † & ſanctificare † digneris, vt omnibus ſumentibus ſit perfecta purgatio, fuga, extirpatio, destructio, & exterminatio maleficiorum omnium, & diabolicarum fraudum; & tandem mentis, & corporis optata ſalus, & protectio, tutela ſalutis, integritas charitatis, conſolatio ſpei, roboratio fidei, virtus conſtantiæ, & viſitatio Spiritus ſancti. Per te Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui viuis, & regnas in vnitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen. Aſpergatur Aqua benedicta in modum Crucis. †

Benedictio Syruporum, Medicinarum, & omnium Compoſitorum medicaminium. Cap. XXXIII.

Adiutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cælum, & terram.

Exorciſmus.

EXorcizo te medicæ compoſitionis materia per Dominum Deum creatorem virtutis tuæ, qui per Sãctum Angelum ſuum, Tobiæ ſeruo ſuo piſcem exenterare præcepit, & cor eius, & fel, & iecur recondi, cum eſſent neceſſaria ad medicamenta vtiliter, vt virtutem tuam naturalẽ retineas, & ſupernaturalem recipias, ad omnẽ virtutem diabolicæ fraudis, & impetus coercendus, nõ noſtris poſcentibus meritis, ſed eiuſdem Dei virtute occurrente, & Paſſione Filij eius intercedẽte, qui venturus eſt iudicare viuos, & mortuos, & ſeculum per ignem. Amen.

Oratio.

DEus, a quo de cœlo eſt omnis expectanda medela, ſicut de terra eſt omnis creatio medicinæ, qui in plenitudine temporum magnũ de cælo miſiſti medicum, ex quo magnum in terra infirmũ iacere noueras: multiplica ſuper nos miſericordiam tuam, & benedicere † & ſanctificare † digneris hoc genus medicinæ remedium, ſeu compoſitum, vt quicunq; ex eo sũpſerit, liberetur a vexatione Diaboli ex maleficio præcipue illata, & ita illius nexus efficaciter diſſoluatur, vt affuiſſe Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum agnoſcentes gaudeamus. Qui tecum viuit, & regnat in vnitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Benedictio Olei deſcripta in Cap. de Oleis ſua Compoſitione. Cap. XXXIV.

† IN nomine Patris, &c.
Adiutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit, etc.
Oleum effuſum. ℟. Nomen tuum.
Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam.
℟. Et ſalutare tuum da nobis.
Adiuua nos Deus ſalutaris noſter.
℟. Et propter gloriam Nominis tui libera nos.
Nihil proficiat inimicus in nobis.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.
Fiat miſericordia tua ſuper nos,

℟. Quem-

℟. Quemadmodum ſperauimus in te.
Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor, &c. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

EXorcizo vos omnia aromata, herbas, radices, ſemina, lapides, gumma, et quæcunq; parani ad componendum oleum, per Deum ✝ Patrem, per Deum ✝ Filium, per Deum Spiritum ✝ ſanctum, per Deum ✝ trinum, et vnum; per ſanctam ✝ et indiuiduam Trinitatem: vt a vobis effugiat, atq; diſcedat immundiſſimus ſpiritus, omnis incurſio Satanæ, omnis fraus inimici, et omnis nequitia Diaboli, vt miſta cum oleo liberare valeatis quoſcumq; ab omnibus infirmitatibus, ab incantationibus, ligaturis, facturis, maleficijs: ab omni diabolica fraude, arte, et poteſtate, per merita Domini noſtri Ieſu Chriſti, dilectiſſimæq; Virginis Mariæ, ac omnium Sanctorum. Amen.

Oratio.

DEus ſanctificationum, qui es infinita pietas, qui cœleſtia, et terrena ſimul moderaris; exaudi quæſumus Domine preces ſeruorum tuorum, et copioſa tua benedictio deſcendat in hoc oleum in honore Nominis tui, & victorioſæ ✝ Crucis tuæ, & in honore Sanctorum omniũ, et Sanctarum totius cæleſtis curiæ.

Tu o clementiſſime Pater ſanctifica ✝ et miſereator illuſtra ✝ proprio ſplẽdore clarifica ✝ vt quæcumq; pius ſacerdos vnxerit hoc oleo perfecte ſanare valeat, et ab omnibus maleficijs, facturis, diabolicis fraudibus, dæmonibuſq; liberare propter Nomen tuum ſanctum, victricem manum, & brachium excelſum. Tu Domine libera quoſcumq; per manus Sacerdotis vnctos hoc oleo ab omnibus infirmitatibus, maleficijs, incantationibus, ſignaturis, facturis, et ab omni opere Satanæ, vt ab õnibus periculis mentis, et corporis liberati, per tuam pijſſimam clementiam, et miſericordiam in tua gratia lætantes, in Cælis sẽper poſt mortẽ exultent: Per Dominũ, etc.

De Modo vngendi Aegrotos a Sacerdote. Cap. XXXV.

Oret prius.

EXaudi nos omnipotens æterne Deus pro famulo tuo N. quem modo in Nomine tuo oleo benedicto ſum perunctururus, & intercedente glorioſa Virgine Maria, Bartholomæo, Philippo, & Petro Apoſtolo, ac omnibus Sãctis; & præſta, vt huius olei benedicti virtutẽ ſentire valeat, atq; ab omnibus mentis, & corporis malis, & præſertim a febre quartana, continua, tertianis, alijſq; morbis, maleficijs, facturis, ligationibus, incantationibus, infeſtatione Dæmonum perfecte liberetur. Per Chriſtum, &c.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit Cælum, & Terram.
℣. Adiuua nos Deus ſalutaris noſter.
℟. Et propter gloriam Nominis tui Domine libera nos.
℣. Saluum fac ſeruum tuum N.
℟. Deus meus ſperantem in te.
℣. Eſto iſti Domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Nihil proficiat inimicus in eo.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

℣. Fiat miſericordia ſuper famulum tuum N.

℞. Quemadmodum ſperauit in te.

His dictis, Sacerdos extremum pollicem tingat oleo benedicto, & vngat frontem, tempora, oculos, aures, guttur, pectus, cor, & vmbilicum (ſi fuerit vir) ſub pedibus exprimendo pollice ſignum † interim dicat.

Per iſtam benedictam vnctionem, et ſuam piiſſimam miſericordiam liberet te N Deus a febribus, etc atq; ab omnibus malis mentis, et corporis, ab omnibus incantationibus, ligaturis, maleficijs, ſignaturis, et facturis, tibi arte diabolica factis, in nomine Patris ✠ etc.

Hæc vnctio per iſtud ſignum ſanctæ † Crucis, et per oleum † ſanctificatum, et per donum ſancti † Spiritus liberet te a malo, et fiat tibi ad ſanitatem, et ſempiternam ſalutem. Amen.

Dū inungitur Infirmus, Adſtantes orent, & dicant Litanias pro eo, vſq; ad illa. Propitius eſto Domine famulo tuo. N. *ac deinde ſequatur Sacerdos, vſque ad* Preces. *Infirmus mente oret, ac teneat in manibus candelam benedictam, & aqua luſtrali aſpergatur a Sacerdote, tum collo ſuſpendatur hæc cartha benedicta, ſacris inſcripta Nominibus, ac incluſo certo Agno.*

Quæ ſequuntur Nomina Dei ſcribenda in cartha bened. appendenda collo vexati pro curatione, vel ſecumferenda pro præſeruatione, ac inſcio vexato ſuperpoſita, manifeſtum faciant, an ſint Spiritus immundi. ex Mengo in flagello, & Canale in Libel. de Bened. alijſq.

Cap. XXXVI.

Benedictio Carthæ.

℣ Adiutorium noſtrum, etc. ℞. Qui fecit, etc. ℣. Dominus vobiſcum.

℞. Et cum ſpiritu tuo.

Coniuro te † Cartha per verba illa Tituli triumphalis Saluatoris D. noſtri Ieſu Chriſti, et per omnia alia verba, quæ de Creatore omnium Creaturarum: et per illum, qui poteſt tribuere, et facere, vt tantum obtineas virtutem, vt omnia, quæ ſuper te ſcribentur ad effectum ſalutis æternæ perducere valeas, et omnis fallacia, et vis Diaboli exeat de te, et intret omnis virtus prædicta ſine mora in nomine Patris † etc.

IESVS MARIA *Nomina Dei.*

In nomine Patris † et Filij † et Spiritus † ſancti Amen † Hel † Heloi † Soter † Emmanuel † Sabaoth † Agla † Tetragrammaton † Hagios † Otheos † Iſchyros † Athanatos † Iehoua † Ya † Adonai † Sadai † Homouſion † Meſſias † Increatus Pater † Increatus Filius † Increatus Spiritus ſanctus † Ieſus Chriſtus vincit † Chriſtus regnat † Chriſtus imperat † ſi Diabolus ligauit, vel tetauit te N. ſine effectu, vel per ſua opera, Chriſtus filius Dei viui per ſuam miſericordiam liberet te ab omnibus ſpiritibus immundis, qui venit de cælo, et incarnatus eſt in vtero beatiſſimæ Virginis Mariæ, cauſa humanæ ſalutis, et eiciendi Diabolum, et omnem malignum ſpiritum, te in profundū Inferni, et Abyſſi. Ecce Crucem † Domini, fugite partes aduerſæ, vicit Leo de Tribu Iudæ, radix Dauid.

Horum

Digitized by Google

Horum Nominum Dei expoſitio extat apud S. Hieronymum tom. 3. in Epiſt. ad Marcellam & ſunt prima decem, cætera pulchre explanantur in Bened. a R. Floriano Canale.

Conſilium pro Exorciſta acceptum a Del Rio lib. 6: Anaceph. 10. Cap. XXXVII.

MOnendi ſunt Exorcizatores, vt abſtineant ſuperfluis colloquijs, & terminis illis actuũ iudiciariorum, quibus iubent dæmonem nunc exire. & iterum ſe iudicio poſſet tali die ſiſtere, Secundo, vt abſtineant for mulis illis nouis, & inſolitis, ac ſecretis & nõ approbatis iudicio Eccleſiæ Sãctæ, Tertio, vt ad exẽplũ Chriſti paucis iubeant dæmonẽ tacere, & exi re, nec garriendi præbeant, vel cauſam, vel poteſtatem. Quarto nõ minus, quam alij moneantur Exorciſtæ nihil curioſitatis, aut diſcendi cauſa, dæmonem interrogare, aut ab eo exquirere. licet id honeſtiſſimum ſit, & vtile videatur, quia non licet familiaritatem cum eo inſtituere, vel eius conſilium, aut auxilium petere, niſi forte virtute Chriſti vi cogatur, & iubeatur dicere aliquid veri, quod ad ſpiritualem ſalutem adſtantium, prudẽs, & pius Exorciſta merito iudicet pertinere; vt videmus Chriſtum, nomen dæmonis interrogaſſe, vnde conſuetudo inualuit nomen dæmonis exquirendi. Nec fides patri mendacij præſtanda eſt, cum male de aliquo ſentit, vel fingit detegere ſecreta, vel quando mentitur ſe eſſe animam alicuius defuncti, vel occiſi, vel ſuſpenſi, quod falſiſſimum ſemper eſt.

Audiant, antequam exorcizent, iudicium Medicorum, an ſit obſeſſus æger, vel maleficio infectus nam per exorciſmos non ſanantur morbi ordinarij, etiam ſi per maleficia ex dæmonibus inferuntur, quod vere, & prudenter ille Toſta monuit non ſolere exorciſmis omnes moleſtias, & vexationes, quas dæmones inferunt hominibus, repelli; ſed ſolum illas, ad quas repellendas exorciſmi ab Eccleſia ordinantur, vt ſunt moleſtiæ, quas inferunt manendo in corporibus. & illa vexando; ſiue dum interius manent, ſiue dum exterius obſident, & illa inquit, regulariter ſanantur per exorciſmos. Maleficia autem dæmonum, & alia mala, quæ nobis inferunt, contra quæ non ordinantur directe exorciſmi, non curantur per exorciſmos, niſi raro, & indirecte.

BREVIS, ET ELECTVS MODVS EXORCIZANDI

Beneuenti obſeſſos, & maleficiatos a Sancta Eccleſia probatus, Auctoribus collectus. Cap. I.

Oratio ſuper Aegrotos dicenda.

✠ POtentia Dei Patris adiuuet te † Sapiẽtia Dei Filij inſtruat te † Virtus Spiritus ſancti liberet te ab omnibus malis, & periculis animæ, & corporis. Amen.

Ieſus Chriſtus æterni Patris Filius, Mundique Redemptor, cuius gratia Chriſtianus es, te in Catholica fide conſeruet, beatumq; faciat, & quod de credentibus in ſe dixit: *ſuper ægros manus imponent, & bene habebunt.* Per quindecim ſacratiſſimi Roſarij Myſteria, perq; merita, & interceſſionẽ ſacratiſſimæ ſuæ genitricis Virginis Mariæ, Sancti Bartholomæi, Petri, De

nati, Franciſci Confeſſoris, S. Floriani Martyris, S. Vincentij Cõfeſſoris, S. Auguſtini Doctoris, & omnium Sanctorum, & Sanctarũ Martyrum, Virginum, & Confeſſorum † ſit tibi clemens, & propitius † ac te ab hac, qua teneris infirmitate liberare dignetur, † tribuatq; tibi perfectam mentis, & corporis ſanitatem, ac te in hora mortis protegat, animamq; ſuſcipiens ad Paradiſi ianuam perducat Dominus noſter Ieſus Chriſtus. Qui cum Patre, & Spiritu ſancto viuit, & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

Tum in Aure ter dicatur. Cap. II.

DEus, qui te genuit, dereliquiſti, & oblitus es Domini Creatoris tui.

Item in Aure.

In nomine Patris † & Filij † & Spiritus ſancti. † Amen Per quem hæc omnia Domine creas ſemper bona, ſanctificas † viuificas † benedicis † & præſtas nobis † per ipſum † & cum ipſo † & in ipſo eſt tibi Deo Patri omnipotenti, in vnitate Spiritus ſancti, omnis honor, & gloria, Per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

℣. Domine exaudi, &c.

℟. Et clamor, &c.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, te ſupplices deprecamur, vt imperes Diabolo, qui hunc famulum tuũ N. detinet, vt ab eo diſcedat, & libera eum, qui credit in verum liberatorem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vt purgatus ab omni labe iniquitatis, Maieſtati tuæ pura mente deſeruiat. Per eundem Dominũ noſtrũ, &c.

Imponat Exorciſta manus ſuper Infirmum, & Reliquias ſi habet, dicens. Cap. III.

EXtinguatur in te N. omnis virtus Diaboli per impoſitionem manuum mearum, imme per inuocationem ſanctiſſimæ, atq; indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, & Beatiſſimæ Virginis Mariæ interceſſionem, & omnium Electorum, Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum, & Continentium Dei, & præcipue omnium iſtorum Sanctorum, quorum Reliquiæ, hic ſunt: In nomine Patris † & Filij † & Spiritus ſãcti † Amẽ.

Dominus noſter Ieſus Chriſtus: qui dixit Diſcipulis, *Super ægros manus imponent, & bene habebunt*, & dedit eis poteſtatem ſuper omnia Dæmonia, & vt languores curarent, & omnem infirmitatem. Ipſe precibus, & meritis Beatiſſimæ Virginis Mariæ Genitricis ſuæ, atq; Beati Patris Franciſci, & Beati Antonij, & SS. Bartholomæi, Philippi, & Donati, concedat tibi perfectam ſanitatem animæ, & corporis, & extinguat, & deſtruat in te omne malignum opus Diaboli, et miniſtrorum eius. Amen.

Exorcizatio Prima. Cap. IV.

Prius N. exorcizetur, & benedicatur Creatura, & poſtea adiuretur Dæmon.

EXorcizo te N. creaturam Dei infirmam, ſed ſacroſancto Baptiſmate renatam, Per Deum Viuum † Per Deum Sanctum † Per Deum † qui te ſuo pretioſo ſãguine redemit: vt fias homo exorcizatus, & effugiat, atq; diſcedat

Digitized by Google

dſcedat a te omnis fantaſia, atq; nequicia diabolicæ fraudis, omniſque ſpiritus immundus adiuratus. Per eum, qui venturus eſt iudicare Viuos, et Mortuos, et ſeculum per ignem. Amen.

Oremus.

DEus miſericordiæ: Deus clemens, qui ſecundum multitudinem miſerationum tuarum, quod diligis, corrigis, et pie ad emendationem coerces, te inuocamus Domine, vt famulo tuo N. qui in corpore patitur membrorum debilitatem, gratiam tuam conferre digneris, vt quidquid terrena fragilitate corruptum; quidquid diabolica fraude violatum eſt, viriditati corporis Eccleſiæ membrum redemptionis annecte. Miſerere Domine gemituum; miſerere lacrymarum eius, et nō habentem fiduciam, niſi in miſericordia tua, ad tuæ ſacramentum reconciliationis admitte. Per Chriſtum Dominum noſtrum Amen.

Ergo maledicte Diabole recognoſce ſtatim ſententiam tuam; da honorem Deo vero, et viuo, da honorem Ieſu Chriſto Domino noſtro, da honorē Beatiſſimæ Virgini Mariæ, vt recedas ab hoc Dei pſalmate cū tua factura, quē Dominus noſte: Ieſus Chriſtus redemit ſuo pretioſo ſāguine.

Exorcizatio Secunda. Cap. V.

EXorcizo te N. Creaturam *Dei* infirmam per miſericordiam *Dei* Patris † Per Incarnationem *Dei* Filij † & per Virtutem Spiritus ſancti † vt fias creatura munda, et purgata ab omni labe iniquitatis ad recipiendam virtutem Spiritus ſancti ſuperuenientis, et eicias omnem nequitiam Satanæ, et miniſtrorum eius ad inuocationem Altiſſimi, per eum, qui deſcendens ad Inferos, cōfregit portas æreas, et confitenter reducens SS. Patres ad dexteram *Dei*, ſedet in Gloria Patris. Amen.

Oremus.

DEus infirmitatis humanæ ſingulare præſidium, auxilij tui ſuper infirmum famulum tuum oſtende, vt ope miſericordiæ tuæ adiutus; Eccleſiæ tuæ ſanctæ, incolumis repræſentare mereatur. Per Chriſtum *Do*minum noſtrum. Amen.

Ergo maledicte Diabole, etc. vt ſupra.

Exorcizatio Tertia. Cap. VI.

EXorcizo te N Creaturam *Dei* afflictam; per potentiam *Dei* Patris; per ſapientiam *Dei* Filij; per clementiam Spiritus ſancti; per *Deum* trinum in perſonis, et vnum in eſſentiam, *Deum* viuum, et verum, et ab omnibus ſpurcitijs dæmonū, facturis, ligaturis et incantationibus ſis ſana, et libera, per eum, in cuius nomine es baptizata. Accipe Spiritus ſancti gratiam per Regem Regum, et per *Do*minum *Do*minantium, cui honor, et Imperium eſt in ſecula ſeculorum. Amen.

Oremus.

DEus, qui facturæ tuæ ſemper pio dominaris affectu, inclina quæſumus aurem tuam ſupplicationibus noſtris, et Creaturam tuam diabolica infirmitate laborantem placatus reſpice, et viſita in ſalutari tuo, cæleſtiſque gratiæ præſta medicinam. Per Chriſtum *Do*minum noſtrum, Amen.

Ergo Serpens antique maledicte recognoſce ſententiā tuam, recognoſce virtutē Altiſſimi, et miniſteriū noſtrū. *Da* honorem, et gloriam omnipotenti

tenti

Digitized by Google

tenu Deo Patri † & Filio † ac Spiritui ſancto † In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti † per Trophæũ Sanctæ Crucis eius recede ab hac creatura redempta eius pretioſo ſanguine, eum omnibus tibi fauẽtibus adiuratus.

Benedicat Infirmum.

BEnedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te: oſtendat faciem ſuam tibi, & miſereatur tui, conuertat vultum ſuum ad te, & det tibi pacem, Dominus benedicat te N. Amen: Dominus Ieſus Chriſtus apud te † ſit, vt te defendat: Intra te ſit † vt te conſeruet: Ante te ſit † vt te deducat: Poſt te ſit † vt te cuſtodiat Super te ſit: † vt te benedicat Qui cum Patre, &c. Spiritu ſancto in Trinitate perfecta viuit, & regnat in ſecula ſeculorum, Amẽ.

Aſpergatur Infirmus Aqua benedicta in fine cuiuslibet Exorciſmi Deinde

PEr hanc Aquam benedictam, omnis ſpiritus immundus, & occurſus Satanæ ſeparetur a te, & fugiat a nobis, in nomine Patris † & Filij, & Spiritus ſancti † Amen.

Præceptum Dæmonibus de ſe manifeſtando. Cap. VII.

SI adeſtis Dæmones in hoc corpore intus, vel extra per aliquod maleficium, facturas, ligaturas, ſignaturas, faſcinationes, incantationes, vel quouslibet alio modo præſentialiter, vel virtualiter, aut poteſtatiue Præcipio vobis in virtute Dei omnipotentis, vt ſtatim abſque vlla mora manifeſtetis voſmetipſos, inferendo aliquam læſionem illis partibus corporis, in quibus eſtis in ſignum præſentiæ veſtræ tantum. Imperat vobis Deus Pater † Imperat vobis Deus Filius † Imperat vobis Deus Spiritus ſanctus Omnipotens. †

Solutio Maleficiorum. Cap. VIII.

SI aliquis maleficus, vel malefica pacto tacito, vel expreſſo ſigno mutuo, inito cũ Diabolo, vos Dæmones ligauit in corpore iſto, ego auctoritate omnipotentis Dei, et ſanctorum Apoſtolorum Petri, et Pauli, a ſanctiſſima Romana Eccleſia, mihi tradita, abſoluo creaturam iſtam, ſanguine Chriſti redemptam ab omnibus maleficijs facturis, ſignaturis, faſcinationibus, incantationibus, et ab omni labe diabolicæ iniquitatis, et miniſtrorum Diaboli, Et diſſoluo in nomine eiuſdem omnipotentis Dei Patris & in nomine Ieſu Chriſti Filij eius Domini noſtri, & in virtute Spiritus ſancti, & diſſoluta, decerno omnia maleficia, facturas, ligaturas, incantationes, faſcinationes, veneficia, ſignaturas, & omnem diabolicam nequitiam in corpore, vel circa corpus iſtius creaturæ factã, & fabricatam, quo vis modo, & præcipio tibi maledicte Diabole, & ſocijs tuis, vt amplius non habeatis poteſtatem vexandi creaturam iſtam, nec inferendi ei aliquem languorem, dolorem, aut infirmitatem, nec impediendi eam in operationibus ſuis naturalibus, & ſupernaturalibus, aut manendi hoc corpore a planta pedis vſque ad verticem capitis, ſed ſtatim vi, virtute omnipotentis Dei, eſto coacti recedere cum omnibus maleficijs, & iniquitatibus veſtris ad honorem ſanctiſſimæ, atq; indiuiduæ Trinitatis viuentis, & Beatiſſimæ Virginis Mariæ, Amen.

Oratio

Digitized by Google

Oratio hæc dicitur flexis genibus.

DEus, qui Beatum Petrum à vinculis abſolutum, illæſum abire feciſti eius, quæſumus abſolue vincula maleficiorum, & omnia mala ab eo propitius exclude: Qui viuis, & regnas, in ſecula ſeculorum. Amen.

Dominus ſoluit compeditos Dominus erigit eliſos, & vias peccatorum diſperdet: Dirupiſti Domine vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis, & Nomen Domini inuocabo. Dirumpamus vincula eorum, & proijciamus à nobis iugum ipſorum. Vox Domini confringentis Cedros, & confringens Dominus Cedros Libani. Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui dixit diſcipulis ſuis. *Quis vos audit me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit, & quæcunque ligaueritis ſuper Terram erunt ligata, & in Cœlo, & quæcunque ſolueritis ſuper Terram, erunt ſoluta, & in Cœlo.* Qui educit vinctos in fortitudine, & in vinculis, non derelinquit Sanctos ſuos: ipſe abſoluat te N. ab omni maleficio, ligatura, vexatione dæmonum, & miniſtrorum eius, & ab omni malo. Amen. Io. 3. *In hoc apparuit Filius Dei, vt diſſoluat opera Diaboli.*

Præceptum Dæmonibus. Cap. VIIII.

PRæcipio ex parte Sanctiſſimæ Trinitatis, Patris † & Filij † & Spiritus ſancti † Per merita Sanctiſſimæ Paſſionis D. N. Ieſu Chriſti. Per merita Beatiſſimæ Virginis Mariæ, Beati Patris Franciſci, & Beati Antonij, & omnium Sanctorum, & Sanctarum, qui in Paradiſo, quod ſi fuit datum aliquid per maleficium ad comedendum, vel bibendum Creaturæ iſti N. aut ſi vos maledicti diaboli portaſtis in corpore ſuo, aut compoſuiſtis aliquid in eodem, non habeatis poteſtatem, vel facultatem, vel virtutem conſeruandi, agitandi, vel mouendi ea, & quod ammoueatis ipſam poteſtatem, facultatem, & virtutem, & ſitis aſtricti diſſipare omnem laqueum, nodum, & compoſitionem, quæ fuiſſent in prædictis rebus, & cogamini ea diſiungere, ſeparare, & remouere à viſceribus, ab inteſtinis † & ea per ſeceſſum emitti facere, deorſum, vel per illa loca, quæ ſunt magis expedita, & magis libera ſine aliqua læſione animæ, & corporis iſtius Creaturæ, N. ad honorem Sanctiſſimæ Trinitatis, Patris † & Filij † & Spiritus ſancti †.

Rurſum, ſi præſentialiter eſtis in hoc corpore, vel per aliqua maleficia. Præcipio vobis, ex parte Omnipotentis Dei, quod non habeatis poteſtatem ſtandi, morandi, vel abſcondendi vos in aliqua parte iſtius creaturæ, N. ſed vi, & virtute Dei compulſi, & coacti, decedatis ſtatim, & abſque vlla mora cum omnibus maleficijs, compoſitionibus, facturis, ſignationibus, infirmitatibus, & languoribus, de cunctis membris, & partibus interioribus, & exterioribus, & abire ad loca veſtra, & de cunctis pertinentibus ad ipſam Creaturam, N.

Et Ego authoritate Omnipotentis Dei Ieſu Chriſti D. N. & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ expello vos dæmones, cum omnibus veſtris maleficijs, & facturis, de Capite † de Vertice † de Oſſibus, † de Pelle † de Capillis † de Pericranio † de Medullis † de Cartilaginibus † de Neruis † de Principijs Neruorum † de Collo † de Nuca † de Auribus † de Tēporibus † de Fronte † de Cilijs † de Supercilijs † de Oculis † de Palpebris † de Pupillis † de Tunicis Oculorum † de Naribus † de Facie † de Maxillis † de Genis † de Labijs † de Ore † de dentibus † de Gengiuis † de Palato † de Lingua † de Superlingua † de Faucibus † de Gutture † de Sublingua † de Aſpera arteria,

ſceribus mortuorum, aut oſſibus, neruis, ſiue in cibo, potu, ſiue intus, ſiue extra corpus, vel quouis alio modo, & loco, omnia dextruo, & deſtructa decerno, & aufero à uobis poteſtatem amplius ea mouendi, aut agitandi contra Creaturam iſtam N. aut aliam.

Chriſtus vincit † Chriſtus regnat † Chriſtus imperat † vobis Dominus Pater † Dominus Filius † Dominus Spiritus ſanctus † Imperat vobis Beatiſſima Virgo Maria Dei genitrix. Date gloriam Deo & c. vt ſupra.

Aliud præceptum dæmonibus. Cap. XI.

Maledicti, excommunicati, & rebelles, ſitis in pœna æternali, & nulla requies ſit in vobis, ſi ſtatim non eritis obedientes præceptis meis, in Virtute Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti: & verbis, quæ dicuntur de illo, qui Orbem contremere facit. Recedite ſtatim de creatura iſta, & de domo eius per virtutem iſtorum verborum, Agla † Iehouah † Tetragrāmaton † Adonai, Ieſus Meſſias † Emmanuel † Sabaoth † Vnigenitus † Sapientia † Fons † Origo † Paracletus † Mediator † Agnus † Ouis † Alpha † Omega † Primus, & Nouiſſimus † Serpens † Auis † Leo † Vermis † Verbum † Splendor † Lux † Imago † Sol † Panis † Flos † Vitis † Mons † Lapis † Angularis † Sponſus † Paſtor † Propheta † Sacerdos † Hagios † Otheos † Athanatos † Iſchyros † Pantheon † Sanctus Deus † Sanctus fortis † Princeps pacis † Pater futuri ſeculi † Sanctus, & Immortalis † Dominus Ieſus Chriſtus Nazarenus Rex Iudæorum, per iſta Nomina, & per omnia alia Nomina, quæ dicuntur de Creatore omnium Creaturarum, & de Ieſu Chriſto Domino noſtro. Impero vobis Angelis Satanæ, ita præſentes, ſicut abſentes, vt exeatis, & recedatis cum omnibus maleficijs, & iniquitatibus veſtris ab hac Creatura Dei N. & eatis ad loca arida, & inaquoſa, vbi nec aratur, nec ſeminatur, nec Nomen Domini inuocatur, nec nominatur.

Imperet vobis Deus Pater ✠ Deus Filius ✠ Deus Spiritus ſanctus ✠ Increatus Pater ✠ Increatus Filius ✠ Increatus Spiritus ſanctus ✠ Omnipotens Pater ✠ Omnipotens Filius ✠ Omnipotens Spiritus ſanctus ✠ ſicut deficit fumus, ſicut fluit cera à facie ignis, ſic deficiant, & pereant peccatores à facie Terræ.

Hic accipiat benedictionem à Domino, & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo. Auerte Domine mala inimicis meis, & in veritate tua diſperde illos confrigam illos, nec poterint ſtare, cadent ſubtus pedes meos.

Oratio.

Deus, qui Beato Petro Apoſtolo tuo, collatis clauibus Regni cæleſtis, ligandi, atque ſoluendi Pontificium tradidiſti concede, vt eius meritis, & interceſſione, famulus ab omni vinculo maleficiorum, miſericorditer liberetur. Qui viuis, & regnas in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalmi dicantur.

Qui habitat in adiutorio. In Domino confido. Deus in nomine tuo. Domini eſt terra. vel iudica Domine nocentes me.

Aliud præceptum dæmonibus. Cap. XII.

De mandato Dei omnipotentis, qui cuncta ex nihilo creauit, qui vt tuam ſuperbiam vinceret, ſua humilitate factus eſt omnibus humillimus: & informis: diſce tu, humiliare, & ſub pedibus noſtris incuruare, in

nomine ſuo, & ſi ades in hoc corpore per aliquod maleficium, ſtatim te manifeſtare, & ſolutis omnibus maleficijs, recede, & relinque Creaturam iſtam ſanam, & liberam, ſicut eras prius, date Gloriam Deo noſtro Patri, & Filio, & Spiritui ſancto.

De mandato Dei omnipotentis, qui facit mirabilia magna, ſolus, qui percuſſit Ægyptum cum primogenitis eorum, excuſſit Pharaonem cũ exercitu eius in mare, qui percuſſit Leonẽ Regem Amorrhęorũ, & Og Regem Baſan, & omnia Regna Chanaam. Præcipio vobis, vt ſtatim diſſoluendo omnia maleficia, diſcedatis de cunctis membris iſtius creaturæ Dei, & non habeatis amplius poteſtatem vexandi creaturam iſtam, nec exterius, nec interius, per merita Beatiſſimæ Virginis Mariæ, per immaculatam eius Conceptionem, per Natiuitatem eius, per Annunciationem eius, per gaudia, & dolores eius, per Aſſumptionem eius in Cælum, per Glorioſam exaltationem eius ſuper choros Angelorum, per omnes virtutes, & dona eius, obedite rebelles Glorioſiſſimæ Virgini, date ei honorem, & gloriam, quia ipſa vos cogit, ipſa vos conterit, ipſa vos imperat, ipſa vos vrit, &c.

Et Ego iterũ authoritate Omnipotẽtis Dei impero vobis per nomẽ magnum, & terribile omnipotẽtis Dei viui, vt non habeatis poteſtatem ſuper famulum iſtum N. nocendi, nec in die, nec in nocte, neque orando, neq; vigilando, neq; dormiendo, neq; ſedendo, neq; ſtando, neq; comedendo, aut bibẽdo, nec ſua naturalia exercendo, neq; in vlla hora diei, neq; noctis, nec habeatis poteſtatem intrãdi in domum ſuæ habitationis, nec in vlla figura ei apparere, neq; inferendi ei aliquando languorem, infirmitatem, dolorem, aliquid mali in corpore, ſiue extra, ſiue in bonis eius, etiam minimis. Per virtutem omnium Angelorum, & Archangelorũ, per virtutem illius, qui deſcendit in fornacem ardentem trium puerorum, Ananiæ, Azariæ, & Miſaelis, & reſoluit vincula eorum in medio camini ignis, & ſoluit nũc omnia vincula facturarum, ligationum, & maleficiorum ab hac creatura.

Adiuro vos per virtutem omnium Sanctorum, Patriarcharum, per vincula Beati Ioſephi, per merita omnium Prophetarum, per merita duodecim Apoſtolorum, per merita omnium Martyrum, Confeſſorum, Virginum, per merita, & vincula Beati Ioannis Baptiſtę, per merita quatuor Euangeliſtarum, per merita Beati Ioſephi Sponſi Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & per merita B. P. noſtri Franciſci, B. Antonij Abbatis, & B. Antonij de Padua, per merita B. Viti, & BB. Martyrum Cypriani, & Iuſtinę, Beati Philippi Nerij, & Bartholomei Apoſtoli, & omnium Sanctorum, & Sanctarum.

Deus vltionum Dominus. Deus vltionum, libere egit. Exaltare qui iudicas Terram, redde retributionem ſuperbis. Vſquequo peccatores Domine, vſquequo peccatores gloriabuntur, captabunt in animam Iuſti, & ſanguinem innocentem condemnabunt. Et factus eſt mihi Dominus in refugium, & Deus meus in adiutorium ſpei meæ.

Et reddet illis iniquitatem ipſorum, & in malitia eorum diſperdet illos, Dominus Deus noſter. Oremus:

Concede nos famulos tuos, quæſumus Domine eus &c.

Replica cum magno feruore, ſpiritu, & fide eadem, & ſequere.

Ecce Crucem Domini Noſtri ✠ Ieſu Chriſti, fugite partes aduerſæ, vicit

vos,

voſ,& Mūdum Ieſus Chriſtus,qui eſt Leo de tribu Iuda, radix Dauid,allel.

Ecce ſignum † redemptionis noſtræ, fugite &c.

Ecce Sancta ✠ Crux digna,Lignum ſuper omnia Ligna.Per hoc Crucis ſignum ✠ tollitur omne malignum.

Proteſtatio,& condemnatio. Cap. XIII.

ALioquin meis non obediendo mandatis,cōdemno vos æternaliter vſq; ad vltimū Inferni profundū,pœnæq; veſtræ ſemper augeantur centies cētena millia,& millies millia millium,pluſquam pœnæ eorum,qui in imo barathro cruciantur,iterum ſub pęnā mittēdi vos in ſtagnum ignis, & ſulphuris æternaliter,de cuius ore exeat gladius bis acutus,& deuoret vos perpetualiter,quemadmodum imperauit Deus in illo turpiſſimo loco,impero vobis,vt meis obediatis mādatis. Coniuro etiam vos ſub pœnis ſupradictis & centies centena millia,ſemper adiungendis, vt ſtatim , & ſine mora meis obediatis mandatis ſupradictis,& hoc impero vobis,nō mea virtute,& auctoritate,ſed nomine ipſius,qui vos deCœlo præcipitauit ob ſuperbiā,& inuidiam veſtram . Ac etiam præcipio omnibus principibus , & magiſtris,ac omnibus inimicis veſtris,qui habent ſuper uos auctoritatē, vt nō lateāt vobis imminere ſupradictas pœnas,& centies centena millia, & millies milliū ſemper adiungendas,ſi ſtatim, & ſine mora , & momento non cogant vos meis obedire mādatis, & deinde exire realiter de corpore iſtius creaturę N. Et non obediendo,feram contra vos ſententiam maledictionis , & excommunicationis,& condemnationis veſtræ in ſtagnum ignis,& ſulphuris æternaliter.Maledico,& excommunico,eiicio,& percutio vos maledictos diabolos in virtute Sanctiſſimæ Trinitatis,Patris † & Filij † & Spiritus ſancti † maledicat vos Deus Pater,maledicat vos Deus Filius,& Deus Spiritus ſanctus,& eijciant,& percutiant vos omnes inimici veſtri diaboli , & Princeps veſter Satan ; & vos maledicti eſtote in hoc corpore , & extra in aere,aqua, igne,terra,& vbicunq; futuri eſtis, & patiamini pęnas importabiles , & afflictionem veſtram nimiam,niſi ſtatim recedatis de corpore iſtius creaturæ N.Dei cum omnibus maleficijs,& incantationibus veſtris, nec vnquam ad eam redituri. Amen.

Pro ligatis in Matrimonio . Cap. I.

PRimo Confeſſionem faciant ſuorum peccatorum , poſtea cum magna fide, & ſpe curationis,cum confidentia in Deo Omnipotente,qui facit mirabilia ſolus magna,& in meritis Paſſionis Ieſu Chriſti,& Beatiſſimæ Virginis,& Sanctorum interceſſione,genufle&ātur coram Sacerdote, & tunc idem Sacerdos manibus impoſitis ſuper capita eorum,dicat.

Extinguatur in te,vel in vobis N.&c.vt ſupra.Exorcizo te &c. etiam vt pag.158.Deinde dicantur Pſalmi.*Beati omnes,qui timent Dominum,&c. In Domino confido,&c. Et Domini eſt terra.*

℣.Saluos fac ſeruos tuos Deus meus ſperantes in te.

℟.Eſto nobis Domine turris fortitudinis à facie inimici.

℣. Nihil proficiat inimicus in eis.

℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere eis.

Oratio.

Deus,qui Beatum Petrum à vinculis abſolutum &c. vt ſupra.

Abſo-

Abſolutio maleficiorum. Cap. II.

++ AVthoritate Omnipotẽtis Dei, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, à Sancta Romana Eccleſia mihi conceſſa, abſoluo te N. Creaturam Dei ab omnibus maleficijs, incantationibus, ligaturis, & ſignaturis tibi factis, arte diabolica, & omnia iſta diabolica deſtruo, annihilo, extirpo, & eradico ab omnibus membris tuis, vna cum omnibus infeſtinationibus, moleſtijs, doloribus, vexationibus, paſſionibus, & impedimentis quomodocunque & qualitercunque tibi factis, vt recedas à Creatura iſta maledicte Diabole, cũ ſocijs, de cunctis partibus eius, & virtute diuina coacti, omne ligamen, & impedimentum diſſoluatis quomodocunque factum, vel compoſitum, & ſinatis ei facere omnes operationes ſuas naturales, & ſupernaturales, recte, & ne habeatis poteſtatem eas impediendi. Chriſtus vincit † Chriſtus imperat † Chriſtus regnat. †

Secundus Exorciſmus.

Iterum exorcizo te creaturam Dei, &c. vt ſupra, & etiam deſtructio maleficiorum, quæ incipit. *Authoritate Omnipotentis Dei*, & poſtea dicitur.

℣. Domine exaudi orationem meam.	℟. Et clamor meus &c.
℣. Saluos fac ſeruos tuos.	℟. Deus meus ſperantes in te.
℣. Eſto eis Domine turris fortitudinis.	℟. A facie inimici.
℣. Dominus vobiſcum.	℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui in Paradiſo Terreſtri Matrimonium inſtituiſti in officium, ſiue conſeruationem, & multiplicationem humanæ naturæ, Gen. 3. & ipſum matrimonium mirabiliter honoraſti in aduentu tuo, & primordijs miraculorum tuorum. Tu per merita Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & precibus eius, & Beati Patris noſtri Franciſci, Antonij, & omnium Sanctorum, & Sanctarum tuarum, digneris hos famulos tuos, quos matrimonialiter coniunxiſti, benedicere, & plene liberare ab omni ligamento, faſcinamento, & maleficio Satanæ, & dare eis fœcunditatem, & gratiam, vt poſſint vti matrimonio ſuo ad generandũ prolẽ. Deo gratias, & Hominibus. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.

Ieſus Mariæ Filius, Mundi Salus, & Dominus ſit vobis clemens, & propitius. Amen.

Poſtea dicantur Pſalmi. *Qui habitat in adiutorio Altiſſimi. Iudica Domine nocentes me. Et credidi propter quod, &c.*

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.

Pater noſter. Et ne nos inducas &c.
Dominus ſoluit compeditos Dominus illuminat cæcos.
Dominus erigit eliſos, qui educit vinctos in fortitudine.
Dominus vobiſcum. Et cum ſpiritu tuo. Oremus.

DEus qui vterum Beatæ Mariæ mirabiliter fęcundaſti, vt de Spiritu ſancto conciperet, portaret, pareret, & nutriret Te Deum, & hominem Saluatorem: inuocamus clementiam tuam, vt his famulis tuis N.N.) remoto omni dæmonis impedimento, & maleficio) fœcunditatem donare digneris, & generare, & concipere, portare, parere, ac nutrire, Tibi prolem valeant in vitam æternam. Amen.

In nomine Patris, &c.

Ieſus Mariæ Filius, Mundi ſalus, & Dominus, qui Beatiſſimæ Virgini Marię Matris tuæ felicem partum tribuiſti: ipſe tibi concedat, vt poſſis in vtero portare, fouere, parere, & bene nutrire prolem Deo, & hominibus gratam. In nomine Patris, ✠ & Filij, ✠ & Spiritus ſancti. ✠ Amen.

Oratio Annæ 1. Reg. 1.

Exercituum Domine, ſi reſpiciens videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, ne oblitus ancillæ tuæ, dederiſq; ſeruæ tuæ ſexum virilem; dabo eum Domino omnibus diebus vitæ eius. Amen.

De Pueris affectis Morbis Magicis. Cap. I.

Sæpiſſime cōtigit Magicis Morbis vexatos, eos paratiores pueros cu rare, hinc ſaluberrimum piumque putaui, & his, & medicis morbis conferentes, huiuſmodi Orationes præponere.

✠ In nomine Patris &c. Pater noſter, Aue Maria &c.

Ex ore Infantium, & lactentiū Deus perfeciſti laudē propter inimicos tuos.
Laudate pueri Dominum, &c. Ex ore Infantium, &c. repete.
℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.
℣. Sequentia S. Euangelij ſecundum Matth. ℟. Gloria tibi Domine.

IN illo tempore acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum dicentes; Quē putas, maior eſt in Regno Cælorum? & aduocans Ieſus paruulum, ſtatuit eum in medio eorum, & dixit. Amen dico vobis, niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in Regnum Cęlorum. Quicumque ergo humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte, hic maior eſt in Regno Cęlorum, & qui ſuſceperit vnum paruulum talem in nomine meo, me ſuſcepit: qui autem ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Vęh mundo à ſcandalis, neceſſe eſt enim, vt veniant ſcandala. Vęh tamen homini illi per quem ſcandalum venit. ℟. Laus tibi Chriſte.

Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter, &c.
℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos a malo.
℣. Sinite paruulos venire ad me: ℟. Illorum eſt enim Regnum Cælorū.
℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DVlciſſime Domine Ieſu Chriſte, qui ob multitudinem miſerationum tuarum, vt ſaluum faceres genus humanum de Cælo ad Terram deſcē diſti, te ſupplices deprecamur, vt per glorioſiſſimam Natiuitatem tuam, per Baptiſmum, & ſanctum Ieiunium tuum; per Crucem, & Paſſionem tuam, per Mortem, & Sepulturam tuam, per ſanctam Reſurrectionem tuam, & per admirabilem Aſcenſionem tuam, ſuper hunc puerum famulum tuum N. infirmum rorem tuæ benedictionis infundas, atque eum, a qua detinetur infirmitate liberes, & ab omni malo protegas, & defendas.

Deinde

Deinde dicatur.

Concede nos famulos tuos,quæſumus &c.
Actiones noſtras,quæſumus Domine &c.
Benedictio Dei Patris omnipot. &c.

℣.Sequentia S.Euang.ſecundum Matth. ℟.Gloria tibi Domine.

IN illo tempore,cum introiſſet Ieſus Capharnaum, acceſſit ad eum Centurio,rogans eum,& dicens:Domine puer meus iacet in domo paralyticus,& male torquetur. Et ait illi Ieſus. Ego veniam, & curabo eum. Et reſpondens Centurio ait, Domine non ſum dignus,vt intres ſub tectum meum,ſed tantum dic verbo,& ſanabitur puer meus. Nam,& ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus habens ſub me milites, & dico huic vade, & vadit; & alio veni,& venit; & ſeruo meo fac hoc,& facit: Audiens autem hoc Ieſus,miratus eſt,& ſequentibus ſe dixit. Amen dico vobis,non inueni tantam fidem in Iſrael: dico autem vobis,quod multi ab Oriente,& Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Iſaac,& Iacob in Regno Cælorum. Filij autem Regni eiicientur in tenebras exteriores,ibi erit fletus, & ſtridor dentium:& dixit Ieſus Centurioni. Vade, & ſicut credidiſti fiat tibi, & ſanatus eſt puer ex illa hora. ℟.Laus tibi Chriſte.

Pſal.83.Contra hoſtes populi Dei,& ſpiritus nequam.

DEus,quis ſimilis erit tibi,ne taceas,neq; compeſcaris Deus, quoniam ecce inimici tui ſonuerunt &c.

LAVS DEO.

Digitized by Google

LIBER SEXTVS DE MAGICORVM AFFECTVVM PARTICVLARIBVS REMEDIIS.

PERILL. D. POMPEO ZAGARELLO Patritio Fani, ac Romæ Cauſ. Patrono inconcuſſo.

Donatus, & Maſsimianus Piperni Fel.

NOBILITAS tua, virtutes, noſtra debita cogunt, nutritorum, collectorumq; à noſtro Genitore in hortis Mineruæ hanc florum partem, qui & ante, & poſt cibos in Nobilium naribus, dum otioſa fruuntur quiete magni æſtimari ſolent, aperto corde nos tibi dicare. NOBILITAS, quam vetuſtam Patritiorum, & Patritiorum Confalonerios tuos Antenatos vſque ad tuum Parentem vitæ integerrimum; à quo non degeneras; in Ciuitate Fani, Fortunæ Templo, à Fluuio Mæteuo celeberrima cæde Aſdrubalis memorando reperimus. Virtutes non numeramus & armis, litteris tuorum Auium, ne vitio adulatorum reprehendamur Tuæ patent Romæ, & ac multis Italiæ locis, quibus feliciſſimos patrocinij fructus impartiris, & breui tempore ad dignitates ditiſſimas vias aperient. Noſtra debita, nam vt inconcuſſus Aſtreæ veritatis Tutor, tua tutela noſtræ familiæ domus, diù Megeræ tenebris, tectam luci Apollineæ pandis. Hæc ſigno animorum ergo memorum accipias, à Deo ſanitatem, & ſanctitatem exoramus. Octauo Martij 1643. Beneuenti.

De Capitis Doloribus Mag. Cap. I.

CVncta morborum genera poſſe vi dæmoniaca cauſari mediantibus pactis antiquis, vel modernis tacitis, vel expreſſis, ſolenniter, vel priuatè probata extat ſupra Deciſio. Pro quorum adiuuamine plura in vniuerſali, ab vnoquoque tamen etiam mediocriter docto applicando in particulari lib. 3. ſcribebamus; nunc vt in quibuſdam notioribus exerceas, hæc

Digitized by Google

pauca obſeruata, electa elegimus, & vt nobilior habearis ſemper diuinis rebus roboranda curas; Hipp enim,licet ſine fidei lumine, lib.de nat.mul. & de morbo ſacro,ait, maximè quidem numen in omnibus cauſa eſt, ac ſubdit, oportet autem eum, qui hæc rectè tractare velit, primum quidem ex Dijs ordiri, ac Gal. lib. de med.expertis vltimo nobiliores Medici alijs probantur,qui curabant pèr cibos ſacrificiorum;hinc Virg. 1. Geor.

In primis venerare Deo; atq; annua magna &c.

Ouid. p. de Arte am.

Dentur in antiquos thura, merumq; focos.

Capitis affectiones medicæ ſunt plures. A Veneficis autem ortæ ſunt confuſæ, vagæ, ità vt nunc videantur ex intemperie calida, nunc frigida, vel ſicca,vel humida,vel ſine,vel cum materia,aut per eſſentiam ſine alio membro affecto,vel per alicuius partis conſenſum, vt plurimum tamquam à clauo infixæ,vel perforatiuæ aut extenſiuæ;aut grauatiuæ,inordinatè,vel periodicè cum vigilijs, meſtitijs, ſomnijſq;horrendis timoribus; ac cum impoſitione manus Sacerdotis æger,vel magis cruciatur, aut exonoratur.

Quare cùm morbus ſit magicus præter naturam à vi dæmoniaca indicat ui abſciſſionem; abſcindi non poteſt exiſtente cauſa, quæ vel eſt vis immediata dæmonis, & ità rebus diuinis oppugnandum, vel mediata quatenus conſeruantur magica inſtrumenta, ac reſultat ea reperienda, ſuoque ritu vrenda. Aut ex applicatione venenorum,& huic oppugnandum alexipharmacis, vel quatenus mouet humores, & iſti ſunt purgandi, aut organa vitiat,& debilitat, & ſic ea reducenda, aut roborandaaut inſtrumenta interna educenda.

Impetrata prius nobiliori euacuatione, vtputà Dieta à Saligia, ieiunio, & oratione; Chyrugia elemoſynis,ac diſciplinis, pharmacia, vomitu peccatorum,Sacramento Confeſſionis,alexipharmacis,& roborantibus,Sacramento Sanctiſsimæ Euchariſtiæ, præſeruatione, obſeruatione decem Dei præceptorum.Cœterum pro regimine recurre ad cap. 5. noſtri lib. 3. quo vtere,prout complexio,ætas,vires, anniq; tempora coindicauerint. Diuertendo primo frictionibus,pannis benedictis,ligaturis digitorum,manuum, & pedum,cucurbitulis, clyſteribus; Plethora apparente,ſanguis mittendus à communi primò, tùm à cæphalica, & ſi natura vergit per venas ſangui fluas adiuuanda, vel prouocanda etiam ante purgationem. Tùm præpare tur humor calidus; qui ex ſiti, ariditate, vigilijs, anſietate, colore flauo,uel rubeo ſit notus,hoc ſyrupo. R.ſy.de infuſ.roſ.rub de acido citri,de borra gine an.vn.÷ aquæ hyperici,vel bettonicæ,aut huius decocti.R fol.bettonicæ,carlinæ,abrotani,roſ.rub.an.p.1.rad.peoniæ,manus Chriſti an.dr ÷. ſeminis hyperici, herbæ paris,rutæ an. ſcru.1. decoquantur leniter in aqua fontis,cuius R.vnc 3. pro vice. Sin frigidus. cuius ſigna color albus,flemmatis ſputum, nulla ſitis, ſomnus, & ſomnia aquarum, capitis, corporiſque grauitas.

R.ſy.de ſthecade,oximellis,abſynthi an.vnc. ÷ decocti prædicti vnc.3. m.vel his ſimilia.

Facta prius perquiſitione, an cum capitis grauitate, & moleſtia adſit ſtomachi perturbatio,vel pòderoſitas, vt fiat coniectura de interno maleficio. Tunc incipiendum eſt prius à vomitorijs; quamuis in praxi ordinaria vomentia ſoleant caput implere; ſed in caſu noſtro morbus eſt à parte man-

dante,

dante,& per conſenſum, quæ euacuatione prohibetur ne mandet, foueat, tur u igitur vtendum vomitorijs in pag. 101. notatis.

Pro purgante R. flor.cord.p.1.ſenæ.or.epithymi,polipod.quær an.vn.÷ mirabolan.citr.& keb.agar troch.an.dr.1.hyperici,bettonicæ an.dr.÷.dec. in ſucco roſ pſ in 5.col:diſſ.ſy. D.Aug. vel de polipod. mag de 9. infuſ.roſ. rub.an.vnc.3.conſec.Amech ʒ.vij.ellec.ſucci.roſ.dram.11.m.f.p.

In calida affectione R.Fl.cord.p.1.ſandal.citr. tormentillæ, cort.mirab. citr.ſemin.pepniæ an.dr.÷ Seyeſten.nu.2. ſenæ,tamarind.an.vnc.pſ.vnt.4. v4.viol.vnt.2 diacapr. Arn, vnc.÷ .m.f.p. Ad corroborandum caput ſero & mane poſt cœnam R.zacch roſ.rub.florum adianti.flor.gariofil citri an. vn.1.1.ſpecierum diambræ,diamarg.frigidi an dr.1.herbæ paris,ſemin.acetoſæ,portulacæ,corall.rub.præpâr.an.ſcr.÷ ſol.auri nu.11 m. doſis ſit vntia Sin affectio perſeuerer,iterum humores præparentur addendo in prædictis ſyrupis olei ſulfuris,vel vitrioli G.3.ium euacuentur his pilul.R ſenæ, turbit.colocinthid.an.ſc.1.agarici,aloes hepp. diagridij, rutæ, hyperici an. ſcr.÷. cum ſucco bettonicæ f.pil.7.m. poſt duas horas potandæ ſunt quatuor vntiæ ſy.D.Auguſt.cum vntia ſupradicti decocti.In calidis conferunt pill.de Rhaub.aggreg.cochiæ an.dr.1.cum ſy.roſ.ſol.vel manna.

Nec derelinquendæ particulares euacuationes per os.R.angelicæ odor. galangæ,pyretri,nigellæ,maſticis an.dr.1. cum gummo arab.diſſol. in aqua ſl citrang.f.maſticatoria manè. Naribus iuuat puluis nigellæ, vel tabacci, vel helleb.nigri.aut R.gariofil.rutæ,nucis muſcatæ,macis,ſtehcad.aſtrolog. rotundæ an.ſc..1 ceræ q.5.f.naſale.

In calidis. R. ſucci bletæ,cyclaminis, maioranæ, aquæ roſ.alb.an.vnt.1. pro maſticatorio confert Rhaub.vel maſtix.

Lotiones etiam conducunt abraſo capite cum lixiuio, in quo decoctæ ſunt herbæ betton.lauri,mirti, ſthecad.roriſmarini, maioranæ,radices peoniæ,& brioniæ, aſtrolog.rotundæ; ac cum ſpongis fouere.laudantur catuli inciſi,oleum bened.balſamum. Tu hoc ſapone vtere. R.pul.iridis,iũci odorati,ſthyracis calamitæ,belzuini,laudani,macis,gariofil, ſandalorum an.dr. 2. puluerizentur, ac adde ſaponis communis vnt.2. incorporentur omnia cum oleo ſpicæ, vel flor. citrangulorum cum ſufficienti quantitate amidi. muſchi,ambræ,vel zibetti ad libitum,& f pilæ.

Si neque hic cederet,deueniendum ad decocta ſalſæ,vel chinæ cum herbis præſcriptis in decocto ſyruporum,ac canteria duo facienda,vnum in dextero bracchio, alterum in coronali commiſſura, & applicetur hoc emplaſtrum mirificum. R. hyperici, rutæ, verbenæ, valerianæ, bettonicæ,roriſmarini, ſaluiæ, artemiſiæ, roſ.rub.an p.1. quinque folij, baccarum lauri, abrotani, ſpicæ nardi an. dr 1. aloes, maſticis, peoniæ, aſtrolog.rot. palmæ Chriſti,angelicæ odor.an dr.1. laudani, thuris,ſulphuris,myrrhæ, ſtyracis, caſtoris an.ſcr.1. conterenda contunde, puluerizanda pulueriza, & cum viſco quercino, pice, & terebinto f.emplaſtrum mirum in omnibus doloribus pertinacibus à craſſis & frigidis humoribus,& flatibus.

Caſtoris aut teſtes triſti miſcebis aceto,
Quis roſeum iunges oleum, nitrumq; minutim.

inſtrumenta maleficis,ſi interna,vel ſupra, aut infra educenda,ſi externa, inuenienda per omnes locos opinabiles. His enim repertis,& vſtis ſolet ceſſare affectio. Vltimo ſiant ſuffimigia cum prædicto emplaſtro igne par-

A 2 tim

Digitized by Google

t'm impoſito,cum Pſal. 143. Aduertendum omnia prius benedicenda iuxta Ritum S.R.E. demum tentanda mutatio domus, Cæliq; magna animi pietate ieiunijs,orationibus, elemoſynis, ad templa, Sanctorumq; ſepulchra Romæ, Neapoli, Benenenti, Salerni, &c.

Epilepſiæ, ac Vertigini Mag. Cap. II.

PEractis vniuerſalibus' experim. purgabat his à Sacerdote benedictis. ℞ antimonij præparati, caſtorei, opij ſanguinis draconis an gr 7. m. cùm infuſione helleb. nigri. Vtere per 30 dies ſucco bettonicæ,& lauri ad vnc. 2 tùm rad. vincitoſſici dr. 1. com. aqua tiliæ. Valet etiam appenſa rutis ſylueſtris,& pyretrum, vel viſcus quercinus,ſemen, vel radix peoniæ puluis,vel aqua,vel confectio àcori,artemiſiæ,fili pendulæ,imperatoriæ,palmę Chriſti, oſſis caluariæ hominis, vel aſini;item ſucci paraliſis, vel hyperici, vel iuæ,vel lilij conuallis dr. 1. per 10. dies valer, tùm cor lupi,vel caro,vel iecur milui,aut muris,vel talpæ.

Caſtoris amphibij teſtes merguntur aceto
Multo, quæ patiens ieiuno deuoret ore,
Concidit ex morbo ſi quiſpiam, hunc ſuſcitat Alcis,
Vngula, ſi manui compreſſa inſerta tenetur.

ex Gal. de Dynamidijs cap. de epilepſia extat magna puluis, & laudatur decoctio abrotani.

In paroxiſmo fumus capillorum eiuſdem patientis, aut galliæ muſcatæ, vel fellis teſtudinis, aut galbani.

Dicatur, abrenuntio tibi Sathan, & coniungor Chriſto Ieſu. Purget & mundet,& muniat nos Titulus triumphalis I.N.R.I. crucifixus Pater eius,vel mater,aut domeſtici ducant infirmum ad Eccleſiam feria 4.& 6. & Sabbato audiet Miſſam, in qua dicat Sacerdos ſuper caput patientis Euangelium S.Marci 9. interrogauit Ieſus populũ dicens &c præcedente Confeſſione, & S. Communione. Tùm conſulo vt in omni maleficio legatur cap. vlt.& penult. Apocalypſis 5. 10. & Iſaiæ 14.& cap. 16. Marci,& cap. 17. Matthæi.

Phrenitidi, & Vigilijs Mag. Cap. III.

EXpurgatis humoribus,& vaporibus,vnge frõtem (cum his rebus prius benedictis) oleo mandragoræ cum camphora, vel oleo ſalicis nares, & tempora,vel ſucco hederæ,papaueris,vel lacte mulieris cum ſucco radicis celidoniæ,vel iuſquiami;vel ſy de papauere,vel requies intra,& extra.

Amphibias capitis Ranas imponito raſo.

Maniacis. Mag. Cap. IV.

HÆc dira affectio poſtulat maiorem diligentiam ab Exorciſta, & Medico, ſæuiunt ſæpè in ſemetipſos patientes, & potum, & cibum, & medicamina reſpuentes, denteſq; claudentes, ità vt coacti aliquando fuimus ad Diui Bartholomei tumulum eos ducere, ac vigoroſis exorciſmis, prædi-

præcationibus, & præceptis, & alimenta, & medicamenta aperto ore in loco præbere, in praxi enim medica alimenta, & medicamenta recuſantes, moriuntur. Quare præimperata ſanguinis miſſione, ventoſis ſcarificatis, apertis hemorrhoidalibus venis; ſtratagemmate, ac iucundis medicamentis ſuccurrendum eſt ægris.

Decet vti antimonio præparato, ricino, puluere Alkaroti, ac granis 30. cataputiæ correctæ, vino hebellori nigri, de reliquis recurre ad cap. 1. a proprietate valet cibus muris aſſati, vel ſanguinis, vel pulmonum agni, ſuper cerebrum ponitur raphanus trilus, vel cinis teſtudinis, anulus dexteræ vngulæ aſini geſtatus, aut celidonius lapis, vel dr. 1. cornu Rhinocerontis, vel dr 3. Diathamaron, ex cuiuſdam antidot. pag. 769. vel quinta eſſentia Lulli.

Sic iecur exuſtum veteri cum rore lyei exhibitum confert; combuſta, aut vngula pota ieiuno ſtomacho drammarum pondo duarum Aſini.

Ex diuinis dicitur Euãgelium S Marci cap. 5. Exeunti Ieſu de naui &c. & S. Lucæ cap. 4 Deſcendit Ieſus in Capharneum &c. ex Lib. Exorciſini.

Melancoliæ Inſaniæ Mag. *Cap. V.*

VIctus temperatus, & humidus; phlebotomia, ex vena ſplenis, vel hæmorrhoydali; purgetur præparatis humoribus ſy de pomis borraginis, oxiz. cum medicamento vniuerſali ex ſy D. Auguſt. cũ roſ. pſ cum Rhaub. confec Amech. cum decocto ſenæ, epythemi, ac bis in hebdomate accipiat hyeme ante prandium has pillulas. R. hyenæ Gal. epythemi an. dr. 1. aloes præparatæ dr. ÷ Tripheræ magnæ dr. 2. pul. manus Chriſti ſcr. 1. m. cum ſucco borrag.

Laudantur ſy. magiſtrales, china, balnea aquæ dulcis notata in lib. 3. ac etiam emplaſtrum ibi deſcriptum. Vſus ſum hac puluere. R. epithymi dr. 4. lapidis lazuli optimi agarici troch. an. dr. 2. ſcamonij dr. 1. gariophyllorum n. 20. m. & da dr. 2 cum ſero ouino, aut aqua borraginis cum experientia ex Parreda.

De lapide armeno cęleſti colore plura morbis melancholicis memorant, Trallianus, Attuar. ait Guainerus ſe nunquam eſſe deceptum ab hac forma lap. armen ſcr. 2. croc. grana 10. macis ſcr. 1. m. f. puluis ponendus aqua zacchari, non prętermittuntur radices mociochan, aut brionię, pinei indici lapis lazuli prępáratus, vel pillulę Armen. Aetij.

Spiritus recreât condita, confectio iacinti, Alkermes, de gemmis elyxir, vel R. agni caſti, peonię, iuniperi, roſ. herbę paris an. dr. 1. pul. fragment, gẽmarum an. G. 3. f. puluis, vel cum ſy. de pomis f. confect. conferunt cauteria in crure, tibijs, & capite, tùm obiurgationes flagellationes, & imperia, ità vt ſolis his ſanitati ſunt aliqui reſtituti.

Sicuti quoque in illa, quæ dicitur cucubuth, ſeu lupina inſania, quę Februarij Menſe, vt plurimum inuadit, non ſolum magicaui, ſed robore humoris melancholici.

Ventriculos cerebrum quoties niger occupet humor verſus triſtitia ſpectra mouens, nec non phantaſmata dira obijciens oculis, veluti ſi Dæmonis aſtus impeteret quemquam, dans noctes abſque quiete, ex diuinis oratio Tobię cap. 3. Iuſtus es Domine &c. oratio Hieremię 31. & 17. muſica San-

ctorum

ctorum hymnorum Eccleſiaſtic. cap. 40. laudat vinum, & muſicam, vt in illa Saulis à cythara Dauidis cantantis tàm diuinos hymnos, ſeù exorciſmos, ac benedictiones rebus infuſos.

Poteſt etiam naturaliter opem ferre Muſica ad mulcendos melancholicos ſuccos, licet à Dęmone exagitatos, Auicenna fen p.t.4 cap.18. notabile ſcripſit. Et quibuſdam Medicorum viſum eſt, quod melancholia contingat à Dęmonio, ſed nos non curamus, cum Phiſicam docemus, ſi illud contingat à Dæmonio, aut non contingat, poſtquam dicimus, quod ſi contingat à Dęmonio, tunc contingit ità, vt conuertat complexionem ad choleram nigrã, & ſit cauſa eius propinqua cholera nigra, deinde fit cauſa dęmoniũ, aut non dæmonium.

Plura ſunt inſaniendi genera quàm ferè morborum nomina, à ſimilibus actionibus acquirentia denominationes, vt puta à cane canina, à leone leonina, à gallo gallicina, ab auibus auina ab aſino aſinina, a lupo lupina, a vulpe vulpina, (hanc callent multi) a boue bouina qua.

Addam hic de melancholia ex Gal. Rufo & Poſſidonio, vt morem geram petitioni D. Ioan. Baptiſtę Roſcij Patritij Ben. ex Aetio lib.6.9. Euadunt plerique melancholici in venerem proniores, obliuioſi, timidi, miſericordes, ad fletum prompti, ſol tudinem amantes, dæmones ab inimicis venefici immiſſos quidam ſuſpicantur; alij noxium quippam ſe deuoraſſe credunt, quam opinionem id ipſis confirmat, quod mox abominabilia, & monſtroſa vomant; videntur autem alijs alia. Proſuſque morbus hic varius eſt, & inexpli cabilis. Velut ecce, vt de timore loquar, quidam amiciſſimos formidat, alius omnes etiam homines metuit, hic in lucem prodire timet, ille tenebroſum aerem ſectatur; alius eundem refugit; ferè omnes tantum in obſcuris locis verſari, gaudent ſepulchriſq; & ſolitudinibus, nonnulli etiam vinum, oleum, aquam quoq. & omnia liquida metuunt, vt qui à cane rabido demorſi ſunt. Vtq. ſummatim dicam melancholica delyriã multorum generum ſunt, propter multiplices illorum imaginationes, vnum tamen vniuerſis commune eſt, timor, & mæror; omnes enim pręter rationem triſtantur, vt ſi interroges nullam męroris cauſam afferre poſſint. Hęc & alia Aetius contemplatione digna Medicis, ac magis Exorciſtis illis:

Qui obſeruatis aliquibus ex ſupradictis ſignis ſine medicorum conſilio, ſine obſeruatione ſignorum clariorum, decidunt de exiſtentia Demonum, vel malefici.

Hyppochondriacæ Melancholiæ, & Flatuoſæ, Magicæ. Cap. VI.

HAnc ſępè mouet inuidus Dęmon ob humoris rebellis ſimboleitatem, ſubq; huius affectionis velo plura abſcondit, pręſertim morbi magici eſſentiam, operaq; magorum, ne patientis ceſſaret afflictio, qua ad humanam ruinam voluntariè gaudet, expiſcant ob morbi diuturnitatem, impatientiam, infidelitatem, deſperationem, ob humoris tenebroſitatem, terrorem, & męſtitiam; propter continuos cruciatus, vel ab humoribus adustis, vel flatibus, crud tatibuſq; rixas, furores, odia &c. ſiccine confunditur ſapientium mens ad veram cauſam perſcrutandum, & ſicut Aetius ſupra cit. melancholię omne tribuit ferè malorum, nos medicos diligentiores, & callidiores monemus eſſe. Phiſi-

Digitized by Google

Phiſicè etiam obſeruantur diuerſitates ſententiarum in partium affectarum,cauſarumque hyppochondrii deciſionibus.

Ponitur ab aliquibus cum Diocle os ventriculi accenſum, ſeu Flogoſis, ab aliis hepar huiuſmodi affectum ,collocant multi ſtomachum ad frigidum,& humidum diſtemperatum;pleriſq; venas meſenterii obſtructas,aut auidas a caliditate attrahente, alii ſplen tanquam perpetuum melancholię receptaculum; ac inferunt, ſicuti non datur febris ſine cordis affectione, ita & melancholia ſine Liene affecto, alii omentum, & inteſtina affirmāt: aſſicitur aliquando caput per conſenſum dictarum partium,ex quo notandum contra vulgares in hac affectione,neceſſarium non eſſe delyrium, ſufficit tantum aliqua moris mutatio , vt ex miti liberalis, auarus, ac immitis &c. nam ſcio doctiſſimos , & prudentiſſimos viros , ac litteratiſſimos hac affectione laborare,apprehenſione,diſcurſu,ac memoria feliciſſimos.

Pro cauſis ſunt qui dicunt eam eſſe phlemmaticam, ex flatibus,cruditatibus, alii calidam,& aduſtam tenent,ex ſiti, oris amaritudine, & ſiccitate, ſtypticitate, ex rapaci ſuctione venarum meſenterii, cum vix inchoata coctione in ventriculo attrahant, crudaq. attracta, rugitus,flatuſque, ac torſiones cauſant ; adiuuat etiam intemperies calida hepatis in citò attrahendo,ſic videtur calidum in frigido,humidum in ſicco hab.tare,& è contra.

Dicitur morbus ex contrariis intemperiebus , litteratos potius, & cogitabundos affligens,cauſę,& multa ſcribentur in Scholio ſequenti,pro monſtroſo viro in Philoſophiæ, Theologiæ, Canon.ſchola,vt ſua pro Reipub. Chriſtianæ tutela tot laborioſa Volumina, ne dicam à Grauina graui,grauedinoſi,grauida Minerua prolabuntur veridica,ac inſignia teſtimonia.

Hanc affectionem curant Auctores ſola victus ratione , & balneo aquæ dulcis, vt lib.3. de loc aff c.7. Galenus docet initio morbi, nam dum diuturnus factus eſt,fortiora requirit remedia, cui videtur adſtipulari Paulus, & Aetius.

Morbus igitur cum conſtet ex contrarijs intemperiebus indicat aerem, cibum, & potum temperatum, & eſſet manna Moyſis, & aer,& potus Paradiſi Terreſtris;certè meliorem vtrumq.modum eligas, tum vena ſecetur baſilica ad vntias quatuor, ac humores præparentur vnc. ÷ .de boragine de pomis de ox ſy .vel corticibus citri cum aqua melliſſa.

Leniterque purgetur manna,vel ſy.roſ.ſol.p ſ.vel viol.vel ſy. D. Auguſt. vel cichoreæ niclo. , vel de polypodio , vel de epythemo cum Rhaub.& confec. Amech.vel Diacapth.deinde aperienda vena anularis,dicta ſaluatella,cum ferè ſemper ſit lien affectum.1.de ar.cur.ad glau.5.& lib de ſang.m. c.13.& 14. Nec non venæ hemorrhoidales.quæ trahunt a toto, & præſertim a vena ſplenetica laudatæ in affectibus melancholicis 6 Aph.2. præſertim in aſſuetis, vtamur ſyrupis magiſtralibus Altinari,Amati, iuribus conſumptis cum ſena epythemo, & cordialibus floribus cum melliſſa, & pimpinella, verbena,& hyperico,tum valet ſericon china aſſiduatio diebus calidis ; ac noſtræ pilluIæ infra ſcribendæ , & balneis cum prædictis herbis vtere. Ponā Iulep.nobile,R.Chinæ opt.vnc.1. aquæ melliſſæ lib.2 infunde per 24. horas, ac decoquatur ad conſumptionem tertiæ partis, addendo in fine ſeminis hyperici, dauci, herbæparis,ſandali citrini, cort. citri an.dr.1. coletur , & cum zaccharo fiat Iulep. aromatizetur cum ligno aloes , & muſcho,cum aqua florum citrangul.doſis ſint vnc,4.pro vice,vtimur quoq; dram.

dram.÷ huius pul. cum vino, vel aquæ citrangul. R pul.aromat.roſ frag- ment.prætioſorum,diamurg.frigidi an dr.÷. zucchari finidr.2.m.

Et pro reſtauratione R. conſeruæ florum,ac ſummitatem melliſſæ, conſeruæ roſiſmarinæ,flor.gariofillorum, ex toto citro, & borrag.roſ.rub.an. vnc.1.confec.iacinti dr.÷. pul diamarg.dr.÷ m. doſis ſit vncia ieiuno mane,& ſi addas myrobalani conditi vnc.1.eſt magni vigoris ad tuendam vitam,acuendum intellectum, confirmandamq; memoriam,ſicuti ſunt eſſentię perlarum pro Magnatibus præferendæ nimis eſſentiis auri, vt probat Panza.2. p.c.32. Nec aſpernendę frequentes euacuationes, & in magicis affectibus pia,& ſacra exercitia,ieiunia,& orationes,& benedictiones ſupra ſcripta,& dicenda.

S C H O L I V M

Admod. Illuſtri, & Reuerendiſſ. P. Fr. Dominico Grauina Ord. Præd.Vic.Apoſt.Gen.omniũ Artium,ex S.Theol.Magiſtr.&c.

CVm Beneuenti paucis diebus moram feciſti.Eminentiſſ. D Cardinalem Orςgium noſtrum quond.Archi.viſitandi cauſa,a quo,& ab omnibus Palatinis,Doctiſq; Beneuentanis mira lætitia, & honore, ſed benemerito,receptus es: ipſe vt tanti viri patrocinium lucrifacerem congratulatus,meam tibi ſeruitutem obtuli, & cum ob.ter de noſtra antiquiſſima Piperni,Patria,quam Ataui noſtri de Guarino,nunc de Piperno, vt in lib. Mortorii S.Spiritus Beneuenti,& in lib.antiquo de coiro Lectionũ,& Sanctorum lecturis pag. vlt.menſe Maii. S. Petri Monialium adeſt memoria bellis deuaſtata fuga relinquerunt, ac anno 1477. N.Ioanne Laurentio Beneuentano teſtante aduentum,verſum illum Virg.explicante.

Priuerno antiqua Metabus cùm excederet Vrbe, & de Camilla,ac de arguta reſponſione in Senatu Romano, & de vnione in bellis cum Samnitibus,&c. Te quidem Duce memoriam celebraremus,laudauimuſque hiſtoriam typis editam per Reuer.D omnibus ſcientiis inſignitum P.Theodorum Valle de Priuerno Dominicanum,&c.

Tua nobiliſſima humanitas me honorandi cauſa hippochondriacæ melancholiæ affectionem prępoſuit, quæ tui famoſi,laborioſiq; ſtudii effectus (animi pabulum,corporis tamen caſtigatio, extenuatio) Philoſoph.Sacræ Theolog.Hiſtoriæ, Canon. &c. contra delyria, hęreticalq; prauitates pro libertate Eccleſiæ, Volumina tot, nè dicam lumina,clypeum,& normam, &c. Cui paucis morem geram, collectis ſupradictis, ſuperfluiſq; quæ non faciunt ad curationem reiectis; cùm clara ſit morbi eſſentia in melancholia hippochrondriaca flatuoſa, non æſtuoſa ſatis; temperamentum vniuerſale declinans ad melancolichum à ſanguine craſſo aduſto,& propter ætatem annorum 63. clymatericam, frequentiſſima ſtudia parum refrigdratum, cum calida hepatis intemperie, frigida ventriculi,venarumque meſenterij, cum flatibus,obſtructione; vt pars hyppochõdrij affecta caliditas volarum manuum, & pedum ſitis, oriſque amaritudo, cum mæſtitia ſine cauſis indicant.

Antequam ad curationem deſcendam. Noto de humoribus, quos Galenus 7.

nus 7.aph.42. bilem vocat genericè omnes humores,& in vltimo com. adit niſi quis putrefactione pituitam in bilioſum humorem tranſire, & degenerare velit,huius ſpecies 1.de criſ.12. lib. de atrabile 2 ſcribebat prima bilis porracea , vel in ventriculo à cruditatibus, vel ab igneo calore in venis generatur; Secunda vitellina,quæ fit ex aduſta bile flaua ; Tertia eruginoſa ex iſtis aduſtis: Quarta rubiginoſa ex maxima præſertim vitellinæ aduſtionis in venis,vel quorum vapores tranſmiſſi,vel impulſi,vel geniti ad ventriculum melancholicos effectus hippochondriacos cauſant ferinos , & atroces, ſicuti quando aduritur melancholia naturalis,quæ dicitur fex,ſeu ſanguinis ſedimentum , dicta propriè atrabilis, nàm impropriè ex aduſtione ſanguinis craſſi dici poteſt atrabilis , vt etiam ex torrefacta pituita,& aduſta,factaq; ſalſa ex Arabum, non verò Gal.& Manardi ſententia,negante pituitam poſſe aduri, ſed tantùm putrefieri ſua naturali craſſitate, & frigiditate,referente Moniano p.p.188.ſed equidem partes terreæ pituitæ aduri poſſunt,ac atrambilem generari.Ita vt ex quatuor aſſatis humoribus gignantur quatuor ſpecies atrabilis; ex ſanguine craſſo, ex fece eius, ſeu ex bile ruſſa,& ex pituita præſertim ſalſa,maligna,quæ ſæpè ſolet in litteratis præcipuè eſſe in cauſa; nam etiã inſipida, & dulcis ex contracta putredine, vel in ventriculi fundo,vel alibi,excitant hanc affectionem; Ex diſſolutione enim ſpirituum propter ſpeculationes ventriculus calore natiuo depopulatur,ſic datur occaſio gignẽdi copias ſeroſarum humiditatum, & flatuum, quæ à cibo boni quoque chili tranſacto in præiacentem materiam conſeruantur,& augentur.

Accedit ferè neceſſaria obſtructio venarum miſeraicarum , & illa cum impetu attractione ſuccorum crudorum à ventriculo. Ac ſicut non datur febris ſinè cordis læſione, vel terziana ſine hepatis affectione, ità vt plurimum non obſeruatur melanchonia hipp. ſine lienis læſione ad ventriculum vitioſum humorem mittente , Galen.3. de loc. aff.6 ait quidam ex illis,qui flatuoſo vocato morbo vexantur,ſplenetici fiunt, quocirca coniiciendum, eſt ex hoc viſcere vitioſam ſaniem in ventriculum irruere,vel vt ferunt Raz & Abyz non rarò à ſplene melancholia nũ attrahitur,quapropter ſanguini permiſcetur , vnde ex calore debilitato innato vapores à materia iſta craſſa eleuantur, qui petentes exitum murmurationes, & cruciatus inferunt.

Affectio hippochondriaca melancholia , ſibi tantùm principiata, cum conſtet ex contrariis intemperiebus , reſultat compoſita curatio, inſpecto prius ad quod magis vrget quod eſt humor melancholicus ſiccus,ac flatus generatio , ventriculique debilitatio , ideo regimem, & cura debent prius uergere ad humidum , uel alterans , uel nutriens, quod Galen. ſola uictus ratione , humida , & balneo aquæ dulcis curabat . Victus ratio conſiſtit in ſex rebus non naturalibus ; Primo in aere temperato , læto, non obſcuro, paludoſo , uel craſſo , nebuloſo , ſed maritimo, montano, uel tenui, habitatio non ſit ſubterranea, ſed hyeme uerſus meridiem, æſtate uerſus zephiros,etheſioſq; uentos;pomis compoſitis, uel ſuffumigiis, arte tempori congruo parata,ut hyeme igne cum thure, & belzuino,ſtyrace;æſtate floribus roſarum, gariofillorum, aqua,& aceto roſato ſandalis correcta. Siccine regula debetur veſtitui,ut hyeme ſint ueſtes duplæ,æſtatis,& uentriculus cum ſacculo communi,uel emplaſtro utriuſque Galliæ.

Cibi ſint,panis optimus, carnes uitulinæ,uel uer uæci,hædi, leporis, gal-

linæ iuuenis, uel pulli, inter aues ficedula, turdi, riuezzi, pernices, & ſtarnes; piſces ſaxatiles, quales trottæ, uel mulli, aut auratæ, oua non uituperantur r centia, & ſorbilia, ſi ſint familiaria, inter olera, ſint borrago, endiuia, cichoreum, attriplex, lupulus, lactuca, ſonchus, cucurbitæ longæ, talli, ſeù ſtipetes, far, aſparagus, fructus ſint uuæ paſſulæ pingues, mela appia, dulcia pruna, fraghæ uino ablutæ, malum tantùm præcochium. Sit ſemper cæna breuior prandio, ac dum maſticentur edulia, procul cogitationes, ſpeculationeſque, ſit inimicus aceruus ſaporum, quia multi coci fecerunt plures ægritudines, cum plus occidat gula, quàm gladium, non confecta digeſtione in uentriculo non edas; cruditas mater omnium morborum, & Cic. lib. de ſenec. dicebat tantum cibi, potuſq; eſſe adhibendum, ut reficiantur uires & non opprimantur, lacticinia facilè corruptibilia, & flatuoſa interdicuntur.

Potus debet eſſe proportionatus complexioni, & cibo, ſit uinum uulgo coſ. quod ſi moderatè & bonum bibatur, non ſolùm in corpore, ſed in anima operatur, ut Auic. de uiribus cordis, & Gal quod animi. m. &c. fugienda uina craſſa, recentia, turbida, & corrupta, ingrata, ac etiam uarietas, ſit guttur tuum ſicut uinum purum optimum; poſt paſtum non negatur parcius optimæ aquæ potus, & æſtate à ueſpere potatio aquæ chinæ, uel meliſſæ cum pauco pepone, uel cucurbita condita zacchato, poſt cibum, & poſtum ſtandum hilari animo, nec ſtudendum, aut laborandum, imò poſt horam in diebus magnis parum dormiendum, & licet otium ſit uitium paſſionis animoſæ, & à Seneca 7. epiſt. appellatur mors, ac pater omnium uitiorum, tamen in 3. epiſt. 26. ait tantùm omninò indulgendum, dandumque ſubinde otium quod al. menti, ac uirium loco ſit, quod enim caret altera quiete durabile non eſt.

Exercitia, ſeù motus ſunt neceſſaria ad corporis firmitatem, excrementorumq; inſenſibilem certè euacuationem. Homo enim dicebat Hipp. ſanus eſſe non poteſt niſi laboret; labores ea, quæ inſunt conſumere ſolent, cibi & potus ea, quæ euacuata ſunt explent. Euitandæ tanquam venena animi immoderatæ paſſiones, ſeù pategmata, præſertim timores, triſtitiæ, curæ, ſpiritus triſtis deſiccat oſſa, & dant gaudia uitam, & Eccl. 5. hoc itaq; mihi uiſum eſt bonum, ut commedat quis, & bibat, & fruatur lætitia ex labore ſuo, quo laborauit. Triſtitiam non des animæ tuæ; Accedit neceſſaria noſtri corporis inanitio, quàm bellè deſcripſit Plato in Timeo. Cognoſcebāt enim profectò illi noſtri generis fabricatores nos ad cibum, potumque intemperatos fore, ac propter ingluuiem, pluſquam modus, ac neceſſitas poſtulauerit ex his aſſumpturos, igitur ne ſubitus propter morbos interitus adueniret, atque ità imperfectum mox genus mortale deſineret, inferiorem ventrem fabricauerunt ad eſculentorum, poculentorumq; ſuperabundantiam capiendam, & excernendam, ſic inteſtina per ſeceſſus, renes, uterum, & ueſſicas per vrinas, pectus per ſputamina, caput per nares, aures palatum oculos, & ſuturas: Totum corpus per ſudores, & ſordities, ac uentilationes pororum. Quare & ante prandium, & ante cœnam ſemper educenda ſunt excrementa, niſi natura, tamen arte, præſertim in hac affectione, in qua generantur in omni cibatione ſub inanitione cadit, etiam uſus ueneris huic affectui noxius, ſed cum caſtis non eſt differendum.

Venit ſecundum inſtrumentum dictum Chirugicum, & laudantur frictiones

ctiones, & ſæpè ventoſæ ante cœnam, & licet affectus non ſit magnus, & acutus, tamen quia timetur fieri talis, & euentilandum hepar non vitupe-ratur ſanguinis miſſio,& pro præſeruatiua, verè ea vena hepatis,autumno à venis internis ſedis, ac cauterium in crure.

Pro tertio inſtrumento præter dicta in curatione, verè purgato corpore laudarem, vel ſerum lactis cum ch ua, vel ſy. Altimari magiſtralis, & quia tibi arrident pilulæ in hac affectione vtiles, ideò ſcribemus aliquas: Raſes, Aetius,& Paulus laudant purgari ſæpè cum epythimo, & aloe initijs huius melancholiæ, nàm cum confirmata veratro vtuntur; ſic Gal. *6*. de morb vulg. 1. veratro quidem purgare ſi valdè antiquus affectus, qui ceû vectibus,vt dicam extruendus,quod vel ſero càprino, vel aqua mulſa, vel alio humectante dandum;& *6*.aph. com 47. hos melancholicos purgat Gal.vere,& autumno per inferiora, & craſſos humores initio veris, ſubtiles verò in fine,quemadmodum epilepitcos,& arthriticos,& hæc pro communi praxi.Nos igitur periculum fecimus magni eſſe adiuuaminis bis in hebdomate ſuperfluitates, quæ magnæ generantur à labefactata concotrice per epyeraſim expurgare, ideò vſque ad caniculæ exortum ante cœnam,vel prandium,hæ pilulæ frequentandæ,R.aloes hepat.præparatæ in quatrupla quantitate ſucci roſ. pſ. ac ſiccatæ ſecundùm artem dram. 1. Rhaub. opt. ſcrup.2. epythemi dram. ÷ cum ſucco borrag. f pipulæ 5.ac deaurentur.Si abundet flemma adde ſcr.1.agarici trochis, cum aqua flor. citrang. componanturq; Nec aſpernendus prædicti iulepi de china vſus, & pro adiuuanda ſtomachi coctione adherendum operimentum pelle candidi Oloris, vel ediacis Vulturis, Coruiq;marini, vel pelle ventris, veleris lupi,itâ tamen nè tangat regionem hepatis.

Affert Aretæus omni geniti melancholiæ. Maluæ ſeminis pondo dram. 1. exhibere experientia compertum eſt; quod auxilium nunquam ledære poteſt cum aqua melliſſæ, vel citri.

Vritur in cineres teſtudo deindè lyæo
Immiſſa ebibitur, vel cornu Rhinocerotis
Scobs, datur ad dramm.e pondus.

Hęc pauca arra ſeruitutis; Tu nimis me colis in tuo libro de viſionibus.

De Incumbo Magico. *Cap. V I I.*

CVm quis in ſomno, quaſi rem grauem aliquid ſuper ſe cadere ſentiat Auctores incubum nominant, in praxi medica eſt vapor ingroſſatus in cerebro oppilans vias ſpiritibus in magica, vel Dæmon inferioris ordinis,ſtryx premendo,vel occubando, vel vaporem euaporando.

Ieiunandum in ſero; purgandum hyera agar. & ſena. Alex.extollit ſuas pilulas, R. diagridij dr.1. hebell. euforbij,nitri an. ſcr. ÷ pulpæ coloquintidæ dram.1. bdellij. aloês hep.an.ſcr.1 cum infuſ.roſ.rub. f. doſis aoreus vnus. Poſtea laudatur vomitus,& dram.2.ſeminis atriplicis, vel vt laudat Aetius 28. granis cataputiæ.Cæterum applica, quæ diximus in cap. de epilepſia,cùm ſit via ad iſtam.Tu vtere hoc miro,R.oſſis caluariæ humanę ſemin.peonicæ,brioniæ an.ſcr.pul.& cum aqua betton. dentur per 4.vices.

Teſtigera laudant quidam teſtudinis acre
Vel ſummo ſtudio quoties naribus indit,

Dicatur Euangelium S. Marci 7. & S. Lucæ 6. Et benedicant quæ benedicendæ ſunt.

Incubo, & Succubo Dæmonio Druſio. Cap. VIII.

INcubus, vel Succubus Dœmon in venereo actu cũ malifica (vel rarò cum malefico) volente fit corpore aſſumpto, vel aereo, vel reali vi ſpirituali, delectationis, vel impregnationis cauſa, vt plurimæ extant practicatæ hiſtoriæ, & concrematæ mulieres, præcipuè in p. 2. Q. 1. à cap. 4. Mall. Spreng. vbi habetur, quòd actus illos venereos exercent maleficæ in diebus feſtiuis, vt Natali D. N. I. Paſchatis, & Pentecoſtes, propter tria. Primo, vt grauius, ac ſacrilegum committatur peccatum, pœnaq; grauior ab ipſomet lucretur. Secundò, vt propter commiſſa grauiora peccata Deus facilius permittat Dœmonibus operari ad hominum ruinas etiam innoxiorum. Tertiò, vt maiori opportunitate plures præcipitari faciant, præſertim iuuenculas, quę feſtiuis diebus otio, & curioſitatibus amplius inſiſtunt. Addo etiam ad ſpernendam noſtram Religionem, & ideò ſolent ieiunare in diebus Dominicis, ac edere carnes in die Saturni; Merlinum, Gigantes, & Alexandrum Magnum, qui medicinã exercuit; tali coitu ab Amone gentium refert Plutarcus.

Solent etiam viri, & mulieres contra eorum voluntatem moleſtari ab incubis, vel ſuccubis Dœmonibus, vt de Virgine, & alia Moniali narrat Spreng. cap. 1. Poſſunt etiam huiuſmodi Dœmones immitti vi maleficijs ad contumeliam, & dedecus matrimonij, vel virginitatis, viduitatiſque, vt teſtantur hiſtoriæ.

Cura huius maleficij, incuborumque Dœmonum fundatur in abſtinentia SALIGIÆ, huiuſq; Confeſſionis, ſanctaque Dominici corporis communione, oratione, ieiunijs, exorciſmis, locique mutatione, ſæpè Crucis ſignaculo, aſpergineque aquæ luſtralis, recitatione Dominicæ orationis; Angelicæq; Salutationis, nempè Salue Regina.

Tum ſerò, & manè corde proferre, Abrenuntio tibi Sathan, & coniungor tibi Chriſte Ieſu. S. Bernardus curauit mulierem ſex annis ab incubo vexatam, vt in eius Vita; vide Formic. Niderij cap. 10. in exemplo 4. lib. 2. Prati Floridi, reuelatum fuit ab Angelo Religioſo cuidam, quòd ad auferendam carnis tentationem, nec non incubum, recitentur verſiculi Pſalmiſtæ piè, *Confige Domine timore tuo carnes meas*, & etiam Oratio S. Suſannæ Daniel 13. *Ingemuit Suſanna, &c.* & Pſalm. 31. *In te ſperaui, &c.*

Conuulſionibus, Lectigationibus, Oſcitationibus, Tremoribus, & Timoribus Magicis. Cap. IX.

PRoporaionatè dietandum; tùm purgandum medicamentis ſcriptis cap. 2. & repetam, conferunt iua artetica, eufragia, ruta, hypericus, iunipe-

rus,

Digitized by Google

rus, abrothanus, radix acori, anacardi, caſtoreus, pyretrum, aſſafætida, iris, ſcordeum, angelica odorata, gentiana, cardamonus, bauælauri, quorum fieri poſſunt pulueres, decocta, confectiones, olea, linimenta, emplaſtra cum ſolitis benedictionibus à pio Exorciſta periti Medici iudicio applicanda. Tùm optima horum extracta, quinteſſentiæ ſunt; Balzamum, & Oleum Magni Ducis iuuant, Maſticatoria continuanda. R. ſaſifragæ, nigellæ, maſticis, pyretri, tabacciar. ſcrup. 1. cum cera fiant pilulæ maſticandæ. Naribus confert puluis tabacci, caſtorei, nigellæ, vel ſuccus rutæ, atriplicis, bletæ; item myrrha, & mumia vino diſſoluta; oleum dè been, & pilulæ de ſerapino ſunt laudatæ.

Oleum de Gagate magnifit, & mèdulla Cerui.
Atractos reuocat neruos, caro ſumpta Columbæ.

Timori conducunt ferè eadem ſcripta, cap. de melancholia, à proprietate obſeruatur oculus, vel dens deſter Lupi, vel Vrſi, vel Leonis ſuſpenſus, radicis aſtrologiæ rotundæ, vel ſerpentariæ cum thuræ ſuffitus, vel horum pulueris dramma ſub capite p. non 5. ac lapis armenus à pueris geſtatus nocturna terriculamenta arcet, ex Anſelmo Boetio 143. de gemmis, ſicut ſtellarius, opalus, & lapis Belzuar verus

Quem viſu dignum inſtar gallinæ oui.

Vidi apud Illuſtriſſimum D. Hieronymum Codabouium V.G. Beneuen. Patritium.

Amori inſano Mag. Caſtitatique conducentibus. Cap. X.

IN Medicorum ſchola vocatur amor inordinatus, & irrationalis, quem aliquis habet erga aliquam mulierem, vel puerum, non propter bonum finem; vnde dicitur mentis inſania, qua animus vagatur per inania crebris doloribus permiſcens gaudia.

Læditur imaginatio, æſtimatiua, ac memoria in hòc caſu à vi Dœmonis, vel actiuè, vel paſſiuè, cum venenoſorum applicatione à pacto magico; voluntas tamen hiice philtris non cogitur. vt lib. 1. pag. 34. fuſius,

Quiſquis amat ranam, ranam putat eſſe Dianam,

Adiuuant in extremo maleficio fabricato prius diligentia, & perquiſitio, illiuſq; reperti vſtio, inſtrumenta maleficij vrenda ſemper, ſuadent omnes, vt Sprenger. p. 2. Mall. Q. 1. c. 12. & alibi. Tum curationes diuinæ ad inſtrumentum inueniendum, vt confeſſio replicata, & S. Sacramenti Euchariſtiæ aſſumptio, ieiunia, orationes, præſertim ſcriptæ pag. 144 & 152. ac Amuleta ibique notata, valdè valent peregrinationes, aeriſque mutationes. In interno dietandum, mittendus eſt ſanguis, ſiquid non contra indicaret, nec non deueniendum eſt ad vomitoria noſtra repetitim, ac ad euacuantia per inferius; cauteria infra genu adminiſtranda, aureſque perforandæ, retroque iſtas conſilio Hipp. aperiendæ venæ, quæ conducunt etiam ad caſtitatem, renes vnguento infrigidante, vel populeon, vel oleo iuiguiami, aut agni caſti refrigerentur, porteturque lamina plumbea perforata, ac in cibis vtatur puluere iſto. R, ſemin. agni caſti, rutæ, portulacæ,

aſpa-

Digitized by Google

aſparagi , fol. plantag. & ſemperuiui eſiccatorum an. p. æquales, camphoræ parum pul. & conferunt etiam hepatis intemperiei calidæ , ac caſtitatis conſeruationi Pomum noſtrum , cap. vlt. lib. 2. vel argentum viuum ducendum, ſuffitus ex aſtrolog. rot. Hyrace cal, cyclamone, bryonia, agnocaſto; nec ſpernenda balnea aquæ dulcis, in quibus decoque ſalices, filices, lactucas, affodillum, apios, mentam, rutam, aſparagos, ſemperuiuum, &c. ſacerdotali omnia hæc benedictione infuſa.

Ocia, ſegnities, ſomnus, caro, fœmina, vinum,
Proſperitas, ludus, carmina, forma, puer.

Noto præter notatis lib. 1. quòd amor, ebrietas, geloſitas, luxuria, latrocinium, ludus, vſura, maliloquium, mentiri, blaſphemia, petere, tenacitas, ſeu auaritia, loquacitas, omnia iſta rationis iudicium impediunt, & habituata vix recedunt.

Intrat amor mentes vſu; dediſcitur vſu;
Hei mihi quòd nullis amor eſt medicabilis herbis.

Caſtitati aliqua addenda ſunt in cap. de Priapiſmo conducentia, extat exemplum vxoris Imperatoris Marci Aurelij Fauſtinæ amore gladiatoris captæ, ac Medicorum eo conſilio, quod Chriſtianis non licet, proficui ſunt verſiculi ſcripti, cap. de incumbo Dœmone vlt. dicendi.

Viſus affectioni Mag. Cap. X I.

REgimen, & method. curatiuam quære in cap. 1. huius euitandus vomitus , ni ventriculus ſit valdè repletus , conueniunt pilulæ lucis maioris. tùm cauteria bracchio, & collo , oculoſque ſæpè ablue aqua luſtrali, in qua ſit infuſa, & aloes, vel ſieph album, item aqua feniculi, verbenæ, roſæ, eufragiæ, celidoniæ, rutæ, tùm fel vulturis, vel perdicis cum benedictione ab Exorciſta.

Scobs quoq; viuentis deraſa eſt vngula aſelli
Illita contuleris lacti coniuncta puellæ

Dicenda Lectio Sancti Euangelij ſecundùm Matthæum 12. Oblatus eſt Ieſu Dœmonium habens cœcus ; & mutus, & curauit eum, ità vt loqueretur, & videret , &c. tùm Marci 10. & Lectio 6. libri Tobiæ, interrogauit Tobias Angelum , &c. vt in lib. Exorciſm. Catholicorum DD.

Surditati Magica. Cap. XII.

OBtuſum faciat ſi auditum craſſior humor,
Vel flatus, ſonet, & ſurdaſtra ſibilus aure
Dæmone cauſatum cum, Magi mente maligna.

Dicat pius exorciſta ter in aure, Chriſtus Ieſus vincit, Ieſus Chriſtus regnat, Ieſus Chriſtus imperat, exi tù peracta Confeſſione , & Sancta Communione, celebrato medico regimine, & purgationibus ſcriptis , cap. 1. & 6. non obliuiſcare vti hellebero, vel cucumere aſinino caſtoreo, ſthyrace, raphano, iſopo, iunipero, ireos, nitro, ſerpentaria, cyclamine, vermibus terræ, quibus vel fiat oleum, vel extraatur ſuccus, vel extractùm, vel pilulæ prius benedictæ,

Sunt

Digitized by Google

Sunt qui commendent petulantis cornua Capræ
Illius implente vrina; deinde diebus
Te ternis fumo ſuſpendunt, atque dolenti
Auriculæ infundunt tepidum, morbumque repellunt.

In ſurditate D. vxoris D mei compatris N. Petri Pauli de Luca Ciuit. Cancellario purgato corpore ſolitis benedictionibus hoc feliciter juuatus ſum, R ciclamenuſ focauum, impleaturq; vermibus rubeis terræ lotis vino, & oleo vtriuſque amigdalæ igne decoquatur, auribuſque infundatur.

Sternutamento Magico, ac Flatu. Cap. XIII.

HÆc ſæpè obſeruantur in Praxi Magica, & curauimus ablata cauſa materiali craſſa euaporante ab interno efficiente purgationibus ſæpe repetitis, vel repertis, & combuſtis maleficis inſtrumentis, demum corroborato natiuo calore diambra, dianiſo, diamuſco, diacinto; ſuccus baſilici, vel oleum de ſalicibus, naribus applicetur, vel rutæ, vel ſulphuris odore, naſi contorſione, aurium frictione.

Muto Magico. Cap. XIV.

MVtos obſeruauimus plures vi maleficij, extantque exempla multa & recenter narrat Io. Baptiſta Belhauere cap. 3. lib. 4. de iuuane loquela priuato propter oua commeſta à Maga quadam incantata.

Cùm aſſiſtit Dæmon cogendus ad loquelam vi exorciſmorum, orationum, ieiunij, ac Confeſſionis, Sanctæ Euchariſtiæq; Sacramento, legendaque lectio Sancti Euangelij *Matthæi* 9. & 10. & 12. Obtulerunt Ieſu turbæ hominem mutum Dœmonium, &c.

Vtuntur etiam Exorciſtæ tali gargariſmate, vt periculum ſæpè fecit Illuſtr. & Per Reu. D. Can. Baſil. Hector, Cianus R. rutæ, origani, palmæ benedictæ, thuris, rad. peoniæ, ſtaphidiſagriæ, abſinthij an. dr. 1. myrrhæ, aloes an. ſcrup. 1. bulliantur parùm in aqua luſtrali pro gargariſm. & ex his puluerizatis cum cera componatur pila, ſancta benedictione munita, ore vi exorciſmi tenenda, ac dicat exorciſta Lectionem Sancti Euangelij ſecundum Marcum cap. 1. Erat enim docens eos, &c. Hæ omnes benedictiones non aliter fiant niſi ad præſcriptum exorciſmorum, & ritualium Sanctæ Eccleſiæ.

Sin autem fiat ex materia craſſa mota vi maleficij, recurre ad cap. de conuulſione, & celebratis euacuationibus vtere ſuffitu emplaſtri vſti deſcripti, cap. 1. huius lib. adeſt vomitorium mirum ex granis præparatis cataputiæ benedictis correſpondentibus ætati, ac temperamentis ægentium.

De

De Gula tumefacta Mag. & de Anginoſa Peſte, vulgò Male della Canna. Cap. XV.

NOn ſolùm propter Dæmonis aſſiſtentiam gulam,&linguam tumefa-ctam vidimus,quæ deindè imperio pij exorciſtæ,oleoq;benedicto ad ſtatum naturalem redacta fuit, ſed vi maleficij ex effluxu humorum ad partem debilitatam ex illato dolore,ibique terminatorum, vndè ſæpè, & diglutio,& loquela interdicitur,ac gula ceù laqueo ſuffocari apparet,nunc nullo,nunc aliquo tumore extra apparente.

Dum lenta obſeſſus pituita ſtringitur iſthmus,
Et veluti corda conſtrictum guttur anhelum,
Vix voces proferre poteſt, vix ſumere potum,
Exemplo muris ſorbentur inſcuta colli,
Sic;tamen vt quidnam petaris neſciat æger,
Oſſiuori canis miſcentur ſtercora mellis.

Dicatur Lectio Iob 40. Dixit Dominus ad Iob, Ecce Boemot. &c. remedijs infraſcriptis benedictis.

Peractis prius dieta,& ſanguinis miſſionibus etiam ſub lingua bis, & ter in die,prout morbi acuties,& malignitas indicabit, purgato ægro manna, caſſia,rhaub.cum decoct.contra malitiam, fuit mota quæſtio de vomitorio; eſt obſeruatum plus mortuós,quàm animatos cauſaſſe, vltra quod ſit cōtra methodum rationis medicæ prohibentis ad partem affectā humorem trahi, ac caput mandans debilitari,nec non vires conſeruandæ,non labefactandæ venenoſis medicinis;ideò interdictum fuit. Pro gargeriſmate,R. aquæ ſolatri,& morſus Diaboli an lib. ÷ caſſiæ n.extr. vnc. ÷ camforæ ſcrup. 1. acet.roſ.vnc. ÷ mirte,R. aquæ ſcordij,herbæ impiæ;trifolij acetoſi,acetoſellæ an.lib. ÷ ſucci foliorum mori,vel cardui bened vnc.m &c.

Occaſione affectionis Perill. D. Franciſci Piſani Præfecti Excellentiſſimæ, ac cunctis Regijs honoribus honoratæ domus DD. Marchionis Terrecuſij Principis à Cathol. Campaniæ, &c tùm Ducis S. Georgi,&c.

Additur quòd de hac epidemiali affectione aliqui doctiſſimi, nobileſq; viri Neapolitani ſcripſerunt, inter quos D. Tiberius Carneualis, cui &c.

Facta prius diuiſione, obſeruationeq; de morbi eſſentia, vtputa quidam apparent initio morbi non ità maligni cum quadam alba excoriatione non validis ſympthomatibus,& tunc benignis vtendum medicamentis.

Secundò ſunt alij morbi non extremè maligni, in quibus etſi obſeruantur vlcera cruſtoſa,non tamen calloſa,liuida,nigra,purulentia,ac ſymptho-mata non improportionata cum facili ſpiratu, ac diglutione, animiq; hilaritate, multi enim ſolo mortis timore, & apprehenſione exanimati ſunt.

Tertiò viſi ſunt extremè maligni, & peſtilentiales.

In primo genere poſſumus obſeruare quatuor morbi tempora in applicatione gargariſmatum, &c.

In ſecundo, quia ſunt periculoſi, nec fidendum naturæ imperio, idcircò diligenti ſedulitate vtendum, citòque mittendus eſt ſanguis ex indicationibus virium, morbi, humoriſque peccantis;tùm purgandum, gargariſmate

vtendum

vtendum ex decocto nucis cupreſſi, ſumach, portulacæ, plantaginis, ſolatri, tormentillæ, ſcorſonariæ, & ſcordij,quod ſemper miſcendum eſt, cùm morbus faciliter tranſire queat ad extremum malignitatis , vt eſt , cum R. ſumach,,mirtillorum, tormentillæ , ſcorſonariæ,gallar.an.d.1.karab.tutiæ præparatæ,boniarm.an.dr.1.camphoræ ſcrup.1.zucch.albi dr.4 m.f.puluis, vel R.pul. corall.rub.terræ lemniæ , dictamni albi aſtorlog.rot.an. dr. ÷ ſemin.portulacæ dr.1.camphoræ ſcr.1.zucch.albi vnc· ÷ m.f.pul.Rubichi lib.22.c.405. extollit fel teſtudinis, malignis verò , peſtilentibuſque, vtor gargariſmate decocti quinque folij, ſcordij, anagallidis, linguæbouis, oliuæ ſilueſtris,cardui bened.ſeù ſonchi,cum camphora,& ſale coralli,puluis verò eſt,R. Boniarmin, lenniæ, gallarum, gentianæ, dictami , vincetoſſici, ſpodij an. dr.÷ camphoræ, contraherbæ,lapidis Belzuar.an.ſcrup.÷ zucchar.dr.3.m f.puluis inſufflandus.

Item R.ſucci quinque folij.trifolij, & ſuccisæ an.vnc.1.ſiccentur,ac adde tutiæ præparatæ,aluminis præpar. tormentillæ an. dr.÷ pulueris lapidi ſtellarij dr. 1. zucchari dr. 4. m.f. puluis optimus , alij ſolo celidonio vtebantur, vel puluere, vel decocto cum radicibus . Sed ſunt vlcera, quæ melius non tetigiſſe foret,nam miſit Deus ſerpentes regulos,quibus non eſt incantatio , cùm ſtatim vires lancinant , & venena euiant , vt innumeri ſunt mortui,vt hodiè quoque felices ab hac inani terra volauere ad Deum vno temporis ſpatio duo;puerum,& infantam nobiliſs. D.Patric.Beneuentani,& Neap.Vincentij de Morra ex Gregor. Papa VIII. anno 1635.

Tuſſi, & Aſmate Mag. Cap. XVI.

PRæmiſſis vniuerſalibus valet radix Dragonteæ cocta cum melle , vel puluerizata, radix aſtrologiæ, centaura , vel ſemina abrotani, vel calamenti montani dramma cum ficubus, vel vuis paſſis confert. Tùm baccæ lauri cum melle , vel vncia terebinti:ſuffitus etiam ſtyracis liquidæ , & colofoniæ , tùm decoctum marrubij , quæ omnia hyeme potius & frigidis, prius benedicta ſint , applicanda , Taſſilaginis decoctum, confectio, & ſyrupus omnibus iuuat. In pertinacibus vtere decocto cochleæ cum malis appijs ad vnc 2.manè.

Flatu pectoris. Cap. XVII.

INter alia valent gentiana, vel angelica odorata,vel ſemen hyperici, vel caruum,dianiſum,iulep.de cinam. flor. citrang. & condito noſtro vitali cum oleo ſulfuris, vel tartaris, vel oleo optimi vitrioſi quo auxilio libera ab hac medica affectione facta eſt nobiliſs. D. Feliciana Conteſtabilis vxor nobiliſs. viri Patr. Beneuentani D. Lutij de Leone ex Anacleti familia, vt aiunt.

Digitized by Google

Pleuritide Mag. Cap. XVIII.

MOrbus eſt peracutus,ſæpèque perperacutus,cum eſt exquiſita,& vera pleuritis,quãdo ſcilicet eriſipelatæ,vel inflãmatæ ſunt mẽbranæ pectoris coſtas ſuccingentes . 5. de loc. aff 4 manifeſtatur per quatuor ſigna pategnonomica, 2. de diff. reſp. 8. per dolorem lateris, per febrem continuam, difficultatem reſpirandi, & tuſſim, addunt pulſum ſerrinum. Peccat vt plurimum bilis, & ſanguinis mandatus remotè à iecore, proximè à capite per venas, & arterias ad coſtas, vt debiles forſan factas, doloreq; aucta fluxio, actiuè, vel paſſiuè excitata à Dœmone vi maleficij; Coniectura fit per ſigna, quando confuſa, improportionata ſunt, cum æger ſacra aufugit, abhorret.

Curatur victu tenui præuijs benedictionibus,ac exiſtente magna pethora ſecanda vena interna ex oppoſito cubito, poſtea ex eodem latere, in mulieribus conſiderandæ meſtruæ purgationes retentæ, ſicuti in hemorroidibus; tùm fomentis anodinis vtendum, R. 4. anod. verbenæ hyperici, nepitæ an. p. 1. rutæ parum decoquantur in aqua benedicta cum pauco oleo, ſpongiſque foueatur pars affectas dicebat Hipp. in acut. ſiuè is per exordia fiat, ſiuè poſteà ſucceſſerit, ſemper anodinis reſoluere tentandum eſt.

Poſteà in ſecundo, & in quarto, lenè medicamentum porrige, hinc 4. de rat. 5. ac. 21 ſcribitur poſt phelebotomiam in internis inflammationibus medicamentum purgans mediocriter, & ſecurè porrigendum eſt,& Alex. Tr. lib. 1. ſed vbi dolor per venæ ſectionem non conquieuerit, aluus ſubducenda eſt medicamentis. Præualet manna, aut caſſia, aut ſy. viol. diaprun. diaſabeſt diacapt. cum Rhaub.cum hoc decocto R alteæ ſcabiolæ, hyperici, farfaræ an. p. ÷ ſenæ dr. thuris, liquir yſopi an. dr. ÷ f.decoct.

Alij addunt his ſimplicibus ſl papau. rub. gentianæ, viſci quærcini, dentis apri an. dr. ÷ àc puluerizant eius dramma poſt 4. cum iure pulli præbeatur infirmis pro arcano.

Neque timendum eſt deinde, & ante quintum, & ſextum, prout morbus dabit inducias, laterem affectum ſcarificare, vt iubent Auic. Actius, Areteus, Paulus, & Valleſius in acut. doctè, & Fort. Fid. in contempl. med. & nos cum noſtris doctis. Med. multos è faucibus læthi exemimus. Alia medicaminà, quæ per ſputa, & per halitum diſcutiunt,ſunt plura in ordinaria praxi.

Scrupulus accipitur raſuræ dentis aprugni cum cochleare olei ſeminis lini recentis, item decocti cochleæ vnc. 2. bibiti, ipſaque contuſas lateri applica mirè.

Sanguis ſputo: Cap. XIX.

REcurre ad medicam Praxim coniunctam cum diuina
Commiſcent alij, leporiſque coagula lenta, &
Ceruinum cornu raſum, ſic miſta bibuntur,

Digitized by Google

Pthiſi Mag. Cap. X X.

MOrbum hunc appellat vulgus *Nale ſottile, contagioſo*, qui propter ſui incurabilitatem, temporiſque longitudinem, Medicis ſæpè iudicatur magicus, ideò prudentia, & calliditate vtendum.

Aer debet eſſe proportionatus morbo, ac temperatus, ad ſiccum vergens, Gal. tob. ad Tobias 5. meth. mittabat, Celſus l. 3. cap. 22. nauigationes, & Cœli mutationes laudabat. Cibis miſceantur pulueres, ſiccantes ex ſpeciebus diamuræ, trodiſc. de karabe de armeno, &c.

Conſideranda ſunt multa, an prouenit ex rupta vena in pulmone, vel eius eroſione à ſalſa, vel acri deſtillatione, an caſu, an poſt pleuritidem, & empygma, cum ethica, vel ſine.

Quies in hac procuranda, fugiendæque animi paſſiones, & omnia remedia præbenda cum bened. ſolitis in pthiſi non confirmata; confirmatæ n. non ſanantur 4. de loc. aff. 8. præſertim cùm ſputum ſuper prunas fætet, cùm vngues curuantur, cùm capilli cadunt, vel ſuperuenerit diarrhea cum cibi abominatione, vel febre quintana 1. 3. epid. vel Autumno, purgetur manna, vel caſſia.

Conferunt lactiſaſinini cum chinæ dramm. vel decocti teſtudinis, aut cancrorum fluuialium cum china, vel huius compoſitum julep. & vltimo ſy. de ſerpente dicto Ceruone, vel huius carnis eſus, & bis in hebdomate inceratur vntiam terebinti aqua ſarfaræ loti, electuarium de bettonica laudatur. Kirandus laudat cor, & pulmonem anſeris ſilueſtris, cùm ſerum Caprarum montanarum cum puluere boniarmeni, oſſis capitis aſini, & fabarum ſæpè datum.

Vulpeculæ pulmo poterit quoque pellere morbum
Aut per ſe manſus, ſumptuſque ex nectare vitis.

de alijs præſidijs vide cap. de Hettica in poſterum.

Lactis exiccatione Mag. Cap. X X I.

DE hoc lib. 1. pag. 33. exemplum extat, & plura obſeruata ad lactis exiccationem, & non ſolum actiuè, ſed applicatione paſſiuorum naturalium, vnde Varigin. ſi capita tantùm mamillarum liniantur ſucco plantaginis fit lactis exiccatio, vel vnguento populeon cum ſucco mentæ.

Pro lactis recuperatione, confugiendum prius ad diuinā ſæpè repetitā benedictione, cibi ſint optimi nutrimenti, vt oriza, & paſtilli lacte decocti, teſticula animalium, ſanugreci, piſthaccij, & pini, ſuccus brionæ, puxilius cum farina orizę coctus, pulius lumbrici terreſtris in duobus ouis recentibus cum aniſo, & feniculo, aut puluis linguæ vaccinæ.

Pulueris accipiet pauxillum ex vngue caprino,
Atque illum miſcens melli, lactique lyæi.
Ebibat, hinc tandem circum linat anſeris album,
Vel line vnguento noſtro benedicto.

Ex Philon. Rom. Viſitetur Eccleſia Sancti Laurētij Martyris ieiunio,

deuotione; noſtro climate Eccleſia Sancti Mandati.

Papillarum fiſſuris arcanum, cinis teſtudinis cum albo oui illitus, aut axungia anguillæ, vel lumacæ humidum.

Morbo Pilari Mammarum. Cap. XXII.

DOlorificus eſt morbus etiam vt Medicus febres magnas cauſans, vt in vxore mea Prud. D. Iuſtiniana Vaſcelli compaſſus ſum, & ſæpe à faſcinantibus odio excitatus. Duo ſunt à proprietate,primò filum aureum potatum, ſecundò imponito concharum carnes purpureas tritatas, vel oleum lumbricorum cum oleo lilij, vel ſambucij benedicti, vel gerat ſupra lamina cornu bubuli. Nec rediculoſum eſt, quod dicunt,mulierem quando fortè pilum hauſiſſe, malum pilare cauſari,nam eſt Ariſt. lib.7. de Animal.cap.x1.

Tremore Cordis Mag. Cap. XXIII.

COnfarunt ſæpe paruæ purgationes, tùm Alkermes, Diacintum, Elyxir vitæ, Iulep. ex gemmis, ex melliſſa, ex citris, ex corallis, conditum vitale, antidotus noſtra's extra verò oleum Magni Ducis,epythemata cord·Mentecha Hiſpana, ſacculus cordialis cum benedictionibus, & pomum noſtrum, Pſalm. *Qui habitat in adiutorio, &c. Ac ſi Deus eſt tecum quis contra te, &c.*

De Ira, & Odio Mag. Cap. XXIV.

FRequentiſſimè obſeruantur hæc dira maleficia, ac inuidus tartareus ad ſtandum pactis libentius volat animarum lucrum proſpiciens, cùm ira ſit ſimbola eius naturæ,conſiſtens in libidine puniendi eius, qui videatur re læſiſſe iniuria, ſanguinem .n. ſubtilem reddit, ſitque accenſio circa cor, vel aſſatio, inde exalati vapores ad cerebri ventriculos, mouetur, perturbaturque phantaſia, ac ratio confunditur, & coacta eſt à legibus ſuis ordinatis inordinatè exire, tùm animi impatientia, maledidictiones, blaſphemiæ,calumniæ,opprobria, iniuriæ,rixæ, minæ,odia, ſeditiones,vultiones,homicidia,& in ſemetipſis,& in exterisexcitantur, optimè depinxit Claud: de 4. Honorij Conſul.

Iram ſanguinei regio ſub pectore cordis
Protegit imbutam flammis, auidamque nocendi,
Præcipitemque ſui rabie ſuccenſa tumeſcit,
Contrabitur ſtupefacta metu cumque omnia ſecum
Duceret, & requiem membris veſana negaret,
Inuenit pulmonis opem, madidumque fluenti
Prabuit, vt tumidæ ruerent in mollia fibræ,
Iam iaculum quocunque gerit dementia mutat,

Ouid. lib.3.de Art.Amand.ſigna deſcribens,

Ora

Ora tument irà, nigreſcunt ſanguine venæ,
Lumina Gorgoneo ſæuius angue micant.

& benè in Prouerb.22.docetur. *Noli eſſe amicus homini iracundo, neque ambules cum homine furioſo,nè fortè diſcas ſemitas eius, & ſumas ſcandalum animæ ſuæ, quia ſuſcitat rixas, &c.*

Et dum de his in Palatio Archiepiſc. ſermonẽ habebamus,inſtabat Perilluſtris,ac per Reu D.Archipresb.Beneu.Abb. Iulius de Ianuario omnium Scient. Doct. Si ità videtur propria, & frugifera Dœmonibus,quomodò cantat S. Cithareus Pſalm.4. *Iraſcimini, & nolite peccare?* & ad Eph 4.ac multis in locis ſacr. litter. vt Deut.22. Exod.15 dicitur *Deus cogitatus ad iram*, & Iob.9. *Ira Dei nemo poteſt reſiſtere*, & Iuuenal.13.Sat. *Vt ſit magna tamen, certè lenta ira Deorum eſt*, & ex Plat. & Homer. *Sapientem virum contingit iraſci; ergo etiam Dijs, & ſapientibus cara ira eſt.*

Tali viro tuit facilis cogitata reſponſio, bipartita ira vitioſa (vel manis dicere otioſam) virtuoſa aut Dei zelus.Iraſcibilis enim natura dicitur homo, qui niſi declinet à rationis lege,non eſſe vitium docent Theologi, ac addunt quod in ſimplici primario motu non cadit peccatum.

Cùm enim tendat ad bonum ſub rationis dominio nullatenus deponenda eſt ab homine,nam bonum eſt contra mundi vitia, contra Diabolum ſugerentem, contra carnes, ſemetipſos de peccatis dolentes iraſci.

Ac ità percipitur reſponſio ad Pſalm.4. quamquam Hæbraica veritas vertat contremiſcite, & nolite peccare. Ad aliam explicant iram Dei,v.d. potentiam Dei, vel iræ iuſtitiam; nullum crimen impunè,in bello contra Turcos,& Hæreticos,&c. bonum eſt iraſci, & eſſe occiſorem. Memorandum extat exemplum in Prato Florido Valeriani p.p. l.3.cap.61. de zelo cuiuſdam Principis nepotem ſibi vnicum (cùm tentaſſet tantùm ſtuprum) occidentis, nec peccantis, cùm dilexit iuſtitiam, & non voluntatem, hæc fiat mihi.

Iræ, odijq; moralis curatio verè ponitur à ſanctis legibus,Non vos vindicantes cariſſimi, ſed date locum iræ, ac Deo vindictam. Tùm dimittendas eſſe iniurias ſi velimus ab ipſo nos dimitti,*Matth.6.* Deut.32. & in Oratione Dominica,vnde Ouid 1.ar.2.

Sed nunquam dederis ſpatioſum tempus in iram.

Cauſas ſæpè noſmetipſi affectamus, fingimus, ac ſæpiſſimè à Dœmone ſuggeruntur offenſarum ſtratagemmata, vmbra zeli,non vindictæ vltiones eſſe licitas, vt te præcipitet fingente.Iram Ennius initium inſaniæ,& Flaccus breuem furorem appellat. Ideò ſuadet Cic. ira procul abſit, cum qua nihil rectè fieri, nihil conſideratè poteſt.

At dicis, quæ maior eſt virtus,parcere, an iraſci?

Reſpondeat Ariſt. vr gentilis 5.Ethic. vlt. Peius autem eſt iniuriam facere, quàm pati.Illud enim cum vitio eſt, atque vituperatur, ſed pati ſine vitio eſt,& ſine iniuſtitia. Quod ſi conſideraſſes turpitudines ex ira,forſan non malè iraſceris. Depinxit S Baſilius in ſermonibus, Vir iracundus turpis eſt, quia decorem, & quaſi figuram humanam amittit,feræ ſpeciem induens.Conſidera parumper iratum,furor debacchatur,immutantur oculi, qui turbidi, ſanguineiq; fiunt, cor accenditur, ſanguis commouetur, hunc videas, vt aprum dentes acuentem loqui, ſæpe incipientem, ac verba imperfe-

perfecta relinquentem, multa quoque in corde non appetentia voluntatem, nec parentum, nec liberorum rationem habet, nullis demum vt libidini ſuæ ſatisfaciat parcit.

Sunt multæ medicinæ Gentilium moralium apud Plat. Senecam, Homerum, Pythaghi diuidunt iram in apertam, & diſſimulatam; & poſterior longè deterior, Homer. in Illiad. Nam melior Princeps iratus fortè minori eſt;

Quod ſi diſſimulat ſubitum tunc mente furorem;
Tempore poſt illum pœna grauiore rependet.

Democrates cum irato animo contendere difficile eſt, tùm virum ſine ratione ſuperare. Et Glycon ait, manſuetudo, ac patientia maximum ſignum eſſe Deo acceptum. Exempla huius maleficij videas in Prato Florido lib. 5. & in libell. Bell'hauer. 1. cap vlt. & in Ciuitate Beneuenti plura vidimus etiam in puteis ſemetipſas pricipitatas mulieres.

Curatio medica (coniuncta tamen diuinæ) fundatur in contrarietate, & ſi Gal. 6. epid. 4. præcipiat, iram nonnunquam euitandam, nonnunquam induſtriâ excitandam; primo in calidis; ſecundo in frigidis; Cùm igitur ſanguis ſit feruidus, vel aſſatus, refrigerandus, temperandus, refrenandus; primò victu frigido, & humido temperato, vt carnibus vitulinis, veruecorum, agnorum, hebdorum, cum borragine, endiuia, cichoreo, farre, cucurbitula, &c. vina ſint, vel nulla, vel parua, aqua iuuat bugloſſi, acetoſellæ, maluæ viol. ſandal. citrinorum; prohibentur ſalſa, acria, amicum ſit malum appium; vtrumque punicum, & citrium, cithonium, muſica, aquarum intuitibus, Eccleſiarum viſitationibus, placidis, pijſque verbis, honeſtis ludis, pomarijs verbis, modeſta Venere cum ſua vxore, accenſus animus placandus, diuertendus, tùm tempus, & cibum interponere iræ, continentia vti optimum eſt, procul ex animo ſuſpitio, cùm ſatius ſit decipi, quàm diffidere: & vituperari à malis, laudari eſt, dixit Seneca. Zelus enim, & iracundia minuunt dies, Eccleſ. 30.

Tùm mittendus eſt ſanguis in parua quantitate refrigerationis, diuerſioniſque cauſa è baſilica primò, tùm è vena axellari in parte; hoc conditum ſæpè aſſumendum. R. ſy. de pomis, de borrag. viol. oxiz. iulep roſ & flor. citrang an. vnc. 1. perlar. præpar. dram 1. pul. lapidum pretioſorum, oſſis de corde cerui; corall. rub præpar. an. ſcrop. fol. auri num. 1. m.

Præparetur, ac incraſſetur impetus ſanguinis prædictis ſyrupis cholagogico, deinde benignoque medicamento, vt manna, caſſia, viola purgetur ſanguis, cuius forſan ex feruore magna pars conuerſa eſt in choleram, R. flor. cord. p. 1. ſenæ, tamarindi, hordei m. an. vnc. ÷ ſandal. citrini dr. ÷ f. d. in aqua lupul. in 5. q. diſſ. mannæ vnc. 4. vel ſy. viol. ſol. vel caſſiæ expet. per ſetam vnc. 1. ÷ diaprun. lenit. diaſebeſten an. dram 4. rhaub. pul. ſcrop. 4. m. f. p. poſt duos dies omni mane, & die ante duas horas prandij accipiatur hoc. R. ſucci limonũ, vel citri, ſucci borrag. depurati an. vnc 2. pulu. diamarg. frigidi, boliarmeni, corall. rub. præpar. an. ſcrup. 1. m. in regione cordis applicanda hæc lenitio. R. ſanguinis teſtudinis, aquæ roſ. rub. flor. citrangul. an. vnc. 1. pul. corall. rub. boliarm. terræ ſigill. an. dram ÷ m. cum exorciſmis, & orationibus in Rituali.

Recitandus ſæpè Pſalm. 82. Deus quis ſimilis erit tibi, ne taceas, tùm cap penult. Apocalipſis, & Pſalm. 29. & 12. cum cithera, ac exorciſmis cogendus

gendus ſpiritus nequam ne ſanguinem accendat, ac dicat etiam Exorciſta Lectionem lib. 1. Reg. 16. Spiritus Domini receſſit à Saul &c. in Prattica Polid: 51. & Euang. ſecundum Matthæum 8. Cùm ueniſſet Ieſus transfretum in regione, &c. & lib. Iob. 1. Quadam die cùm ueniſſent filij ut aſſiſterent, &c. & huiuſmodi, ut ſcribuntur in Ritualibus, & probatis ab Eccleſia Exorciſmis.

Doloribus Stomachi Mag. Cap. XXV.

HÆc triſtis ſenſatio ſenſus tactus ſæpè etiam practicatur in mag affect. quare cogitata indicatione ex natura ægrotantis, incipiendum eſt à uomitoriis lenibus, & benedictis, ut ſuccus aneti aqua coctus bibitus ad ciatum unum; tùm decoctum florum camomillæ; item ſemẽ naſturtij cum lacte caprino bibitum; ità etiam trifolij, nec non ſemen peoniæ iuuare creditur; deinde deuenire ad alia alibi deſcripta, cap. de uomit continuatio harum pilurarum ualet ad affectiones ſtomachi, ℞. aloes nutritæ in ſucco roſ. ℈ agarici troch. ſenę, myrrhę, maſticis an. ſcrop. 1. cum ſucco abſynthij f. dill. ue. ante prandium, & applicari poſſunt omnibus flatuoſis.

Ad corroborationem cõfert dramma theriacę, uel aromat. roſ. uel diarrhod. cum uino, item ℞ conſeruæ adianti ex citro ex floribus gariofil. betton. borrag. an unc. 1 pulueris corall. rub. iuniperi, an. ſcr. 1. m. fit untia pro doſi. (extra oleum benedictum, ut ſupra benedict onibus ex Ritualibus) quinta eſſentia abſintij, uel corallorum, tùm catulus ſuper ſtomachum

Nam fama eſt quodam ſecreto munere Diuum
Omne malum ad teneri corpus tranſire catelli

Adde huic radicis bettonicæ dr. 1. cum hydromellite uomitum prouocare, ac conferre. Sicuti in affectu ordinario admodum iuuare unt 2. oximel. ſolutiui cum ſcr. 1. aromat. roſ. experti ſumus in vxore D. Auguſtini Florentię Beneuen.

Vomitu, & Singult. Mag. Cap. XXVI.

VOmitus uomitu curatur, cap. præcedenti ſcripto, ac utere etiam corroborantibus illis infantibus, ℞. rutæ ſiccæ, thuris, maſticis, corall. rub. prępar an. ſcr. 1. f. p. cum uino, uel ſy menthę, uel roſ. rut. Singulti frequent: purgatio, cùm eſt à repletione, cum thariaca, & Alkermes, & Mitridatum, item ſeminis rutę, aneti, an. ſcr. 1. & ſcr. ÷ ligni aloes cum aqua mentę, caſtorei g. 1. cum vino bibici. item appenſi. uide Trallianum.

A ſiccitate bibere confert oleum uiolatum cum lacte, in alijs ponuntur 17. modi curatiui à Philonio Romano prius exorcilati, & benedicti.

Amphibij appendunt ſtomacho glomeramina fibri
Aut eadem in paruas atomos contuſa bibuntur.

Hepar

Hepatis Obſtructione, ac Icteritia Mag. *Cap.* XXVII.

HEpar cocus, & pater noſtri corporis, multis eſt ſubiectus miſerijs, vel culpa rerum non naturalium, vel magicarum, non dicam ex propria eſſentia vi compoſitionis temperamentorum, & omiſſis cauſis, ſignis &c. Phiſicis. Poſt vniuerſales euacuationes repetitas, ſy. D. Auguſt. Cichorei Nic. cum Rhaub. &c. ac ſanguinis miſſionem etiam à vena axillari, laudatur centauræ minoris decoctum cum Rhaub vel cuſcutæ, camepitreos, camedreos, affodillus, ſuccus pentaphilionis, vel calthę, amigdalę amarę, gentiana, abſinthium, decocta ligni, vel ſaſſę, item pulueris iecoris eritij, vel lupi dr. 1. pro vice ficus ſiccę, cum nucibus, & ruta, & rubea tinctorum miram habent vim, infuſa prius ſacra benedictione, vt habetur in probatis ritibus exorciſmorum ſacrorum.

Vteritię nigrę valet panis porcini vnt. ÷ mellicrati vnt. 1. m. vel eius aquę vnt. 1. ÷ vel litium, aut puluis combuſtę caluę catuli cum mulſo item prçualet verbenæ, vel hyperici decoctum vel ſy.

Vſta alij tundunt terra inteſtina minatim
Ac pilulas formant hymbleo ex melle verandas,
Queis, alijs myrrham iungunt, acidumque liquorem.

Hydropiſia Mag. *Cap.* XXVII.

EX vitio, quantitateq; humorum anaſarca; ex copia flatuum timpanites; ex ſanguinis vitio hypoſarca. Dieta vergat ad ſiccum, ſed facilis coctionis, potus paucus, & vini, vel aquę ſalſæ, aut viſci quercini. Pro euacuationibus conuenit Alkeroti ſcr. ÷ vel ricini orient. vel noſtrati, aut catapucię gra. 30 vel rad. mucciochanis dr. 2. cum vino, vel brionię, vel radicis vitis ſilueſtris vuam ferentis dr. 2. vel ſucci ſambuci vnt. 2. & in Robure eſt hoc, R. cucumeris aſinini ſiccati vnt. 1. bdellij dr. 1. maſticis, ſalis gēmę an. ſcr. 2. m. doſis ſit ſcr. 2. in pillul. eunti ad ſomnū. Carnes edat echini, ſed ricinio, indico, catapucia, & Alkeroto, facta ſuper his benedictio, mirè ſanitati fuit quondā D. Ioſeph filij Perill. D. Aduoc. fiſcalis Hieronymi de Caſſandro, vrina capelli; quę bibita exemplo depellit corpore morbum.

Splenis Duritie Mag. *Cap.* XXIX.

REcurrere ad caput oppilationis hepatis, ad decocta noſtra contra maleficia. Tum valet, benedictione concomitante, radicis celidonię dramma, vel aceto, aut vino bibita, radicis acori, item ſuccus verbenę, vel ipſamet contuſa cum farina ordei, & fenugreci cum oui albumine applicata, iecur vulpis ſiccatum, lien echini, vel ſplen vulgaris Aſelli.

Renum

Renum affectibus Mag. Cap. XXX.

DE Nephriticis phyſicè latè ſcribebam in Hiſtoria nobiliſſimi viri D. Ioannis Baptiſtæ Biloctæ ex bina lucta luctans Amphiſibena Longobardorum cum Duce Romualdo Heroum, ſimulacrum, ac ſtemma, proſapiam ducentis. Qui hunc morbum contraxit cùm in hoc Regno Regij Tribunalis Campaneæ eſſet Præfectus, qui filium vltimum genuit ex nobiliſſima D. Hippolita Georgio magni illius Ioannis Andreæ Regij Conſiliarij filia, D. Octauium prudentiſs.& eleuatiſs.ingenij V.I.C. maximæ ſpei iuuenem, variaque eruditione floridum pub. ſcriptorem.

Dolores à cauſa frigida purgato corpore valet radix, & ſemen peoniæ cum vino, radix meu, iecur eritij. Daucus ameos, ſuccus vel ſemen horum an:dr.3 per 10 dies, ventoſæ, & clyſteres, ac vnctiones ex oleis lilij, amigd. amar. &c.

A cauſa calida phlebotomia in pede, ſuper renes album oui cum ſemperuiua, vel plantagine, lamina plumbea.

Ab intra ſuccus ſomachij vulgo cardilli bened. cum ſucco limonum, indicante multitudine purgabis hoc.

R. caſſiæ n. ext. diaſabeſten, diacaptolicon an.dram.6. agarici troch. & Rhaub.vig.an.dr.4 liquiritiæ ſcr.1 m.f.6.

Nephriticos curare inter alia eſt expertum R. ſtercoris leporis dram.1. 1 piperis ſcr.÷ cum vino, milium ſolis, viſcus quercinus, cinis leporis, lapis iudaicus, vel linais, ad dram. item radicum pimpinellæ, vel celeponiæ dr.1: ſuccus parietariæ ſiluestris ad vntiam. R. ſanguinis hirci præpar. millij ſolis, au dram ÷ rubeæ. nitri an. ſcrop.÷ f pul. cum vino, eſtque mirum.

Ad frangendum omninò, pulueris de ſecundina mulieris, vel corticum oui Strutij dr.÷ continuetur per decem dies. ità Auerzuar radix, vel ſemens bardanæ, ſeù luppæ per decoctionem per quindecim dies ad vn.2.& in extrema neceſſitate vtuntur ſcrupulo cantharidum præpar.

Vrinæ ardoribus pauca ponam plura in Conſil. Medico pro D. Fiſcali P. Curię Archiep. Petro Antonio Gallo:

R. ſemin. citruli. cucurbitæ, ſemin lactucę, portulacę, cithoniorum an. dram 3. ſucci liquir, lentium, roſ mirtillorum an.dr. ÷ ſemin. peonię ſcr.1. cum muccilag. pſyllij f. Trochiſci. His ſi addantur bol iarmeni, ſanguinis draconis, thuris, karabes, ſemin. maluę papauer, iuſquiami an, dr.1. opij ſcr. 1. Alkakenginum 6. conſolidę mai. r. ſcrop. 3. conterunt mirè vlceribus renum, & veſſicę ſed non curant, cum ferè ſint inſanabilia.

Diabeti hos trochiſcos etiam conferre expertum eſt, ac omnia frigida, cum quadam ſtipticitate tùm lamina plumbea, quæ omnia benedicantur vt inſula eis virtutem ſupernaturalem, naturalem retractant.

Lac canis exbibeas mixtum ſalſugine terræ,
Illius, & ſebo, cineres, vel iunge lyæo
Veſica exuſta rorantes lacte capellæ.

D Colicis

Colicis doloribus Mag. Cap. XXXI.

POſt citam euacuationem, agarico cum caſſia diafinic. benedict. & hieral confert ius gall. deſcripti à Meſue. tùm theriacę phil. Rom. & Triphe-ræ mag. an. dr. ÷ vel R. ſemin. ſileris, hyperici, coriandri coriandri, camo-milæ, rutę an. dr. ÷ cum vino, tum pilulę ex baccis lauri, cinam, & ſthyra-ce, calam, cliſteria, ex decocto rad. ſambuci, brioniae, verbenae. centau-ae, rutae cum oleo laurino, & hyera, externè 4. anod. puluis inteſtini lupi, vel calcanei porci à proprietate, & magnam vim tribuunt ſpolio ſerpen-tis, oleo cocto, & vncto, praeuia ſemper benedictione. Mirandum dictu quantum haec medicina probetur, ſi feces non exeunt ad balneum olei recurre, & pellis Lupi ſuperpoſita.

Lumbricis. Cap. XXXII.

RHaubarb puluis magiſtralis, ſemen ſanctum, ſemen caulium, vel libyſtici, ſticados, & abſinthium, decoctio corticum, vel radicum granati, lapis Belzuar. bufonis, vel ſtellarius potata. Theriaca, Triphera perſica, externè myrrha cum oleo viol. felle Tauri ac aloe, coloquintidaq; ad vermes multa meo iudicio vana verboſa, ſuperſtitioſa ſcribebat Sauanarola, cap. proprio T. de Feb.

Fluxibus ventris, ac Tenaſmoni Mag. Cap. XXXIII.

PVrgatio cum Rhaub. mirabol. roſ. rub. vel manna, &c. clyſteria, ex decocto verbaſci, plantag caudae equinae, mirtis, roſ. rub. gummi ſera-ſeraphini, maſticis, ſquinanti, cum oleis conuenientibus, vel melle roſ. tem-poribus morbi, & temperato, vrgente neceſſitate vtimur mycleto Nicol. Philonio, Perſico, Athanaſia, Trochiſcis de ſpodio de karabe, puluere cor-ticis pini, vel internè, vel externè. Tùm nux cupreſſi, cinis limatiarum, & & gallarum, bonarmenus, terra ſigillata, ſpongiae roſarum ſilueſtrium, nux combuſta valent vnitim, vel diſiunctim.

Praeterea multis hircina coagla probantur,
Contulerit ventri quoque viuens addita rana.

quæ omnia ſecundùm vſum Eccleſiæ benedicta ſint.

Stipticis, ſeù ad euacuandum. Cap. XXXIV.

SVppoſitorum, ex fermento vnt. 2. ſalis gemmae, agarici ſcamonei an dr. 1. ſalis communis dr. 2. fiant pilulae, vel rotundae, vel longae, item fiunt

ſiunt ex melle, & pulpa colocinthides, & felle Tauri; his etiam vmbelicus lenitur, aut vnguento Arthanitae, m. vel Agrippae. Ani orificio applicantur felli tauri, aloes ſalis gemmae cum oleo communi, & ſtercore muris ana.p.eq. Hoc pomum odoretur, ac applicetur vmbelico, R. ſcamonei, coloquintidae, aloes, mezereon, myrrhae, rhaubarb. cataputiae, eſulae, turbit. ſenae an.dram:1.cum ſucco brioniae, vel cucumere aſinino, & aliquo gummo f.poma duo manducenda, vel cũ butiro, & cera fiat vnguentum, ventrẽ ſoluit ius galli antiqui, oua perdicis, rẽn vulpis, caro eritij marini, pulueris tartari cremoris dram.1.cum iure, vel zucch. roſ.p.ſ. cum vnc.zucch. ex ſl. perſici, vel gineſtrae. Vinum ex ſena, agar. rhaub. cum parum cinam, radix mechiocan ad duas dram.cum vino. Tum pul. ſcamonei ppar.dr ÷ epith. dr.÷ cinam parat.m.

Fiunt etiam electuaria cum puluere ſenae, epythemi, ac rhaub. diagridij officinis ſunt multae confectiones ſolutiuae leuiter applicandae, prout indicabit complexio, & tempus, ac affectio. Habui à Illuſtr.& Admod. Reuer. D. Primicerio Cathed. Hieronymo Roſello quond. Secret. Illuſtriſſ. Archiep Ticini peſte depaſcente hoc congruum purgans.

R.polipodij quer.epithymi ſenae an.vnc.1.rhaub. dr.2.agar.troch.dr.1. ÷ ſemin portulacae, acetoſellae, tormentillae an.dr.÷ leuiter piſtentur, ac infundentur in lib.2.aceti optimi pro euacuatione doſis ſint vnc.2. pro vice etiam cum acetarijs lactuce, vel end.vel borrag. coctae cum parum zucchari, & benedicenda benedicantur cum exorciſmis, benedictionibus appropriatis ab exorciſta.

Priapiſpo, & Satiriaſi Mag.
Cap: XXXV.

PRiapiſmus eſt intenſa veretri erectio ſine voluntate coeundi, dicitur à praeſſo, quod eſt redimere, ceù virile membrum generis humani iacturã redimat ex Phil.hic & Priapus dicitur hortorum cuſtos.

Helle ſpontiaci ſeruat tutela Priapus,

& lib.Faſt.

Ruber hortorumq; Deus tacleta Priapus,

fabulantur enim quia ſemper ſunt cum fructu.

Satatiaſis eſt cum concupiſcentia coitus, & per hunc ſedatur, vt Gal.6. de inter.vlt. Satiri enim finguntur homines additis naribus habentes cornua in frontibus, caprarum pedibus ſimiles laſciui, luxurioſi., ſaturari cupientes. Cauſa eſt ventoſitas groſſa eleuata à craſſa materia vi tepidi caloris, ſaepè excitata à Daemone, vel tentandi cauſa pios ad Venerem, vel vi maleficij.

Curatur ieiuniis abſtinẽtia à cibis inflatiuis, aromaticis, viniſq; generoſis, à longo vſo ciceris, carnium capponum, paſſerum, columbarũ.tuberorum, pineorum, pyſtachiorum, iryngorũ &c. Vtatur cibis frigidis ac benedictis, vt lactuca, borragne, endiuia, cucurbita, cucumere, cum pulueribus agni caſti, & rutae, ſalis, & canforae, & verbenae, de hoc dicit Sauenarola, quòd verbena manducata non permittit per ſeptem dies coitum; de camphora

maiora ſcriptores dicunt omnia acida iuuant pro caſtitate, & quaedam vtilia ſcripſimus cap. 9. de amore inſano addenda huic, ſanguis ſaepè mittatur, ac venis ſedis applicentur ſanguiſugæ. praeceſſa prius euacuatione, laudatur etiam vomitus bis in menſe, & pilulae de aloe, agarico ſena an. dram. ÷ agni caſti, căforae an. dram. ÷ cum ſucco portulacae, & verbenae f. pil. fomentĕtur partes genitales, & virga decocto rutae, cumini, agni caſti, lactucae cum aceto.

Perforentur aures, vel recto harum aperiantur venae, vel cauterizĕtur, & valent etiam cauteria in tybijs, vel fecacium tranſactum in pelle tertium tempore etiam peſtis conferens. Recitandi ſunt animi pietate verſiculi in cap. 9. poſiti, & alij probati in exorciſmis extant.

Impotentia coeundi, vulgò Maleficiatis, ſeù frigidis. *Cap.* XXXVI.

HOc lib. 1. cap. 2. legimus, frequentius in prima matrimonij copula, & in viros, quam mulieres potens eſt; cauſa eſt Dœmon, vel actiuè, vel paſſiuè, ſiuè immediatè, vel mediatè vi legaminis à maga.

Idcircò diuina prius curatione vtendum, ac viua fide ad Deum, ambo muniantur Sacramentis S. Eccleſiæ, ieiunijs, eleemoſynis, orationibus, alijſque Theologalibus virtutibus; recitentur ſæpè ſeptem verſiculi. *Illumina oculos meos, &c.* pag 140. & Euangelium ſancti Ioannis. In principio erat Verbum, tùm cap. penult. Apocalypſis cum orationibus ponendis cap. ſequenti, & precationes ſancti Petri ad vincula, & pomum noſtrum portetur lib. 3. vltimo compoſitum, ſacraque Amuleta lib. 5.

Ad præſeruationem ponit Ro nſeus ꝑ varius. &c. aliqua non ſcribenda.

Perquirenda ſemper in omni affectione M. inſtrumenta magica, quibus adustis ceſſaret affectio, ſæpèq; iuuant ſtratagemmata, quibus vſus eſt Comes quidam apud Spreng. Q. 1. c. 1.

Applicari poſſunt omnia, quae à practicantibus in hoc tractatu tractantur, iàm in ratione victus, tacta in cap. de lactis exiccatione, quàm in alijs medicis inſtrumentis.

Sponſus verò, & ſponſa his peractis vtantur ante cœnam. & prandium praemiſſa benedictione vntia 1. huius ellec. R. piſtacchiorum, pineorum, Satyrion, palmæ Chriſti, fenugreci an. vnt. 1. radicis iringi, bryoniæ an. dram. 2. pul. arthamiſiae, bettonicae, hyperici, granorum paradiſi, hepetae, cinamomi, gariofil. macis an. dr 1 galangae, zedoariae an ſcr. ÷ pulueriʒentur omnia, & cum melle deſp fiat confectio aromatizanda cum muſcho, item theriacae, diamuſchi, diaſatyr. an. dram. 1. cum vntia 1. decoctionis hyperici bibatur, quod ſi addes dr. ÷ pulueris virgae tauri vigoroſius operatur, item R. olei de lilio, caſtoreo an. vn. ÷ nucis muſcatae euforbij an ſcr. 1. muſchi, ambrae an. gr. 3. m. vnguantur renes, & virga, & peritoneum ante cœnam, laudatur fel coruinum cum balzamo, & confert etiam oleum noſtrum, lenibus, & frigidis. R. priapi tauri, erucae, piperis, gariofil teſticulorum vulpis, cinam, cardamo, an vnt. ÷ caudae ſtyncorum dr. 1. zucch al b. vnt. ÷ f. puluis doſis dr. 1. cum vino, item R. tuberorum redolentium n x. deco-

decoquatur ſub cinere, ac ablatis corticibus piſtentur, & infundantur in 5. q. aquæ vitę cinam, & per 8. dies ponantur in olla vitrea ſub fimo, deinde adde iulepi, il citrang. & ex cinam an. dram. ij. diamuſchi ℥ 1. palmæ Chriſti dram. in felle.

De Sterilitate Mag. Cap. XXXII.

ORationes nuper dictæ piè continuandæ cum precat. Annæ 1. Reg. 1. Domine exercituum, & cap. 2. exultauit cor &c. Tùm frequentanda lectio, & vota SS. Ianuario, Feſto, & Deſiderio noſtris Ben. Ciuibus ad exorandam prolem, vt exorauit prolem Giphius Cyphus S Beneuentanus, & ſæpè lib. 6. Tobię in interrogauit Tobias Angelum &c. & 7 & 8. vocauit Ragueal. ad ſe Annam &c. celebratis euacuationibus præſertim in vxore, & decoctis chinæ, accipiat poſt meſtrua per menſem puluerị herbæ Aron, flor. cinoſorci dram. 1. cum vino, vel pomum mandragore aut, cum Aetio vnt. 4. ſucci ſaluię per quatuor dies bibiri, tùm ellectuar. ſupra deſcriptum cum pyſtachijs item dram. 1. ÷ tripheræ magnæ, & benedictæ bibendo deſuper vinum, cuius fuerit infuſus teſticulus herbę canis. Tùm mulier meſtruis munda ſupponat per tres dies hoc matricale, ac cibis optimis veſcatur, & coeat cum uiro ſuo. R cyperi, zaffarani, acori, ſaturegiæ ân. dr. 2. cum coagulo leporis, & eius felle, & ſucco mercurialis f. matricale, continuant alię ſerraturę eboris coclear unum cum optimo uino. Raſis docet ſi uolueris generare maſculum duos teſticulos apri, aſſos comedas, & coeas eadem die ſeruatis regulis, & generabis. Subditque ſi mulier ſumat lac equinum ea ignorante, & ſtatim coeat uir cum ea concipiet. Quę omnia concomitanda ſuis benedictionibus, & fiat uoluntas Dei.

De Abortu Mag. Cap. XXXVIII.

SOlo tactu ueneficę, non ui naturali, ſed pacti, abortum excitare ſolent, exempla in p. p. Prati Floridi. Prieri, &c. confugiendum ad iam dictas diuinas curatiuas orationes mutando locum, & aerem, ac in reliquis pręceptis medicis in regimine pręgnantium utendum, & pro pręſeruatione pete cap. ult. lib. 3. ac bis in hebdomate accipiat hunc puluerem cum miua cithoniorum. R. diamargar Auicennę corall rub. pręparat. trochiſci de Kàrabe an. dram. ÷ dicitur.

Doloribus Artuum, Muſculorum, Chyragicis, Podagricis, Iſciadis, Mag. Cap. XXXIX.

COgnitio difficilis pendet ex oculatiſſima coniectura, & philoſophia callidi medici, obſeruantiaq; eadem qualitate Exorciſta cum ęgri ſuſpectione probabili, hoc enim morbo multi obſeruati ſunt affecti, quos medici

dici medico ordine curabant,ac tamen reperta, & viſta fuerunt inſtrumenta maleficialia,& ſanitas reſtituta eſt.

Præmiſſa diuina curatione dicantur Pſalmi 83. & 37 aut aliæ preces tùm inſtituto regimine ad ſiccum, & temperatum vrgente, ſtatim initio minorandum.

R.fol.bettonicæ,iuæ, fumariæ an.p.1.mirabol.citr.& keb.an.dr.1. ſenæ vnc.÷ f.d.in aqua infuſ.roſ.rub. col.diſſ.ſyrroſ.ſol.pſ.vnt.4. roſ rub. vnc.2. m. f. p.nec errabis ſi addes Rhaub.pul.dr.1.

Doctiſſimus Fouentinus in conſilio de podagra iubet, vt poſt quintum diem affectionis continuetur aſſumere ſcrop.1. pilulæ de hermodact.deſuper bibendo ſy.de betton.de ſthecad.& infuſ.roſ.rub.an.vnc.1.÷ cũ aqua aqua iuæ.laudo etiam ego illas deſcript c.de ſtomachi dolore.

Appatente morbi declinatione vtor poſt vniuerſalem purgationem hac confectione.R.ſalſæ perill.optimæ vnt.1.cort.ligni ſancti limati vnt. ÷ ſenæ,epithymi,polipodij quer. an.dr.7. hellebori nigri præpar. dr.2. betton. iuæ an.dr.÷ puluerizentur, ac ſuperaddantur aquæ vitæ vnt.3. & cum melle optimo deſpum. f.confectio,doſis ſit vnc.1 ÷; pro vice manè per ſex horas ante prandium; hæc ſola continuata per 20. dies morbos etiam ex lue venerea confirmatos curauit;ità vt aliqui lucrorum cupiditate non charitate impulſi propria arcana (ablatis aliquibus) eſſe iactabant; Nobilis Medici officium eſt de ſuis medicamentis palàm rationem reddere, nec ſocietatem cum aromatarijs habere; alijq; impartiri, laudatur vinum iuæ arteticæ continuatum,vinum roſmarinæ,roſ.rub.& betton.ſerò pilulæ maſticis;tùm conſeruæ ſaluiæ,roſmarinæ,roſ.rub.gariofil.mirabol.kebuli conditi an p.æquales.Chirotecæ ex pelle canis ruppi vtiliſſimæ ſunt.

Externè oleum de ranis, vel lumbricorum, quandò eſt calida affectio,in frigida oleum corui,vel ſtercus pauonis,vel de gagate; cum benedictionibus appropriatis,vt alias dictum eſt.

Et inter arcanum eſt hoc. R. artemiſiæ, matriconiæ, iuæ art. verbenæ hyperici an.p.1. ranarum, lumachiarum an nu 6. piſtentur, ac macerentur in oleo. vel roſ.vel vulpis, & cum aſſungijs, vel porci, vel vituli, vel Vrſi, vel Leonis,vel Tauri,aut vnitim f.vnguentum.

Neque obliuiſcaris cauteria in cruribus, & bracchijs,& vrgente fluxione in collo,alia etiam ſcripſimus lib.3. cap.2. & lib. 4.cap.3.noſtrum enim eſt pauca eligere hic; non tractare. Suffitus emplaſtri viti deſcripti cap.1. huius lib.in partibus affectis valdè conducit.

Nec audiendi ſunt iactantes pretioſis, & ſuperſtitioſis curare medic. contra quos doctiſſimo zelo irruit Nobilis D Paulus Zacchia lib.Q.med. leg. T. 1. Q. 7. pulchra ſcripſit Ronſeus arcana de med.venat p 90.ibi ad Tophos, & Amat cent.5.29. curat ad præſeruandum, deinde memoratur uccus cæparum illatas, & deſuper piperis nigri puluiſculus reſperſus, ac ſpongnia vino decoctionis cymini imbuta ſuper poſita bis in dic.

Et notandum præpono veriſſimum in me obſeruatum ter vſque ad hunc annum 1643.23. Martij in qua die natus ſum, correptus annua podagra. Sicut obſeruaui in nobili Famili, aquæ omni anno ſaltem vnus corripitur morbo à prima Septembris vſque ad 15. Ac de Iſchia deſcribebam luculenter in conſ. Illuſtriſſimæ,& Excellentiſſimæ D.Marchioniſſæ Terrecuſij quondam vxoris Excellentiſſimi D. D. Caroli Mariæ Caraccioli Marchionis

chionis Terrecuſij, Principis Campaniæ, Equitis Velleris aurei, S.M. Cathol. Magnatis, & eius exercitus Principis dign. & matris Excellen. Ducis S. Giorgij D. D. Hieronymi S.M. Cath Cubicul. intimi.

De Febribus Mag. *Cap.* L X.

MAgica febris definitiuè deſcribi poteſt, quod ſit calor extrinſecus accenſus in corde mediantibus ſpiritibus, & ſanguine per totum corpus lædens operationes naturales à vi dæmoniaca externè, vel internè ob magica pacta. Cognitio eſt confuſa, difficilis, indiget ſubtili, diligentiq; examine. Primò ſi febrilis calor non corroſpondeat ideæ febris, ac tactui ſæpè vagus ſit. Secundò ſi nimis varietur modus motus eius, vt acceſſiones ſint confuſæ, improportionatæ, inadequatæ, miræ conceptui febris. Tertio ſi euentia conſiderentur admiratione digna, medica pronoſtica illudentia. Quartò ſi ſympthomata, vel ſint ità parua, aut magna, aut non adequentur eſſentiæ febris; adſintque timores, & mæſtitiæ, vel intempeſtiui riſus, eſtantibus auribus ſuſpiria profunda, oculorum album, citrinum, vel viride, vel liuidum, cum pupillis oſcuris, ſomnia terribilia, murmurantesque, flatus, eſtremæ vigiliæ, & improportionatæ cum violenta macie corporis, vel aliquid ſimile miro notatu Quintò ſi nolunt libeuter confiteri, vel timent ſermones morales, aut diuinos, vel abhorrent Religioſos, pioſq; viros, ſacraq; appenſa, ſeù amuleta. Sextò ſi quæ ſuſpicio coniecturatur de maleficio ab aliquâ maga propter facinus, vel odio, vel amore.

Si mutatio loci, vel cubiculi, toriq; languenti citò conferat; aut inſpecta forſan maga ſuſpecta timor, & tremo. per oſſa cucurriſſent, faſtidiumq; excitatum eſſet.

Quibus maiori ex parte obſeruatis, confugiendum eſt tanquam cauſam ad aliquid diuini, ſeù quid mirum abſconditum, quod intellexit Galen. 1. prorett. 4 Non enim ſimpliciter quæcunque cauſas habent incognitas, aut inopinabiles diuina vocamus, ſed vbi mirabilie duntaxat; non quidem ad aeris conſtitutionem: ſed ad Deum permiſſiuè, vel ad Dæmonem mediatè, aut immediatè agentem, vt alibi, & quamquam Medicus agit tantùm naturalia, vt Chriſti fidei imbutus decernere debat in hoc caſu, vt vniantur acta, electis remedijs naturalibus cum diuinis. Diuina ſemper priora benedicendi, quæ benedicenda ſunt à Sacerdote, vt ſcripſimus cap 1. huius.

Facta perquiſitione in locis ſuſpectis, ac repertis, & diſſolutis, & ritè cōcrematis; etſi aliquorum mortem in huiuſmodi combuſtione obſeruauimus, ſic iubent tamen Auctores; vt fusè Del Rius l.b.6. cap. 11. q. 3. 1. Condrochius 1. lib. de m. v. 8. Ceſalp. Carrar. Belhauer, Menghus, &c. pluraq; exempla in p. p. Prati Floridi, in omni febre dicendum Euangelium S. Lucæ 4. ſurgens Ieſus ex Sinagōga, ac Orationes S. Bartholomæi, Sanctiq; noſtri oriundi ciuis; & Præſulis Ianuarij Mart.

Febri-

Digitized by Google

Febribus ardentibus Mag. *Cap.* XLI.

PRæmiſſa dieta, ſanguinis miſſione repetita cum ſacrificatione; purgatione conuenienti; laudatur aqua cucurbitæ cum dram. 1. diamarg. frigidi, item aqua portulacæ cum dram. 2. ſeminis pſillij infuſi per noctem, ac colati, adiuncta iulep. viol. vnc. 1. & 3.. ÷ pulueris dicti, item hordeatum, & in ſtatu febris tribue dram. 1. camphoræ in lib. 1. aquæ acetoſellæ, vel cum vnc. 3. ſy. viol. item potus decocti fluuialium cancrorum, & ſebeſten. alij vtuntur ſy. de papau. rubeo cum aqua ſcabiola, & ſempreu uo

Optimum diuitibus in Mag. febre, & ad præſeruandum ab Hettica, ℞. ſeminis pſillij, portulacæ, cithoniorum, citruli an. vnc. ÷ radicis febrifugæ, ſeu centauræ minoris ÷ fragmentorum ſmaraldi, agathæ, iacinti, zaphiri, coralli, ambræ, perl. præpar. an. ſcorp. ÷ puluerizentur, & cum gummo dragag. diſſ. in aqua acetoſellæ, vel cucurb. vel portul. f. ellec. ſecundùm artem, vel utere tantùm pulueribus, addendo cornu Rhinocerontis, & lapidis Belzuar. an. ſcr. ÷ cum benedictionibus appropriatis.

Hic puluis è lethi faucibus exemit meum Nepot. D. Iulium Vaſcellum grauis armaturæ militiæ Excellentiſſ. D. Principis Concæ, &c. Alterium, & D. meum compatrem Hieronymum Collem Theſaur. Beneuen. alioſq;

Febribus alijs Putridis, ac Heticis Magicis. *Cap.* XLII.

PRæcedentibus ſæpè dictis cum cap. iam ſcripto continuatur aſſiduatio Euangelij Sancti Marci 6. *Recumbentibus vndecim diſcipulis*, &c. cùm febris ſit difficilis eradicationis bibantur apparente aliqua digeſtione dr. 2. huius trochiſci, ℞. ſpodij, eupatorii, ſeminis cuſcutæ, & hendiuiæ, berberis an. dr. 4 ʒ xiloaloes, dragaganti, anaſi, abſinthii, doronici an dram. 1. terantur, & cribellentur cum aqua calida. f. troch per ſeptem dies cum vnt. 3. ſy. acetoſi accipiendi, item ſuccus pimpinellæ per tres paroxiſmos bibitus ante acceſſionem ad vnt. 2. tertianam eradicat, idem operatur ſuccus radicũ, & foliorũ be. benæ, eodẽ modo utimur pentaphillo, virga paſtoris, uel herba Turca, ubi uerò apparẽt oppilationes, tam ſpleneticę, quam hepaticæ, quàm myſeraicæ in febribus lõgis compone hoc ellec. per tres horas ante cibum ad duas dram. accipiendum, & confert ualdè Nephriticis, ℞. utriuſque aſtrologiæ, radicis iridis, ſquinanti, gentianæ, maſticis, ſeminis hyperici, ſucci marrubij, eupatorii, uerbenæ, an. dr. 1. Iacori, ſpicæ nardi, myrrhæ, Camedrios, corpobalzami an. dram. ÷ camphoræ ſcrop. 1 ligni aloes G. V. puluerizentur. & cum ſy. de tribus rad. f. confectio & quando petis euacuationem adde ſenæ polipodii, epithymi, agarici troch. an. dram. 1. quæ omnia conferunt ſpuriis tertianis, quotidianis, & quartanis, & etiam ante harum acceſſiones initiatas tribuunt cum uino dram. 1 huius ſaluberrimi pulueris, ℞. coriandr. *præpar.* millifolis, hyperici

an.

an. dram. 1. cinnami parũ f. puluis, & omnia ſint ab Exorciſta, cum Ritua li benedicta.

De Quartana, Philonius Rom. lib. 9. cap. 12. plura curioſa, & dixit phlebotomia de ſaluatella ſiniſtræ manus in hora acceſſionis curauit mu tos me vidente, quamuis ſit contra regulas artis, Lumbiſanus exami nat. Loci vero mutatio in omnibus morbis confert.

Hecticæ febri, ſine putrido, nec in tertio gradu, celebratis alijs auxi lijs, vt balneo, & lactis exhibitione, & quæ diximus Cap. ardẽtibus, &c. vtor dram. 1. huius pulueris R. ſpecierum omnium lapidũ prætioſorum, ambræ croceæ an. ſcrop. ÷ ſemin. maluæ, portulacæ, papau. albi ana dram. 1. ſandalorum, gummi dragag. raſuræ eboris an. dram. 1. ÷ oſſis de corde cerui, & cranei humani, corall. rub. præpar. perl. præp. an ſcrop. 1. diarhod. Abb. dram. ÷ zucch. albi vnc. 1. m. f. puluis, vel etiam ele ctuariũ exemit multos a faucibus orci, his omnibus præparatis poſtea benedicantur more Eccleſiaſtico.

Neque pium eſt ieiunium ferre in Tertiana in tribus Dominicis, in Quartana in quatuor, cum ſit potius obſeruatio Paganorum, qui die Io uis, & Dominicæ, ſeu Solis ieiunare ſolebant, quod iure vetitum fuit a 33 Pontific. Melchiade, ex Decretal. Gratia, ex Platina in huius vita.

Febribus Mag. Puerorum. Cap. XXXXIII.

PVer benedicendus, ac appendenda ſunt ſacra amuleta, ſuffumigetur thure, belzuino, palma, aſtrologia rot. febrifuga benedictis. Euan geliũ S. Lucæ cap. 9. ſuperlegendum, & lac deinde nutricis corrigendum, prout exigit occaſio, dieta, ſanguinis miſſione, & pharmaco, vſus corallo rum tam externe, quam interne feb. puerorum conducit, inunctio ſpinæ ex mucilag. ſemin. cydoniorum oleo viol. & cera prodeſt. Item R. ſucc. plãtag. maluæ, abſynthij an. vnt. 1. farinæ, hordei q. s. pro linimento ap plicãdo pectori, & præcordijs, & Graddus R. ſẽpriuiui, plantag. ſola tri, rutæ ana cum farina hordei, & albugine oui, applicas ſtomacho, hæc omnia benedicantur, & propinentur cum conſilio Medici. Dioſcorides araneũ cum ſplenio ſubactum, & linteo illitum, prolatumque vtriſque temporibus, & fronti iubet immittere. Apuleius lactucam leporianam ſub puluillo vult ſupponi. Item cingere febricitantem perforatæ herbæ folijs. Conſtantius pedes, manus, & frontem inungit oleo ſcorpionis.

COMPENDIVM

De Faſcino. *Cap.* XXXXIV.

Perilluſt. Domino Ioſepho Fiſcaro Aduoc. Primario in R. A. Montis Fuſculi, &c.

FAſcinum triplex. Primum Poeticum, conſiſtens in viſione, ſeu inuido aſpectu, vel in loquela malitioſe laudante, in quo ſuperſtitioſe naturaliter ponunt vires, refutans a communibus, Del Rio lib. 3. p. 1. q. 3. Valleſ. de S. Phil. Leon Vair. Beneuentan. lib. 2. & 3. de Faſcino, &c. Secundum dicitur improprie Phyſicum, cum ſit quædam contagio, ſeu infectio ex mala qualitate præcellentis putredinis ab oculorum tunicis, vel angulis eiecta, inuida imaginatione, ſeu excitante ſpiritus, & poros aperiente, coadiuuante lætitia, vel odio, viſuque eradiante infecto prius aere tanquam medio vſque ad obiectum diſpoſitum. Tertium Dæmoniacũ appellant, & eſt pernicioſa qualitas dæmonũ arte illata, ob tacitum, vel expreſſum pactum cum iiſdem dæmonibus firmatum. Hoc quadrat cum magica affectione pluries dicta, Re vera neque iuſta Faſcina coadæquantur cum nominis Faſcini etymologia, quæ ſonat inuidere, ceu nimium videre, vt explicantur multa loca SS. Patruum, Magicum vero poteſt verti faſcinum, a fando, ſeu incantando, ſic de illo Viterbi Hiero. Poeta decantat

Quandoquidem memini Tuſci alta in rupe Viterbi,
Ipſe ſenem vidiſſe ſerum, cui dira vigebant
Ora, graueſque oculi ſuffecti ſanguine circum,
Fronſque obſcæna ſitu, hirtique in vertice cani.
Ille truci (ſcelus) obtutu genus omne necabat.
Reptatur tenues animas, prauaſque volantes:
Quin etiam ſi quando hortos ingreſſus, vbi annus
Exuit expleto ſerpens nouus orbe ſenectam,
Floribus, & paſſim per agros incanuit arbor;
Ille hortis ſtragem dedit, arboribuſque ruinam:
Spemque anni agricolæ mæſti fluere caducam.
Nam quocunque aciem horribilem intendiſſet: ibi omnes
Cernere erat ſubito afflatos langueſcere flores.

Hoc faſcino referunt Orbilium Beneuentanum Grammaticum Plagoſum (tempore Ciceronis vixit 100 annos) adeo memoria fuiſſe orbatum, vt neque primas litteras recordabatur. Hoc monumentum legi in quodam veteri manuſcripto a D. V. I. P. Bartholomæo Pacillo Beneuentano conſeruato.

Signa

Digitized by Google

Signa vero faſcinantium videntur in oculis binæ pupillæ; vel forma bufonis, hirci, canis, equi, vnguium, ſerpentum, &c. noſtris. n. (ait Mart.) temporibus deprehẽſæ, quibus in oculis erat nota catellini, vel bufonis, Palemones de Signorum interpr. ita, ſi vero nubecula vel obſcura, vel palleſcens, aut turbida fronti eorum inſiderit, non te fugiat a dæmone omni nocumentorũ genere lædi, ac addidit, qui conuerſos circa pupillam circulos, qui cum motu ipſo iuncti feruntur, habuerint. Sunt Signa mancipij.

De faſcinatione Phyſica addit Didimus, quique oculos concauos, ac veluti quibuſdam quaſi foueis reconditos gerunt, exhauſtoque adeo vniuerſo humore, vt oſſa, quibus palpebræ cohærent eminere, hircique ſordibus ſcatere cernuntur cum ſquallore, oculi ſunt ſtrabi, glauci, ac lucidi terribiles. Signa faſcini, vt plurimum eſt macies ad tabem cum vomitu, & inappetentia, vigilijs, deliquijs animi cũ triſtitia, motibuſq; conuulſiuis, &c.

Diſpoſiti enim ſunt magis pueri, & iuuenculi, & pulchri tanquam ſpongioſiores.

Curatio phyſica pendet a prohibitione agentis inficientis, auertendo faciem, oculos, & ipſummet puellum, naturali proprietate laudatur rutæ Aliſſus, opalus lapis, gagites, corallus, vngues alcis, oculus Lupi dexter, vel muſtellæ, pars caudæ Leonis, pellis hienæ, Thaſciotæ, radix Satyriõ, ac vana antiquorum omittendo, vt Deum liberum, Dictatoris clauum, adipem Lupi &c. Tu vtere, quæ ſcripſimus lib. 3. c. 7. de præſeruat. & cõducunt omnia Alexipharmaca; ac ſtatim ſumigetur puer hoc pul. R. Thuris, myrrhæ, aſtrolog. rot. rutæ ſiccæ, ſulphuris, ambræ croceæ an. dr. ÷ ligni aloes G. 7. mox aliqua danda antidota noſtra pag. 113. deſcripta. Ita ſicut ſunt affectiones, & ſymptomata reperienda, horum capita iam ſcripta, interim tempora, ſtomachus, præcordia, narices liniantur antidoto noſtro diſſol. cum aceto, vel Theriaca, omnia benedictionibus muniantur, iuxta Ritualia; ac pie recitẽtur Orationes S. Mercurij, & S. Barbati, ac S. Bartholomæi reſcriptæ pag. 146. ac S. Ianuarij.

Nobiliſſimus Patritius Beneu. D. Hieronymus Maſcambrunus Iſerniæ Epiſcopus præpoſuit. Cur antiquitas contra faſcinationem obſeruabat ſpuere, vnde Tibul. lib. 2. *Deſpuit in molles, & ſibi quiſque ſinus.* ac etiam vulgo, *Far la Fico.*

Sat reſpondi poſſet, ea Gentilium fuiſſe ſuperſtitioſa, quorũ valde erãt imbuti. Speculandum tamen paucis, vel. n. faſcinum eſt contagium, ſic deſpuere, ſignaculoque ficus obuiare auxilij eſſe ſuadet ratio, cum contagioni illi ſpuendo oppugnetur, impellendo aerem, diuertaturque. Adde quod corpora paratiora ad capeſſenda huiuſmodi faſcina ſunt viliora, tanquam non ita reſiſtentia. Spuendo vero, ac ficum figurando animoſior ſit homo, ſiccine melius reſiſtens, nec exaudiens vocem, vel commotionem, inuidiamq; faſcinãtis Vel eſt dæmoniacum, ac pugna ineunda cum Diabolo ſuperbo, at ſæpe victoria adepta eſt a fortibus in fide eius facinora paruifacientibus, ludentibus, calumniantibus his ſignis.

De Peſte Maga exemplo hodierno 1631. *Cap. XXXXV.*

PEſtis ſæuior bello, ſingula falce metens, effrænis bellua, damnoſa, fœda, miſera, violenta, maligna, contagioſa, lethifera, omnium ægritudinum Stigia Regina, a Gal. 3. epid. 20. deſcripta. Quicunque morbus vno in loco multos ſimul inuaſerat hic vulgaris nominatur, cui ſi accidat vt multos tollat, peſtilentia efficitur, tu adde aſſui dæmoniaca externe, & interne ob magica pacta, ſcripta lib. 1. de potentia notum eſt lib. 1. cap. 2. Exempla ſunt plura, ac noſtris temporibus viſa ſunt, ac multa eorum facinoroſa, veneficaque corpora Diaboli miniſtra Vulcano tradita ab Aſtræa Mediolani, Ticiniue Allobrogum Regioniq; Galliæ Ciſalpinæ, Florentiæ, Mantuæ, Ferrariæ, quæ miſeranda calamitate anno *1630.* & *31.* vnguentis, & pulueribus dæmoniacis portarum coronides, ac in Eccleſijs aquarum luſtralium fontes inficientibus contagio animalia rationabilia num. *150000.* vltra interfecerunt Regnum, Regioneſq; Romanæ Vrban. Sanctiſs. VIII. prudētia, ac Excellentiſs. Proregis Neap. vigilātia in Limenarchas, & Ciuitatum cuſtodes, exploranteſque inſtituendo præſeruatæ, Cardanus lib. de var. rer. noſtro lib. 1. cit. huic ſimilem narrat hiſtoriam, altera legitur lib. 2. c. 6. Cælij Rhodogini nequitia Dæmonum excitata, origo mali a terriculamentis ſpecie humana; ſubdit. Quibus auerruncandis nullis prorſus amuletis opus erat, vel vt aſſolet, myſticis, ſacriſq; verbis. ſed velut lymphati, ac arretitij, vocantes nec audiebant, etiam ſi in arcto aſſeruarentur. Per quietem obtingebantq; hæc quandoque inhorreſcebat febris, ſed ita, vti nec color demutaretur, neque inſignis item calor; nam nec inflammatio, vt fit, perſentiebatur, verum tuſſis infecta erat, nulla diſcriminis ſpecie. Tubercula ſe ſe oſtentabantq; ſed non eodem tempore omnibus, nec eodem loco. Quibuſdam profundior obrepebat ſomnus, alijs dementia cum rerum omnium obliuione, vt inibi neglectu conficerentur, ac furentes e lectulo ſeſe proriperent, vt ſe laturi in præceps, aut ſitis ardore flumina perituri. Morbus tamen hic contagioſus haud fuit &c.

Romani etiam gentiles fidem adhiberunt magis peſtem cauſare po; entibus, ſcribit Vairus lib. 1. de Faſcino pag. 56. Roma vero cum ob facinum peſtilentia, aut graui morbo laboraret hoc pacto Ciuium cōſulti Conſules conſulebant. Dictatorem ex ſeniorum memoria repetitum creabant, qui clauum (hæc erat ſuperſtitio) in dextro latere ædis Iouis Opt. Max. in Capitolio figebat, & ſtatim peſtilentia, quæ nec diuina ope, nec humanis conſilijs depelli poterat, diſcedebat, ac plura Liuius, & recenter Felicianus Betera Brixianus collegit pulchra.

In curatione obſeruarunt præcipue vti remedijs diuinis, vt puta ieiunijs, orationibus, cæteriſque ſalubribus Sacramentis, extat ſcirupus Riæ lib. 1. c. 1. deſcriptus, idcircò pijſſimus Pater Opt. Max. neceſſitati pululeas Reip. Chriſtianæ ſæpe Iubilea miſit.

Quo

Digitized by Google

Quoad partem medicam conſiderabatur peſtis ex venenis naturalibus contagioſis: Et finem imponendo huic Sexto Libro, deſcribam Catalogum, ſeu Indicem Sanctorũ Beneuent. vt eorũ nomina innoteſcant, quorum Hiſtorias perbelle deſcripſit Reuerendiſs. D. Marius de Vipera Archidiaconus Beneuent. vir omnibus ferè numeris abſolutus.

S. Arnaldus	Archiep. 35. M.	1332
S. Apollonius	Epiſc. 16.	332
S. Barbatus	Epiſc. 33	666
S. Benignus	Archid. M.	490
S. Caſſianus	Epiſc. 17.	341
S. Dorus	Epiſc. 15.	330
S. Deſiderius	Lector M.	305
S. Æmilius	Epiſc. 20.	430
S. Euntius	Epiſc. Aſtenſis	741
S. Felix	Papa 4.	630
S. Feſtus	Diaconus	305
S. Photinus	Epiſc. a S. Petro miſſus	40
S. Ioannes	Epiſc. 21.	430
S. Ianuarius	Epiſc. 13. Protector Ben. & Neap.	305
S. Ianuarius 2	Epiſc. 18.	347
S. Liberator	Epiſc. 12.	300
S. Marcianus	Epiſc. 27.	536
S. Milo	Archiep. 11.	1062
S. Natalis	Presbyt. C M.	750
S. Paldo	Abb. S. Vinc. prope Vultur.	750
S. Paulus	Diaconus	404
S. Platon:	apud Gallos	313

S. Sophius	Epiſc. 24. M.	49
S. Stephanus	Mar. Puteol.	305
S. Thomaſus	Epiſc. 23.	440
S. Taſo	Abb. S. Vinc.	729
S. Zoſimus	Epiſc. 28.	553

S. Artelais	Virgo	566
S. Bella	Monial. S. P.	1280
S. Daniella	Ord. Prædic. de Vipera Famil.	
S. Offa	Abba. S. Pet.	569.

Plura in Hiſtorijs ſcribentur ab eodem Domino D. Mario de Vipera pulcra, & erudita, & nos in noſtris.

Digitized by Google

DE NVCE MAGA BENEVENTANA PETRI PIPERNI

De Lepra, & Iſciade a Lamia cauſata pro NVCE *Beneuentana*

CASVS PRIMVS

MVlier quædam propter longam familiaritatem,cu
rioſitate iocoſa ducta,quā cum vetula ſtrigima-
ga habuiſſet,excitata ad ludos Nucis Beneuenta
næ ad re.non vero,ſed ludēdi animo,Principis ſe
ctam ſectaturā ter promiſit. Vetula vero adeptæ
amicitiæ læta, vt ſuo Principi eam expiſcaret,ac
ad ſtandum promiſſis confirmaret, ludos inex,
plicabiles, lauta conuiuia, venereaque gaudia
& amplexus dulces callidis quibuſdam verbis
amplificabat. Monebat ne vnquam ſigno Crucis
ſe ſignaret,nec corde,nec verbo nomen Ieſu,vel B V Mariæ,aliaq;ſācta
verba nominaret,deditq;etiam vnguentū;vt nocte ventura hora 4 brac
chia,crura,nates,cunnum,pectuſq;leniret,inſufflato prius quodam pul-
uere in mariti collum, vt profunde dormitaſſet tota nocte. Dixitq; vt
quid optaret ad equitandum baculum,ne,an hircum,aſinum,canem,&c.
explanaret. Subdidit illa ſimulate, doce me prius agendi modum domi
meæ,interim cogitabo de equo;ſubridens lamia ſe libenter id facturam.
Nocte aduentante per oſſa mulieris quidam terror cucurrit, ruminans
nefanda interdicta ſibi a vetula;& Angelus ſanctus Cuſtos interne(cre-
do)diſſuadebat ne ſcelus illud magnum committeret; cum ecce ventus
quidam, & oculis viſa lamia ſubmiſſe loquens, Age? Age? Vnge? nam
maritus tuus dormiet, cum poſtea breue gaudendi tempus habetur,
Illa terrefacta, ſubdit, ij, ij tu? Ego quidem nolo Creatorem meum
Ieſum offendere, iocoſe promiſi, to:ua, perfida ſtrix ita tumefacta
flatum

Digitized by Google

ſlatum,ceu ſpuendo igneum, & fœdum in mulieris faciem inſufflauit, ictumque in oſſe ſcio dextro eieculauit: ac tota nocte exurentem faciem tulit, ita vt mane,ceu lepra infecta lectulo iacebat cũ iſchiatico dolore. Dolor enim ab oſſe ſacro vſque ad pedem dextrum deſcendebat. Quam hiſtoriam inſcio marito iuramento mihi patefecit dubitans de aliquo maleficio. Dum hæc in arce Beneuent. narrabam cum D. Dominico Procaccino de Monte S. Viti, nepotis tamen nobilis ſcriptoris Caliſti Procaccini.

Petijt Nobiliſs. Dom. D. Iulius Vintimilia Patritius Ard. Beneuent. Quomodo poterat expiratio illa lepram excitare? Ego aliud exemplum narrabam cum Sprenger. pag. 55. naturaliter enim in meſtruoſis mulieribus, vel cacoethicis vi contagij. ex ſuo viro ſanguinem corrumpendo, & euocando poteſt id cauſari, ſed non affirmari approbe in caſu noſtro.

Neque poſſumus dicere, quod fuiſſet ex applicatione venenorum, quia præſagire non poterat, an mulier ſibi morem geſtura recuſaſſet; ergo tenendum eſt fuiſſe a Dæmonis vilamiæ magiſtri, ira moti ad vindictam ſuæ deluſæ ancillæ. Probat id doloris iſchiadis cauſa, nempe ictus, qui ad ſe humores craſſos traxit vi dæmoniaca. Addo etiam Dei permittentiam, vt mala familiaritas, nimia curioſitas puniretur.

Curata fuit lepra ratione diuina, & medica. Inter hæc perſuaſi offerenda vota, ac preces S. Ianuario noſtro Epiſcopo, & conciui, impulſus miraculis lepræ, quæ corripiebantur, qui laſciue dormitabant in ſuo cubiculo, in quo natus eſt Sanctus Beneuenti. Tum dicendã Orationem Leproſi, Matt. 8. Marc. 1. *Domine ſi velis, potes me mundare*, quæ cum medicis etiam auxilijs fuit curata, tamen poſt annum expirauit eodem tempore.

APPENDIX MVRCHONO

De mala Conuerſatione prohibenda

PLura tibi dicenda non correſpondentia tuo pio Dominatori, D. Illuſtriſs. Michaelang. Bagliono Marchioni N. P. quæ velo ſilentij velo, fuge malam Conuerſationem, nam Plutarchus lib. de cogn. ver. amic. ab adulator. notauit tantam habere vim aſſiduã Conſuetudinem, vt vix imprudenter exprimamus uitia eorum, cum quibus agimus, vnde Euſeb. lib. 6. de præparat. Euan. S. Bonos quippe mores conuerſatio praua corrumpit; ſicut etiam praui mores proba Conuerſatione corriguntur, Seneca tertio de Ira, ſumuntur a conuerſationibus mores, & vt quædam contactu in corpus uitia tranſiliunt, ita animus mala ſua proximis tradit. Ebrietas conuictores in amorem uini traxit. Impudicorum cœtus fortes etiam viros emollit. Auaritia in proximos vires tranſtulit ſuas, eadem e diuerſo ratio virtutum eſt, vt omne, quod ſecum habent

Leges Romuli erant, vt refert Plin. in vita, quòd qui coram fœminis obſcænum aliquod dixiſſet, non ſecus quám homicida puniebatur, quod Iuris Conſultus æmulatus, l. item apud Labeonem, §. qui turpibus, ff. de iniurijs, iniuriarum voluit teneri, qui cum muliere turpes ſermones miſcent, ideo cum S. Paulo Apoſt. ad Epheſ. dicamus, Fornicatio autem, & omnis obſcænitas ne nominetur quidem apud vos, ſicut decet Sanctos, nam libidinoſitas mortale peccatum, vt explicat lib. 9. d. 45. num. 39. contra Sanchez de Mat. t. 2. hæc etſi de terminis tamen, vt vtilia apponere licuit, plura forſan in hiſtorijs.

CASVS: II:

De Gibboſo vi Dæmonis mutatu in arenationem, ſeù ante pectus in conuiuio Nucis Beneuentanæ Mag.

VIr quidam Lambertus Alutarius in Patria ſua Altauillæ decoctus Beneuenti iuribus ſtatutarijs gaudens, vulgo *affidato*, artem ſuam populari lætitia, & riſu exerceba, tamore ductus; vxorem filios, & Patriam tangendi, videndiq; cauſa in vigilia Sanctiſſimi Corporis Ieſu Chriſti ſerò, humida lucente Luna, noſtra diſceſſit ab Vrbe, cum vix duobus milliarijs ſemotus, inſpexit in plano, prope flumen Sabbati in fertilis ruris confinio perilluſtr. D. Patrit. Ben. Franciſci Ianuarij, omnium virtutum ornati, magnam virorum, mulierumq; turbam ſaltantium, & cantantium, *ben venga il Giouedì, e'l Venerdì*, putans eſſe meſſores, ac fœminas ſpicas colligentes, ad eos rhythmica, canoraq; voce accedẽs, *e lo Sabbato, e la Domenica*, replicando, quæ facetiæ, & Gibboſus homo, etſi exterus, omnibus arriſere, ac vnam ex ijs arreptus, diuerberatis ſcapulis ſaltabat, quibus choreis expletis, & defeſſe, ſub quadam alta, ſpacioſaq; & magna Nuce non longe á Flumine acceſſerunt, vbi plures menſæ multis eſculentis paratæ erant, famelicus forſan, vel iocandi animo ambitioſo, ipſe prior ſedem accipiens accumbit, cum en dæmon à tergo vi, & arte indicibili, intenſo, ſed momentaneo dolore, miraq; celeritate montem illum morboſum, diſlocatis ſpondilibus, ſuper humeros adęquans, ad pectus extulit: Siccine ille cito vociferans, ò IESV, Virgo MARIA, omnes cum dapibus, luminibuſq; euanuerunt, atque manibus ſua terga tractans, gibboſam eleuationem non inuenit, & quam oculi non videbant, nunc ante deforme, & lamentabile impedimentum inſpiciunt, Lambertus igitur ad animi fortitudinem excitatus, eas lamias eſſe colligit, itinere terminato, nouam tamen molem anteriorem plorans, ad domum ſuam auroræ nuncij cantu peruenit, ianuam pulſat. Ridiculoſa magis fortuna parat: vxor enim pudica nocturnis territa ictibus, quis eſt iſte temerarius? dixit, ille mutula voce refert, Lambertus tuus? vox quidem ei talis videbatur, mente verò non concipiebat hora illa, malis amica, maritum aduenire potuiſſe: ſurrexit è lectulo, feneſtram aperit, dum lunari luce eum hominem ſine gibboſo ſigno inſpexiſſet, alta voce vicinos, & parentes proclamans, mortarium proiecit,

Digitized by Google

non ſine periculo capitis fracturæ infortunati viri, tunc miſerandus ille vlulans,ſum Lambertus?falleris?hic ſum,aperi?narrabo meos caſus,aperi? tace?tandem voci ceſſit,diuerſaq; figura domum ingrediens, euentus ſub Beneuentana Nuce,ſuæ vxori,ac parentibus narrauit,ita vt mane cum per plateas Altauillæ, non gibboſus ambulabat à ſuis creditoribus non cognoſcebatur. Poſt feſtiuos dies reuertens ad noſtram Vrbem,vt tutior,ſed mutatus ab illo, iocoſa puerorum acclamatur audita fuit. Caſus hi ſunt multi apud nos,& Scriptores plures,quos breuitate omittimus.

De Lamijs. Cap. I.

PErſtringam de Nuce compendium, quæ ab omnibus fere Regionibus eſt nota oribus,& auribus,á nemine examinata, ac ſupp. veriſſimas eſſe Lamias,ſeu Ianaras,ſatiſquè probatas à Del Rio lib.2.q.16.vbi centum Auctores,& negātes incidere cōtra Canones,& diuinas Leges,14.q.1.&c. de frig. & malef. titul. quot Inquiſitores, & Commiſſarij ad capiendas informationes,iuſtitiamq; exequendam,conſtituti in varijs locis?quot retractatæ Beneuenti? quot cōbuſtæ,his ludis gloriantes,& vſæ?vulgares legant totum lib.6.1.p.Prati floridi, ex quibus probatur, quod corporaliter,ſeù totaliter,rarò phātaſticè,niſi quando ſunt a nimijs ludis laſſæ,ire ad curſum,ſeu ad nefanda concilia, Nucemq; Beneuentanam indicibili celeritate,vt ſolemnem locum. Et quoniam Ariſtot.ait ſe ipſos,& alios decipi ab ignorata vi nominum, quanquam Gal. ad eam declarandam longum tempus terere vituperet,tamen in 63.pronoſt.39.& primo de diff.pulſ.neceſſariam appellauit,plura inueniuntur nomina harum malignarum mulierum,dico mulieres,cum viri reperiantur,ſed pauci,hinc dictum, latrocinium in viro,veneficium in fœmina, ceù fidei minor.

Magæ primò vocantur à magnis actionibus vltra naturam,ſeu quę viribus humanis perfici nequeunt,apertè verò, vel occultè Diabolis auditoribus eæ perficere multa poſſe profitentur.

Sagæ,quia ſatis peſſimè faciunt,multa ſcire volentes.

Lamiæ(à Lilith hebræo) à Lamia fœmina,zelotypia furens ob adulterum maritum:infantulum adulterinum necauit,& quoſquos poterat, vel ob ſimilitudinem quandam cum Lamijs antiquorum, quæ repræſentabātur phantaſticè in ſpecie pulchrarum mulierum ſplendētium, amore capturū a iuuenibus,vt hos perderēt, vnde Empuſæ,ac Marmolicæ, vel Laruæ, & Lemures fuerunt nuncupatæ, apparentes vnico pede, in varijſquè figuris Dianæ dicatis. At noſtræ Lamiæ conuiuantur, cum ſpectris colludunt, negotiantur,libidinem exercent,ita vt ait Rhodog.lib.19.5.libidinis cupiditate allicere iuuenes,vt poſtea deuorent,maleficia patrant, infantes expetunt,ſic Horat.

Heù pranſa lamia puerum viuum extrahat aluo,

Et propter hanc appetitionem appellari etiam ſtriges,ab aue ſtriga,huc vel illuc vagāte,quamuis Plin.iudicet fabuloſum,vel vt Mercurial. in cap. 3.de mar.puer.à ſtringendo, ſic Picus ex Ouid.Ang.

Preta

Digitized by Google

Proca il dimoſtra quale ſia queſto angue,
Che al quinto giorno dopò ſuo natale
Delle ſtreghe già preda forte langue;
Però il vagito fanciulleſco vale,
A chieder ſpeſſo aiuto alla nutrice,
Che è lacerato da queſto animale;
Aſſorbe il ſangue la ſtrega infelice
Sì preſto con la lingua inſatiabile,
Che'l ſoccorſo opportuno eſſere non lice.

Stringunt,& occidunt infantes non baptizatos odio ne ſaluentur ſanctiſſimo charactere,ac ſigno Crucis,ideò ſtatim baptiſmo ſacro muniēdi ſunt, ſic ſtrigæ á Læſtrygonibus,ex Odiſ. Hom. Anthropophagis,hinc Euchetas,& Gnoſticos infames fuiſſe infanticidiorum.

Lilith, à Lail,quæ noctem ſignificat: ac interrogati quondam ſeniores Synagogæ, quod plerique pueri non dum octiduani (u.d.ante Circumciſionem) reperirentur necati. Reſpondent eos interimi à Lilith, hoc eſt à Lamijs,hodie potiſſimum nondum baptizatis inſidiantur,& noto hæc cōciliabula fuiſſe ante Noe, ut Picus notauit, & nos ex Sacra Geneſ.pueros uerò,uel præfocant iniecta culcitra, uel acu poſt aures, uel intra ungues infixa ſanguinem ſugunt,& necant, uel præcipitant è cunis, uel rapiunt, lancinant pro uſu unguentorum, aut grati cibi has *Druidæ*, Dryidæ,vel Druides ab Hiſpani, & Gallis nominant.

Veneficæ quia ſæpè etiam uenenis ſimplicibus, uel compoſitis à Magiſtrello docto,impenetrabilibus utuntur,ex lib.2.cap.3. nu.4. de ente Regali doctiſſ. V.I. D. Virgilij Pedicini Beneuent. habetur plus namque eſt ait Imp.hominem ueneno extingui,quam gladio.

Incantatrices Grecè Epodis Carminibus uim totam tribuentes,uel Solis,aut cum alijs rebus miſtis, ac de his ſcripſiſſe Gal.de Homerica curatione uolunt aliqui.

Ianaræ noſtro quoque uulgo nuncupantur, cùm per aerem gnariter ſentiantur dū feruntur ad ludos,uel quia ita antiquitus nomen erat cuiuſdam ... miarum D...iciſſæ Lanæ dictæ, ceù dicunt Canidiæ, à Canidia Neapolitana uenefica,ut Horat. ode 5.

Candidia breuibus implicata viparis, &c;

Saganæ à uenefica Sagana hinc ſubdit. At expedita Sagana per totam domum ſpargens auernales aquas, &c.

Veiæ à Veia.ibid. Veia exhauriebat ingemens laboribus, quo poſſet infoſſus puer longo die bis terue mutatæ dapis inemori ſpectaculo.

Foliæ à Folia ſtriga. Nō defuiſſe maſculæ libidinis Ariminenſem Foliā; Locuſtæ à Locuſta,Iuuen Sat.lib.5.

Inſtituitq; rudes melior locuſta propinquas,

Erichthotes ab Erichtote Maga ibid.lib.6.

Hos ſcelerum ritus hæc dira carmina gentis
Effera damnurat nimia pietatis Erichtho,

Diſpades à Diſpade venefica,Ouid.1.Eleg.

Eſt quædam quicunq; volet cognoſcere Lenam;
Audita eſt quædam nomine Diſpas anus.

Eriphiæ, ab Eriphia, Michaleiæ à Michala, Hecateiæ, Medeæ, Circeæ, Theſſalæ, ac in Sicilia Cyclopas, & Leſtrygonas, humanæ carnis auidas, ita vt proprios depaſcunt filios, memorant, ſic Thracia. Herodiades, communiori vocabulo in aliquibus Regionibus nuncupantur ex Idumæa Herodiade prope Iordani Flumen habitante, choreis, ludiſq; venereis effuſe fruẽte, quæ multos, & multas ad ſuum conuictum trahebat, Dianæ ludorum memorans, Manarda erat in antro, nunc dicto *Grotte Manarda*, Alcina in Petra, nunc *Pulcina*, ſub dominio iam Excellentiſs. ac nobiliſſ. D. Principis pij, ac prudentiſſ. Cæſaris de Aquino, eiſdemq; encomijs D. Principiſſæ matris, Lucretiæ Centurionis.

De cognoſcendis Sagis, Cap. II.

PRæter prædicta in Cap. de Faſcino, adduntur ſtratagemmata, vt ſi ſuſpectæ reperiantur die Veneris, vel Martis, laſſæ ludis in lectulo iacẽtes, ſi in aliqua corporis parte appareat aliquod ſignum liuidum, vel character, ſi tædet ſe ſignare ſigno S. Crucis, ſi ſæpe maledicunt, irantur, minantur, blaſphemantur, raro confitentur, niſi hypocratice, ſi irrideant in eleuatione S. Euchariſtiæ, ſi ficus manu fabricent, ſi aqua luſtrali introitu Eccleſiæ non ſignantur, ſi hædinis carnibus non veſcuntur, &c. huiuſmodi, nam de facienda furca cum acubus, cum verbis, &c. de pedibus vngendis infãtium, &c. de charta ſcripta, &c. ne exeant, quia Superſtitioſum non ſcribo. Addo ſigna, quibus tanquam mancipia ſignari Solent à Principe Dæmonũ in oculorum pupillis, vel binis, vel imagine bufonis, lacertæ, &c. (vt Melamp. de Phyſon.) num liuido ſigno dextræ, vel ſiniſtræ mammillæ, vel lacerti. Plura cap. de Faſcino.

De Nuce. Cap. III.

NVx, vt arbor, & bonis, & malis proprietatibus fuit a Natura dotata: Primo enim cultori præbet annua poma ſua, quæ vocantur glandes, ſeu Iouis glandes, glandibus antiquorum ſuauiores, quibus oleum exprimitur, multis vtile.

Præſumptæ, vel cibo comeſtæ cum caricis, & ruta, peſti, ac lethalibus aduerſantur venenis, ac tantam vim habent, vt poſitus fructus inter fungos, & venenoſos cibos, quidque in eis virulentum effundat, rapiat, & extinguat, vt Iſid. ſic omnibus cibarijs ſuſpectis imponendus.

Largitus uſitatæ, latos lumbricos pellunt, cum cæpa vero, ſale, & melle, canis hominibus morſui conferunt.

Tormina, cum putamine ſuo crematæ, & vmbilico admotæ, ſedant.

Cortex combuſtus, tritusq; in vino, & oleo, infantibus vnctus, capillos elegantes efficit, alopecias replet:

Illinuntur mammarum inflammantibus abſceſſibus, luxatiſq; cum exiguo melle, & ruta.

Siſtit menſes crematum,tritumq: & cum vino ad motum, quod intra nuces clauditur.

Putamine nucis dens canus inuritur, quo plures quis nuces ederit, hoc facilius tineas pellit.

Folia trita cum aceto aurium dolori,& anginæ cum ruta, & oleo.

Aduerſantur cæpis,leniuntque harum ſapore.

Ad dentium pruritus vtiles ſunt.

Vetuſtarum autem nucum,nuclei illiti gangrænas,carbunculos, ægylopas,ac alopecias,commanducati,& impoſiti,celeriter ſanant.

Recentes ſtomacho minus nocent, dulciores enim ſunt, quam ob cauſam alijs miſcentur,vt acrimoniam auferant.

Oleum illitum liuores tollit.

Nonnulli ad neruos etiam vulneratos vtuntur.

Poſt piſces editæ,incidunt eorum viſcoſitates.

Poteſt etiam ſtomacho aliquid vigoris acquirere,& ventrem cum garo ſumpta (sl.viridi) mollireſquo circa non ſine magna ratione clamat,cur

A Populo ſaxis prætereunte petor?

Si merui,videorq; nocens, imponite flamma,

Et liceat miſeræ dedecus eſſe ſemel:

At Nux dicta eſt lingua iam nocitura tua.

Hinc Plin.lib.17.cap.11.*iam quædam vmbrarum proprietas Iuglandium grauis,& noxia etiam capiti humano,omnibuſq; &c.* ac inferius ſubdit eſſe venenum. Faucium,& capitis dolorem afferunt, & tuſſes augent,& in calidis ventriculis in bilem mutantur, ſuntq: ſtomacho inutiles,ſitimq; mouent,tum quia vmbra arboris eſt noxia non ſolum hominibus,vel ſtantibus,vel dormientibus,quibus ſtuporem,torporem, ac quandam ſenſuum grauitatem gignere ſolent cum minore momento, vt Plinij verbis vtar,foliorum vires in cerebrum penetrant,ſed animalibus alijs, ſoloq; ipſi,quod tegit.

Sed cur vmbra Nucis nō ita noceat poſt multa circum verbera, & vulnera,frondibuſq; quibuſdam priuata.

An quia aer verberibus diſſipatur,motuque caleſcet,ac animus animoſior fiat vel ab ijs partibus exanimetur inſenſibile virus,vnde diſcuſſum non valeat in corporis ambitum penetrare? vel ſpiritus verbera aufugiāt certe viles,vel craſſi,&c.vt Plautonici, & Virg.

Tuq; inuade iam,vaginaq; eripe ferrum.

Pro turpi obſequio,ac puerili vitio. Catul.

Da nuces pueris iners

Concubine:ſatis diu

Caſiti nucibus, ac pro inexecrabile, nefandaque ſede tartareorum ſpirituum,virorum,fœminarumquemaligoarum concilijs,tripudijſque.

Hinc Populo ſaxis eſt prætereunte petenda.

Digitized by Google

De Nuce Maga quid qualis ſit. Cap. IV.

VOcem famoſam monſtrant plurimi curioſi, qui ab auis, & atauis, vel per traditionem acceperunt, vel annuentibus aliquibus ſcriptis. Quicunque enim exterus, qui moram Beneuenti fecerit, curioſitate ſciendi, ſcribendi, narrandique, veritate ductus, de huiuſmodi Nucis Hiſtoria diligenter nos, aliquoſque Ciues eſt ſciſcitatus, mea tempeſtate fuere, præſertim, Illuſtriſs. & Reuerendiſs. V.S.R.DD.V.GG. Lucas Celleſius, Marcus Antonius Coccinus Rom. Archaſius Riccius de Piſcia, Comes Gaudius Caſtellus Interamnæ, & Nahartium Nob. huius nunc affine, prudentiſſimo viro gubernante Brunono Sciamanno, qui proprijs oculis, pedibuſque videre, & tãgere Nucis deſtitutum locum, me duce voluere. Tum Illuſtriſſimus D. Ioannes Oregius Nicolai, & Ioſeph pater, ac Perilluſtriſs. & Reuerendiſs. D.D. Laurentius Martinus Vic. & Annibal Albanus S.R. filius, & noſtri Eminentiſſimi Archiep. Auditor, & a Secret. & Franciſcus Minutulus Patrit. Lucenſis, &c. eiuſdem *E*minentiſs. Cubicul. Præfectus, ac Perill. D. Anellus de Sorijs, ex Baronibus N.S Nicolai, alijque qui de noſtræ Nucis famoſa fama in omnibus Ciuitatibus, & locis, quibus adfuerunt, teſtimonia perhibuere, qui cum ſint omni exceptione maiores, quieſco, & noſtri Samnitis Poetæ citat. D. Primic. Maccab.

De la famoſa Noce il chiaro grido
Ne gli eſtremi Paeſi, e ne i vicini
E ſparſo sì, che l'habitante infido
Diceſi poſſeſſor de' ſuoi confini;
Quindi i Popoli triſti appreſſo il nido
Del gran Plutone, e de' ſuoi Cittadini,
Per cotal Noce han priuilegio tale
Che nuocer non li può ſchiera infernale.

Peruſinus Poeta aſſimilans amorem nudæ Lamiæ pag. 9.

Amore è vna laſciua ignuda ſtrega,
Ch'al buio, e fra gli horror ſenza ſgomento,
Con l'oglio del piacer s'onge, e ſi sfrega;
Indi a caual veloce piu che vento,
Sopra'l concupiſcibile appetito,
Alla Noce ſen và di Malauento.
Che ben non ſi può dir doue il mentito
Banchetto è priuo de l'honeſto ſale, &c.

Nux igitur maga deſcribitur, quod ſit arbor mira quantitate alta, laſa, ramificata ordinato artificio, omni tempore Lamiarum oculis viridis, a Principe Dæmonum deſtinata, vt neſandorum conuenticulorum, aliorumque ſcelerum locus primarius.

Hanc deſcriptionem accepimus a lectione quorundam Proceſſuum cõ-

tra

ſta Iañaras manuſcriptorum, ac a multis S.R.E. Inquiſitoribus. Ex confeſſione earum, quæ retulerunt ex mente, ac antiqua Longobardorum traditione, veterumque Samnitum, quod illa Nux fere toto anno viridibus frondibus videbatur, fructuſque ſuos abundantes, pyramidali figura, qua tragularibus lineis emittebat, a multis non ſine ſuperſtitione affectabantur, vetulæque exteræ magni emere ſolebant, putantes eſſe contra terriculamenta nocturna, puerorum vmbras, ad epilepticos motus geſtas, nec non ad concipiendum maſculinam prolem, retentis intra matricem nucleis. Peregrini aliqui Beneuentani itinere egentes, calliditate vſi famoſis Vrbibus, ſimulatas nuces vendidiſſe eo pretio, vt vitam lautam duxerunt. Miſera humana Natura data malis potius, quam bonis.

Vtuntur quædam pro maleficijs etiam Nucibus, referam dicta Del Rij lib.3.1.p.q.4.ſect.7.

Anno 1581. in Viuareſiæ Oppido Annonaio, fuit malefica nomine *Bataronna*; quæ varijs plures cuique, non vno modo dæmones immiſit, quibus grauiſſime diuexati fuere, in his filius, & filia illius fuerunt, quos nucibus alteri paratis, ſed more puerili abliguritis ab ipſis, qui deferebant, ſingulos tribus dæmonibus poſſidendos mancipauit. Similia factitabat, Strix alia dicta, *Gechonna*, &c. Nuces enim vehementer appetunt ex memoria forſan facinorum ſub illa.

De Loco, & Origine. Cap. V.

BEneuentum anatomizauimus in Pet. Med. noſtra, ac fuſe in Hiſtorijs, nunc vt innoteſcat profanus locus, Nucis deſcribemus Theatrum Beneuentanum, quod perbelle proſpicitur in Palatio Caſtri, aut in Eccleſia S. Michaelis Archang. extra caput Vrbis, ab Oriẽte Porta Summa, repræſentatur enim quædam vallis triremis figuræ circumuallata, frugiferiſq; amœniſq; montibus, longitudine plateæ planæ ab Oriente, vbi dicitur *Stretto di Barba*, a quo Flumen Sabbatũ ad Occidentem verſus Montes Vitulani per medium Theatri fluit ad Vrbem Capuam, per lineam diſtantẽ ſeptem miliarijs. A Ciuitate igitur bino miliario non longe a ripa Fluminis meridionali, famoſa, vel vmbroſa Nux, non lux, ſed nox in agro D. prædicti de Ianuario ſub infauſto ſydere plantata, ac a tenebrarum Principe electa ad ruinam animarum. Huic loco nobiliſſimus D. Octauius Bilotta Patritius Beneuentanus hanc Inſcriptionem adaptauit.

Ob locum, iam ſuperſtitioſa Nuce, & maleficijs infamem, Stygiorum altum, Strigumq; nidum, a Diuo Barbato Epiſcopo Beneuentano, extincto Serpente luſtratum, & expiatum, & ob ſuperſtitionem deinde regerminantem, Dei munere & eiuſdem Præſulis beneficio. Tandem vna cum Nuce radicitus extirpatam, Antiſtiti optime de Patria merito, ſempiterna Memoria Monumentum. Octauius Bilotta. P.

Nucis

tas vidiſſe,hũc prope flumen locum elegiſſe, ſicuti in aquis extant conuiuia Merei, & in maris Euximi Inſula, menſa Behillis.

Addit Picus lib.2. ſtrig. elegerunt, vt conſeruaretur locus habitationis Herodiadis idumææ prope Fluuium Iordani habitantis, vbi ad eam traducere decipit Dæmon lamias, tum vt ſtaret memoria auium, ſociorũ Diomedis in aquis morantium, ſl. in luxuria, ex Iob 40. dicitur Beemoth, dormit in locis humentibus, v3. luxurioſis.

An vero ante Chriſti aduentum fuiſſet? non repugnat potentiæ conſeruandi, vegetandi ipſius Dæmonis, nam ſi eo tempore poterat valde ſuper rationalia, quo magis in vegetabilia. Poſt autem aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti limitata eſt. Quod ſi memoria nominis Herodiadis teſtari videatur Anno S.Io.Baptiſtæ, cuius caput petijt a Tyranno, tamen nõ probat, quia propriam originem lamiarum volunt a Diana antiquiſſima, tũ etiam Herodiades quoque nuncupantur aues Diomedeæ, quæ poſt euerſã Troiam, ac ab reædificato Beneuento a Diomede memorãtur. Ante enim Diluuium magis abundabat hæc profeſſio, vt ex S.Geneſ. clareſcit. Poſtquam enim ingreſſi ſunt Filij Dei ad filias hominum, illæq; genuerunt, ſcilicet gigantes, qui ſunt potentes a ſeculo viri famoſi, ſuper quos explicat Valleſrqua ante Diluuium totum, fere hominum genus redderunt beluis immanius, & abſurdius, mulieres enim Dæmonum factæ ſunt concubinæ, & omnis caro corruperat vim ſuam, &c. Poſt quidem abſciſſam Nucem, famoſius, numeroſius concilium a cacodæmone creditur auctum, vt infra.

Nucis infelicis recentioris memoriæ originem vt intelligamus. Notandum, vt ex chronica S.Barbati curatoris S.Baſilij Murconi, ac Epiſc.Beneu. quam in Biblioth.Card.Eccl. Bibliothecario Perilluſtri, ac admodum Reuerendo Can.D.Franciſco Roſcio exiſtente legi.

Erat Beneuenti inſignis Sacerdos Barbatus, qui tempore Romualdi Ducis claruit, actionibus cælebs, & miraculis coruſcans, nam dæmonia ex obſeſſis corporibus aliquando fuſis precibus, aliquando aliter eiciebat. Non longe a Beneuenti (antiqui) mænibus quaſi ſolemnem diem ſacram colebant arborem Nucis gentilitatis ritum tenentes, beſtiæ ſimulacro, quæ vulgo *Vipera* nominatur, flectebant colla, quæ flectere debebant Creatori, & in eadem arbore ſuſpendentes corium ſumach (*lonatto*) celerius equitabant, calcaribus cruentantes equos, vt vnus alterum poſſet præire, atque in eorum curſu retrouerſis manibus iaculabãtur, iaculatisq; periculo nõ modico, ex eo comedebant, & ſuperſtitioſe accipiebant, S. Barbatus zelo plenus Deum ſæpe orabat, vt nobiliſſimam Ciuitatem, Regni caput, ab illa cæcitate idololatriæ mundare dignaretur, ſæpe palam feruore magno prædicabat, cum en Deus dat ex inimicis ſalutem Ciuitati.

Conſtantius Imperator innumera multitudine ſuorum collecta, coacernato exercitu cum diuerſis bellorum machinis Samnium circumiuit. Romualdus autem inter ea cum paucis Longobardis fortiſſimis viris, & Ciuibus ſe tuebatur, cumq; præfatus Princeps, & eius Ciues, vndiq; ſe arctatos conſpicerent, & frequentiſſimis prælijs laceſſarentur, penituſq; ab eis ſpes ſalutis eſſet ablata, & capiendos ſe fore a prædonibus diripiendos

Crucis bella vincat,tot Sanctorum ciuium, ac exterorum colendis dicatum reliquijs, vt noto tercentum,nonaginta quinq; ad eam. oppugnandam neceſſe eſt noſtrorum prælịantium numerum,& robora augere. Sic ore ſpumantur ſancire putatur.

Neque eſt erroneum tenere,vt alij tenent, ſæpe Nucem illam vi dæmonis eſſe pullulatam , & ab Illuſtriſs.alijs Archiepiſc. funditus abſciſſam , at ego ob reuerentiam S.Barbati regenitam eſſe a Dæmonio , Deum minime permiſiſſe autumo.

Eſt vero in deſcripto loco alia Nux alta,lata,& caua, in qua tres poſſunt abſcondi homines , ſæpeq; ſub hac reperta oſſa , oſſiculaq; carne recenter nudata,ceu ſigna lamiarum conuiuiorum,ita vt multi ſuſpicati ſunt , hanc fortaſſe,pro illa antiqua,electam, ac deſtinatam his temporibus a tenebrarum Principe. Etſi interrogata Violanta in Proceſſu Curiæ quondam Illuſtriſs.(nunc Eminentiſs.vere nepotis) D. Cardin.Columnæ Ann.1519. Menſe Iunij Strigum Terræ Pontecorui , quod falſum dicebat de Nuce Beneu. viridi cum frondibus,cum in dicto loco nunc non ſit aliqua Nux?(eo enim tempore aberant) reſpondit id neſcire , ſed bene viderat Nucem virentem, amplam,& frondoſam prope Fluuium,& forte hoc eſt ex potentia diaboli, cum ipſa videbat,palpabatq;. Hoc caput ſequens ponitur petitioni Perill. D.Franciſci Minutoli ex proſapia vetuſtiſſima Lucenſis Reip.

Cur Arboris Nucis vmbras elegerunt . Et cur Beneuent. Cap. VI.

PRæpoſitio pulchrior erit,ſi quæ ratio a nobis inueniretur , cum nullus hucuſq; vt ſciam,id cogitauerit , neque Striges illæ interrogatæ,aliquā reddere rationem potuerunt,aſſerebant tantum,quia ſic fuit antiquitus,ſic Lucifero placuit,ac veniunt ad huius Nucis,& loci vmbram ob aſſignatam deuotionem,veluti Chriſtiani,propter piam aliquam animi pietatem ſolēt viſitare pro Indulgentiarum acquiſitione aliquod Templum certo die , vt die Veneris S.Petri,vel Pauli Eccleſiam , &c.aliaſq; cerimonias obſeruare,de quibus neſciunt reddere cauſam, nam nec proprium id eſt Nucis , cū feliciſſima ſit altera Nux Conſtantinopoli, in qua Martyr Acathius appēſus, tormentis fuit excruciatus , cuius ſanguine irrigata, adhuc virens in memoria hominum perſeuerat,& eſt in poſterum permanſura, ex Baronio Maij 8.Niceph.h.13.cap.38.ipſe vt mei,magni debentis,animi arram tanto repræſentem viro.Hæc inſero.

Diximus in 1.cap.cum Plin. vmbram Nucis peculiariter ſenſus capitis vitiare,quare Dæmon,qui pro auxilijs ſolet vti paſſiuis naturalibus,vt Striges maiori efficacia eorum ſenſus a rerum diuinarum conſideratione obcæcentur,ſub illa ſenſus alios miſeros,ludos,conuiuia, vſuſq; venereos,animiq; expletionem admittit,ac excitat.

Tum quia ſub vmbra Nucis melius conſeruantur, & ſimulantur tripudia,cum ſoli Nuci cadendo ſonum,& tripudium, ſeu ſonum dare datum ſit,ex Pl.l.15.12.

At vt allegorice loquamur vmbra Nucis electa fuit ad patefaciendam lamiarum hypocraticam naturam. Nucis enim vmbra in pręſentia grata, & iuuans videtur, in exiſtentia, effectuq; nociua, & naturaliter vetitum eſt dormire ſub illa, ſic externe, cum coronis apparent Ianaræ, quibus abutuntur vt alias, alioſq; decipiant, & ad concilia trahant, diciq; poteſt cum Matth. 7. *Veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt Lupi rapaces, & in vmbra mortis ſedent.* Secundo, vt manifeſtum ſit inter eas, & Chriſtum D. eſſe eclipſim, vmbra enim eſt luminis impeditiuum, ex Pſal. 73. Tertio, vmbra pręcipue Nucis propter frigiditatem, eſt ſomni prouocatiua, ſic Iob. 4. *Sub vmbra dormit in ſecreto Thalami*, Lamiæ dormiunt dictis Dei; vigilant illis Satanæ, indicaturq; immobilitas eorum peccatorum; & per hanc Nucis vmbram extinguit ſuorum mancipiorum charitatem, nam cum diligant illa infamia vitia, paruifaciunt Dei charitatem. Quarto, umbra Nucis eſt ſerpentium amica, unde *coluber*, quaſi *vmbram colens*, ita amore ſimilis tartareus coluber elegit, ſub radice mactatos a S. Barbato. Quinto, umbra Nucis eſt ſterilitatis inductiua, cum ſub ea nil quaſi creſcat; ad hanc in animis Magarum ſterilitatem firmandam, eam Dæmon, deſtruit. Sexto Nux dicitur dicata Proſerpinæ, Noctis, Inferorumq; Deæ, ideo illam colunt, &c.

Secundæ parti reſpondetur eſſe falſum Beneuenti tantum Nucem affectare, ſed alios multos locos, prout Principi placet, & ſtatuit, imo ſicuti Chriſtiana fides in omnibus Mundi partibus, ac Prouincijs fundaměta poſuit, Prouincialeſq; Duces conſtituit ille ſuperbus Dei ſimia in omnibus Prouincijs, & forſan Ciuitatibus magnis poſuit ſuos cœtus, ſuaq; conuenticula, ſic Martin. plures locos memorat, ut uidere eſt in lib. 2. q. 6. & alios alibi Anania fab. m. 65. narrat Regionem Collam, ſicut nefandam, famoſamq; Nucem Ben. Remigius lib. 1. Spina c. 17. &c. quos breuitate prætermitto. Spina tamen cap. 20. idem declarat, memoraturq; Regionem Iordanis, & Nucem Beneuenti, &c. ac etiam conijcio Herodiades aues Diomedis ſocios colere, ac ob ſuum Ducem ędificatorem, aues enim illas omnibus inimicis impetum facere pręter ſuos Gręcos fabulantur, aues autem ſunt Dæmonis mancipia, uel ipſemet cunctis ſuis hoſtibus bella irruens, ac alliciens ſtriges amicas, hinc Iob. 40. *Nunquid illudes ei quaſi aui* & in 32. Deut. *Deuorabunt eos aues morſu amariſſimo.* & dici poteſt de his lamijs, ut in Prou. *Auis tranſmigrat de loco ſuo.*

Dum hæc ſcriberem, a Perill. & Perreuer. D. Can. Reg. Lat & Abb. Angelo Tuſo, Fratre D. Franciſci Equeſt. mil. Ducis, & Petri, ex antiquiſſima Proſapia Baronum Tuſorum (ut Falco. B.) oſtenſum fuit quoddam inſtrumentum ſub Anno 1273. 24. Feb. Iudice Guadaſio Spitamenta Ni Roberto, ut in Archiuio Portę S. Barbati 1289. & Biblioth. Cathed. Ben. Filſa 4. fol. 59. 1236. in ultimo ſubdit a Peſco, quod eſt iuxta uiam, qua itur a Beneuento ad Petram Pulcinam, & rem, quæ dicitur eſſe Eccleſiæ S. Ioannis Curia, & uadit per dictam uiam uſque ad rem Eccleſię S. Spiritus de Beneuento, quæ eſt iuxta Nucem, dictam Ianaram. Hæc memoria docet duo. Primo diuerſos tripudij Beneuenti locos, ut tegeretur locus Proprijſſimus, dictus. Secundo, Nuces eis eſſe caras, quanquam eſt traditio quod ſub illa Nucę capta fuit quædam ianara (& forſan Alcinas) quę re-

dubat

Digitized by Google

[illegible] à curſu tardè, ſonuque campanæ.

De Facinoribus ſub Nuce Beneuentana. Cap. VII.

GEſta ſub hac Nuce, tanquam Orbis Cathedrali, ſunt ſolenniora; quã in alijs Congregationibus, de quibus late Del Rius lib. 2. q. 16. Grill. laud. de Sortil. & alij, colligam recentiora pauca in Curia Archiep. a lam:a-rum confeſſionibus excepta.

Multi hos cœtus uocant ex Gentilium Fabula Ludum Dianæ, aut Herodiadis, ut Deſpina refert; Fingebatur enim ab antiquis Diana noctis Dea, cuius honore celebrabantur in ſuis Ludis, cantus, ſaltus, & ſonus, ordine contrario, ſeu prępoſtero, ac omnia genera Venereorum inter Nymphas, & Barones ueteres. Hinc ortum Prouerbium, *Amicitia miſchiata di Homero*, interq; alias concurrebant Napææ fontium, Oreades mõtium, Dryadès ſyluarum Nymphæ, & Deę falſæ: Poſt uero multos annos ſortitæ ſunt Herodiadæ idumææ, quos Ludos, Vulgus appellat, *Il Giuoco della Donna*, huicq; Dianæ conuiuio aſſimilantur menſæ dicatæ Soli, ubi carnes portatę creſcunt, enarrata a S. Hieronymo ad Paulinum, quæ eſt eſca, maſſa dæmonis decipiens guloſos, & laſciuos, ut de illa Nerei, &c.

Tempus eundi ad curſum aiunt DD. abſente Sole in medio ſilentij, & tenebrarum. Picus dixit de nocte, Lunę, & Iouis. Remigius noctem, quæ præcedit Feriam tertiam poſuit. Comanus noctem, quæ præcedit Feriam ſextam. Communior uero ſententia lamiarum eſt, quod fere omni nocte nefanda fiunt conuenticula in diuerſis tamen Regionibus ſignatis, etſi non adſtringantur ire niſi conſcriptæ in illa congregatione Prouinçiæ.

At ad Nucem Beneu. transferri in nocte Veneris (puto ad ſpernendum diem Paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, earum catènæ) & eſt hæc congregatio, caput aliarum, poſſunt quoque de die præſtigioſè ſub Nuce, vel alio loco, libidines earum arbitrio, ac cupiditate exercere, ſicut eueniſſe cuidam D. Benedicto, ignito pro ſua Armellina, refert Picus, & Pindarus narrat, quod amoris ſermones, venereaq; nocte antiquitus gerebantur, ac luce apparente finis imponebantur: *Mi è ſtato aſpro l'Oriente con l'Equi aneli* ac Meander, *O notte è biſogno a te aſſai carnali piaceri*, ideo qui male operatur, lucem odit, &c.

Sed ad Nucem non omnes Striges voluntarie venire queunt, niſi conſcriptæ, aliæ autem obtenta licentia, vel publicato edicto, aut citatione pro ſolenni die à ſuis Magiſtrellis. Arcilamiæ verò ſine venia, & citatione, priuilegium habent ſuo velle adirè, vt paſſa eſt Violanta. Dicuntur *Arciiaara* eæ, ortæ a matre, vel patre mago, aut auis, vel attauis.

Dum veniunt in die aliquo indeterminato ad Nucem, ſignum eſt, magni, nouiq; facinoris, vel adſcribendi cauſa aliquam nouitiam, vel puniendi inobedientes, vel laudandi lamiam, qua virgo infami ſua calliditate deflorata eſt, ſicut enim magni animi pietatis eſt virginitates defendere, conſeruare, ita actio contraria dæmoniaci eſt. Cur permittat Deus? enodauimus lib. 1. p. 42. At cur innocentes, ac ſimplices permittat adire ad nefandos cœtus? Ratio reſpondit, vt ſint teſtes de viſu, & Martinus lib. 2. q. 16. in Prouincia

Digitized by Google

uincia Deirorum narrat de Ruſtico, qui in huiuſmodi conuiuijs vaſculū materiæ incognitæ, ſed ditiſſimum, ſibi offerens a quodam ianitore ſtrigone ad potandum accepit, ac concitus fugiendo rapuit, donauitq; primo Regi Angliæ, hic Scotiæ theſauris propoſuit, quod curioſitate inſpexit Henricus II. ac Gulielmo Reg. deſignatum, Meng. in lib. 2. Compendij cap. 14. aliud exemplum de Nuce narrat, ſic Pierius lib. 2. p. 138. de quodam alio.

Vt morem geram curioſitati Perill. prædicti D. Antenoris Benedicti, omnibus virtutibus D. Locumtenentis Beneuenti, ac nunc digniſſimi in Rō. Capitolio Iudicis, & Fiſcalis, &c. de geſtis ſub Nuce ſummarie petentis.

Nefanda perſtringō, ad euitanda, eludenda. Veniunt ad Nucem (vel ad alia loca, vt ſcribunt DD.) lamiæ citatæ prius a Magiſtrello, & ſunt illæ, quę abiurarunt Deum Creatorem trinum in vnitate, ſimplicitate (proh ſcelus) fidem Chriſti, Beat. Virg. & omnes Sanctos, ac Sacramenta S. Eccleſiæ, proprium Baptiſmum, iterumq; baptizatæ, ſeu ſignatæ ſtigmate ſub mamma ſiniſtra, vel lacerto eiuſdem bracchij ſolenni pacto coram Principe, vel ſuo Martinello, adſtipulante Not. deputato, & obligare ſeruire tartareo Regi, omnibuſq; ſuis iuſſibus obedire, pactoq; ſpeciali aſtrictæ ad Sacramenta, cuncta conculcanda, vituperanda, ac ad reducendas, quas poſſunt ad ſectas, congregationeſq; Proſerpinæ.

Tum permittunt quædam peccata confiteri hypocratice, ſed nunquam ſe eſſe lamias, & ire ad curſum. Cōfeſſæ poſtea irrideātur de confeſſione, de pœnitentia, ac de S. Euangelio, imo tacite muſſitant, mentiris? Hoſtiæq; eleuationi inſultāndo, odia excitantes, ſtupra patrantes, ac adulteria, maleficia, puericidia omni Luna homicidia facientes. Se proprio ſanguine ex ſiniſtra mamma effuſo a ſtipulante ſtrigimago ſcriptis promittere debēt, &c.

Princeps tenebrarum abijciens, e contra ſe obligat (quæ obligatio mendacijs plena) vitam longam, diuitiaſq; promittendo, & ſemper videntur mendicæ, delitias, gaudia laſciua, & victorias contra inimicos ſuo arbitrio præſtare, aſſignans vnum particularem dæmonem, dictum amoroſum, Ludouicum, aut Magiſtrellum, ſeu Martinellum, vt voluntati lamiæ pareat, ac appareat & in forma humana, non tamen irridendum, cum omnibus membris, pedibus, exceptis Ocæ, nam hæc eſt dicata Iſiæ, ſeu Dianæ, quod animal ſtriges venerantur, tuſſi decipit eas dæmon, promittens poſt mortem collocare in aere eleuato, appellariq; Fata. Adhibetur ab ipſis ad curſum, vnguentum, vnctionem iubet dæmon ob cerimoniam, vel forſan ad ſenſus obſtupefaciendos; tandem ſuper aliquod delectabilius, quoddam animal diabolum, vel ſcamnum, baculum, ſedem, equitando proportionato, ſed velociſſimo temporis ſpatio aerem aperiendo, ne ſuffocentur, vel inflammentur, ad ludos Nucis ducuntur, præire primo ſolent laſciuæ choreæ, ſonus, tripudia a tota planitie ad Nucem, cum ſemper ſint vltra 2000. mulieres cum ſuis ſtrigonibus, vel Ludouicis, candelis aliquando piceis manibus accenſis, tum ad menſas edulijs lautis poſitas, vel dæmonibus traductis, vel ijſdem lamijs allatis ſedent, ac epulantur, vnaquæque cum ſuo amante, factis prius benedictionibus nefandis, ac gratiarum poſtea actionibus ad Principem tenebrarum, vt auctorem rerum agnoſcerent, veniſtq; poſtea ad collocutiones maledictorum ſuorum facinorum pro Principis

tributo.

Digitized by Google

tributo,& honore,iſtumq;ſedentem regio ſceptro,hirci effigiem repræſentantem reſupine,vel cruribus in altum,iactis piceis candelis, aut filijs oblatis,adorant;pedes,& obſcœnum ſtercora os oſcula fingunt,& ſi quæ Sacramenta raptim duxerint,ſub pedibus ponunt,ac horreſco referens, &c. Aliç liuidæ maleficia fabricant coram omnibus,petentes ab eis maius robur immitendi morbos, vel occidendi , vel ad amorem inflammandi . Hinc iubet Princeps laudari illas,quæ maiora,& plura curarunt ſtupra,adulteria,odia, morbos,&c.inobedientes ſine adæquata cauſa , quæ ad ludos venire recuſaſſent,flagellis puniri. Demum ad venereos exercendos,& abominandos vſus, vel cum ſtrigonibus, aut cum dæmone,*Magiſtrollo*, corpore aſſumpto aereo,vel materiali tactu frigido,& molli,ſeſe præbent, vtramque venerē exercendo,tum ob maiorem delectationem,tumſquia dæmon vitio hoc ſodomitico,longam vitam prom[illegible]it vtentibus,ſicuti Ganymedi,ac Brancho, Thamyræ, infamiq; Orpheo. Hinc natum,quod cithara Orphei ſonus ſenſu trahebat animalia. Expletis his,hircus comburitur,& fit puluis,cuius tāquam theſaurum,vnicuiq; dæmon impartitur, ad hoc.vt vtantur pro maleficijs,ſuperſtitionibuſq; alijs(plura tibi D.Antenores in Hiſtorijs, ſi Deus permittet).

Cur vero forma hirci,vel capræ colitur,aut apparent in regione præſertim Beneuentana ſtrigonibus dæmones. Pro nunc reſpondetur,id fieri ad conſeruandam antiquę idololatrię Longobardorum memoriam,qui adorabant hircum,capręq; caput,ex Greg.l.7.ep.7.Martini l.6.pag.157.

Sed miserę,ſtultę,obcęcatę , minime animaduertentes perſuaſiones dęmonis falſas,in cuius fronte legitur,allicit,& decipit , nec fallacem, apparentemq; Inferorum potentiam , nam ſolo verbo IESV , vel B.M.V. ſonu Campanę quid?Galli cantu euaneſcunt,horreſcunt:& capiuntur:tormentis cruciantur.Sunt:& alia vetita curioſitati tuę .

Accedere non recuſo pro veritate,ac Patriæ defenſione,de qua multi nō recte iudicant,quia eſſe ſtrigimagam mente conceperunt . Tum,& ſis teſtis pie Lector,qui Libris de Sortileg.Proceſſibuſq; ſtuduiſti , vt Remig.Ponzin. Grilland.Spreng.Viad.Auc.Mall.Malef.Codronch.Deſpina. Garzon. Pier . Budino, Alfon.a Caſtro,Io.Gerſ.Th.Muiner.Tyræo, Mart.del Rio, &c.Reperiſti ne vllam veram Beneuentanam artis dictæ tinctam? non quidem. At malæ,exteræ,& mali,exteri,Beneu.vitiant. De præſeruatione a lamijs conducunt ſcripta in lib.3. cap.2. & 8. & lib.1. cap. 13. illa perquire, iiſq; vtere .

FINIS.

Digitized by Google

CAPITVM OPERIS
INDEX LOCVPLETISSIMVS.

De Exiſtentia Dæmonum lib.1.cap.1.fol.1.

De eſſentia Angelorum lib.1.cap.2.fol.2.

De exiſtentia, & eſſentia Dæmonum, cap.3.fol.5.

De caſu Diaboli, lib.1.cap.4.fol.10.

An Dæmon poſſit liberum hominis arbitrium cogere, lib.1.cap.5.fol.12.

De Dæmonum diuiſione, lib.1.cap.6.fol.19.

De exiſtentia Magorum, Magicarumque affectionum, ſeu morborum, lib.1.cap.1.fol.23.

De quibuſdam Maleficiorum modis notioribus, lib.1. cap.2. fol.32.

De Morborum Magicorum, ſeu veneficiorum etymologia, & eſſentia, lib.1.cap.4.fol.38.

De Magicorum Morborum *diuiſione, lib.1.cap.5.fol.42.*

De cauſis Magicorum Morborum, *lib.1.cap.6.fol.46.*

Qui coniecturandi ſint eſſe magis diſpoſiti ad maleficia capeſſenda, lib.1.cap.7.fol.52.

De ſignis Magicorum Morborum, ſeu affectuum, atq; obſeſſorum, lib.1.cap.8.fol.16.

De generis Dæmonum cognitione, lib.1.cap.9.fol.60.

De ſignis recuperatæ ſanitatis, lib.1.cap.10.fol.20.

De Magicorum *Morborum, ſeu affectuum præſagio, lib.1. cap.11.fol.20.*

De Magicorum Morborum *curatione, lib.2.fol.63.*

De remedijs ſuperſtitioſis cognoſcendis, & euitandis, lib.2.cap.1.fol.20.

De cognoſcend. & euitand. ſuperſt. lib.2. lect.9.fol.71.

An licitum ſit petere à veneficis remedium, lib.2. cap.2.fo.73.

An applicatio remediorum telo, mucroni, ſeu equino inſtrumẽto vulnerãti, ſit naturalis, ac licita curatio, lib.2.cap.3.f.75.

Vt

Vt Dæmon nocere deſinat, eſt ne licitum ſignum Maleficij deſtruere, lib. 2. cap. 4. fol. 77.
An Mortua Maga, ceſſet Dæmon operari in Maleficio, lib. 2. cap. 5. fol. 78.
An Remedia naturalia agere poſſint in Magicis Morbis curãdis, lib. 2. cap. 1. fol. 79.
De Particularibus Remedijs Phyſicis, lib. 3. cap. 2. fol. 81.
De Remedijs Medicis in omnes Magicos Morbos in communi ad quemlibet applicandis, lib. 3. cap. 11. fol. 85.
De Scopo curatiuo, vel Diatetico Inſtrumento, lib. 3. cap. 5. fol. 86.
De Chirurgico Inſtrumento, lib. 3. cap. 6. fol. 92.
De Cauterijs, lib. 3. fol. 95.
De Praxi Pharmaceutica, lib. 3. cap. 7. fol. 96.
De Medicamento purgante, lib. 3. fol. 107.
Eſſentia Stibij ex Andernaco, lib. 3. fol. 110.
Extractum Hellebori nigri, lib. 3. fol. 111.
De Antidotis, lib. 3. fol. 113.
De Balneo, lib. 3. fol. 115.
De Linimentis, Oleis, & Emplaſtris, lib. 3. fol. 116.
De Preſeruatione, lib. 3. cap. 8. fol. 117.
De Vi Imaginationis, lib. 4. cap. 1. fol. 119.
De Imaginationis falſa Curatione ſtratagematica, lib. 4. cap. 2. fol. 125.
De Signaturis membra Corporis innãtibus, lib. 4. cap. 3. fol. eod.
Obſeruationes ſtratagematica, lib. 4. cap. 4. fol. 127.
De Morbos ſimulantibus, Vromantibus, alijſq; Stratagematibus, lib. 4. cap. 5. fol. 130.
De Curatione Diuina, lib. 5. fol. 137.
De Amuletis, lib. 5. cap. 12. fol. 143.
De Exorciſmis, lib. 5. cap. 23. fol. 148.
Benedictio Loci, vel Domus Infirmi, & talia contra Terriculamenta, & Pauores, lib. 5. cap. 30. fol. 152.
Benedictio Panis, Vini, Aquæ, & cæterorum Comeſtibilium, &

Potabilium,lib.1.cap.32.fol.153.
Benedictio generalis,lib.1.cap.31.fol.eod.
Benedictio Syruporum, lib.1. Medicinarum,& omnium Compoſitorum,lib.5.cap.33.fol.154.
Benedictio Olei,lib.5.cap.34.fol.eod.
De Modo vngendi Aegrotos à Sacerdote,lib.1.cap.35.fol.155
Benedictio Chartæ,lib.5.fol.156.
Conſilium pro Exorciſta,lib.5.cap.37.fol.157.
Modus Exorcizandi,lib.5.cap.1.fol.eo.
Oratio ſuper Aegrotos, lib.5.fol.eod.
Praeceptum Dæmonibus de ſe manifeſtandis,lib.5. cap.7.f.160.
Solutio Maleficiorum,lib.5.cap.8.fol.eod.
Præcepta Dæmonibus,lib.5.cap.9.fol.161. cap.10.fol.162.ca. 11.fol.163.cap.12.fol.eod.& fol.164.
Deſtructio Maleficiorum,lib.5.fol.162.
Proteſtatio,& Condemnatio,lib.5.cap.13.fol.165.
Pro Ligatis in Matrimonio,lib.5.cap.1.fol.eod.& 166.
Abſolutio Maleficiorum,lib.5.cap.11.fol.166.
De Pueris affectis Morbis Magicis,lib.5.cap.1.fol.167.
De Capitis Doloribus Magicis,lib.6. cap.1.fol.1.
De Epilepſia,ac Vertigine Magica,lib.6.cap.2.fol.4.
De Phrenitide,ac Vigilijs Magicis,lib.6.cap.3.fol.eo.
De Maniacis Magicis,lib.6.cap.4.fol.eo.
De Melancholia,Inſania Magica,lib.6.cap.5.fol.5.
De Hypochondriaca Melancholia, lib.6. Flauoſa Magica, cap. 6.fol.6.
De Incubo Magico,lib.6.cap.7.fol.19.
De Incubo,& Succubo Dæmonio Druſio,lib.6.cap.8.fol.12.
De Cõuulſionibus,Lectigationibus,Oſcitationibus,Tremoribus, & Timoribus Magicis,lib.6.cap.9.fol.eo.
De Amore inſano,lib.6.cap.10.fol.13.
De Viſu affect.Magic.lib.6.cap.11.fol.14.
De Surditate Magic.lib.6.cap.12.fol.eo.
De Sternutamenta Magic.ac Flatu,lib.6.cap.13.fol.15.

De

De *Muto* Magic.lib.6.cap.14.fol.eo.
De *Gula tumefacta Magic. & de Anginoſa Peſte, vulgo, Male della Canna*,lib.6.cap.15.fol.16.
De *Tuſſi, & Aſmate* Magic.lib.6.cap.16.fol.17.
De *Flatu* Pectoris,lib.6.cap.17.fol.eo.
De *Pleuritide* Magic.lib.6.cap.18.fol.18.
De *Sanguinis Sputo*,lib.6.cap.19.fol.eo.
De *Ptyſi* Magic.lib.6.cap.20.fol.19.
De *Lactis exiccatione* Magic.lib.6.cap.21.fol.eo.
De *Morbo pilari Mammarum*,lib.6.cap.22.fol.20.
De *Tremore Cordis* Magic.lib.6.cap.23.fol.eo.
De *Ira, & Odio* Magic.lib.6.cap.24.fol.eo.
De *Doloribus Stomachi* Magic.lib.6.cap.25.fol.23.
De *Vomitu, & Singultu* Magic.lib.6.cap.26.fol.eo.
De *Hepatis obſtructione, ac Icteritia* Magic.lib.6.cap.27.f.24.
De *Hydropiſi* Magic. lib.6.cap.28.fol.eo.
De *Splenis duritie* Magic.lib.6.cap.29.fol.eo.
De *Renum affectibus* Magic.lib.6.cap.30.fol.25.
De *Colicis doloribus* Magic. lib.6.cap.31.fol.26.
De *Lumbricis*,lib.6.cap.32.fol.eo.
De *Fluxibus Ventris, ac Tenaſmi* Magic.lib.6. cap.33.fol.eo.
De *Stipticis, ſeu ad cacuandum*,lib.6.cap.34.fol.eo.& 27.
De *Priapiſmo, & Satyriaſi* Magic.lib.6.cap.35. fol.27.
De *Impotentia coeundi, vulgo, de Frigidis, & Maleficiatis* Magic.lib.6.cap.36.fol.28.
De *Sterilitate* Magic.lib.6.cap.37.fol.29.
De *Abortu* Magic.lib.6.cap.38.fol.eo.
De *Doloribus Artuũ, Muſculorũ*, Chiragricis, Podagricis, Iſchiacis Mag.lib.6.cap.39.fol.eo.& fol.30.
De *Febribus* Magic.lib.6.cap.40.fol.31.
De *Febribus ardentibus* Mag.lib.6.cap.41.fol.32.
De *Febribus Putridis, ac Hecticis* Magic.lib.6.c.42.f.32.& 33.
De *Febribus Magicis Puerorum*,lib.6.cap.43.fol.33.
De *Faſcino*,lib.6.cap.44.fol.34.& 35.

De

De Peſte Maga, lib. 6. cap. 45. fol. 36. & 37.
De Nuce Maga, lib. 6. cap. 1. fol. 37. & 38.
De Lepra, & Iſchiade à Lamia cauſſata pro Nuce Beneuentana, lib. 6. d. cap. 1. d. fol. 37. & 38.
De Mala conuerſatione prohibenda, lib. 6. fol. 37. & 40.
De Gibboſo vi Dæmonis mutato in arenationem, in Conuiuio Nucis Beneuentanæ Mag. fol. 41.
De Lamijs, cap. 1. fol. 42.
De Cognoſcendis Sagis, cap. 2. fol. 44.
De Nuce, cap. 3. fol. 44.
De Nuce Maga, quid, qualis ſit, cap. 4. fol. 46.
De Loco, & Origine illius, cap. 5. fol. 47.
Cur Arboris Nucis vmbras elegerunt. Et cur Beneuent. cap. 6. fol. 82.
De Facinoribus ſub Nuce Beneuentana, cap. 7. fol. 82.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINIS.

Digitized by Google

56

Digitized by Google

Digitized by Google